

सभापतीस्थानी माननीय सभापती

नियम 289 अन्वयेच्या प्रस्तावासंबंधी

सभापती : सन्माननीय सदस्य श्री. कपिल पाटील यांनी नियम 289 अन्वये प्रश्नोत्तराचा तास स्थगित करण्यासंबंधी सूचना दिलेली आहे. त्यांनी आपले म्हणणे थोडक्यात मांडावे.

श्री. कपिल पाटील : महोदय, या सभागृहामध्ये नियम 289 अन्वये जे आयुध आहे हे अभावाने वापरावयाचे असते याची मला कल्पना आहे. पण या ठिकाणी प्रश्न मानवी हक्काचा व घटनेने दिलेल्या मुलभूत स्वातंत्र्याचा प्रश्न आहे. नक्षलवादाच्या चुकीच्या व असत्य आरोपाखाली या राज्यातील सामाजिक परिवर्तनाच्या चळवळीतील 13 कार्यकर्ते, त्यांच्यामध्ये कोणी कवी आहेत तर कोणी लेखक आहेत, असे कार्यकर्ते गेल्या सहा महिने, वर्षभरापासून नागपूरच्या जेलमध्ये खितपत पडलेले आहेत.

सभापती : सन्माननीय सदस्यांनी दिलेल्या सूचनेतील विषय हा नियम 289 अन्वये कसा होतो एवढ्यापुरताच मर्यादित आपला मुद्दा विशद करावा.

श्री. कपिल पाटील : सभापती महोदय, मला माहित आहे की, आजच्या अजेंड्यावर हा विषय नाही आणि तांत्रिकदृष्ट्या तो फेटाळलाही जाऊ शकतो. पण मी दादासाहेब मावळंकर यांचे विधान येथे सांगतो. तसेच कौल आणि शकधर यांच्या पार्लमेंटरी प्रॅक्टिस अँड प्रोसिजरमधील क्र. 505 वर स्पष्ट म्हटले आहे. जो विषय अजेंड्यावर नाही, तांत्रिकदृष्ट्या सभागृहासमोर नाही पण सार्वजनिक दृष्ट्या अतिशय महत्वाचा, अर्जट आणि डेफिनेट आहे अशा प्रश्नावर अँडजॉर्नमेंट मोशन सभागृहात मांडता येतो आणि तो स्वीकारावा लागतो. ज्या 13 मुलांचा प्रश्न मी येथे मांडला आहे त्या मुलांना दाद मिळत नाही म्हणून जेलमध्येच उपोषणाला बसलेली आहे, त्यांचा मानवी हक्क तसेच घटनेने त्यांना दिलेले संरक्षण शासनाने नाकारले आहे तसेच त्यांच्याबद्दलची केसही उभी राहू शकत नाही म्हणून ती गेल्या 11 दिवसांपासून उपोषणाला बसली आहेत. या सभागृहाला आपण कायदेमंडळ मानतो आणि हे कायदेमंडळ माणसाच्या हक्काचे, मानवी जीवनाच्या संरक्षणासाठी आहे अशी माझी भावना आहे, तशीच भावना सभागृहाची सुध्दा आहे. घटनेने जी कर्तव्ये आपल्याला आखून दिलेली आहेत, त्यात मानवी जीवनाइतका दुसरा कोणताही विषय अथवा

17-04-2008

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

A-2

PFK/ SBT/ KTG/

11:00

श्री. कपिल पाटील.....

दुसरी कोणतीही गोष्ट महत्वाची नाही आणि हे जीवन ज्यावेळी संकटात येते त्यावेळी त्या त्या प्रश्नावर विचार केला पाहिजे. कौल आणि शकधर यांच्या पार्लमेंटरी प्रॅक्टिस अँड प्रोसिजरमधील पृष्ठ क्र. 501, 502, 507 आणि 510 हे कृपया आपण पहावे.

यानंतर श्री. जुन्नरे

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

श्री. कपिल पाटील

यामधील पहिला मुद्दा प्रश्नोत्तराचा तास स्थगित करण्यासंदर्भातील आहे. या मुद्द्यावर या सभागृहात दोन वेळा चर्चा झाली असून मागच्या अधिवेशनामध्ये सुध्दा मी यासंदर्भातील मुद्दा उपस्थित केला होता. गेल्या आठवड्यात माननीय उपमुख्यमंत्री श्री. आर.आर.पाटील यांनी सभागृहात स्पष्टपणे सांगितले होते की, या राज्यामध्ये डॉ. बाबासाहेब आढाव, श्रीमती मेधा पाटकर यांना नक्षलवादी ठरवले जाणार असेल तर मी स्वतः सर्वात मोठा नक्षलवादी राहीन.

श्री. नारायण राणे : सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्यांनी माननीय उपमुख्यमंत्र्यांच्या संदर्भात जे शब्द उच्चारलेले आहेत ते कामकाजातून काढून टाकण्यात यावे अशी माझी विनंती आहे.

श्री. कपिल पाटील : सभापती महोदय, सन्माननीय गृहमंत्र्यांनी सभागृहात जे शब्द उच्चारले होते तेच शब्द मी याठिकाणी वापरलेले आहेत.

सभापती : सन्माननीय सदस्यांना मी सांगू इच्छितो की, 289 प्रस्ताव स्वीकारल्यानंतर प्रश्नोत्तराचा तास स्थगित करून नियम 289 अन्वयेच्या प्रस्तावावर चर्चा होते त्यावेळेस आपण हे भाष्य केले तर ते योग्य होईल असे मला वाटते. या ठिकाणी सन्माननीय सदस्य श्री. कपिल पाटील यांनी सन्माननीय गृहमंत्र्यांच्या संदर्भात जे वक्तव्य केलेले आहे ते कामकाजातून वगळण्यात येईल.

श्री. कपिल पाटील : सभापती महोदय, सन्माननीय गृहमंत्र्यांनी जे शब्द उच्चारले होते तेच शब्द मी या ठिकाणी उच्चारलेले आहेत. सन्माननीय गृहमंत्री चांगल्या अर्थाने बोलले होते त्यामुळे मी त्यांचे अभिनंदन करतो. प्रश्न असा आहे की, माननीय उपमुख्यमंत्र्यांनी सामाजिक चळवळीतील कार्यकर्त्यांच्या संदर्भात विचार व्यक्त केले होते. कौल आणि शकधर यांच्या पार्लमेटरी प्रॅक्टीस अँड प्रोसिजरमधील पृष्ठ क्रमांक 501 मधील दुस-या पॅरात माझा प्रस्ताव 289 चा कसा होतो यासंदर्भात उल्लेख आहे. माननीय गृहमंत्र्यांनी सांगितले होते की, या मुलांच्या बाबतीत मी स्वतः लक्ष घालतो आणि उपोषण थांबवण्याची कार्यवाही करतो. माननीय गृहमंत्री महोदयांनी अशा प्रकारची माहिती देऊन पाच दिवस उलटून गेलेले असून या लोकांनी अजून उपास थांबवलेला नाही. ही मुले आरोपी नाहीत, गुन्हेगार नाहीत. या प्रश्नाच्या संदर्भात माननीय उपमुख्यमंत्र्यांनी

...2

श्री. कपिल पाटील...

स्वतः जबाबदारी घेतलेली आहे. कौल आणि शकधर यांच्या पुस्तकात अॅडजर्नमेंट मोशनमध्ये मंत्र्यांची जबाबदारी कशी होते त्यासंदर्भात मी माहिती दिलेली आहे. तसेच हा विषय सार्वजनिक महत्वाचा व तातडीचा कसा होतो यासंदर्भात सुध्दा मी माहिती दिलेली आहे. 11 दिवस होऊन गेले असले तरी या मुलांनी उपोषण सोडलेले नाही.

सभापती : हा प्रस्ताव नियम 289 चा कसा होतो यासंदर्भातच सन्माननीय सदस्यांनी सांगावे.

श्री. कपिल पाटील : हा प्रस्ताव नियम 289 चा कसा होतो एवढेच मी सांगत आहे.

सभापती : सन्माननीय सदस्यांनी हा प्रस्ताव नियम 289 चा कसा होतो या करिता एक दोन मिनिटात आपले विचार व्यक्त केले पाहिजेत. जर आपला प्रस्ताव नियम 289 मध्ये बसत असेल आणि हा प्रस्ताव स्वीकारला गेला तर प्रश्नोत्तराचा तास स्थगित झाल्यावर आपल्याला या प्रस्तावावर अधिक भाष्य करता येईल.

श्री. कपिल पाटील : सभापती महोदय, नियम 289 चा प्रस्ताव कसा होतो हे मी या ठिकाणी सांगत आहे. मी नियम 289 चा जो प्रस्ताव दिलेला आहे तो प्रस्ताव देखील या ठिकाणी वाचलेला नाही परंतु हा प्रस्ताव 289 चा कसा होतो यासंदर्भातीलच मी मुद्दे मांडत आहे मी कोणत्याही मुद्द्याची पुनरावृत्ती करित नाही.

सभापती : आपला प्रस्ताव नियम 289 चा कसा होतो यासंदर्भात आपण 9 मिनिटांपासून विचार व्यक्त करित आहात. हा प्रस्ताव 289 कसा होतो यासंदर्भात आपण कौल आणि शकधर यांच्या पुस्तकातील दाखले दिलेले आहेत. त्यामुळे सन्माननीय सदस्यांनी आपले म्हणणे थोडक्यात पूर्ण करावे.

श्री. कपिल पाटील : सभापती महोदय, 9 मिनिटात हा विषय अॅडजर्नमेंटचा कसा होतो ते त्यासंदर्भातील कौल आणि शकधर यांच्या पुस्तकातील मी दाखले दिलेले आहेत. 9 मिनिटात मी दुस-या कोणत्याही विषयाला स्पर्श देखील केलेला नाही. माझे असे म्हणणे आहे की, या विषयामुळे कायदा आणि सुव्यवस्थेचा प्रश्न निर्माण झालेला आहे, मानवी हक्काचा प्रश्न निर्माण झालेला आहे,

यानंतर श्री. गायकवाड....

श्री.कपिल पाटील ...

माननीय मंत्री महोदयांच्या जबाबदारीचा , सार्वजनिक दृष्ट्या महत्वाचा आणि गंभीर स्वरूपाचा हा प्रश्न आहे. त्यामुळे या प्रश्नाबाबत शासनाची भूमिका आम्हाला कळावी या दृष्टीने आजचा प्रश्नोत्तराचा तास तहकूब करुन या विषयावर चर्चा घेण्यात यावी अशी माझी आपल्याला विनंती आहे. जर या विषयावर चर्चा होणार नसेल आणि या मुलांचे बरे वाईट झाले तर सोमवारपासून मी स्वतः या सभागृहात बेमुदत उपोषणाला बसणार आहे. मी कामकाज करीन मी काही दरवाज्याजवळ बसणार नाही. परंतु या ठिकाणी बेमुदत उपोषणाला बसेल एवढेच मी या निमित्ताने निमित्ताने सांगतो. आपण जर माझ्या हक्कांचे संरक्षण करणार नसाल तर मी उपोषणाला बसेल. या सभागृहामध्ये आम्ही ज्यासाठी आलेलो आहोत त्या हक्काचे संरक्षण होणार नसेल तर मी बेमुदत उपोषण करीन. सभापती महोदय, अर्थात मी आपल्याला धमकी देत नाही तर मी शासनाला सांगत आहे.....

अॅड.गुरुनाथ कुलकर्णी : सभापती महोदय, माझा हरकतीचा मुद्दा आहे. सन्माननीय सदस्य या सभागृहाचे सदस्य असले तरी सभागृहामध्ये त्यांना अशा प्रकारे बोलण्याचा अधिकार कोणी दिला आहे ? सन्माननीय सदस्य म्हणाले की," जर असे झाले नाही तर मी उपोषणाला बसेल." तेव्हा अशा प्रकारची धमकी सभागृहामध्ये माननीय सभापतींना कोणीही देऊ शकत नाही.म्हणून धमकी देणारे वक्तव्य कामकाजातून काढून टाकण्यात यावे.

सभापती : मला या संदर्भात अजून निर्णय द्यावयाचा आहे. सन्माननीय सदस्य श्री.गुरुनाथ कुलकर्णी यांनी हरकतीचा मुद्दा मांडण्यासाठी परवानगी मागितली होती आणि ही परवानगी मी त्यांना दिलेली आहे.सन्माननीय सदस्य श्री.रामनाथ मोते यांनी थोडक्यात आपले विचार मांडावेत.

श्री.रामनाथ मोते : सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्य श्री.कपिल पाटील यांनी हा विषय या पूर्वी सभागृहामध्ये उपस्थित केला होता . आजही हा विषय त्यांनी पुन्हा येथे उपस्थित केलेला आहे. या अगोदर ज्यावेळी हा विषय मांडण्यात आला होता त्यावेळी या बाबत चौकशी करुन हा प्रश्न सोडविण्याच्या संदर्भात कार्यवाही करण्याचे आश्वासन सभागृहाचे नेते माननीय श्री.आर.आर.पाटील यांनी दिले होते. 289 च्या प्रस्तावाच्या अनुषंगाने आज हा विषय येथे पुन्हा उपस्थित करण्यात आला आहे. मी एवढीच विनंती करतो की, 289 चा प्रस्ताव तांत्रिक मुद्द्याच्या

आधारे स्वीकृत करणार नसाल तर किमान आज संध्याकाळपर्यंत, सभागृहाचे कामकाज संपेपर्यंत या संबंधी शासनाला निवेदन करण्याचे निदेश आपण द्यावेत.

सभापती : सन्माननीय सदस्य श्री.कपिल पाटील यांनी प्रश्नोत्तराचा तास तहकूब करण्याकरिता 289 ची सूचना दिली आहे व त्या संदर्भात त्यांनी या ठिकाणी काही दाखले दिलेले आहेत. या संदर्भात तांत्रिक दृष्ट्या सांगावयाचे झाले तर असे सांगता येईल की, या संबंधीचा विषय आजच्या कामकाजपत्रिकेवर नाही. त्याबाबतीत मी पुढे रुलिंग जरूर देईन. 289च्या प्रस्तावासंबंधी सन्माननीय सदस्य श्री.कपिल पाटील यांनी काही दाखले दिलेले आहेत विधान सभेमध्ये सेन्सॉर मोशन मांडता येऊ शकतो आणि त्यावर चर्चा होऊन मतदान झाल्यानंतर त्या मोशनचे भवितव्य ठरते. विधान परिषदेमध्ये सन्माननीय सदस्यांनी जो प्रस्ताव दिलेला आहे तो स्थगितीचा दिलेला आहे . त्यांनी जरी अॅडर्जनमेन्ट मोशन म्हटलेले असले तरी तांत्रिक दृष्ट्या तो अॅडर्जनमेन्ट मोशनमध्ये येत नाही. त्याचप्रमाणे या विषयाच्या संदर्भात या पूर्वी सन्माननीय उप मुख्यमंत्र्यांनी सदनाला तसेच सन्माननीय सदस्यांना विश्वासात घेऊन शासनाची भूमिका या ठिकाणी विशद केलेली आहे. सन्माननीय सदस्य श्री.कपिल पाटील यांना मी सांगू इच्छितो की , हा विषय अत्यंत महत्वाचा आहे असे मानले आणि हा विषय महत्वाचा आहे अशी वस्तुस्थिती असली तरी सुध्दा सन्माननीय उप मुख्यमंत्र्यांनी या पूर्वीच शासनाची भूमिका विस्तृतपणे या ठिकाणी मांडलेली आहे.....

श्री.कपिल पाटील : सभापती महोदय,

सभापती : सन्माननीय सदस्य श्री.कपिल पाटील यांना मी सांगू इच्छितो की, आता मी आपल्याला बोलण्यासाठी परवानगी देणार नाही. या विषयावर बोलण्यासाठी मी आपल्याला दहा मिनिटे दिलेली आहेत. या संदर्भात त्या दिवशी शासनाने आपली भूमिका येथे मांडली होती. पाहिजे असेल तर त्या दिवसाचे प्रोसिडींग काढूनसुध्दा मी पाहीन आणि आपल्या सगळ्यांची खात्री करून देईन. त्या वेळी पीठासीन अधिकारी म्हणून मी येथे बसलो नव्हतो परंतु या ठिकाणी झालेली चर्चा मी माझ्या दालनात बसून ऐकत होतो. त्याचबरोबर या संदर्भातील प्रोसिडींगही मी नंतर वाचलेले आहे.सन्माननीय सदस्यांनी या ठिकाणी जो विषय मांडलेला आहे तो तातडीचा आहे

2..

माननीय सभापती

आहे तेव्हा त्या संबंधी शासनाने आज किंवा उद्या पर्यंत निवेदन करण्याची व्यवस्था करावी आणि सन्माननीय सदस्यांनी जो 289 अन्वये प्रस्ताव दिलेला आहे त्या प्रस्तावाला मी अनुमती नाकारतो त्याचबरोबर सन्माननीय सदस्य श्री.कपिल पाटील यांना मी सांगू इच्छितो की, सन्माननीय सदस्यांना सभागृहात काही विशेष अधिकार आहेत त्या अधिकाराची जपणूक सातत्याने करण्याचा आपण प्रयत्न करीत असतो. पण सार्वभौम सभागृहाला वेठीस धरण्याची भावना ज्या वक्तव्यामध्ये असेल अशा प्रकारचे वक्तव्य करण्याचे सन्माननीय सदस्यांनी टाळणे परंपरेच्या दृष्टीने आवश्यक आहे.

नंतर श्री. सुंबरे

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी

सभापती

म्हणून तेवढा भाग मी सभागृहाच्या कामकाजातून काढून टाकतो.

श्री. कपिल पाटील : धन्यवाद. परंतु मी ...

श्री. नारायण राणे : सभापती महोदय, आपण उद्यापर्यंत निवेदन करण्यास सांगितले आहे, परंतु उद्या सुटीचा दिवस असल्याने सभागृहाची बैठक होणार नसल्याने उद्या हे निवेदन होऊ शकणार नाही. परंतु सोमवारी मात्र हे निवेदन अवश्य करण्यात येईल.

श्री. कपिल पाटील : सभापती महोदय, परंतु त्या ठिकाणी ती मुले उपोषणाला बसली असून आज त्यांच्या उपोषणाचा 11 वा दिवस असल्याने ती अत्यवस्थ झाली आहेत. या मधल्या काळात त्यांचे कोणाचे काही बरेवाईट झाल्यास ... तेव्हा आज सायंकाळ पर्यंत हे निवेदन होणे अत्यावश्यक आहे. ...

सभापती : ठीक आहे. शक्य तो आज सायंकाळपर्यंत याबाबत शासनाकडून निवेदन केले जावे. आता यानंतर प्रश्नोत्तराचा तास होईल.

श्री. सुरेश नवले : सभापती महोदय, माझा हरकतीचा मुद्दा आहे. ...

सभापती : मी सन्माननीय सदस्यांना सांगू इच्छितो की, आपण प्रश्नोत्तराच्या तासाला हरकतीचा मुद्दा मांडण्यास परवानगी देत नाही...

श्री. सुरेश नवले : सभापती महोदय, मला एक बाब आपल्याला गांभीर्याने लक्षात आणून देतो की, आपली जी कार्यक्रम पत्रिका आहे त्यामध्ये माझ्या नावाचा उल्लेख अर्धवट केला जातो आहे आणि त्याला माझी हरकत आहे. या ठिकाणी सन्माननीय सदस्यांची नावे लिहिताना प्रा.फौजिया खान, प्रा. बी.टी.देशमुख, डॉ.नीलम गोन्हे, डॉ.दीपक सावंत अशा प्रकारे लिहिली जातात मात्र मी प्राध्यापक असताना माझे नाव लिहिताना मात्र 'प्रा.' असा उल्लेख न करताच माझे नाव लिहिले जात आहे. हे गेली 3-4 दिवस मी पाहतो आहे. तेव्हा माझे नाव लिहिताना 'प्रा.सुरेश नवले' असा उल्लेख केला जावा अशी माझी आपल्याला विनंती आहे.

सभापती : ठीक आहे. यापुढे त्याप्रमाणे दुरुस्ती केली जावी. सन्माननीय सदस्यांची संपूर्ण माहिती आपण संकलित करतो आणि जुन्या सदस्यांच्याबाबतीत तशी ती केली गेली असल्याने तसा उल्लेख होतो आहे. यापुढे आपल्या नावाचा उल्लेखही 'प्रा.' असा करण्यात येईल.

..... डी 2 ...

पृ.शी./मु.शी. : तोंडी उत्तरे.

मु.पो.गोरगांव (पूर्व) मौजे पहाडी येथील तलावासाठी आरक्षित असलेल्या जमिनीवर बेकायदा व नियम बाह्यरित्या 7 मजली इमारत बांधून कोट्यावधी रूपयांचा घोटाळा केल्याबाबत

(1) * 41085 श्री. गुरुमुख जगवानी, श्री. जगदीश गुप्ता, श्री. प्रतापराव सोनवणे, श्री.सागर मेघे : सन्माननीय **महसूल मंत्री** पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(1) मु.पो.गोरगांव (पूर्व) मौजे पहाडी येथील तलावासाठी आरक्षित असलेले सर्व्हे क्र.61,73, 74, सी.टी.एस.क्र. 184,185 मधील 2243 चौ.मी. क्षेत्रातील तलाव बुजवून विकासक पुरुषोत्तम वालीया यांनी बेकायदा व नियम बाह्यरित्या 7 मजली इमारत बांधून कोट्यावधी रूपयांचा घोटाळा केल्यासंदर्भात मा.महसूल राज्यमंत्री ह्यांना 7 ऑगस्ट, 2007 रोजी स्थानिक लोकप्रतिनिधी ह्यांनी निवेदन दिले, हे खरे आहे काय,

(2) सदर प्रकरणी काय कार्यवाही करण्यात आली वा येत आहे, नसल्यास, विलंबाची कारणे काय,
(3) सदर जमीन खाजगी असली तरीही ज्या कारणाकरता राखीव होती त्या उद्देशाचे पालन झाले नाही याबाबत काय तपास करण्यात आला वा येत आहे ?

डॉ. राजेंद्र शिंगणे, श्री.नारायण राणे यांच्याकरिता : (1) होय.

(2) व (3) मुंबई महानगरपालिकेने सदर मिळकतीचा दिनांक 19.1.1998 अन्वये 3004.70 चौ.मी. चा अभिन्यास मंजूर केलेला आहे. सदर मंजूर अभिन्यासातील अ क्षेत्र 1147.23 व सी क्षेत्र 804.28 क्षेत्र यास जिल्हाधिकारी, मुंबई उपनगर यांनी महापालिकेने दिनांक 16.6.2001 अन्वये मंजूर केलेल्या इमारत आराखड्यानुसार दिनांक 20.3.2002 अन्वये अकृषिक परवानगी दिलेली आहे. मंजूर अभिन्यासातील डी.क्षेत्र मनोरंजन मैदानासाठी आरक्षित होते. सदर जमीन पुनर्रचित मंजूर विकास आराखडा, 1993 प्रमाणे सार्वजनिक गृहनिर्माण/उच्च घनता गृहनिर्माण व मनोरंजन मैदान यासाठी आरक्षित असून मोठ्या आरक्षणाचा भाग आहे. विकास नियंत्रण नियमावलीनुसार सार्वजनिक गृहनिर्माण/उच्च घनता गृहनिर्माण आरक्षणाखालील जमिनीला विकास करण्यास परवानगी दिली आहे. तसेच मनोरंजन मैदानासाठी आरक्षित असलेली जमीन मालकाने विकास हक्क हस्तांतरणाच्या मोबदल्यात महानगरपालिकेला हस्तांतरित केली आहे.

श्री. गुरुमुख जगवानी : सभापति महोदय, सब से पहले मैं आपको धन्यवाद देना चाहता हूँ कि आपकी वजह से मेरा प्रश्न एक नम्बर पर आया है. यह बहुत गंभीर प्रश्न है. गोरगांव के इस तालाब में पहाड़ों से बरसात का जितना पानी आता था, वह पानी तालाब के अन्दर जाता था और परकुलेट होता था. वह तालाब बंद कर दिया गया है और वहां पर बेकायदा बांधकाम किया गया है. मंत्री महोदय ने उत्तर दिया है कि पहले महानगरपालिका ने आरा-खाड़ा मंजूर किया, उसके बाद एन.ए. दिया गया. मेरा पहला प्रश्न यह है कि जो खराब जमीन होती है, जिस जमीन पर

..... डी 3

श्री. जगवानी

ता.प्र.क्र. 41085

शेती नहीं होती है, क्या उसको एन.ए. दिया जाता है ? मेरा दूसरा प्रश्न यह है कि कोई भी जमीन जो कि 15 साल से ज्यादा समय तक पब्लिक यूटिलिटी में आती है, क्या उसके लिए एन.ए. दिया जाता है ? अगर एन.ए. नहीं दिया जाता है तो जिस अधिकारी ने एन.ए. दिया है, उसके खिलाफ आप क्या कार्रवाई हुई है ? क्या आप इस मामले की दोबारा इन्क्वायरी करेंगे ?

डॉ. राजेंद्र शिंगणे : सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्यांनी प्रामुख्याने तलाव बुजवून तेथे नियमबाह्य बांधकाम केले गेले आहे त्याबद्दल प्रश्न विचारलेला आहे. मौजे पहाडी, मु.पो.गोरेगाव पूर्व येथील सर्व्हे क्र.62, 73, 74, नगरभूमापन क्र.184 व 185 या संबंधातील हा प्रश्न आहे. याला लागूनच एक एकर एक गुंठा इतके तलावाचे क्षेत्र आहे. सभापती महोदय, त्या ठिकाणी महापालिकेने 3004.70 चौ.मी.चा अभिन्यास मंजूर केलेला होता. त्यानंतर सदर मिळकतीवर गृहनिर्माण व क्षेत्रविकास विभागाने 20.3.1995 ला योजना मंजूर केली आणि 20.3.2002 रोजी जिल्हाधिकारी यांनी बांधकाम योजना मंजूर केलेली आहे. तेव्हा तेथील तलावाचे क्षेत्र 1 एकर व 1 गुंठा गाळ व माती मुळे दिसत नसल्याने म्हणजेच तो तलाव बुजला गेल्याने या क्षेत्रात अधिकृत परवानगी घेऊनच इमारती झालेल्या आहेत आणि या तलावाचे क्षेत्र 1 एकर, 1 गुंठा असून तेथे काही बेकायदेशीर बांधकामे जरूर आहेत.

(यानंतर सौ. रणदिवे इ 1 ..

17-04-2008

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

E-1

APR/ SBT/ KTG/

पूर्वी श्री.सुंबरे

11:20

ता.प्र.क्र.42085

डॉ.राजेंद्र शिंगणे

आज त्याठिकाणी पाच-सहा घरे आहेत, एक नर्सरी आहे. तेथे काही बेकायदेशीर बांधकामे आहेत परंतु सन्माननीय सदस्यांना जे अभिप्रेत होते, त्याबाबतीत सांगावयाचे तर तेथील मालक श्री.नवलचंद मेहता, श्री.रतनलाल मेहता, श्री.वालचंद कोठारी यांचे भागीदार श्री.तिर्थनकर असून त्यांनी ज्या इमारती उभ्या केल्या आहेत, त्या अधिकृत जागेवर आणि परवानगी घेऊन उभ्या केलेल्या आहेत. मघाशी सांगितल्याप्रमाणे त्याठिकाणी जे अनधिकृत बांधकाम आहे, त्यामध्ये पाच-सहा घरे आहेत, नर्सरी आहे. त्यामुळे तलावाच्या ठिकाणी बांधकाम झालेले आहे, इमारती उभ्या राहिलेल्या आहेत, ही गोष्ट खरी नाही.

. . . .ई-2

17-04-2008

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

E-2

**राज्यातील नागरी सहकारी पतसंस्थांना सहकार आयुक्तांनी खाजगी बँकेमध्ये
म्युचुअल फंडात गुंतवणूक करतांना ठरविण्यात आलेले निकष**

(2) * 38917 श्री.सय्यद जामा , श्री. संजय दत्त , श्री. गोविंदराव आदिक : सन्माननीय
सहकार मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (1) राज्यातील नागरी सहकारी पतसंस्थांना सहकार आयुक्तांनी युटिआय, एचडीएफसी, आय.सी.आय.सी.आय., रिलायन्स या म्युचुअल फंडात गुंतवणूक करण्याची परवानगी दिली आहे असे जानेवारी, 2008 दरम्यान एका परिपत्रकाद्वारे जाहिर करण्यात आले, हि गोष्ट खरी आहे काय,
- (2) नागरी सहकारी पतसंस्थांसाठी अशा गुंतवणूकिसाठी काही निकष राज्यशासनाने ठरविले आहेत काय, ठरविले असल्यास त्याचा तपशील काय आहे,
- (3) निकष ठरविण्यात आले नसल्यास त्यामागील विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.जयप्रकाश दांडेगावकर, डॉ.पतंगराव कदम यांच्याकरिता : (1),(2) व (3) सहकार आयुक्त व निबंधक यांनी त्यांचे दि.12/7/2007 च्या परिपत्रकान्वये नागरी सहकारी पतसंस्थांना त्यांचेकडील अतिरिक्त निधी युनिट ट्रस्ट ऑफ इंडिया व राष्ट्रीयकृत बँकांच्या म्युचुअल फंडात गुंतवणूक करण्यास परवानगी दिलेली होती. तथापि, रिझर्व्ह बँकेने म्युचुअल फंडात गुंतवणूक करतानाची जोखीम विचारात घेता, नागरी सहकारी बँकांना म्युचुअल फंडात गुंतवणूक करण्यास निर्बंध जारी केलेले असल्यामुळे सहकार आयुक्त व निबंधक यांनी त्यांचे दि. 3/1/2008 चे परिपत्रकान्वये नागरी सहकारी पतसंस्थांना म्युचुअल फंडात गुंतवणूक करण्यास दिलेली परवानगी रद्द केलेली आहे.

श्री. सय्यद जामा :सभापति महोदय, दिनांक 12.07.2007 को सहकार आयुक्त व निबंधक ने आदेश निकालकर यू.टी.आई., एच.डी.एफ.सी., आई.सी.आई.सी.आई. और राष्ट्रीयकृत बँकों में निवेश करने का आदेश निकाला और फिर दिनांक 03.01.2008 को यह आदेश रद्द कर दिया. मेरा पहला प्रश्न यह है कि इस अवधि के दौरान क्या किसी कोपरेटिव सोसायटी ने निवेश किया है ? दूसरा प्रश्न यह है कि इस आदेश को रद्द करने का कारण क्या है ? तीसरा प्रश्न यह है कि रिजर्व बँक की गाइड-लाइन्स के आधार पर क्या आपने निवेश करने के बारे में कुछ गाइड-लाइन्स बनाई हैं ?

श्री.जयप्रकाश दांडेगावकर : सभापती महोदय, आर.बी.आय.कडून नागरी सहकारी बँकांना त्यांच्याकडील अतिरिक्त निधी यु.टी.आय.मध्ये गुंतविण्यासाठी मान्यता देण्यात आली होती. त्याच धर्तीवर पत संस्थांना सुध्दा त्यांच्याकडील जो सरप्लस फंडस् आहे म्हणजे ज्या पत संस्थांकडे मागच्या वर्षी 1 ते 5 कोटी रुपयापर्यंत ठेवी होत्या. त्यामध्ये जेवढी वाढ झाली असेल त्यातील 10 टक्के रक्कम, तसेच 5 ते 10 कोटीच्या वर डिपॉझिटस् असतील आणि त्या डिपॉझिटस्मध्ये वाढ

. . . .ई-3

17-04-2008

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

E-3

APR/ SBT/ KTG/

11:20

ता.प्र.क्र.38917

झाली तर काही प्रमाणात यु.टी.आय.मध्ये गुंतवणूक करण्यासाठी नागरी बँकांच्या धर्तीवर आयुक्तांनी परवानगी दिली होती. नंतर आर.बी.आय.ने नागरी बँकांच्या संबंधातील सक्थुलर रद्द केल्यामुळे, आयुक्तांनी सुध्दा पत संस्थांच्या बाबतीत काढलेले सक्थुलर रद्द केलेले आहे. हे सक्थुलर काढताना यामध्ये काही अटी व शर्ती घातलेल्या होत्या. त्यानुसार ज्या पत संस्थांमध्ये मागील वर्षामध्ये 1 ते 5 कोटी पर्यंत ठेवी आहेत अशा पत संस्थांना वाढीव ठेवीच्या प्रमाणात 10 टक्के गुंतवणूक करता येईल. 5 कोटी किंवा त्यापेक्षा जास्त ठेवी असलेल्या पत संस्थांना वाढीव ठेवीच्या 15 टक्के गुंतवणूक करता येईल. संचालक मंडळाने गुंतवणूकीचे धोरण ठरविले पाहिजे आणि त्याला वार्षिक सर्वसाधारण सभेची मान्यता घेतली पाहिजे. म्युच्युअल फंडामध्ये गुंतवणूक करताना बाजारातील स्थितीचा अभ्यास केला पाहिजे. तसेच नफा होणार असेल तरच गुंतवणूक करावी. अतिरिक्त निधीबाबत वरीलप्रमाणे गुंतवणूक करताना पत संस्थांनी डि-मॅट पध्दती वापरणे अनिवार्य राहिल. म्युच्युअल फंडातील गुंतवणूकीचे मुल्यांकन दर तिमाहीच्या अखेरीस नक्त मुल्यावर, नेट अॅसेट व्हॅल्युवर करावयाचे आहे. त्यामुळे बाजारभावामध्ये घट झाली तर त्याची घसाऱ्या पोटी लागणारी तरतूद त्याच तिमाहीमध्ये करावी. जोखीम व्यवस्थापन इ.यामध्ये काही अटी घातलेल्या होत्या. तसेच हे सर्व व्यवहार एजन्टच्या माध्यमातून करू नयेत अशा अटी आयुक्तांनी घातलेल्या होत्या. परंतु रिझर्व बँकेचे सक्थुलर आल्यानंतर हे सक्थुलर विड्डां करून रद्द केलेले आहे.

श्री.संजय दत्त : सभापती महोदय, माझा स्पेसिफिक प्रश्न आहे आणि त्या माध्यमातून माननीय मंत्री महोदयांकडून दोन गोष्टींच्या बाबतीत स्पेसिफिक माहिती पाहिजे. माझा पहिला प्रश्न असा आहे की, दि.12-7-2007 रोजी म्युच्युअल फंडामध्ये पैसे जमा करण्याच्या बाबतीत परिपत्रक काढले होते. पण यासाठी परवानगी देत असताना रिझर्व बँकेचे मत का विचारात घेण्यात आले नाही ? रिझर्व बँकेने निर्बंध केव्हा जाहीर केले होते ? यामध्ये किती गुंतवणूक करण्यात आली आहे आणि ती संस्थांना परत करण्यात येणार आहे का ?

श्री.जयप्रकाश दांडेगावकर : सभापती महोदय, रिझर्व बँकेने दि.15-4-2004 रोजी अर्बन बँकांच्या बाबतीत सक्थुलर काढले होते आणि पत संस्थांच्या बाबतीत आयुक्तांनी सक्थुलर काढलेले आहे.

श्री. जयप्रकाश दांडेगावकर..

रिझर्व्ह बँकेच्या मार्गदर्शक तत्वानुसार ज्या प्रमाणे नागरी बँकांना परवानगी दिलेली आहे त्याच प्रमाणे पतसंस्थांच्या बाबत निर्णय घेण्यात आलेला आहे. पत संस्थांची व्याजाचे रक्कम, डिपॉजिटची रक्कम व इतर अतिरिक्त रक्कम जर जिल्हा मध्यवर्ती बँकेमध्ये ठेवली तर साडे पाच ते सहा टक्के व्याज मिळते. या उलट हा निधी फंडसमध्ये गुंतविला तर जास्त व्याज मिळून संस्थेची परिस्थिती सुधारण्यास मदत होऊ शकते. या दृष्टीने हे सकार्युलर काढले होते. पतसंस्था या आरबीआयच्या नियंत्रणामध्ये नसल्यामुळे आरबीआयची परवानगी घेण्याची काही गरज नाही. गुंतवणुकीच्या बाबतीत मी स्वतः माहिती घेण्याचा प्रयत्न केला मात्र त्या बाबत पूर्ण माहिती मिळालेली नाही. अशा प्रकारे पैसे गुंतविल्यामुळे एकाही संस्थेचे नुकसान झालेले नाही.

श्रीमती फौजिया खान : सभापति महोदय, बहुत बड़ी संख्या में महिला बचत गट पत संस्थाओं में माइक्रो क्रेडिट के लिए एप्लीकेशन करते हैं और इसके माध्यम से लोगों तक फायदा पहुँचता है. आज महिला बचत गटों को मजबूत करने की जरूरत है. मैं मंत्री महोदय से पूछना चाहती हूँ कि जिस तरह से हमारे देश में राष्ट्रीय महिला कोष की स्थापना की गई है, क्या उसी तरह से महिला बचत गटों को मजबूत करने के लिए राज्य में राज्य महिला कोष की स्थापना करने का शासन का विचार है ?

श्री. जयप्रकाश दांडेगावकर : सभापती महोदय, बचत संस्थांना कर्ज उपलब्ध करून देण्याच्या दृष्टीने राज्य शासन पॉझिटीव्ह आहे. बचत गटांना देण्यात येणाऱ्या कर्जाचा दर कमी असावा अशी इच्छा माननीय मंत्री डॉ. पतंगराव कदम व माननीय मुख्यमंत्री महोदय श्री. विलासराव देशमुख यांनी व्यक्त केली होती. महिला कोष व महिला बचत गटांना या पुढे सुलभ दराने कर्ज मिळेल याची काळजी राज्य शासनाकडून घेण्यात येणार आहे.

..2...

**दोडामार्ग (जि.सिंधुदुर्ग)तालुक्यातील मांगेली, हेवाळे व तिलारी
मुख्या धरणालगतच्या जमिनीच्या खरेदी-विक्रीबाबत**

(३) * ४०२०५ श्री.परशुराम उपरकर : सन्माननीय महसूल मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) दोडामार्ग तालुक्यातील (जि.सिंधुदुर्ग) मांगेली, हेवाळे व तिलारी मुख्या धरणालगतच्या जमिनी स्थानिक शेतकऱ्यांना विचारात न घेता परगावातील जमिनी खरेदी-विक्री करणारे एजंट पैशाचे अमिष दाखवून त्या जमिनी शेतकऱ्यांना विकण्यास भाग पाडत आहेत, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, याबाबत शासनाने चौकशी केली आहे काय,

(३) असल्यास, तेथील शेतकऱ्यांच्या अज्ञानाचा व गरीबीचा फायदा घेत असलेल्या या एजंटंवर कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे ?

डॉ. राजेंद्र शिंगणे, श्री.नारायण राणे यांच्याकरिता : (१) अशा स्वरूपाच्या तक्रारी जिल्हाधिकारी,सिंधुदुर्ग यांचेकडे प्राप्त झालेल्या नाहीत.

(२) व (३) प्रश्न उद्भवत नाही.

श्री. परशुराम उपरकर : सभापती महोदय, तिलारी तालुक्यातील ३७ गावांच्या जमिनीवरील खरेदी व्यवहारांवर निर्बंध १७/९/२००५ रोजी कलेक्टरांनी उठविले होते. पाटबंधारे विभागाचा अहवाल येण्याची वाट न बघता त्या जमिनीवरील निर्बंध उठविण्यात आले. याची कबुली माननीय राज्यमंत्री महोदयांनी दिलेली आहे. घाईघाईने निर्बंध उठविल्यामुळे अशा प्रकारचे व्यवहार होत आहेत. कर्नाटक, केरळ या राज्यातील लोक परप्रांतिय या भागातील जमिनी खरेदी करीत आहेत. हे लोक शेतकरी असल्याचे बोगस दाखले देत आहेत. अमिताभ बच्चन यांचे प्रकरण सध्या गाजत आहे. त्यांनी देखील शेतकरी असल्याचे सांगून शेत जमीन खरेदी केली होती. माझा प्रश्न असा आहे की, यासंदर्भात शासनाकडून चौकशी करण्यात येईल काय ?

डॉ. राजेंद्र शिंगणे : सभापती महोदय, या प्रश्नासंदर्भात मागील आठवडयामध्ये उत्तर देत असताना असे सांगितले होते की, या भागातील पुनर्वसनाचे काम पूर्ण झालेले आहे तसेच धरणाचे काम देखील पूर्ण झालेले आहे. त्यामुळे जिल्हाधिकाऱ्यांनी त्यांच्या अधिकारांतर्गत जमिनीची खरेदी विक्री करण्याचे निर्बंध उठविले. या जमिनीवरील निर्बंध उठविण्याबाबत सन्माननीय सदस्यांनी येथे प्रश्न विचारलेला आहे. याबाबत कोणत्याही प्रकारच्या तक्रारी शासनाकडे प्राप्त झालेल्या नाहीत. या संदर्भात शासनाकडे किंवा जिल्हाधिकाऱ्यांकडे कोणत्याही प्रकारची निवेदने असतील तर आपण

..3..

डॉ. राजेंद्र शिंगणे ..

ता.प्र.क्र. 40205

त्या तक्रारी आमच्याकडे पाठवाव्यात त्या बाबत निश्चितपणे चौकशी केली जाईल. पैशाचे अमिष दाखवून त्या जमिनी शेतकऱ्यांना विकण्यास भाग पाडत आहेत अशा प्रकारची कोणतीही तक्रार शासनाकडे नाही.

श्री.अरविंद सावंत : सभापती महोदय, या प्रश्नास उत्तर देत असताना माननीय मंत्री महोदयांनी सांगितले आहे की, तेथील धरणाचे काम पूर्ण झालेले आहे. तेथील लोकांच्या पुनर्वसनाचे कामही पूर्ण झालेले आहे असे म्हणावयाचे असेल तर त्या बाबत मी सांगू इच्छितो की, पाटबंधारे विभागाच्या अधिकाऱ्यांनी आपल्याला कळविले होते की, या जमिनींवरील काम अद्याप पूर्ण झालेले नाही. कदाचित पुनर्वसनाकरिता अधिक जमीन लागण्याची शक्यता आहे. असे असताना देखील शासनाने त्या जमिनी शेतकऱ्यांकडून काढून घेतल्या आहेत, हे खरे आहे काय ? परप्रांतिय माणसे शेतकरी असल्याचा दाखला देत आहेत. या संदर्भात चौकशी करण्यात येणार आहे काय ? अमिताभ बच्चनचे प्रकरण आताच धडलेले आहे. त्याबाबत सर्वाना माहिती आहेच.

यानंतर श्री. बरवड..

असुधारित प्रत / प्रसिद्ध झालेले

असुधारित प्रत / प्रसिद्धिपाठी नाही

ता. प्र. क्र. 40205

डॉ. राजेंद्र शिंगणे : सभापती महोदय, मघाशी उत्तर देत असताना मी यासंदर्भात स्पष्टपणे सांगितले आहे. जिल्हाधिकाऱ्यांनी जे निर्बंध उठवले त्याबाबत सन्माननीय सदस्यांनी विचारले. एक तर 15-20 वर्षांपासून धरणाच्या कामाला मंजुरी मिळाली नाही. त्या भागातील जनतेच्या खरेदी-विक्रीच्या व्यवहारावर निर्बंध होते. जिल्हाधिकाऱ्यांनी या सर्व गोष्टींचा आढावा घेतला. सन्माननीय सदस्यांनी जे सांगितले ते खरे आहे की, पाटबंधारे विभागाने ते निर्बंध उठवा असे कळवले नसताना जिल्हाधिकाऱ्यांनी स्वतःच्या अधिकारामध्ये तो निर्णय घेतलेला आहे. ही सर्व वस्तुस्थिती तपासूनच जिल्हाधिकाऱ्यांनी हा निर्णय घेतलेला आहे. सन्माननीय सदस्यांनी ज्या तक्रारींचा उल्लेख केला तशा प्रकारे त्या ठिकाणी तक्रारी असतील तर शासन त्यासंदर्भात चौकशी करील.

श्री. दिवाकर रावते : पाटबंधारे विभागाकडे माननीय जिल्हाधिकाऱ्यांनी अधिसूचना उठविण्यासंबंधी अहवाल मागितला, हे खरे आहे काय ? तो अहवाल 26.9.2007 रोजी पाटबंधारे विभागाने दिला, हे खरे आहे काय ? पाटबंधारे विभागाने दिलेल्या अहवालात नक्की काय म्हटले आहे ?

डॉ. राजेंद्र शिंगणे : सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्य श्री. दिवाकर रावते यांनी जो प्रश्न विचारलेला आहे तो या प्रश्नाशी संबंधित नाही. त्या ठिकाणी जमीन विक्रीच्या संदर्भात एजंट पैशाचे आमिष दाखवतात याबाबत तक्रारी आहेत काय याबाबतचा मूळ प्रश्न आहे. तरी सुध्दा सन्माननीय सदस्यांनी विचारलेल्या प्रश्नाबाबत सांगू इच्छितो की, पाटबंधारे विभागाने अहवाल मागितलेला होता तो अहवाल सुध्दा जिल्हाधिकाऱ्यांनी दिलेला आहे, ही वस्तुस्थिती आहे.

श्री. दिवाकर रावते : त्या अहवालात काय म्हटले आहे ?

श्री. नारायण राणे : सभापती महोदय, मूळ प्रश्न हा जमिनीच्या खरेदी-विक्रीच्या संदर्भात आहे. सन्माननीय सदस्यांनी वेगळा प्रश्न विचारला त्याबाबत सन्माननीय राज्यमंत्र्यांनी उत्तर दिलेले आहे. त्या ठिकाणी विक्री करणारा आणि खरेदी करणारा या दोघांचे एकमत झाल्याशिवाय खरेदी होत नाही. त्या खरेदी-विक्रीच्या संदर्भात काही तक्रार असेल तर जो विकणारा असेल त्याला त्याची बाजू मांडण्याची संधी देतो. त्यामुळे अशा प्रकारची तक्रार त्या ठिकाणी आलेली नाही. मी

17-04-2008

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

G-2

RDB/ SBT/ KTG

पूर्वी कु. गायकवाड

11:30

ता. प्र. क्र. 40205

श्री. नारायण राणे

त्या जिल्ह्याचा पालकमंत्री आहे. सन्माननीय सदस्यांकडे जर अधिकची माहिती असेल आणि त्यासंदर्भात प्रश्न विचारावयाचा असेल तर तो वेगळा प्रश्न या ठिकाणी यावयास पाहिजे. पाटबंधारे प्रकल्प पूर्ण झाला काय, पुनर्वसन झाले काय, हा प्रकल्प कोणत्या वर्षी सुरु झाला तसेच प्रकल्प कधी पूर्ण होणार हा प्रश्न वेगळा आहे. त्याचा या प्रश्नाशी संबंध नाही.

तारांकित प्रश्न क्रमांक 39613

(सन्माननीय सदस्य अनुपस्थित)

...3...

RDB/ SBT/ KTG

मुंबईतील संजय गांधी उद्यानात चार बिबळे मृतावस्थेत आढळल्याबाबत**(५) * ४१९३१ श्री. अनिल परब :** सन्माननीय वने मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) मुंबई येथील संजय गांधी उद्यानातील चार बिबळे अनुक्रमे दिनांक ११ ऑक्टोबर, २००७, दिनांक २४ जानेवारी, २००८, दिनांक १७ फेब्रुवारी, २००८ व दिनांक १ मार्च, २००८ रोजी मृतावस्थेत आढळले, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, याबाबत शासनाने चौकशी केली आहे काय, असल्यास, उक्त बिबळ्यांच्या मृत्यूची नेमकी कारणे काय आहेत,

(३) असल्यास, उक्त राष्ट्रीय उद्यानाच्या तिन्ही बाजूनी भिंत बांधण्यात येत आहे हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, उक्त भिंतीचे काम तातडीने पूर्ण करणेसाठी काय कार्यवाही करण्यात आली वा येत आहे ?

श्री. बबनराव पाचपुते : (१) हे खरे आहे.

(२) दि. ११.१०.२००७ रोजी ठाणे-घोडबंदर महामार्गावर कावेसर येथे मृत पावलेल्या बिबट हा अज्ञात वाहनाने धडक दिल्याने मृत पावला आहे.

दि. २४.१.२००८ व दि. १७.२.२००८ रोजी संशयस्पदरीत्या मृत पावलेल्या बिबट्याचे अवयव विश्लेषणासाठी न्यायसहाय्यक वैज्ञानिक प्रयोगशाळा संचालनालय, मुंबई यांचेकडे पाठविण्यात आले असून त्यांचा अहवाल प्रतिक्षित आहे.

दि. १.३.२००८ रोजी बिबट मादी भक्षाचा पाठलाग करित असतांना विहिरीत पडून मृत पावल्याचे निष्पन्न झालेले आहे.

(३) व (४) होय. राष्ट्रीय उद्यानाच्या सुमारे ४०.५ कि.मी. वनहद्दीवर प्रस्तावित कामापैकी आतापर्यंत १३ कि.मी. सलोह कॉंक्रीटची भिंत बांधून पूर्ण झालेली आहे. उर्वरित काम प्रगतीपथावर आहे.

सभापती महोदय, छापलेल्या उत्तरामध्ये मी आपल्या अनुमतीने पुढीलप्रमाणे दुरुस्ती करू इच्छितो. प्रश्न क्रमांक २ च्या उत्तरातील परिच्छेद क्रमांक २ मध्ये शेवटी " त्याचा अहवाल प्रतिक्षित आहे" या ऐवजी "त्याचा अहवाल प्राप्त झालेला आहे." असे वाचावे.

अॅड. अनिल परब : सभापती महोदय, पहिला जो बिबट्या मेला त्याबाबत असे उत्तर दिलेले आहे की, अज्ञात वाहनाने धडक दिल्यामुळे तो मृत्यू पावला आहे. अज्ञात वाहनाने धडक दिल्यामुळे तो बिबट्या मृत्यू पावला हे कशाच्या आधारावर निश्चित केले ? दुसरा प्रश्न असा की, दुसरा जो बिबट्या मेला तो विहिरीत पडून मेला असे उत्तर दिलेले आहे. त्या विहिरीची खोली किती होती आणि त्या विहिरीला कठडा होता काय ? तिसरा प्रश्न असा की, भिंतीचे काम पूर्ण झालेले नाही ते काम पूर्ण न होण्याची कारणे काय आहेत ? विलंबाची कारणे काय आहेत ?

...4...

ता. प्र. क्र. 41931

श्री. बबनराव पाचपुते : सभापती महोदय, पहिला बिबट्या वाहनाच्या घडकेमुळे मेलेला आहे. त्याचे पोस्ट मार्टेम करण्यात आले. त्याचा पोस्ट मार्टेम रिपोर्ट आहे आणि त्यानुसार तो वाहनाच्या घडकेमुळे मेलेला आहे. सन्माननीय सदस्यांनी दुसऱ्या बिबट्याच बाबतीत विचारले. तो बिबट्या शिकारीसाठी पळत असताना स्वतः विहिरीत पडलेला आहे. वरच्या भागात त्याच्या पाऊलखुणा पाहिलेल्या आहेत. शिकारीच्या पाठीमागे पळत असताना तो विहिरीत पडलेला आहे. विहिरीची खोली मोठ्या प्रमाणावर होती. विहिरीत खडक होता. विहिरीत पाणी कमी असल्यामुळे बिबट्या खडकावर आपटून मेलेला आहे. सन्माननीय सदस्यांनी तिसरा प्रश्न भिंतीच्या बाबतीत विचारलेला आहे.

यानंतर श्री. खंदारे ...

17-04-2008

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

H-1

NTK/ SBT/ MMP/

श्री.बरवडनंतर

11:35

ता.प्र.क्र.41931....

श्री.बबनराव पाचपुते....

त्याठिकाणी मोठया प्रमाणात भिंत बांधावयाची आहे. एकूण 40 कि.मी. भिंतीचे काम असून त्यापैकी 13 कि.मी.पर्यंतचे काम झालेले आहे. हे काम 4-5 टप्प्यामध्ये करावयाचे आहे. या कामासाठी पैसे उपलब्ध झालेले आहेत. पण कोर्टाची अडचण असल्यामुळे कोर्टाचा निर्णय होईल तसे बांधकाम करण्यात येईल.

अॅड.अनिल परब : शासनाकडे न्यायसहाय्यक वैज्ञानिक प्रयोगशाळेचा अहवाल प्राप्त झालेला आहे त्या अहवालात काय नमूद केले आहे ?

श्री.बबनराव पाचपुते : दोन बिबट्यांच्या संदर्भात अहवाल प्राप्त झालेला आहे, त्यामध्ये खाण्यात विष घातल्यामुळे बिबटे मृत झालेले नाहीत असे नमूद केलेले आहे.

2.....

NTK/ SBT/ MMP/

**कराड (जि.सातारा) येथील संभवनाथ नागरी सहकारी पतसंस्थेने
शेतकऱ्यांच्या जमिनीचा जाहीर लिलाव केल्याबाबत**

(६) * ४१००७ श्री. अरविंद सावंत : सन्माननीय **सहकार मंत्री** पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) कराड येथील (जि.सातारा) संभवनाथ नागरी सहकारी पतसंस्थेने शेतकऱ्यांच्या जमिनीचा जाहीर लिलाव माहे डिसेंबर, २००७ रोजीच्या सुमारास पुकारला, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, या पतसंस्थेने बोगस कर्जप्रकरण केल्याची तक्रार केल्याने याबाबतचा निकाल न्यायालयात असतांना या पतसंस्थेने लिलाव जाहीर करण्याची कारणे काय आहे,
- (३) तसेच जिल्हा उपनिबंधकांनी यावर आक्षेप घेत संस्थेच्या कार्यालयात लिलाव घेऊ नये अशा लेखी सूचना देऊनही हा लिलाव संस्थेने जाहीर केला, हे ही खरे आहे काय,
- (४) असल्यास, याबाबत अधिक चौकशी केली आहे काय, तदनुसार पुढे कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे ?

श्री.जयप्रकाश दांडेगावकर, डॉ.पतंगराव कदम यांच्याकरिता : (१) होय.

- (२) प्रकरण न्यायप्रविष्ट आहे. तथापि, मनाई हुकूम नसल्याने लिलाव जाहीर करण्यात आला.
- (३) नाही.
- (४) प्रश्न उद्भवत नाही.

श्री.अरविंद सावंत : सभापती महोदय, मौजे नांदलापूर, ता.कराड येथील शेतकरी श्री.अधिकारराव दत्तात्रय पाटील यांच्या नावे संभवनाथ नागरी सहकारी पत संस्थेने ४ लाख ७१ हजार ७७५ रुपयांच्या कर्जाची नोंद केली गेली हे खरे आहे काय ? त्यांनी मी कर्ज घेतले नाही अशी तक्रार केली आहे हे खरे आहे काय आणि हे प्रकरण न्यायप्रविष्ट असताना सुध्दा लिलाव झाला. जिल्हा उपनिबंधक, सहकारी संस्था यांनी प्रकरण न्यायप्रविष्ट असल्यामुळे लिलाव करू नका असे लेखी दिले होते हे खरे आहे काय ?

श्री.जयप्रकाश दांडेगावकर : सभापती महोदय, श्री.अधिकारराव दत्तात्रय पाटील यांनी सदर पत संस्थेकडून वाहन खरेदीकरिता ४ लाख रुपयांचे दिनांक २९.१२.९८ रोजी कर्ज घेतले आहे. कर्जदाराने रक्कम न भरल्यामुळे कलम १०१ अन्वये त्यांच्याविरुद्ध ७.६.२००१ कार्यवाही सुरु केलेली आहे. कलम १०१ च्या अनुषंगाने त्यांच्याकडून दिनांक ७.९.२००१ रोजी ४,६९,२०३ रुपयांचे प्रमाणपत्र मिळाले आहे. संस्थेच्यावतीने विशेष वसुली अधिका-यांनी १५६ खाली त्यांना

3...

ता.प्र.क्र.41007....

श्री.जयप्रकाश दांडेगावकर.....

दिनांक 1.11.2001 रोजी नोटीस दिली होती. कर्जदाराने रक्कम न भरल्यामुळे कर्जदाराची स्थावर मालमत्ता 31.33 आर एवढी जमीन जप्तीचे आदेश दिनांक 28.11.2002 रोजी दिलेले आहेत. त्या जमिनीचा जाहीर लिलाव ठेवला होता. प्रकरण न्यायालयात आहे. पण न्यायालयाचा कोणत्याही प्रकारचा मनाई हुकूम नसल्यामुळे आणि डीडीआरकडून लिलाव करू नका असे लेखी नसल्यामुळे त्यांनी लिलाव केला होता.

श्री.अरविंद सावंत : प्रकरण न्यायालयामध्ये असल्यामुळे लिलाव थांबलेला आहे अशी माझी माहिती आहे हे खरे आहे काय ? न्यायालयाचा निर्णय येईपर्यंत लिलाव होणार नाही हे खरे आहे काय ?

श्री.जयप्रकाश दांडेगावकर : सभापती महोदय, लिलावाच्या वेळी तो लिलाव अधिकारी आणि संबंधित कर्जदार यांच्यामध्ये काही मारामारी झाली, त्यासंबंधी पोलीस तक्रार झाल्यामुळे त्यादिवशी लिलाव होऊ शकला नाही. कर्जदारांना कोणताही त्रास होणार नाही, पण संस्थेची वसुली सुध्दा झाली पाहिजे यादृष्टीकोनातून कलम 101 ची कार्यवाही करण्यात येईल.

श्री. प्रकाश शेंडगे : सभापती महोदय, या कर्जदारास पत संस्थेने वाहन खरेदीसाठी लोन दिले होते. प्रचलित नियम असा आहे की, वाहन खरेदीसाठी जमीन गहाण ठेवण्याची महाराष्ट्रात पध्दत नाही. प्रथम वाहन जप्त केले जाते, त्या वाहनाची विक्री केली जाते. त्याच्यातून रक्कम वसूल झाली नाही तर इतर मालमत्ता जप्त केली जाते. वाहन जप्त केल्यानंतर ते वाहन विक्रीसाठी काढले होते काय आणि त्याच्यातून किती व केव्हा रक्कम जमा झाली आणि उर्वरित रक्कमेसाठी त्या शेतक-याकडून वसुलीसाठी फ्रेश नोटीस दाखल केली होती काय ?

श्री.जयप्रकाश दांडेगावकर : कर्जदार पत संस्थेकडून कर्ज घेतल्यानंतर संस्थेला कसल्याही प्रकारचे सहकार्य करण्यास तयार नव्हते. एक वेळ 4 हजार रुपयांची वसुली झाली होती. राहिलेल्या रकमेमध्ये मुद्दल व व्याज समाविष्ट केलेले आहे. कर्जदार सहकार्य करित नसल्यामुळे मी मघाशी सांगितल्याप्रमाणे त्या त्या तारखांना नोटीस दिल्या होत्या. ते नोटीस घेण्यासाठी सुध्दा नकार देत होते. वाहन जप्त करण्यासाठी सुध्दा तो माणूस येऊ देत नव्हता. लिलावासाठी लोक घरी गेले तरी मारामारी होत होती.

4...

17-04-2008

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

H-4

ता.प्र.क्र.41007.....

श्री.दिवाकर रावते : सभापती महोदय, वाहन जप्त करता येते. अकोल्यामध्ये कर्जदाराने दुस-याला विकलेले वाहन ट्रान्सफर होत नव्हते म्हणून त्याच्या घरी बँकेचे लोक जाऊन ते वाहन जप्त केले होते, असे माझ्यासमोर एक उदाहरण आहे. वाहन कोठेही असले तरी ते जप्त करता येते, जप्त करता येत नाही असे कसे सांगितले जात आहे ?

श्री.जयप्रकाश दांडेगावकर : जप्त करता येत नाही असे मी म्हणत नाही. कर्जदार सहकार्य करित नव्हता. कार्यवाहीला प्रतिसाद देत नव्हते. माननीय सदस्यांनी म्हटल्याप्रमाणे वाहन जप्त करण्याविषयी संस्थेला सूचना देण्यात येतील.

सभापती : सन्माननीय सदस्यांच्या प्रश्नाचा रोख असा आहे की, त्या वाहनाच्या लिलावातून किंवा विक्रीतून रक्कम जमा झाली आणि त्यातून कर्जाची रक्कम फिटली असेल तर जमीन विकण्याचे कारण नव्हते.

नंतर श्री.शिगम

**परळी (जि.बीड) येथील डोंगर खदाणीचे काम
थांबवून तेथील वनराईचे संरक्षण करण्याबाबत**

- (७) * ४११२२ श्रीमती उषाताई दराडे : सन्माननीय वने मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-
(१) परळी (जि.बीड) तहसिलदार यांनी परळी येथील डोंगर खदाणीसाठी तेथील वनराई भुईसपाट करित असल्याचे शासनाच्या निदर्शनास आले वा आणून देण्यात आले, हे खरे आहे काय,
(२) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, असल्यास, चौकशीत काय आढळून आले व तदनुसार सदर डोंगर खदाणीचे काम थांबवून वनराईचे संरक्षण करणेबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
(३) अद्याप, कोणतीच कार्यवाही केली नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.बबनराव पाचपुते : (१) नाही.

(२) प्रश्न उद्भवत नाही.

(३) प्रश्न उद्भवत नाही.

श्रीमती उषा दराडे : प्रश्नाला दिलेली छापील उत्तरे वाचून मला अक्षरशः आश्चर्य वाटले. वैजनाथ आणि परळीच्या आजूबाजूच्या टेकड्यांचा ग्रंथ आणि पुराणामध्ये उल्लेख आहे. मेरु पर्वतावर मी 50 वेळा जाऊन आले आहे. आज मेरु पर्वत जिलेटिन लावून फोडला जात आहे. तेथील वनराई आणि पशुपक्षी नष्ट होत आहे. असे असताना, असे काही होत नाही असे उत्तर दिलेले आहे. तहसीलदारांच्या परवानगीने ह्या गोष्टी होत आहेत. तेव्हा यासंदर्भात कोणती कारवाई केली जाणार आहे ?

श्री. बबनराव पाचपुते : सन्माननीय सदस्यांनी ज्या जागेचा उल्लेख केला ती जमीन वन खात्याची नाही. वनखात्याच्या जमिनीमध्ये वनेतर कामे करण्यासाठी वन विभागाची परवानगी घ्यावी लागते. ही जमीन वन खात्याची नसल्यामुळे प्रश्न उद्भवत नाही असे उत्तर दिलेले आहे.

श्रीमती उषा दराडे : वन खात्याची ही जमीन नसेल तर हा प्रश्न राखून ठेवावा.

श्री. बबनराव पाचपुते : वनखात्याच्या संदर्भाने हा प्रश्न विचारल्यामुळे वन खात्याने उत्तर दिलेले आहे.

सभापती : वन खात्याने माहिती घेऊन उत्तर दिलेले आहे.

..2..

(ता.प्र.क्र. 41122...)

श्री. गुरुनाथ कुलकर्णी : तेथील टेकड्या आणि वनस्पती जिलेटिन लावून नष्ट केली जात आहे. त्यामुळे त्याबाबतीत संरक्षण मिळावे असा सन्माननीय सदस्यांचा प्रश्न आहे. हा प्रश्न वन खात्याशी संबंधित नसला तरी ज्या खात्याशी हा प्रश्न संबंधित आहे त्या महसूल खात्याने या प्रश्नाचे उत्तर द्यावयास पाहिजे.

श्री. नारायण राणे : सन्माननीय सदस्या श्रीमती उषा दराडे यांनी विचारलेल्या प्रश्नाचे उत्तर माननीय वन मंत्र्यांनी दिलेले असले तरी या प्रश्नाचे गांभीर्य पाहून त्याबाबतची वस्तुस्थिती जिल्हाधिका-यांकडून घेऊन सन्माननीय सदस्यांना अभिप्रेत असलेली कारवाई सरकार करील.

--

..3..

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी

बोईसर (ता.पालघर,जि.ठाणे) येथील आलेवाडी व इतर गावातील शेकडो एकर जमीन बंदर विकासासाठी खाजगी कंपनीला देत असल्याबाबत

- (८) * ३८१६१ श्री. संजय दत्त , श्री. गोविंदराव आदिक , श्री. सुरेशदादा देशमुख , श्री. प्रतापसिंह मोहिते-पाटील : सन्माननीय महसूल मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-
- (१) बोईसर (ता.पालघर, जि.ठाणे) परिसरातील नवापूर, पाम, टेंभी, कुंभवली, गुंदवली व आलेवाडी या गावांतील शेकडो एकर जमीन बंदर विकासासाठी तारापूर औद्योगिक वसाहतीतील विराज कंपनीचे मार्च, २००७ या दरम्यान वा त्या सुमारास नवापूर-आलेवाडी बंदर विकासासाठी शासनाकडे सुमारे ३५० एकर जमिनीची मागणी केलेली आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, सदरहू मागणीसाठी विविध विभागातर्फे त्यास मान्यता मिळालेली असून माहे, जून, २००७ या दरम्यान स्थानिक महसूल मागणीसाठी विविध विभागामार्फत शासनाला अहवाल पाठविण्यात आलेला आहे, हे खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, शासनाच्या या निर्णयामुळे पश्चिम किनारपट्टीतील अनेक गावात जोरदार विरोध होत असून सर्व ग्रामपंचायतीच्या ग्रामसभेत ना हरकत दाखला न देण्याचा निर्णय घेण्यात आलेला आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (४) याबाबत शासनाने चौकशी केली आहे काय व चौकशीत काय निष्पन्न झाले,
- (५) तसेच सदरहू पंचक्रोशीतील गावाचा विरोध लक्षात घेता विराज कंपनीला देण्यात येत असलेली जमीन न देण्याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे ?

डॉ. राजेंद्र शिंगणे, श्री.नारायण राणे यांच्याकरिता : (१) होय.

(२) नाही.

(३) होय,

ग्रामपंचायत पाम, टेंभी, नवापूर या ग्रामपंचायतीनी, ग्रामपंचायती मध्ये ठराव पास करून सदर जमीन मंजूर करण्यास विरोध दर्शविला आहे. मात्र ग्रामपंचायत गुंदवली व ग्रामपंचायत कुंभवली या दोन ग्रामपंचायतीनी हरकत नसल्याबाबत दाखले दिले आहेत.

(४) क्षेत्रिय स्तरावर चौकशीची कार्यवाही सुरु आहे.

(५) शासन स्तरावर अद्याप प्रस्ताव प्राप्त झालेला नाही.

श्री. संजय दत्त : पाम, टेंभी आणि नवापूर या तीन ग्रामपंचायतींनी जमीन देण्यास विरोध दर्शविला आहे. तेव्हा या तीन ग्रामपंचायतीच्या कार्यक्षेत्रात एकूण किती जमीन येते ? गुंदवली व कुंभवली या ग्रामपंचायतींनी ना हरकत दाखला देण्यापूर्वी ग्रामपंचायतीचा ठराव झाला होता काय ?

डॉ. राजेंद्र शिंगणे : पाम, टेंभी, नवापूर, कुंभवली व गुंदवली अशी ५ गावे मिळून ८६४.२३ एकर जमीन आहे. जमिनीची विगतवारी आता माझ्याकडे उपलब्ध नाही. तीन गावातील जमिनीची

..4..

आकडेवारी मी वेगळी देईन. एकूण 5 गावांची 863.23 एकर एवढी जमीन आहे. ही खाजगी आणि गुरचर शासकीय जागा आहे. मे. विराज प्रोफाईल कंपनीने ही जागा मागितलेली आहे. गुंदवली आणि कुंभवली या दोन गावांनी परवानगी दिलेली आहे. तीन गावांनी विरोधी केलेला आहे. पंचायत समिती, पालधरने दि. 1.9.2007 रोजी ठराव करून जमीन देऊ नये यासदर्भात विरोध केलेला आहे.

श्री. संजय दत्त : जमीन देण्यास तीन ग्रामपंचायतींनी विरोधी केलेला आहे. या तीन ग्रामपंचायतींच्या कार्यक्षेत्रात किती जागा येते याची माहिती माननीय मंत्री महोदयांकडे नाही. कुंभवली व गुंदवली या दोन ग्रामपंचायतींनी ना हरकत दाखला दिलेला आहे. त्या आधारावर प्रकल्प कार्यरत होऊ शकतो काय ?

डॉ. राजेंद्र शिंगणे : मे. विराज प्रोफाईल या स्टील मेकिंग कंपनीने 5 गावातील जागा मागितलेली आहे. त्या कंपनीला तेथे प्रकल्प उभारावयाचा आहे, जेव्हा बांधवयाची आहे. ..

...नंतर श्री. गिते...

असुधारित प्रत / प्रारूपित आहे

ता.प्र.क्र.38161...

डॉ.राजेंद्र शिंगणे...

सन्माननीय सदस्यांना मी नम्रपणे सांगू इच्छितो की, नवापूर हे गाव समुद्र किनारपट्टीपासून तीन कि.मी.अंतरावर आहे. या बंदर विकास प्रकल्पासाठी ज्या ठिकाणी जमीन मागितली आहे, त्या ठिकाणापासून 10 ते 12 कि.मी. अंतरावर अणु ऊर्जा प्रकल्प कार्यरत आहे. तसेच तो संपूर्ण भाग सी.आर.झेड.मध्ये येतो. त्यामुळे हा प्रकल्प कार्यान्वित करण्यासाठी केंद्र शासनाची तसेच सी.आर.झेड ची परवानगी घ्यावी लागेल. सदरहू कंपनीने प्रकल्पासाठी जमीन मिळणेसंबंधीचा प्रस्ताव उप जिल्हाधिकारी यांच्याकडे दिलेला आहे. या मागणीच्या संदर्भात राज्य शासनाने कोणत्याही प्रकारचा निर्णय घेतलेला नाही. सदर प्रकल्प कार्यान्वित करण्यासाठी लागणा-या सर्व एन.ओ.सी. प्राप्त झाल्या नंतर, तसेच यासंबंधी संपूर्णपणे नियमांची तपासणी केल्यानंतरच निर्णय घेतला जाईल.

श्री. कपिल पाटील : माननीय महसूल मंत्री आमच्या भागात आले होते त्यावेळी त्यांना वाढवण बंदराच्या विकासाच्या संदर्भात चांगला प्रतिसाद लोकांनी दिला होता. या ठिकाणी बंदर विकासासाठी 5 गावांनी विरोध दाखविला आहे. या पाच गावांपैकी दोन गावांनी सदर कामाच्या अनुषंगाने एन.ओ.सी. दिली होती, परंतु आता त्या दोन गावांनी सुध्दा त्या ठिकाणी बंदर विकासाच्या कामास विरोध केला आहे. सदर बंदर विकास ज्या ठिकाणी होणार आहे त्या ठिकाणापासून अणु ऊर्जा प्रकल्प जवळ आहे. स्थानिक गावांचा विरोध असताना, तसेच केंद्र शासनाचा विरोध असताना राज्य शासनाने कोणाच्याही दबावाला बळी न पडता सदरहू बंदर विकासाचा प्रस्ताव नाकारला जाईल काय ?

श्री.नारायण राणे : सभापती महोदय, हा प्रस्ताव प्राथमिक अवस्थेत आहे. विराज कंपनीने फक्त या संदर्भात अर्ज उप जिल्हाधिका-यांकडे दिलेला आहे. या ठिकाणी बंदर विकासाच्या कामासाठी या पाच गावांची जमीन मागितली आहे. या बाबतीत वस्तुस्थिती काय आहे यासंबंधीचा अहवाल सादर करावा म्हणून तो अर्ज प्राप्त अधिका-यांकडे पाठविलेला आहे. त्याबाबतची माहिती संकलन करण्याचे काम सुरु आहे. परंतु या पाच गावांची जमीन बंदर विकासाच्या कामासाठी देण्यासंदर्भात कोणत्याही प्रकारचा शासनाने निर्णय घेतलेला नाही. मघाशी माननीय महसूल राज्यमंत्र्यांनी माहिती दिली की, या ठिकाणचा भाग सी.आर.झेड मध्ये येतो त्यांची परवानगी घ्यावी लागेल, तसेच केंद्र शासनाची परवानगी घ्यावी लागेल, त्याचप्रमाणे केंद्रीय पर्यावरण विभागाची

2...

श्री. नारायण राणे...

ता.प्र.क्र.38161...

परवानगी घ्यावी लागेल. या सर्व परवानग्या प्राप्त झाल्या शिवाय राज्य शासनाला या बंदर विकासाच्या कामाला परवानगी देता येणार नाही. परंतु मी पुन्हा सांगू इच्छितो की, या ठिकाणच्या बंदर विकासाच्या कामाच्या बाबतीत राज्य शासनाने कोणत्याही प्रकारची परवानगी दिलेली नाही. सदरहू परवानगी देण्यापूर्वी सन्माननीय सदस्यांनी ज्या भावना व्यक्त केल्या आहेत, त्या भावनांचा तसेच स्थानिक ग्रामस्थांच्या भावनांचा गांभीर्याने विचार केला जाईल.

3....

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

आदिवासींच्या विकासासाठी शासनाने नेमलेली**सुकथनकर समितीने केलेल्या शिफारशीबाबत**

(९) * ४१६८६ डॉ. दीपक सावंत , श्री.परशुराम उपरकर : सन्माननीय आदिवासी विकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) आदिवासींच्या विकासासाठी कोणते उपाय करावेत याबाबत शासनाला अहवाल देण्यासाठी शासनाने सन १९९३-१९९४ मध्ये निवृत्त मुख्य सचिव सुकथनकर यांच्या अध्यक्षतेखाली एका समितीची नियुक्ती केली होती, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, सदर समितीने रूपरेषा करून लोकसंख्येनुसार राज्याच्या अर्थसंकल्पातून सुमारे ९ टक्के निधी आदिवासींसाठी राखून ठेवण्यात यावा अशी शिफारस केली आहे, हे खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, शासनाच्या अर्थसंकल्पात आदिवासींसाठी ९ टक्के निधी कधीही राखून ठेवण्यात आला नाही, हे खरे आहे काय,
- (४) असल्यास, तुटपुंज्या निधीची रक्कम आदिवासींसाठी खर्च होत नाही, हे खरे आहे काय,
- (५) असल्यास, आदिवासींवरील निधी पूर्णपणे खर्च करण्याबाबत शासनाने काही उपाययोजना केली आहे काय, असल्यास त्याचे स्वरूप काय आहे ?

डॉ.विजयकुमार गावित : (१) होय.

(२) होय.

(३) सुकथनकर समितीच्या शिफारशीनुसार आदिवासी उपयोजनेसाठी सन १९९३-९४ साली ७% व त्यानंतर टप्प्या टप्प्याने निधी वाढवून ९ % निधी आदिवासी लोकसंख्येच्या प्रमाणात उपलब्ध करून द्यावयाचा आहे. सन २००५-२००६ पासून आदिवासी लोकसंख्येच्या प्रमाणात आदिवासी उपयोजनेसाठी नियोजन विभागाकडून नियतव्यय उपलब्ध करून दिला जात आहे.

(४) व (५) हे खरे नाही. आदिवासी उपयोजनेसाठी अर्थसंकल्पित केलेला निधी पूर्णपणे खर्च करण्याची दक्षता घेतली जाते. गेल्या तीन वर्षात ९०% पेक्षा जास्त खर्च झालेला आहे. आदिवासी उपयोजनेचा निधी पूर्णपणे आदिवासींच्या विकासावर खर्च करण्यासाठी सर्व अंमलबजावणी अधिकाऱ्यांना मा. मुख्यमंत्री महोदय, मा मंत्री (आ.वि.) तसेच मा. मुख्य सचिव हे आढावा बैठका घेऊन वेळोवेळी सूचना देत असतात.

ता.ब्र.क्र.41686....

डॉ.दीपक सावंत : या तारांकित प्रश्नास विभागाने लेखी उत्तर दिलेले आहे, त्या उत्तरात माननीय मंत्री महोदयांना सुधारणा करावयाची आहे काय ?

डॉ. विजयकुमार गावित : नाही.

डॉ.दीपक सावंत : आदिवासींच्या विकासासाठी शासनाने नेमलेली सुकथनकर समितीने केलेल्या शिफारशीप्रमाणे निधी खर्च केला जात नाही या अनुषंगाने हा प्रश्न विचारलेला आहे. आदिवासी विकास विभागाने आदिवासी उप योजनेच्या कामांचे गेल्या 13 वर्षांपासून 6686 कोटी रुपये परत केले आहेत ही गोष्ट खरी आहे काय ? 2005-06 या वर्षातही या उपयोजनेच्या कामांचे 1403 कोटी रुपये परत गेले आहेत हेही खरे आहे काय ? निधीच्या कमतरतेमुळे अनेक आदिवासी उप योजनांची कामे बंद आहेत ही गोष्ट देखील खरी आहे काय ?

डॉ.विजयकुमार गावित : सभापती महोदय, आदिवासी उपयोजनेच्या कामांचे पैसे परत गेलेले नाहीत असे मी प्रथम नम्रपणे सांगू इच्छितो. आदिवासी विकास विभागास, आदिवासी उप योजनेच्या कामांसाठी सुकथनकर समितीने ठरवून दिलेल्या सुत्राप्रमाणे टप्प्याटप्प्याने निधी प्राप्त दिला जातो आहे. या सुत्राप्रमाणे 2005-06 या वर्षापासून आदिवासी विकास विभागाला निधी देण्यास सुरुवात केली आहे. राज्याच्या एकूण अर्थसंकल्पाच्या 9 टक्के एवढा निधी 2005-06 या वर्षापासून आदिवासी विकास विभागाला शासनाकडून उपलब्ध करून देण्यात येत आहे. आदिवासी विकास विभागाकडून जवळ जवळ 96 ते 97 टक्के खर्च होतो आहे. 3 ते 4 टक्के खर्च फक्त होत नाही. ती रक्कम खर्च न होण्याचे कारण असे आहे की, आदिवासी विकास विभागाकडून विविध विभागांना निधी उपलब्ध करून दिला जातो. तो निधी मार्च अखेरीस दिला जातो, त्यामुळे तो निधी शेवटच्या क्षणाला खर्च होऊ शकत नाही. खर्च न होऊ शकेलेला निधीचा आकडा अतिशय लहान आहे. आदिवासी विकास विभागाचा निधी खर्च झाला नाही तर तो निधी लॅप्स होणार नाही अशा प्रकारच्या गाईड लाईन्स केंद्र शासनाने घालून दिल्या आहेत. आदिवासी विकास विभागास जेवढा निधी हवा असेल तेवढ्या निधीची मागणी नियोजन विभागाकडे केली जाईल. सन्माननीय सदस्यांनी सांगितले की, 2005-06 या वर्षी आदिवासी उप योजनेच्या कामांवर खर्च झाला नाही. परंतु तसे काही घडलेले नाही.

यानंतर श्री. कानडे...

श्री. रामनाथ मोते : सभापती महोदय, मंत्रीमहोदयांनी उत्तर देताना सांगितले की अर्थसंकल्पात तरतूद केलेला निधी पूर्णपणे खर्च केला जातो. माझा स्पेसिफिक प्रश्न असा आहे की, 2006-07 आणि 2007-2008 या दोन आर्थिक वर्षात अर्थसंकल्पात किती निधीची तरतूद करण्यात आली होती आणि त्यापैकी प्रत्यक्षात किती निधी खर्च झाला ?

डॉ. विजयकुमार गावित : सभापती महोदय, 2006-07 मध्ये 9 टक्के प्रमाणे 1334.61 कोटी रुपयांची अर्थसंकल्पात तरतूद करण्यात आली होती आणि त्यापैकी फक्त 42 कोटी रुपये खर्च झाले नाहीत. त्याचप्रमाणे 2007-08 मध्ये अर्थसंकल्पीय तरतूद 1797.86 कोटी रुपये करण्यात आली होती आणि त्यापैकी 50 कोटी रुपये अखर्चित राहिले.

श्री. कपिल पाटील : सभापती महोदय, 9 टक्केप्रमाणे अर्थसंकल्पीय तरतूद करण्यात आल्याचे दाखविण्यात आले आहे. यातील अन्य खात्यांकडे किती निधी वळविला किंवा तशा प्रकारचे प्रस्ताव आदिवासी विकास खात्याकडे प्राप्त झाले ?

डॉ. विजयकुमार गावित : सभापती महोदय, सर्वसाधारणपणे निधीची जी तरतूद करण्यात आलेली असते त्याच्या खर्चाचे नियोजन आदिवासी विभागाकडून केले जाते. दुसऱ्या विभागाला जरी पैसे खर्च करावयाचे असतील तरी आदिवासी विकास विभागाच्या मान्यतेशिवाय ते खर्च करता येत नाहीत. निधी वळविण्याचा प्रश्न येत नाही. ज्या ज्या ठिकाणी गरज असते त्या त्या ठिकाणी निधी देत असतो.

श्री. कपिल पाटील : सभापती महोदय, कोणत्या विभागामध्ये किती खर्च केला ?

डॉ. विजयकुमार गावित : सभापती महोदय, यासंदर्भातील आकडेवारी सध्या माझ्याकडे उपलब्ध नाही.

सभापती : सन्माननीय सदस्यांच्या प्रश्नाचा आशय असा आहे की, काही वेळा आदिवासी विकास विभाग एखाद्या योजनेतून अन्य विभागांसाठी पैसा त्या योजनेच्या अंमलबजावणीकरिता देत असतो. आदिवासी विकास विभागाकडील पैसा अन्य विभागांमध्ये योजना राबविण्यासाठी दिला असेल तर त्याची माहिती सदनाच्या पटलावर ठेवावी.

डॉ. विजयकुमार गावित : सभापती महोदय, 'होय'.

डॉ.दीपक सावंत : सभापती महोदय, मंत्रीमहोदयांनी आता स्पष्ट केले की तरतूद केलेल्या निधीपैकी अनुक्रमे 42 कोटी रुपये आणि 50 कोटी रुपये खर्च झाले नाहीत. हा निधी कोणत्या खात्याकडे दिला होता ? तो संबंधित खात्याकडून परत का आला ? त्याची कारणमिमांसा काय ? अन्य खात्यांना ज्यावेळी आदिवासी विकास विभागाकडून पैसा दिला जातो त्यावेळी त्याचा हिशोबच संबंधित खात्यांकडून येत नाही. हीच खरी खंत आहे. सार्वजनिक बांधकाम विभाग असेल किंवा आरोग्य विभाग असेल या खात्यांकडून निधीचा हिशोब येत नाही. यासाठी आदिवासी विकास खात्याकडून कोणती उपाययोजना करण्यात येणार आहे ?

डॉ. विजयकुमार गावित : सभापती महोदय, ही गोष्ट खरी आहे की बऱ्याच वर्षांपासून अशी सिस्टीम नव्हती. पूर्वी असे होत होते की आदिवासी विकास विभागाकडून निधी दिल्यानंतर किती खर्च झाला आणि किती शिल्लक आहे हे विचारले जात नव्हते. म्हणून यासंदर्भातील जबाबदारी ठरविण्यासाठी सुकथनकर समितीची निर्मिती करण्यात आली. केलेला खर्च आदिवासीपर्यंत पोहोचेल याची काळजी घेण्यात आली. विभागाला किती गरज आहे त्याप्रमाणे निधी दिला जातो. गेल्या दोन वर्षांपासून कोणत्या विभागाला किती निधी दिला आणि किती खर्च झाला याचे मॉनिटरिंग होत आहे. बँकलॉग शिल्लक राहतो, निधी शिल्लक राहतो त्याबाबतीत कोणत्या विभागाने किती खर्च केला यासाठी शिफारस करण्यासाठी एक समिती नेमण्याची शिफारस झालेली आहे. ही समिती संपूर्ण बँकलॉग आणि व्हॅल्युएशन करील. त्यानंतर मंत्रिमंडळासमोर आम्ही जाऊ. मंत्रिमंडळासमोर गेल्यानंतर बँकलॉगचा निधी प्रामुख्याने कुपोषणग्रस्त भागात आणि संवेदनशील एरियामध्ये आदिवासींचे सहणीमान सुधारण्यासाठी आणि त्यांना आर्थिकदृष्ट्या सबळ करण्यासाठी निश्चितपणे हा निधी वापरला जाईल.

नंतर श्री.भोगले

वनविभागाच्या अखत्यारीतील वन्यजीव विभागाच्या अहवालानुसार पशुगणनेत**वन्य प्राण्यांच्या संख्येमध्ये घट होत असल्याबाबत**

(१०) * ४०९१८ श्री.दिलीपराव सोनावणे : सन्माननीय वने मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) वन्यजीव विभागाच्या चालू वर्षाच्या अहवालानुसार पशुगणनेत वन्य प्राण्यांच्या संख्येमध्ये कमालीची घट झालेली आहे, हे खरे आहे काय,

(२) कोयना वन्यजीव विभागाच्या पशुगणनेनुसार पाटण तालुक्यात शेकडो सांबराची हत्या झाली आहे, हे खरे आहे काय,

(३) असल्यास, या एकंदर प्रकरणीची नेमकी वस्तुस्थिती काय आहे व याबाबत कोणती कार्यवाही करण्यात आली आहे अथवा येत आहे ?

श्री.बबनराव पाचपुते : (१) वन्यजीव विभागाकडून फक्त संरक्षित क्षेत्रात घेण्यात आलेल्या वार्षिक प्रगणनेनुसार सन २००६ मध्ये १६५ वाघ व ३०१ बिबट तर १८०४ भेडकी तर २००९ मध्ये १४८ वाघ व २९२ बिबट तर १६४५ भेडकी या प्राण्यांच्या संख्येत दिसणारा फरक हा संरक्षित क्षेत्रातील वन्यप्राण्यांचा वावर हा या क्षेत्रालगतच्या वनक्षेत्रात देखील होत असतो त्यामुळे प्रगणना कालावधीमध्ये हे वन्यप्राणी संरक्षित क्षेत्रा बाहेर गेले असल्यास त्यांची प्रगणना होऊ शकत नाही. त्याचप्रमाणे वन्यप्राण्यांची गणना हा एक अंदाज असतो त्यामुळे वन्यप्राण्यांच्या संखेत घट झाली या निर्णयाप्रत पोहचणे योग्य होणार नाही.

(२) हे खरे नाही.

(३) प्रश्न उद्भवत नाही.

श्री.दिलीपराव सोनावणे : सभापती महोदय, प्रतिवर्षी एप्रिलअखेर वन्यजीव जनगणना होत असते. त्यानुसार जर वन्यप्राण्यांच्या संख्येत घट झाली असेल तर कोणती उपाययोजना करण्यात येते? कोयना वन्यजीव विभागात विशेषतः पाटण तालुक्यात सांबरांची हत्या करण्यात आली, ते हत्यारे कोण होते? त्यांना पकडण्यात आले काय? असल्यास त्यांच्यावर काय कारवाई करण्यात आली?

श्री.बबनराव पाचपुते : सभापती महोदय, संरक्षित क्षेत्रात जी वन्यजीव गणना झाली ते क्षेत्र मर्यादित होते. वन खात्याच्या सर्वच क्षेत्रात गणना होत नाही. नागझिरा या क्षेत्रात सुध्दा गणना होऊ शकली नाही. दर चार वर्षांनी पूर्ण राज्यात वन्यजीव गणना केली जाते, ती आकडेवारी ग्राह्य धरली जाते. ठराविक ठिकाणी गणना केली जाते त्यानुसार जी आकडेवारी समोर येते त्यामुळे वन्यजीव संख्येमध्ये घट झाली असे म्हणणे संयुक्तिक होणार नाही. सातारा जिल्ह्यातील पाटण तालुक्यात सांबरांची संख्या कमी झाली असे नाही. त्या क्षेत्रात आतमध्ये जाऊन गणना करावयास पाहिजे होती. तशा प्रकारे गणना झाली नाही. संख्या एवढी कमी झालेली नाही. पुन्हा सर्व्हे

..२..

केला तर मोठया प्रमाणात संख्या कमी झालेली नसून वाढ झाल्याचे लक्षात आले आहे त्यामुळे कारवाईचा प्रश्न उद्भवत नाही.

...3...

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

राज्यातील मागासवर्गीय वसतीगृहातील विद्यार्थ्यांच्या सुखसोयीबाबतचा अहवाल

(११) * ४१६३० श्री. प्रकाश शेंडगे , श्री. नितीन गडकरी , श्री. रामनाथ मोते , श्री. संजय केळकर , श्री. पांडुरंग फुंडकर : सन्माननीय सामाजिक न्याय व व्यसनमुक्ती कार्य मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) राज्यातील २७१ मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांच्या वसतीगृहातील परिस्थितीचा अहवाल सादर करण्याचे आदेश मानवाधिकार आयोगाने समाजकल्याण विभागाला दिले आहेत, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, या वसतीगृहामध्ये अत्यावश्यक सुविधांचा वनवा आहे, हे खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, सदर प्रकरणाची चौकशी करण्यात आली आहे काय, असल्यास, त्यात काय आढळून आले आहे व तदनुसार पुढे कोणती कार्यवाही करण्यात आली आहे अथवा येत आहे ?

अॅड.प्रीतमकुमार शेगावकर, श्री.चंद्रकांत हंडोरे यांच्याकरिता : (१) होय.

(२) नाही.

(३) सदर प्रकरणी श्री.एन.के.सोनारे यांनी राज्य मानवी हक्क आयोगाकडे दाखल केलेल्या तक्रारीच्या अनुषंगाने झालेल्या सुनावणीमध्ये आयोगाने राज्यातील सर्व शासकीय वसतिगृहांच्या व्यवस्थापनातील सोयीसुविधा करण्याच्या दृष्टीने प्रस्ताव सादर करण्याचे आदेश दिले होते. त्यास अनुसरून संचालक, समाज कल्याण, पुणे यांचेकडून नुकताच प्रस्ताव प्राप्त झाला असून त्यावर पुढील कार्यवाही करण्यात येत आहे.

श्री.प्रकाश शेंडगे : सभापती महोदय, राज्यातील २७१ मागासवर्गीय वसतिगृहांची दयनीय अवस्था आहे. मुलांना तेथे राहणे अडचणीचे झालेले आहे. या संदर्भात राज्य मानवी हक्क आयोगाकडे तक्रार करण्यात आली. त्या तक्रारीमध्ये शौचालय नाही, खाटा मोडल्या आहेत, ग्रंथालय नाही, वाचनालय नाही, सहा-सहा महिने भत्ता मिळत नाही अशा तक्रारी केलेल्या होत्या. मानवी हक्क आयोगाने अहवाल सादर करण्यास सांगितले होते. तो अहवाल शासनास प्राप्त झालेला आहे. या अहवालानुसार किती वसतिगृहामध्ये त्रुटी आढळून आल्या? किती वसतिगृहाबाबत कारवाई करण्यात आली आहे?

अॅड.प्रीतमकुमार शेगावकर : सभापती महोदय, श्री.एम.के.सोनारे यांनी तक्रार दाखल केली होती. २.१.२००८ रोजी एक बैठक झाली. मानवी हक्क आयोगाकडे त्या संदर्भात अधिकाऱ्यांबरोबर चर्चा झाली. २६.१.२००८ रोजी दुसरी बैठक झाली. संचालकांबरोबर एक बैठक झाली. या संदर्भात तपासणी करून अहवाल सादर करावा अशा संचालकांना सूचना दिल्या होत्या. त्याप्रमाणे संचालकांनी अहवाल सादर केला आहे. त्या अहवालाची छाननी करण्यात येत आहे व लवकरात लवकर कारवाई करण्यात येईल.

..४..

ता.प्र.क्र.४१६३०.....

श्री.प्रकाश शेंडगे : किती वसतिगृहांमध्ये त्रुटी आढळून आल्या?

अॅड.प्रीतमकुमार शेगावकर : अहवाल प्राप्त झाला आहे. त्या संदर्भात अभ्यास करावा लागेल. लवकरात लवकर म्हणजे एका महिन्यात कारवाई करू.

श्री.रामनाथ मोते : मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांच्या वसतिगृहातील परिस्थितीचा अहवाल सादर करण्याचे आदेश मानवाधिकार आयोगाने दिले होते का? या प्रश्नाला "होय" असे उत्तर दिले आहे. या संदर्भात अहवाल सादर करण्याचे आदेश दिले होते की प्रस्ताव सादर करण्याचे आदेश दिले होते? प्रस्ताव हा वेगळा विषय आहे आणि या संदर्भातील परिस्थितीचा अहवाल सादर करणे हा वेगळा विषय आहे. तिसऱ्या प्रश्नाच्या उत्तरात शासनाकडे प्रस्ताव प्राप्त झाला असे म्हटले आहे. म्हणजे वसतिगृहाच्या परिस्थितीचा अहवाल आहे का?

(नंतर श्री.खर्चे....

असुधारित प्रत / प्रसिद्ध झालेले

ता. प्र. क्र. 41630.....

श्री. रामनाथ मोते.....

आणि जो अहवाल आलेला आहे त्यामध्ये या वसतिगृहांच्या संदर्भात काय उल्लेख केलेला आहे ?

श्री. चंद्रकांत हंडोरे : महोदय, श्री. सोनारे यांनी मानवी हक्क आयोगाकडे तक्रार केलेली होती त्यात खास करून पुण्यातील डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर शासकीय वसतिगृहासंबंधीची ही तक्रार होती. या वसतिगृहात जेवणाच्या बाबतीत विद्यार्थ्यांची हेळसांड होते, वसतिगृहाचा मॅटेनन्स होत नाही, दरवाजे व खिडक्या तुटलेल्या आहेत. याअनुषंगाने मानवी हक्क आयोगाने आमच्या अधिकाऱ्यांबरोबर दोन बैठका घेतल्या. त्या बैठकांमध्ये पुण्यातील वसतिगृहासंबंधीची चर्चा झाली व त्यात वसतिगृहाची तात्काळ दुरुस्ती करण्यात यावी आणि विद्यार्थ्यांना चांगल्या प्रकारचे जेवण मिळत नाही, यासंबंधी जे अधिकारी दोषी आहेत, त्यांच्यावर कारवाई करावी अशीही चर्चा झाली. त्यानुसार समाज कल्याण अधिकाऱ्यांनी पुण्याच्या वसतिगृहाला भेट दिली व तसा अहवाल संचालकांनी सादर केला. त्या अहवालामध्ये श्रीमती अहिरे नावाच्या गृहपाल दोषी असल्याचे आढळून आले आणि तिला निलंबित करण्यात आले. तसेच पुण्याच्या या वसतिगृहासंबंधी संचालकांनी प्रस्ताव नव्हे तर अहवाल सादर केला आहे आणि त्यामध्ये सांगितले आहे की, सन 1984 च्या जी.आर. प्रमाणे वसतिगृहातील विद्यार्थ्यांना सोई-सुविधा देण्याच्या अनुषंगाने अहवालाची छाननीय करतो आणि या विद्यार्थ्यांच्या अडचणी कशा दूर करता येतील, त्यांना सोई-सुविधा कशा उपलब्ध करून देता येतील याचाही विचार सुरु आहे. त्याचप्रमाणे राज्यातील एकूण 271 वसतिगृहांपैकी फक्त 82 वसतिगृहांनाच शासकीय इमारती आहेत. मध्यंतरी विद्यार्थ्यांची हेळसांड होत होती ती होऊ नये, त्यांना व्यवस्थित राहता यावे, सर्व सुविधा उपलब्ध व्हाव्यात यासाठी नवीन होस्टेल्स बांधण्यास सुरुवात केली आहे. जवळपास 100 ठिकाणी अशी नवीन वसतिगृहे बांधण्यासाठी ठिकाणे निश्चित केली असून त्यापैकी 63 ठिकाणी जागा मिळाली आहे व पी.डब्ल्यू.डी. कडे पैसे देखील दिले आहेत. विशेष म्हणजे समाजकल्याण खात्याची जिल्हा व तालुका स्तरावर 52 ठिकाणी होस्टेल्स बांधण्यासाठी जागा उपलब्ध आहेत आणि त्यासाठी देखील पैसे दिलेले आहेत. अश प्रकारे मोठ्या प्रमाणात वसतिगृहे बांधण्याचा नवीन कार्यक्रम आपण घेतला आहे. त्याचप्रमाणे शासकीय वसतिगृहांच्या ज्या जुन्या इमारती आहेत त्यांची दुरुस्ती मोठ्या प्रमाणावर आपण सुरु केली आहे. विद्यार्थ्यांना सोई-सवलती पुरविण्याचाही आपण प्रयत्न केला

17-04-2008

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

M-2

PFK/ SBT/KTG

पूर्वी श्री. भोगले.....

12:00

श्री. चंद्रकांत हंडोरे

ता.प्र.क्र.41630.....

आहे. त्याचबरोबर विद्यार्थ्यांसाठी व्यायामशाळा, वाचनालये यासाठीही सेमिनार योजनेतून प्रयत्न करण्यात येत आहेत. यासंबंधीचा अहवाल तपासून या विद्यार्थ्यांना चांगल्या प्रकारचे शिक्षण घेता यावे यासाठी माझ्या स्तरावर अत्यंत काळजीपूर्वक सर्व गोष्टी करण्याचे प्रयत्न करण्यात येत आहेत.

(सभापतीस्थानी माननीय उपसभापती)

उपसभापती : प्रश्नोत्तराचा तास संपला आहे.

.....3

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

नियम 93 अन्वये दिलेल्या सूचनांवरील निवेदनाबाबत

श्री. मधुकर चव्हाण : महोदय, मी आणि सन्माननीय सदस्य श्री. गुरुनाथ कुलकर्णी यांनी नियम 93 अन्वये कोकणातील आंबा पिकाच्या नुकसानीच्या संदर्भात सूचना उपस्थित केली होती. त्यासंबंधी निवेदन करण्याबाबत आपण देखील आदेश दिले आहेत. परंतु अद्यापही त्यासंबंधीचे निवेदन सभागृहात करण्यात आलेले नाही.

प्रा. बी.टी.देशमुख : महोदय, आदिवासींना अत्यंत भेदभावपूर्ण वागणूक दिली जाते, त्यांच्या जमिनीची खरेदी केली जात नाही म्हणून गेल्या सोमवारी, दिनांक 7 एप्रिल, रोजी आम्ही नियम 93 ची एक सूचना दिली होती. त्यावर माननीय सभापतींनी दोन-तीन दिवसात निवेदन करावे असे आदेशही दिले होते. पण त्याप्रमाणे झाले नाही. आपण देखील काल याबाबतचे निवेदन उद्याच करण्यात यावे असे आदेश दिले होते. परंतु त्यासंबंधीचे निवेदन पाहण्यासाठी मी खणातील कागदपत्रे पाहिली असता मला निवेदन आढळून आले नाही. मी विधानमंडळ सचिवांच्या कार्यालयात गेलो असता तेथे जो प्रकार घडला ते सांगतांना मला दुःख होत आहे. त्या ठिकाणी निवेदनाचा गड्डा घेऊन एक अधिकारी आलेला होता. त्यांना त्यांच्या उपसचिवांचा फोन आला व त्यांच्या हातात असलेला निवेदनाचा गड्डा परत घेऊन येण्याबाबतच्या सूचना त्यांना देण्यात आल्या. हा संपूर्ण प्रकार सचिवांच्या समक्ष घडलेला आहे. माझा समज असा आहे की, मंत्री आणि राज्यमंत्री यांनी मान्यता दिल्यानंतरच सभागृहात निवेदन करण्यासाठी प्रती आपल्याकडे येतात.

यानंतर श्री. जुन्नरे

प्रा. बी.टी.देशमुख ...

महसूल सचिवांनी हे निवेदन पाहिले नव्हते कारण सचिव काल नव्हते म्हणून सदर निवेदन परत नेण्यात आले आहे. सदर निवेदन परत घेऊन गेल्याबद्दल मला काही बोलावयाचे नाही परंतु आजच्या कामकाजात निवेदनाला सुरुवात झाल्यानंतर या सूचनेवरील सदर निवेदन सभागृहात यायला हवे की नको? एवढेच मला या निमित्ताने सांगावयाचे आहे.

उपसभापती : सुधारीत उत्तर यावयाचे होते म्हणून माननीय मंत्रीमहोदयांनी सदर निवेदन मागवून घेतले होते. आज सदरचे निवेदन घेण्यात येईल यासंदर्भात माझी जबाबदारी राहिन.

श्री. मधुकर चव्हाण : सभापती महोदय, भ्रष्टाचाराच्या संदर्भात नियम 93 च्या मी 9 सूचना देऊन एक महिना झालेला असला तरी अद्याप यासंदर्भात शासनाकडून उत्तरे आलेली नाहीत. या या निवेदनाच्या संदर्भात आपण तातडीने निवेदन करण्यात यावे अशा प्रकारचे आदेश दिले होते तरी सुध्दा शासनाकडून उत्तर आलेले नाही. कोटयावधी रुपयांच्या भ्रष्टाचाराचा विषय असून यामध्ये अधिकारी आणि शासन अडचणीत येऊ शकते त्यामुळे मी ज्या नियम 93 च्या सूचना दिल्या होत्या त्यासंदर्भात शासनाकडून निवेदन होण्याची आवश्यकता आहे.

उपसभापती : आपल्या ज्या निवेदनाची माहिती आलेली नाही त्या संदर्भातील माहिती आज संध्याकाळपर्यंत मला द्या व ही निवेदने येत्या दोन तीन दिवसात पूर्ण करून देण्याची जबाबदारी माझी राहिल एवढे या निमित्ताने सांगतो. आता नियम 93 च्या सूचना घेण्यात येतील.

नियम 93 अन्वयेच्या सूचना

उपसभापती : सन्माननीय सदस्य श्री. सुरेश जेथलिया यांनी "अन्न महामंडळाने औरंगाबाद येथे गोदामात साठविण्यासाठी पाठविलेला सुमारे पाचशे टन तांदूळ ठेकेदारांच्या बेपर्वाईमुळे सडणे, सडलेला तांदूळ गोदामात पोहोचविल्याचे दाखवून बिल उचलण्याचे प्रयत्न ठेकेदाराकडून सुरु असणे, परिणामी शासनाचे मोठया प्रमाणात नुकसान होणे " या विषयावर नियम 93 अन्वये सूचना दिली आहे. तो नियम 93 चा विषय होत नसल्याने, मी सूचनेस अनुमती नाकारीत आहे. मात्र या विषयावर शासनाने निवेदन करावे.

यानंतर सन्माननीय सदस्य सर्वश्री पांडुरंग फुंडकर, जगदीश गुप्ता यांनी " बुलढाणा जिल्हयातील डोंगर खंडाळा जिल्हापरिषद सर्कल अंतर्गत, बांधकाम विभागांतर्गत राबविण्यात येत असलेल्या रोजगार हमीच्या अनेक प्रकल्पांवर करोडो रुपयांचा खर्च होणे, या कामाची प्राथमिक तपासणी केली असता लाखो रुपयांची खोटी बिले काढण्यात आल्याचे निष्पन्न होणे " या विषयावर नियम 93 अन्वये सूचना दिली आहे. तो नियम 93 चा विषय होत नसल्याने, मी सूचनेस अनुमती नाकारीत आहे. मात्र या विषयावर शासनाने निवेदन करावे.

यानंतर सन्माननीय सदस्य सर्वश्री. रामनाथ मोते, प्रतापराव सोनवणे, संजय केळकर, श्रीकांत जोशी, यांनी "राज्यातील खाजगी औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थेत शिक्षण घेणाऱ्या गरीब विद्यार्थ्यांच्या फी मध्ये सहा पटीने म्हणजेच आठ ते बारा हजार रुपये वाढ करण्यात येणे, परिणामी गरिब विद्यार्थी व्यावसायिक शिक्षणापासून वंचित राहणे" या विषयावर नियम 93 अन्वये सूचना दिली आहे. तो नियम 93 चा विषय होत नसल्याने, मी सूचनेस अनुमती नाकारीत आहे. मात्र या विषयावर शासनाने निवेदन करावे.

यानंतर सन्माननीय सदस्य सर्वश्री. विनोद तावडे, नितीन गडकरी, मधुकर चव्हाण, रामनाथ मोते, संजय केळकर, यांनी " राज्यातील महानगरपालिका, नगरपालिका आणि नगरपरिषदांमध्ये वीस हजाराहून अधिक सफाई कामगारांना किमान वेतनापेक्षाही कमी वेतन दिले जात असून त्यांना कोणत्याही प्रकारच्या सोयी-सुविधा देण्यात न येणे या विषयावर नियम 93 अन्वये सूचना दिली आहे. तो नियम 93 चा विषय होत नसल्याने, मी सूचनेस अनुमती नाकारीत आहे. मात्र या विषयावर शासनाने निवेदन करावे.

.....3

उपसभापती

यानंतर सन्माननीय सदस्य सर्वश्री. गुरुमुख जागवाणी, रामनाथ मोते, यांनी "अहमदनगर जिल्हापरिषदेच्या शिक्षण विभागात शिक्षणाधिकारी यांनी दिलेल्या मान्यतापत्रात खाडाखोड करून बोगस मान्यता आदेश तयार करण्याचे उघडकीस आलेले प्रकार" या विषयावर नियम 93 अन्वये सूचना दिली आहे. तो नियम 93 चा विषय होत नसल्याने, मी सूचनेस अनुमती नाकारित आहे. मात्र या विषयावर शासनाने निवेदन करावे.

यानंतर सन्माननीय सदस्य श्री.कपिल पाटील यांनी "टिळकनगर, चेंबूर परिसरात गेल्या आठवड्यात पाच ते सहा घरफोड्या झाल्याने परिसरातील नागरिकांमध्ये जिवीत व मालमत्तेबाबत निर्माण झालेली असुरक्षिततेची भावना" या विषयावर नियम 93 अन्वये सूचना दिली आहे. तो नियम 93 चा विषय होत नसल्याने, मी सूचनेस अनुमती नाकारित आहे. मात्र या विषयावर शासनाने निवेदन करावे.

यानंतर सन्माननीय सदस्य सर्वश्री. नितीन गडकरी, विनोद तावडे, पांडुरंग फुंडकर, मधुकर चव्हाण यांनी "आरे कॉलनी परिसरात आदिवासी वाड्यात सन १९७० सालापासून आदिवासींच्या उपचारासाठी निशुल्क नाममात्र दरात उपचार देणारे सरकारी रुग्णालय असून सदर रुग्णालयाचे खाजगीकरण होत असल्याने रुग्णालयातील कर्मचारी वर्गाच्या नोकऱ्यांवर येणारे संकट" या विषयावर नियम 93 अन्वये सूचना दिली आहे. तो नियम 93 चा विषय होत नसल्याने, मी सूचनेस अनुमती नाकारित आहे. मात्र या विषयावर शासनाने निवेदन करावे.

यानंतर सन्माननीय सदस्य श्री.परशुराम उपरकर यांनी "कुडाळ-कणकवली व वैभववाडी येथील एकात्मिक पडिक जमीन विकास कार्यक्रमांतर्गत आठ पाणलोट क्षेत्रातील कामात मोठ्या प्रमाणात गैरव्यवहार झाल्याबाबत" या विषयावर नियम 93 अन्वये सूचना दिली आहे. तो नियम 93 चा विषय होत नसल्याने, मी सूचनेस अनुमती नाकारित आहे. मात्र या विषयावर शासनाने निवेदन करावे.

.....4

उपसभापती : पहिले नियम 93 अन्वयेच्या संदर्भातील निवेदन सन्माननीय मंत्रीमहोदय श्री. राजेश टोपे यांच्या संदर्भात आहे परंतु ते खालच्या सभागृहात असल्यामुळे त्यांच्या विभागाचे निवेदन मंत्रीमहोदय सभागृहात आल्यानंतर घेतले जाईल.

पृ. शी. : शासकीय वस्तीगृह उल्हासनगर येथील विद्यार्थ्यांना निकृष्ट जेवण व इतर सोयींच्या बाबतीत झालेले दुर्लक्ष

मु. शी. : शासकीय वस्तीगृह उल्हासनगर येथील विद्यार्थ्यांना निकृष्ट जेवण व इतर सोयींच्या बाबतीत झालेले दुर्लक्ष याबाबत सर्वश्री रामनाथ मोते, संजय केळकर, प्रतापराव सोनवणे, श्रीकांत जोशी, वि. प. स. यांनी दिलेली नियम 93 अन्वये सूचना.

श्री. चंद्रकांत हंडोरे (सामाजिक न्याय मंत्री) : सभापती महोदय, सर्वश्री रामनाथ मोते, संजय केळकर, प्रतापराव सोनवणे, श्रीकांत जोशी यांनी शासकीय वस्तीगृह उल्हासनगर येथील विद्यार्थ्यांना निकृष्ट जेवण व इतर सोयींच्या बाबतीत झालेले दुर्लक्ष या विषयावर नियम 93 अन्वये जी सूचना दिली होती, तिला अनुलक्षून आपण निदेश दिल्याप्रमाणे मला निवेदन करावयाचे आहे. निवेदनाच्या प्रती सदस्यांना अगोदरच वितरित केलेल्या असल्याने मी हे निवेदन सभागृहाच्या पटलावर ठेवतो.

उपसभापती : निवेदन सभागृहाच्या पटलावर ठेवण्यात आले आहे.

निवेदन

(प्रेस : येथे सोबतचे निवेदन छापवे)

... ..

.....5

श्री. रामनाथ मोते : सभापती महोदय, उल्हासनगर कॅम्प-5 मधील डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर शासकीय वस्तीगृहाच्या संदर्भातील विषय या ठिकाणी उपस्थित झालेला आहे. या वस्तीगृहातील विद्यार्थ्यांची मोठ्या प्रमाणात होत असलेली गैरसोय असा या निवेदनाचा विषय आहे. परंतु या निवेदनाच्या संदर्भात शासनाकडून जे उत्तर आलेले आहे ते पूर्णपणे चूकीचे आहे असे मी खात्रीपूर्वक सांगू शकतो. सदर वस्तीगृह माझ्या निवासापासून हाकेच्या अंतरावर आहे. अनेक वेळा मी या वस्तीगृहात जात असतो व विद्यार्थ्यांची भेट घेत असतो. या वस्तीगृहाला सर्व सोयीसुविधा उपलब्ध करून दिलेल्या आहेत अशा प्रकारचे उत्तर निवेदनात देण्यात आलेले आहे. या वस्तीगृहातील विद्यार्थ्यांना कोणत्याही प्रकारची चांगली व्यवस्था पुरवण्यात आलेली नाही. या वस्तीगृहाला जनरेटर पुरवण्यात आलेले असून हे जनरेटर गेल्या दोन वर्षांपासून बंद पडलेले आहे.

यानंतर श्री. जुन्नरे

श्री.रामनाथ मोते ..

तेथील विद्यार्थ्यांना अंधारात रहावे लागते. काही विद्यार्थी संध्याकाळी 7 ते 9.30 वाजेपर्यंत बाहेरच भटकत राहतात. या वसतिगृहातील विद्यार्थ्यांना चांगले जेवण मिळत नाही, त्या ठिकाणी राहण्याची चांगली सोय नाही, तेथे कॉम्प्युटर नाही, संडास व बाथरूम चांगले नाहीत, पिण्याच्या पाण्याची सोय नाही. त्या ठिकाणी गृहपाल येत नाहीत. ही गोष्ट निवेदनामध्ये मान्य करण्यात आलेली आहे. विद्यार्थ्यांची जबाबदारी गृहपालावर टाकण्यात आलेली आहे परंतु हे गृहपाल विद्यार्थ्यांकडे दुर्लक्ष करतात तेव्हा त्यांच्या विरुद्ध कोणती कारवाई करण्यात येणार आहे ? यानंतर माझा दुसरा प्रश्न असा आहे की, या वसतिगृहातील विद्यार्थ्यांना सोयी सुविधा दिल्या जातात असे निवेदनात म्हटलेले आहे परंतु वस्तुस्थिती तशी नाही तेव्हा तातडीने उच्च स्तरीय अधिका-यांना तेथे भेटीसाठी पाठवून विद्यार्थ्यांना योग्य त्या सुविधा उपलब्ध करून देण्यात येणार आहे काय ?

श्री.चंद्रकांत हंडोरे : सभापती महोदय, डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर मागासवर्गीय मुलांचे शासकीय वसतिगृह, शांतीभवन, उल्हासनगर हे सन्माननीय सदस्यांच्या घरा जवळ आहे ही गोष्ट खरी आहे. ब्रिटीश काळातील जुन्या बॅरॅक्समध्ये हे वसतिगृह आहे. त्या वसतिगृहाची दुरुस्ती करण्याचा शासनाचा प्रयत्न सुरु आहे. या वसतिगृहातील विद्यार्थ्यांची तक्रार शासनाकडे आली असून त्या संदर्भात चौकशी करण्यासाठी समाज कल्याण विभागाच्या निरीक्षकाला तेथे पाठविण्यात आले होते त्यांनी आपला अहवाल दिलेला आहे. त्याचबरोबर समाज कल्याण अधिकारीसुद्धा दोन वेळा तेथे गेले होते. या वसतिगृहातील गृहपाल उपस्थित नव्हता असे आपले म्हणणे आहे

श्री.रामनाथ मोते : निवेदनामध्ये तसा उल्लेख करण्यात आलेला आहे.

श्री.चंद्रकांत हंडोरे : या वसतिगृहामध्ये राहण्यासाठी जागा नसल्यामुळे ते गृहपाल वसतिगृहापासून दूर राहतात त्यामुळे ज्या पध्दतीने त्यांनी विद्यार्थ्यांकडे लक्ष द्यावयास पाहिजे होते त्या पध्दतीने देत नाही हे सन्माननीय सदस्यांचे म्हणणे काही अंशी खरे आहे त्यामुळे या गृहपालावर शिस्तभंगाची कारवाई करण्यात येणार आहे. त्याचप्रमाणे सन्माननीय सदस्यांनी सांगितल्याप्रमाणे तेथील मेन्टेनन्स बरोबर आहे किंवा नाही, विद्यार्थ्यांना सुविधा दिल्या जातात किंवा नाही त्यांना जेवण व्यवस्थित दिले जाते किंवा नाही इत्यादी बाबी पाहण्यासाठी समाज कल्याण अधिका-यांना तेथे पाठविण्यात येईल व तेथील विद्यार्थ्यांना सुविधा उपलब्ध करून देण्याचा प्रयत्न केला जाईल.

श्री.रामनाथ मोते : त्यावेळी मला देखील बोलाविण्यात यावे.

श्री.चंद्रकांत हंडोरे : सन्माननीय सदस्यांना त्याबाबतीत कळविले जाईल.

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

पृ.शी :मंडणगड,जि. रत्नागिरी येथील डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर हायस्कूल व कनिष्ठ महाविद्यालयातील शिक्षकांनी वेतन न मिळाल्यामुळे सुरु केलेले आमरण उपोषण

मु.शी : मंडणगड,जि. रत्नागिरी येथील डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर हायस्कूल व कनिष्ठ महाविद्यालयातील शिक्षकांनी वेतन न मिळाल्यामुळे सुरु केलेले आमरण उपोषणा बाबत सर्वश्री प्रतापराव सोनवणे,रामनाथ मोते, संजय केळकर,विनोद तावडे,मधुकर चव्हाण,वि.प.स. यांनी दिलेली नियम 93 अन्वये सूचना

प्रा.वसंत पुरके (शालेय शिक्षण मंत्री) : सभापती महोदय, सर्वश्री प्रतापराव सोनवणे, रामनाथ मोते, संजय केळकर, विनोद तावडे,मधुकर चव्हाण,वि.प.स. यांनी मंडणगड,जि. रत्नागिरी येथील डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर हायस्कूल व कनिष्ठ महाविद्यालयातील शिक्षकांनी वेतन न मिळाल्यामुळे सुरु केलेले आमरण उपोषण " या विषयावर नियम 93 अन्वये जी सूचना दिली होती, तिला अनुलक्षण आपण निदेश दिल्याप्रमाणे, मला निवेदन करावयाचे आहे. निवेदनाच्या प्रती सदस्यांना अगोदरच वितरित केलेल्या असल्यामुळे मी हे निवेदन सभागृहाच्या पटलावर ठेवतो.

उपसभापती : निवेदन सभागृहाच्या पटलावर ठेवण्यात आले आहे.

निवेदन

(प्रेस :कृपया सोबत जोडलेले निवेदन येथे छापावे)

17-04-2008

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

○ 4

VTG/ KTG/ KGS/

प्रथम श्री.जुन्नरे

12.10

- निवेदनानंतर -

श्री.प्रतापराव सोनवणे :सभापती महोदय, रत्नागिरी जिल्हयातील मंडणगड तालुक्यातील डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर हायस्कूल व कनिष्ठ महाविद्यालयातील संस्थेच्या व्यवस्थान मंडळामध्ये वाद होता त्यासंबंधातील सद्यःस्थिती काय आहे ? धर्मदाय आयुक्त व उच्च न्यायालय यांच्याकडे वादग्रस्त प्रकरणे दाखल झालेली आहेत त्यावर अंतिम निर्णय झालेला नाही असे निवेदनात सांगण्यात आलेले आहे परंतु या बाबतीत अंतिम निर्णय झालेला आहे अशी माझी माहिती आहे तेव्हा यासंबंधी खरी स्थिती काय आहे ?

प्रा.वसंत पुरके : सभापती महोदय, दोघाजणांनी हक्क सांगितला असल्यामुळे हे प्रकरण न्यायप्रविष्ट असून याबाबतीत अंतिम निर्णय झालेला आहे किंवा नाही ही बाब मी तपासून घेईन. या शाळेतील शिक्षकांचे पगार थांबले होते आता या ठिकाणी मुख्याध्यापकाची नियुक्ती केलेली आहे आणि आता तेथे कोणताही वाद नाही.

श्री.विक्रम काळे : सभापती महोदय, मला प्रश्न विचारावयाचा आहे.

उपसभापती : आपल्याला प्रश्न विचारण्याची संधी दिल्यानंतर इतरही सन्माननीय सदस्यांना प्रश्न विचारण्यासाठी संधी द्यावी लागेल. नियम 93 ची सूचना ज्या सन्माननीय सदस्यांनी दिली आहे त्यांना फक्त एकच प्रश्न विचारण्याची परवानगी दिली जाईल. सभागृहापुढील इतरही कामकाज आपल्याला करावयाचे आहे.

नंतर श्री.सुंबरे

पृ. शी. : भांडूप येथील अमरकौर विद्यालय तसेच चेंबूर येथील फुले विद्यानिकेतन हायस्कूल मधील शिक्षकांचा संस्था चालकांकडून होत असलेला छळ.

मु. शी. : भांडूप येथील अमरकौर विद्यालय तसेच चेंबूर येथील फुले विद्यानिकेतन हायस्कूल मधील शिक्षकांचा संस्था चालकांकडून होत असलेला छळ याबाबत श्री.कपिल पाटील, वि. प. स. यांनी दिलेली नियम 93 अन्वये सूचना.

प्रा. वसंत पुरके (शालेय शिक्षण मंत्री) : सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्य श्री.कपिल पाटील यांनी "भांडूप येथील अमरकौर विद्यालय तसेच चेंबूर येथील फुले विद्यानिकेतन हायस्कूल मधील शिक्षकांचा संस्था चालकांकडून होत असलेला छळ " या विषयावर नियम 93 अन्वये जी सूचना दिली होती, तिला अनुलक्षण आपण निदेश दिल्याप्रमाणे मला निवेदन करावयाचे आहे. निवेदनाच्या प्रती सदस्यांना अगोदरच वितरित केलेल्या असल्याने मी हे निवेदन सभागृहाच्या पटलावर ठेवतो.

उपसभापती : निवेदन सभागृहाच्या पटलावर ठेवण्यात आले आहे.

निवेदन

(प्रेस : येथे सोबतचे निवेदन छपावे)

(नियम 93 खाली मा.शालेय शिक्षण मंत्र्यांच्या निवेदनानंतर...)

श्री. कपिल पाटील : सभापती महोदय, मी जी नियम 93 खाली सूचना दिली होती त्यातून मी तीन प्रश्न विचारले होते. त्याबाबत या ठिकाणी जे निवेदन करण्यात आले आहे त्यातून मिळालेले उत्तर असमाधानकारक आहे. मुंबईतील भांडूप येथील इंडियन एज्युकेशन सोसायटीच्या आयईएस हायस्कूलच्या आवारात जी दुर्घटना घडली आहे तिच्याबद्दल तसेच भांडूपच्याच अमरकौर विद्यालयातील श्रीमती सविता कांबळे या शिक्षकेचा संस्थाचालकांकडून जो छळ चालविला जात आहे आणि त्याबद्दल महिला आयोगाने जे निर्देश दिले होते त्याबाबत या सभागृहात माननीय मंत्र्यांनी स्पष्ट आश्वासन दिले होते की, एक महिन्याच्या आत महिला आयोगाने दिलेल्या आदेशा नुसार त्या महिलेला सदरच्या शाळेच्या सेवेत समाविष्ट करून घेतले जाईल. पण आजतागायत त्या आश्वासनाची पूर्ती झालेली नाही. तेव्हा त्यासंबंधात आज नेमकी स्थिती काय आहे हेही समोर आले पाहिजे. तसेच तिसरे प्रकरण म्हणजे चेंबूर येथील सावित्रीबाई फुले विद्यानिकेतन हायस्कूल या शाळेतील शिक्षकांचा संस्था चालकांकडून जो छळ होतो आहे त्याबाबतही मी मुद्दा उपस्थित केला होता. ही शाळा अल्पसंख्यांक असली तरी तेथे मुळात बोगस विद्यार्थी आहेत आणि तसेच शाळेच्या व्यवस्थापनाबाबत देखील गंभीर स्वरूपाच्या इतरही तक्रारी आहेत त्यामुळे ती शाळा बंद करणेच श्रेयस्कर आहे. तर तशी कारवाई आपण करणार आहात का ?

प्रा. वसंत पुरके : सभापती महोदय, नाम साधर्म्यामुळे भांडूप येथील शाळेतील एका शिक्षकावर गैरवर्तणूक केल्याचा आळ आला आणि त्याबाबत नंतर जमावाकडून दुर्घटना घडली आहे त्याचीही दखल घेतली जाईल. तसेच भांडूप येथील दुसऱ्या शाळेतील श्रीमती सुनिता कांबळे या शिक्षिकेला आपण संरक्षण देण्याचे मान्य केलेले आहे. परंतु संस्थेने सदर शिक्षिकेला सेवेतूनच मुक्त केलेले आहे. त्यामुळे त्यांनी त्यावर अपील करावे किंवा कोर्टामध्ये जाणे आवश्यक आहे मात्र त्याबद्दल सरकार त्यांना निश्चितपणे मदत करण्याचीच भूमिका घेईल तसेच सन्माननीय सदस्यांनाही विनंती मी करीन की, यातील कायदेशीर बाब लक्षात घेऊन आपणही त्यांना त्या दृष्टीने सहाय्य करावे, आमचीही त्यांना मदत करण्याचीच भूमिका राहिल. त्यानंतर तिसरे जे प्रकरण सन्माननीय सदस्यांनी सांगितले त्याबाबत सदरहू शाळेच्या व्यवस्थापनाकडून, संस्था चालकांकडून गंभीर तक्रारी असल्याने त्यांची मान्यता काढण्याच्या बाबत प्रक्रिया सुरू केली आहे आणि ती अंतिम टप्प्यामध्ये आहे व ती लवकरच पूर्ण होईल.

..... पी 3 ...

पृ. शी. : वृद्ध कलावंतांना मानधन देणे.

मु. शी. : वृद्ध कलावंतांना मानधन देणे याबाबत श्री.परशुराम
उपरकर, वि. प. स. यांनी दिलेली नियम 93 अन्वये सूचना.

श्री. राणा जगजितसिंह पाटील (सांस्कृतिक कार्य राज्यमंत्री) : सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्य श्री.परशुराम उपकर यांनी "वृद्ध कलावंतांना मानधन देणे " या विषयावर नियम 93 अन्वये जी सूचना दिली होती, तिला अनुलक्षण आपण निदेश दिल्याप्रमाणे मला निवेदन करावयाचे आहे. निवेदनाच्या प्रती सदस्यांना अगोदरच वितरित केलेल्या असल्याने मी हे निवेदन सभागृहाच्या पटलावर ठेवतो.

उपसभापती : निवेदन सभागृहाच्या पटलावर ठेवण्यात आले आहे.

निवेदन

(प्रेस : येथे सोबतचे निवेदन छापवे)

...पी 4 ..

(नियम 93 खाली मा.सांस्कृति कार्य राज्यमंत्र्यांच्या निवेदानंतर..)

श्री. परशुराम उपरकर : सभापती महोदय, या वृद्ध कलाकरांना वेळेवर मानधन मिळत नाही. तेव्हा त्यांना दिले जाणारे मानधन वेळेवर मिळण्याच्या दृष्टीने काही उपाय योजना केली जाणार आहे काय ?

श्री. राणा जगजितसिंह पाटील : होय.

... पी 5 ...

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

पृ. शी. : नगुंद्रे, ता.पन्हाळा, जि.कोल्हापूर या शाळेतील विद्यार्थ्यांना विलंबाने परीक्षा फॉर्म भरल्याने 10वीच्या परीक्षेला बसू न देणे.

मु. शी. : नगुंद्रे, ता.पन्हाळा, जि.कोल्हापूर या शाळेतील विद्यार्थ्यांना विलंबाने परीक्षा फॉर्म भरल्याने 10वीच्या परीक्षेला बसू न देणे. याबाबत सर्वश्री संजय केळकर, विनोद तावडे, रामनाथ माते, मधुकर चव्हाण, जी.एल.अैनापुरे, वि. प. स. यांनी दिलेली नियम 93 अन्वये सूचना.

प्रा. वसंत पुरके (शालेय शिक्षण मंत्री) : सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्य सर्वश्री संजय केळकर, विनोद तावडे, रामनाथ मोते, मधुकर चव्हाण, जी.एल.अैनापुरे यांनी "नगुंद्रे, ता.पन्हाळा, जि.कोल्हापूर या शाळेतील विद्यार्थ्यांना विलंबाने परीक्षा फॉर्म भरल्याने 10वीच्या परीक्षेला बसू न देणे " या विषयावर नियम 93 अन्वये जी सूचना दिली होती, तिला अनुलक्षून आपण निदेश दिल्याप्रमाणे मला निवेदन करावयाचे आहे. निवेदनाच्या प्रती सदस्यांना अगोदरच वितरित केलेल्या असल्याने मी हे निवेदन सभागृहाच्या पटलावर ठेवतो.

उपसभापती : निवेदन सभागृहाच्या पटलावर ठेवण्यात आले आहे.

निवेदन

(प्रेस : येथे सोबतचे निवेदन छपावे)

(नियम 93 खाली मा. शालेय शिक्षण मंत्र्यांच्या निवेदनानंतर)

श्री. संजय केळकर : सभापती महोदय, यामध्ये फॉर्म भरण्यास जो विलंब झालेला आहे त्यात त्या विद्यार्थ्यांचा काहीच दोष नाही. तेव्हा त्यासाठी जो विलंब शुल्क आहे तो आपण त्यांना माफ करणार काय ?

प्रा. वसंत पुरके : सभापती महोदय, आता हा विलंब माफ करूनही त्या मुलांचे नुकसान भरून निघणार नाही. या संस्थेने वेळेत फॉर्म भरणे गरजेचे होते.

(यानंतर सौ. रणदिवे क्यू 1 ..

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

प्रा.वसंत पुरके

ही शाळा स्थलांतरीत झाली आणि मग त्याच ठिकाणी एक बेकायदेशीर शाळा सुरु झाली. त्या शाळेमध्ये विद्यार्थी बेकायदेशीररित्या परीक्षेला बसले होते. अशा वेळी त्यांना परीक्षेला बसण्यासाठी 17 नंबरचा फॉर्म भरता आला असता. फॉर्म भरण्यासाठी अति विलंब झाला आणि त्यामुळे परीक्षेची वेळ निघून गेली. म्हणून आज विलंब शुल्क माफ करुनही मुलांचे झालेले नुकसान भरून निघणार नाही. पण भविष्यामध्ये असे होऊ नये म्हणून याबाबतीत दखल घेणे गरजेचे आहे आणि शासन ती नक्की घेईल.

श्री.रामनाथ मोते : सभापती महोदय, उच्च न्यायालयाने जो निर्देश दिले होते, त्यामध्ये असे म्हटलेले आहे की," SSC Board, Kolhapur may give concession in late fees if possible." हे सर्व ग्रामीण भागातील विद्यार्थी आहेत. त्यामुळे कदाचित संस्थेकडून किंवा शाळेकडून चूक झाली असेल. यामध्ये विद्यार्थ्यांचा दोष नाही. उच्च न्यायालयाने सुध्दा निर्देश दिले आहेत की, ही बाब विचारात घ्यावी. म्हणून लेट फी च्या संदर्भातील भूदंड विद्यार्थ्यांना न देता, कारण त्यामुळे बोर्ड फार श्रीमंत होणार अशातला भाग नाही. पण या गरीब विद्यार्थ्यांची फी माफ करुन त्यांना दिलासा देणार आहात काय ? सभापती महोदय, मी आपल्या माध्यमातून माननीय मंत्री महोदयांना विनंती करतो की, त्यांनी या विद्यार्थ्यांना दिलासा द्यावा. हे ग्रामीण भागातील गरीब विद्यार्थी आहेत. त्यामुळे त्यांच्याबाबतीत विचार करण्याची अपेक्षा आहे.

प्रा.वसंत पुरके : सभापती महोदय, या शिक्षण संस्थानी वारंवार अशा प्रकारे भावनिक जाळे निर्माण करुन इमोशनल ब्लॅक मेलींग करणे बरोबर नाही. किमान 17 नंबरचा फॉर्म भरुन घेणे हे त्या शाळेतील हेडमास्तरांचे काम होते. म्हणून सन्माननीय सदस्यांना कदाचित माहिती नसेल. पण 11 तारखेला पेपर सुरु होणार होता आणि 10 तारखेला या विद्यार्थ्यांना परीक्षेला बसण्यासाठी परवानगी दिली. याबाबतीत संस्थेने देखील दखल घेणे गरजेचे आहे. भविष्यामध्ये असे होऊ नये यादृष्टीने आम्ही निश्चितपणे दखल घेऊ.

. . . .क्यु-2

पृ. शी. : रत्नागिरी जिल्ह्यातील (ता.चिपळूण) येथील तांबी
नदीवर पूल बांधणे

मु. शी. : रत्नागिरी जिल्ह्यातील (ता.चिपळूण) येथील तांबी
नदीवर पूल बांधणे याबाबत श्री.संजय केळकर
वि. प. स. यांनी दिलेली नियम 93 अन्वये सूचना.

श्री.रविशेट पाटील(सार्वजनिक बांधकाम राज्यमंत्री) : सभापती महोदय, श्री.संजय केळकर यांनी "रत्नागिरी जिल्ह्यातील (ता.चिपळूण) येथील तांबी नदीवर पूल बांधणे" या विषयावर नियम 93 अन्वये जी सूचना दिली होती, तिला अनुलक्षून आपण निदेश दिल्याप्रमाणे मला निवेदन करावयाचे आहे. निवेदनाच्या प्रती सदस्यांना अगोदरच वितरित केलेल्या असल्याने मी हे निवेदन सभागृहाच्या पटलावर ठेवतो.

उपसभापती : निवेदन सभागृहाच्या पटलावर ठेवण्यात आले आहे.

निवेदन

(प्रेस : येथे सोबतचे निवेदन छपावे)

. . . .क्यु-3

श्री.संजय केळकर : सभापती महोदय, चिपळूण तालुक्यातील गोंधळे मजरे कोंढरसह आसपासच्या परिसरात दहा गावे आहेत. गेल्या दहा वर्षांपासून तेथील ग्रामस्थांची, लोकप्रतिनिधींची अशी मागणी आहे की, तेथे समुद्राला भरती आल्यानंतर त्याचे पाणी तांबी नदीमध्ये येते आणि मग ओहोटी येईपर्यंत लोकांना खोळंबून रहावे लागते. त्यामुळे तेथे पूल बांधण्यात यावा यासाठी गेल्या आठ-दहा वर्षांपासून पाठपुरावा सुरु आहे. आज याठिकाणी जे निवेदन दिलेले आहे, त्यामध्ये असे म्हटलेले आहे की, हे काम सार्वजनिक बांधकाम विभागाच्या निकषामध्ये बसत नाही. त्यामुळे हे काम होऊ शकणार नाही. मात्र हे काम निकषामध्ये बसवून करता येईल काय ? हे काम निकषामध्ये बसत नाही म्हणून हजारो लोकांचे नुकसान होत आहे. अशा वेळी जर याठिकाणी पूल बांधला तर या लोकांचा फायदा होणार असेल तर हे काम निकषामध्ये बसवून केले जाणार आहे काय ? कारण तेथील लोक गेल्या दहा वर्षांपासून मागणी करीत आहेत.

श्री.रविशेट पाटील : सभापती महोदय, रस्ते विकास योजना 1981 ते 2001 अन्वये हा योजनाबाह्य पूल आहे. त्यामुळे हे काम सार्वजनिक बांधकाम विभागाच्या अखत्यारित येत नाही. शिवाय याठिकाणी 10 कि.मी.अंतरावर एक पूल आहे. पोसरे बौद्धवाडी व गोंधळे-ब्राम्हणवाडी या दोन गावांमधील लोकसंख्या 600 आहे. त्यांना जाण्या-येण्यासाठी पर्यायी मार्ग आहे. तसेच या नवीन पुलासाठी जवळजवळ 1 कोटी 18 लाख रुपयांचा खर्च येणार आहे. त्यामुळे एवढ्या मोठ्या प्रमाणात खर्च येणार असल्याने, निकषामध्ये बसत नसल्यामुळे या पूलाचे काम हाती घेता येणार नाही.

. . . .क्यु-4

17-04-2008

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

Q-4

APR/ KTG/ KGS/

12:20

पु. शी. : सिंधुदूर्ग जिल्हा परिषद शिक्षण विभागाकडून गट

शिक्षण अधिकाऱ्यांमार्फत माधव कदम लिखित
पुस्तकाची खरेदी करणे

मु. शी. : सिंधुदूर्ग जिल्हा परिषद शिक्षण विभागाकडून गट
शिक्षण अधिकाऱ्यांमार्फत माधव कदम लिखित
पुस्तकाची खरेदी करणे याबाबत सर्वश्री डॉ.दीपक
सावंत,अॅड.अनिल परब,श्री.अरविंद सावंत वि.प.स.
यांनी दिलेली नियम 93 अन्वये सूचना.

प्रा.वसंत पुरके (शिक्षण मंत्री) : सभापती महोदय, सर्वश्री डॉ.दीपक सावंत, अॅड.अनिल
परब, श्री.अरविंद सावंत यांनी "सिंधुदूर्ग जिल्हा परिषद शिक्षण विभागाकडून गटशिक्षण
अधिकाऱ्यांमार्फत माधव कदम लिखित पुस्तकाची खरेदी करणे" या विषयावर नियम 93 अन्वये जी
सूचना दिली होती, तिला अनुलक्षून आपण निदेश दिल्याप्रमाणे मला निवेदन करावयाचे आहे.
निवेदनाच्या प्रती सदस्यांना अगोदरच वितरित केलेल्या असल्याने मी हे निवेदन सभागृहाच्या
पटलावर ठेवतो.

उपसभापती : निवेदन सभागृहाच्या पटलावर ठेवण्यात आले आहे.

निवेदन

(प्रेस : येथे सोबतचे निवेदन छपावे)

. . . .क्यु-5

17-04-2008

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

Q-5

APR/ KTG/ KGS/

12:20

डॉ.दीपक सावंत : सभापती महोदय, श्री.माधव कदम लिखित "धुरंधर लोकनेता" हे पुस्तक
सिंधुदूर्ग मधील जिल्हा परिषद शाळांमध्ये लागू करण्यात आले. याच धर्तीवर सिंधुदूर्ग जिल्हयामध्ये

अनेक तत्ववेक्ते, संसदपटू झालेले आहेत. तर त्याचे पुस्तक देखील शाळांमध्ये लागू करणार आहात काय ? हा माझा पहिला प्रश्न आहे. दुसरा प्रश्न असा आहे की, यासंबंधात जिल्हा परिषदेने परवानगी दिली होती काय ? तसेच माननीय मंत्री महोदयांकडे काही पत्र व्यवहार झाला होता का ?

प्रा.वसंत पुरके : सभापती महोदय, जिल्हा परिषद ही स्वायत्त संस्था असल्यामुळे त्यांनी हा निर्णय घेतलेला आहे. तसेच आम्ही शाळांमध्ये इतरांची पुस्तके लावण्याच्या बाबतीत कोणतेही पत्र दिलेले नाही. यासंदर्भात जिल्हा परिषदेने स्वतंत्रपणे, स्वतःच्या सादीलमधून खर्च केलेला आहे. याबाबतीत आम्ही कोणतेही आदेश दिलेले नव्हते. स्वायत्त संस्थेला हे स्वातंत्र्य आहे. त्यानुसार त्यांना ते घेता येईल.

श्री.दिवाकर रावते : सभापती महोदय, माननीय मंत्री महोदय यांनी सांगितले की, जिल्हा परिषदेला स्वातंत्र्य आहे. जिल्हा परिषद स्वायत्त संस्था आहे, परंतु त्यांना मुक्तपणे काहीही करण्याचा अधिकार नाही. त्यांच्यावर ग्रामविकास विभागाचे नियंत्रण आहे. याठिकाणी निवेदनामध्ये म्हटलेले आहे की, "शाळा स्तरावर खरेदीसाठी निश्चित करण्यात आलेल्या बाबींमध्ये "वाचनालय पुस्तके" व "शासनाने वेळोवेळी प्राथमिक शाळांच्या उपयोगाकरिता मान्य केलेली पुस्तके" यांचा समावेश करण्यात आला आहे. तर या पुस्तकाला शासनाने मान्यता दिलेली आहे काय ?

प्रा.वसंत पुरके : सभापती महोदय, दोन प्रकारची पुस्तके आहेत. एक म्हणजे वाचनालयासाठी पुस्तके आणि दुसरे म्हणजे शासनाने मान्य केलेली पुस्तके. तर जिल्हा परिषदेने "वाचनालयासाठी पुस्तके" यामध्ये ते पुस्तक घेतलेले आहे. "शासनाने मान्य केलेली पुस्तके" यामध्ये हे पुस्तक नाही. त्यांनी हे पुस्तक स्वतःच्या अधिकारामध्ये घेतलेले आहे.

यानंतर कु.गायकवाड

श्री. अरविंद सावंत : सभापती महोदय, मूळ प्रश्न असा आहे की, सिंधुदूर्ग जिल्हयामध्ये बॅ. नाथ पै यांच्या सारखे अनेक धुरंधर नेते होऊन गेलेले आहेत. या योजनेअंतर्गत या लेखकांची पुस्तके जिल्हापरिषदेला देण्याचे आदेश शासनाकडून देण्यात येतील काय ? तसेच हे धुरंधर नेते कोण आहेत याची कृपया माहिती द्यावी.

प्रा. वसंत पुरके : सभापती महोदय, बॅ.नाथ पै, श्री. भाई सावंत असे अनेक धुरंधर नेते आहेत. तसेच या लेखकांचे वैचारिक मूल्य मिळावे अशी सरकारकडून विनंती केली जाईल.

उपसभापती : नियम 93 च्या सूचनेवरील निवेदन क्रमांक 1 यास श्री. राजेश टोपे उत्तर देणार होते. परंतु ते आता विधानसभेमध्ये असल्यामुळे हे निवेदन आता होऊ शकलेले नाही. सन्माननीय सदस्य श्री. पाशा पटेल यांचे क्रमांक 5चे निवेदन राहिलेले आहे. त्यावेळी सभागृहामध्ये संबंधित मंत्री उपस्थित नव्हते. त्यामुळे ते निवेदन होऊ शकलेले नाही. सन्माननीय विरोधी पक्ष नेता श्री. पांडुरंग फुंडकर यांनी लिहून दिलेले आहे की, क्रमांक 6,9 व 11 पुढे ढकलण्यात येत आहे. आता निवेदन क्रमांक 8 घेण्यात येईल.

2..

पृ. शी. : सातार्डा तर्फे सातेली (जि. सिंधुदूर्ग) येथे चुकीच्या पद्धतीने होत असलेले खनिकर्म

मु. शी. : सातार्डा तर्फे सातेली (जि. सिंधुदूर्ग) येथे चुकीच्या पद्धतीने होत असलेले खनिकर्म याबाबत श्री. परशुराम उपरकर वि. प. स. यांनी दिलेली नियम 93 अन्वये सूचना.

श्री.धर्मरावबाबा आत्राम (सामाजिक न्याय राज्यमंत्री) : सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्य श्री. परशुराम उपरकर यांनी " सातार्डा तर्फे सातेली (जि. सिंधुदूर्ग) येथे चुकीच्या पद्धतीने होत असलेले खनिकर्म" या विषयावर नियम 93 अन्वये जी सूचना दिली होती, तिला अनुलक्षून आपण निदेश दिल्याप्रमाणे मला निवेदन करावयाचे आहे. निवेदनाच्या प्रती सदस्यांना अगोदरच वितरित केलेल्या असल्याने मी हे निवेदन सभागृहाच्या पटलावर ठेवतो.

उपसभापती : निवेदन सभागृहाच्या पटलावर ठेवण्यात आले आहे.

निवेदन

(प्रेस : येथे सोबतचे निवेदन छपावे)

..3..

श्री. परशुराम उपरकर : सभापती महोदय, सिंधुदूर्ग जिल्हयामधील सातार्डा येथील डोंगरात चुकीच्या पद्धतीने खनिजांचे उत्खनन करण्याचे काम सुरु आहे. यामुळे या खाणींच्या खाली राहणाऱ्या 35 घरांना धोका निर्माण झालेला आहे. या संबंधात पुन्हा एकदा तपासणी करण्यात येईल काय ? तसेच ज्या ठिकाणी खनिज सापडते तेथे माती उत्खनन करण्याची परवानगी घेऊन तेथे मिळणारे खनिज विकले जाते. त्यामुळे या बाबत नियंत्रण आणण्यासाठी शासनाकडून काही उपाययोजना केली जाणार आहे काय ? तसेच या ठिकाणी खनिजांचे उत्खनन करून साठा देखील केला जातो. ही जमीन बिनशेती करण्याची आवश्यकता असते मात्र या ठिकाणी जमीन तात्पुरती बिनशेती केलेली नाही. अशा बिनशेती न केलेल्या ठिकाणी खनिजसाठा जप्त केला जाणार आहे काय ?

श्री. धर्मरावबाबा आत्राम : सभापती महोदय, सिंधुदूर्ग जिल्हयामध्ये जेथे खनिकर्म सुरु आहे, त्या ठिकाणी दक्षता घेण्यात आलेली आहे. त्या खाणी आता बंद केलेल्या आहेत. या खाणींमध्ये जोपर्यंत दुरुस्ती करण्यात येत नाही तोपर्यंत पुढचे काम केले जाणार नाही. सन्माननीय सदस्यांनी आता सांगितले की, खनिजे काढत असताना माती घेऊन जातात असे असेल तर त्याबाबत चौकशी केली जाईल. तसेच ज्या ठिकाणी डंपिंग केले जाते तेथे देखील चौकशी करण्यात येईल व याबाबत योग्य असा निर्णय घेण्यात येईल.

उपसभापती : सन्माननीय सदस्य श्री. पांडुरंग फुंडकर यांनी विनंती केल्याप्रमाणे 93 ची निवेदने क्रमांक 6,9 व 11 आता पुढे ढकलण्यात येत आहेत. माननीय मंत्री महोदय सभागृहामध्ये उपस्थित झाले तर उर्वरित संबंधित 93 च्या सूचनां वरील निवेदने घेण्यात येतील.

..4..

नियम 93 च्या निवेदनाबाबत

प्रा. बी.टी. देशमुख : सभापती महोदय, निम्न पेढी, पंढरी व पाकनदी प्रकल्पाच्या बुडीत क्षेत्रातील आदिवासींची जमीन खरेदी या विषयीचा अत्यंत महत्वाचा प्रश्न मी नियम 93 अन्वये उपस्थित केलेला होता. माननीय सभापती महोदयांनी पुन्हा पुन्हा आदेश देऊन सुध्दा अजून निवेदन आलेले नाही. मुळात माननीय सभापतींनी 2 ते 3 दिवसात निवेदन करावे असे काल सांगितले होते. माननीय सभापती महोदयांनी काल सभागृहात असे सांगितले होते की, या विषयावरील नियम 93 चे निवेदन आज केले जावे.

यानंतर श्री. बरवड.

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

प्रा. बी. टी. देशमुख ...

मी सांगितलेला प्रकार अतिशय गंभीर आहे. या ठिकाणी निवेदन घेऊन आल्यावर ...

उपसभापती : मघाशी आपण याबाबत सांगितले आहे. मी असे म्हटले की, याबाबतीत सुधारित उत्तर देण्याकरिता माननीय मंत्रिमहोदयांनी ते निवेदन मागून घेतले. सुधारित उत्तरासह ते निवेदन सभागृहासमोर येईल.

प्रा. बी. टी. देशमुख : सभापती महोदय, 93 च्या सूचनेचे निवेदन केव्हा घेण्यात येईल ?

उपसभापती : ते निवेदन सोमवारी घेता येईल.

प्रा. बी. टी. देशमुख : सभापती महोदय, निवेदन सोमवारी घेण्याचा विषय नाही. त्या ठिकाणी प्रकल्पामध्ये ज्या जमिनी बुडित क्षेत्रात गेलेल्या आहेत त्यापैकी गैरआदिवासी लोकांच्या जमिनीची सरळ पध्दतीने खरेदी होत आहे परंतु जे 32-33 आदिवासी आहेत त्यांना बाहेर बसवून ठेवले आहे. तुमची खरेदी करणार नाही असे त्यांना सांगत आहेत. त्यांच्या जमिनीची खरेदी का करत नाही ? अमरावती जिल्ह्यातील निम्न पेढी प्रकल्पामध्ये गैरआदिवासींची जवळजवळ एक हजार हेक्टर जमीन खरेदी झाली. ज्या लोकांचा प्रकल्पाला पाठिंबा आहे त्यामध्ये 32 किंवा 35 आदिवासी आहेत त्यांची मात्र खरेदी होत नाही.

श्री. नारायण राणे : सभापती महोदय, मी ताबडतोब आजच्या आज जमिनीच्या खरेदीचे आदेश द्यावयास लावतो.

प्रा. बी. टी. देशमुख : सभापती महोदय, मी माननीय मंत्रिमहोदयांचा आणि आपलाही आभारी आहे. आता निवेदन करण्याची सुध्दा गरज राहिलेली नाही. प्रकल्पात ज्यांची जमीन बुडाली ते आदिवासी पाण्यात थोडेच जमिनीची लागवड करणार आहेत ? ज्या भावनेने माननीय मंत्रिमहोदयांनी उत्तर दिले त्याच भावनेने मग मी आता एक पॉइन्टेड प्रश्न विचारतो. हा जिल्हा महत्तम अनुशेष असलेला जिल्हा आहे. ते लोक लोकप्रतिनिधींकडे येऊन सांगतात की आम्ही आदिवासी आहोत म्हणून आमच्या जमिनीची खरेदी तुम्ही करीत नाही. बिगर आदिवासींच्या जमिनीची खरेदी मात्र जोरात आहे. मग आमच्या जमिनी का घेत नाहीत असे ते विचारतात. त्यांना आज बाजूला ठेवलेले आहे. त्या ठिकाणी बिगर आदिवासींची 1 हजार हेक्टर जमिनीची सरळ

प्रा. बी. टी. देशमुख

पध्दतीने खरेदी प्रक्रिया झाली परंतु या 37 लोकांच्या जमिनीची खरेदी झालेली नाही. त्याबाबत आज आदेश देऊन त्या ठिकाणी सोमवार, मंगळवार, बुधवार या दिवशी पहिल्यांदा त्यांचे खरेदीचे काम पार पाडले पाहिजे. त्या ठिकाणी रोज 10 ते 15 च्या वर खरेदी होत नाही. प्रथम आदिवासींच्या जमिनीची खरेदी झाली पाहिजे. शेवटी यातील जे आदिवासींचे दुःख आहे त्याचा बंदोबस्त झाला पाहिजे. आपण आदेश दिले आहेत असे सांगितल्यानंतर तेथे खरेदीचे काम सुरु होईल. या तीनही प्रकल्पांच्या बुडीत क्षेत्रातील किती आदिवासींची किती जमीन खरेदी झाली त्याबाबतचे निवेदन अधिवेशनाच्या शेवटच्या दिवशी सभागृहाच्या पटलावर ठेवले जाईल काय ?

श्री. नारायण राणे : सभापती महोदय, त्या आदेशाची प्रत आणि खरेदीची माहिती सन्माननीय सदस्यांना देऊ. निवेदन करण्यात येईलच परंतु ती माहिती सुध्दा आपल्याला देऊ.

...3...

लक्षवेधी सूचना तसेच औचित्याच्या मुद्यासंबंधी

उपसभापती : आज लक्षवेधी सूचना आणि औचित्याचे मुद्दे घेतले जाणार नाहीत. यानंतर विशेष उल्लेख घेण्यात येतील. विशेष उल्लेख झाल्यानंतर नियम 260 अन्वये जो प्रस्ताव आहे तो घेण्यात येईल. लक्षवेधी सूचना सोमवारी सकाळी 11 ते दुपारी 1.00 या वेळेत घेण्यात येतील.

श्री. मधुकर सरपोतदार : सभापती महोदय, माझ्या मनामध्ये एक शंका आहे. आपण सांगितले की, आज औचित्याचे मुद्दे घेणार नाही. उद्या शुक्रवार असून सुट्टीचा दिवस आहे. आज आपण औचित्याचे मुद्दे घेणार नसाल तर कसे होईल ? आज औचित्याचे मुद्दे घेतले जावेत अशी माझी आपल्याला विनंती आहे.

उपसभापती : ठीक आहे. विशेष उल्लेख झाल्यानंतर औचित्याचे मुद्दे घेण्यात येतील.

..3...

विशेष उल्लेख

पृ. शी. : क्रमांक एकचे राज्य असा असलेला महाराष्ट्राचा नावलौकिक रसातळाला जाण्याची निर्माण झालेली परिस्थिती

मु. शी. : क्रमांक एकचे राज्य असा असलेला महाराष्ट्राचा नावलौकिक रसातळाला जाण्याची निर्माण झालेली परिस्थिती याबाबत श्री. संजय केळकर, वि. प. स. यांनी दिलेली विशेष उल्लेखाची सूचना.

उपसभापती : माझी सदस्य श्री. संजय केळकर यांनी विशेष उल्लेखसंबंधीची सूचना दिली आहे. त्यांनी ती मांडावी.

श्री. संजय केळकर (कोकण विभाग पदवीधर) : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने पुढील विशेष उल्लेखसंबंधीची सूचना मांडतो.

" लवकरच म्हणजे दि. 1.5.2008 रोजी आपण "महाराष्ट्र दिन" साजरा करणार आहोत, एकेकाळी महाराष्ट्राचा लौकिक देशातील क्रमांक एकचे प्रगतिशील राज्य असा होता, आर्थिक बाबीतच नव्हे तर कायदा सुव्यवस्थेबाबतही स्कॉटलँड यार्डच्या पोलिसांबरोबरने मुंबई पोलिसांचे नाव होते, परंतु आता मात्र हा नावलौकिक रसातळाला जातो की काय अशी परिस्थिती निर्माण झालेली आहे. अलीकडे सर्वत्र पर्यावरणाची जाग आलेली असून "झाडे लावा, झाडे जगवा" अशी मोहीम हिदुस्थानात सगळीकडे चालू असताना मात्र महाराष्ट्रात विशेषतः कोकणात सर्रास वृक्षतोड चालू आहे. माझ्या माहितीनुसार महाराष्ट्रात गत वर्षात 2,68,088 अवैध वृक्षतोडीचे गुन्हे दाखल झालेले आहेत. महाराष्ट्रात स्वतंत्र वनमंत्री, प्रत्येक जिल्ह्यासाठी फॉरेस्ट ऑफिसर व प्रत्येक तालुक्यासाठी वरसंरक्षक असताना असे घडते. म्हणून सदरची बाब या विशेष उल्लेखाद्वारे मी सभागृहात उपस्थित करित आहे."

RDB/ KTG/ KGS/

पृ. शी. : राज्यातील अनेक अप्रशिक्षित शिक्षकांनी डी.एड. पूर्ण करूनही त्यांना अद्याप वैयक्तिक मान्यता न देणे

मु. शी. : राज्यातील अनेक अप्रशिक्षित शिक्षकांनी डी.एड. पूर्ण करूनही त्यांना अद्याप वैयक्तिक मान्यता न देणे याबाबत श्री. अरविंद सावंत, वि. प. स. यांनी दिलेली विशेष उल्लेखाची सूचना.

उपसभापती : मा. शिक्षण सदस्य श्री. अरविंद सावंत यांनी विशेष उल्लेखसंबंधीची सूचना दिली आहे. त्यांनी ती मांडावी.

श्री. अरविंद सावंत (मुंबई स्थानिक प्राधिकारी संस्था) : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने पुढील विशेष उल्लेखसंबंधीची सूचना मांडतो.

" राज्यातील अनेक अप्रशिक्षित शिक्षकांनी राज्य शासनाने अप्रशिक्षित शिक्षकांना प्रशिक्षित करण्याच्या राबविलेल्या योजनेचा लाभ घेऊन डी.एड. पूर्ण करणे, मात्र डी.एड. पूर्ण करूनही अनेक शिक्षकांना अद्याप वैयक्तिक मंजूरी देण्यात आलेली नाही. ठाणे जिल्ह्यातील डोंबिवली (प) येथील ज्ञानमंदिर प्राथमिक शाळेतील एक शिक्षिका सौ. संगीता सावंत ह्या शिक्षिकेने सन 2002 मध्ये डी.एड. पूर्ण करूनही अद्याप तिला वैयक्तिक मंजूरी दिलेली नाही. वैयक्तिक मंजूरीचा प्रस्ताव प्रशासन अधिकारी, कल्याण डोंबिवली महापालिका, शिक्षण मंडळ यांच्याकडे पाठवूनही उपरोक्त शिक्षिकेला कनिष्ठ असलेल्या शिक्षिकेला वैयक्तिक मंजूरी देण्यात आलेली आहे. परिणामी उक्त शिक्षिका गेली 20 वर्षे रु. 1500/- मानधनावर काम करीत आहे. परिणामी उपरोक्त शिक्षिकेवर अन्याय झालेला आहे. याबाबत संबंधित मंत्रिमहोदयांना वारंवार प्रदीर्घ पत्रव्यवहार करूनही न्याय मिळालेला नाही. सौ. सावंत तसेच राज्यातील अशा अन्य शिक्षकांना पूर्वलक्षी प्रभावाने वैयक्तिक मंजूरी देण्याची आवश्यकता, याबाबत शासनाने तातडीने निवेदन करावे, ही विनंती."

सभापती महोदय, ठाणे जिल्ह्यातील डोंबिवली (प) येथील ज्ञानमंदिर प्राथमिक शाळेमध्ये 1985 पासून अप्रशिक्षित म्हणून कार्यरत असणाऱ्या शिक्षकासाठी राज्य शासनाने अप्रशिक्षित

...6...

RDB/ KTG/ KGS/

श्री. अरविंद सावंत

शिक्षकांना प्रशिक्षित करण्याची जी योजना आणली होती ती योजना राबविण्याचा उपक्रम केला. त्या योजनेचा लाभ घेऊन सौ. संगीता सावंत या शिक्षकेने 2002 मध्ये डी.एड. पूर्ण केले. डी.एड. पूर्ण केल्यानंतर वैयक्तिक मंजूरीचा प्रस्ताव प्रशासन अधिकारी, कल्याण डोंबिवली महापालिका यांच्याकडे पाठवला असता

यानंतर श्री. खंदारे

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

श्री.अरविंद सावंत....

त्यांनी वय क्षमापनाचा प्रस्ताव नाशिक येथे पाठविणे, सदर प्रस्ताव दिनांक 6.2.2007 रोजी विभागीय उपसंचालक, नाशिक विभाग यांच्याकडून प्रथम मंजूर करूनही नंतर मंजूरी मिळालेल्या व सेवा ज्येष्ठतेनुसार नंतर आलेल्या शिक्षकांना वैयक्तिक मंजूरी देण्यात आली आहे. याबाबत मंत्रिमहोदयांकडे पत्रव्यवहार केल्यानंतर पुन्हा उपसंचालक, शिक्षण विभाग, मुंबई यांनी दिनांक 3.10.2007 रोजी सुनावणी होऊनही, योग्य ते आदेश निर्गमित करूनही संस्थेने सदर आदेशाची अद्याप पूर्तता केलेली नाही. आदेशाप्रमाणे शिक्षकेला वेतन मिळणे, याबाबत संबंधित विभागाला कळवूनही त्यांच्याकडून कोणतेही कार्यवाही झालेली नाही. अशाप्रकारे अनेक अप्रशिक्षित शिक्षक प्रशिक्षित होऊनही त्यांच्यावर होत असलेला अन्याय याकडे शासनाचे दुर्लक्ष होत आहे. या विशेष उल्लेखाच्या सूचनेच्या निमित्ताने सौ.संगिता सावंत यांना न्याय द्यावा आणि अशाप्रकारे अप्रशिक्षित शिक्षक आपल्याच योजनेखाली डी.एड.झाले आहेत त्यांचा प्रश्न किती तरी वर्षे प्रलंबित आहे. त्यांना ताबडतोब सेवेमध्ये घेण्याची विनंती करतो. आपण मला विशेष उल्लेख मांडण्याची संधी दिल्याबद्दल आपल्याला धन्यवाद देतो.

NTK/ KGS/ KTG/

पृ. शी. : विदर्भात मोठ्या प्रमाणात सुरु असलेली अवैध सावकारी

मु. शी. : विदर्भात मोठ्या प्रमाणात सुरु असलेली अवैध सावकारी

याबाबत श्री.दिवाकर रावते, वि. प. स. यांनी दिलेली विशेष उल्लेखाची सूचना.

उपसभापती : मा.सदस्य श्री.दिवाकर रावते यांनी विशेष उल्लेखसंबंधीची सूचना दिली आहे. त्यांनी ती मांडावी.

श्री.दिवाकर रावते (विधानसभेने निवडलेले) : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने पुढील विशेष उल्लेखसंबंधीची सूचना मांडतो.

सभापती महोदय, " राज्यात व विशेषतः विदर्भात मोठ्या प्रमाणावर सुरु असलेला अवैध सावकारी ग्रामीण भागातील अवैध सावकार गरजू शेतकऱ्यांच्या जमिनी कर्जाऊ सावकारांकडे गहाण ठेवण्यात येतात. त्याचवेळी चलाख सावकार जमिनीचे गहाण खतपत्र न करताना तो सरळ खरेदी खत करून घेतो. सततच्या नापिकीमुळे शेतकऱ्यांना अवैध सावकारांचे घेतलेले पैसे देता येत नसल्याने सावकार सरळ लाखो रुपये किंमतीची अमूल्य अशी जमीन काही हजार रुपयांपोटी लाटतो व शेतकऱ्यांना भूमिहीन करतात. याप्रकरणी सावकारी अधिनियम, 1946 या इंग्रजी राजवटीतील असून त्यात सुधारणा करून अवैध सावकारांनी घेतलेल्या जमिनी शेतकऱ्यांना परत विनाकर्ज फेड करण्याची तरतूद करून अवैध सावकारी तात्काळ बंद करण्याबाबत शासनाने तसा कायदा करावा व तसेच निवेदन शासनाने तात्काळ करावे. "

सभापती महोदय, कर्जमाफी आणि सावकारांच्या कर्जाच्या व्यापामुळे शेतकरी सतत आत्महत्या करीत आहेत. या सदनामध्ये अनेक सन्माननीय सदस्यांनी चिंता व्यक्ती केली असताना सावकारांच्या बाबतीत शेतकऱ्यांना दिलासा दिला जाईल असे माननीय उपमुख्यमंत्र्यांनी सभागृहात वारंवार मत जाहीर केले आहे. बीडमधील शेतकरी श्री.तुकाराम गुणाजी गडदे, वय वर्षे 65 यांनी माननीय उपमुख्यमंत्र्यांना पत्र दिले आहे. त्यांनी 60 हजार रुपये सावकाराकडून कर्ज घेतले. त्या सावकाराने त्याची संपूर्ण जमीन ताब्यात घेतली आहे. त्याने पैसे देण्याचे कबूल करूनही सावकार जमीन देण्यास तयार नाही अशाप्रकारचा त्यांनी अर्ज केलेला आहे. ते पत्र आपल्याकडे देऊन आपल्याला विनंती करण्यास मला सांगितले आहे. त्यांची विनंती जमीन परत देण्याबाबत असली तरी या विशेष उल्लेख सूचनेतील विषय महत्वाचा असल्यामुळे मी तो मांडला आहे.

3....

NTK/ KGS/ KTG/

श्री.आर.आर.पाटील : सभापती महोदय, यासंदर्भातील विधेयक तयार करण्यात आले आहे.
पुढील आठवडयामध्ये ते सभागृहासमोर मांडण्याचा शासनाचा प्रयत्न आहे.

श्री.दिवाकर रावते : धन्यवाद.

4.....

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

पृ. शी. : सिंधुदुर्ग जिल्हयातील वाडा-मुळबांध येथील नदीवरील जुना लोखंडी साकव चोरीस जाणे

मु. शी. : सिंधुदुर्ग जिल्हयातील वाडा-मुळबांध येथील नदीवरील जुना लोखंडी साकव चोरीस जाणे याबाबत श्री.परशुराम उपरकर, वि. प. स. यांनी दिलेली विशेष उल्लेखाची सूचना.

उपसभापती : माहिती सदस्य श्री.परशुराम उपरकर यांनी विशेष उल्लेखसंबंधीची सूचना दिली आहे. त्यांनी ती मांडावी.

श्री.परशुराम उपरकर (विधानसभेने निवडलेले) : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने पुढील विशेष उल्लेखसंबंधीची सूचना मांडतो.

सभापती महोदय, "सिंधुदुर्ग जिल्हयातील वाडा-मुळबांध येथील नदीवरील जुना लोखंडी साकव माहे एप्रिल, 2008 च्या सुमारास चोरीला गेल्याचे निदर्शनास येणे, सुमारे 30 मीटर लांबीचा व सहा हजार किलो वजनाचा लोखंडी साकव असून दि.25.3.2008 रोजी कोल्हापूर येथे विक्री केल्याची माहिती पुढे येत आहे. एवढा मोठा साकव एका रात्रीत चोरीला जाणे शक्य नसल्याने काही दिवस या साकवाचे साहित्य एकत्रित करण्यात येत असल्याचे काही महिन्यापूर्वीच चालू असल्याचे सिद्ध होणे, तसेच हा पूल वाहून नेण्यासाठी वाहनांची सोय करण्यात येणे, यावरूनच ही चोरी पंचायत समिती बांधकाम विभागातील काही शाखा अभियंत्यांचा यात सहभाग असल्याची निर्माण झालेली शक्यता, याबाबत चौकशी करून तातडीने संबंधितांवर कठोर कारवाई करण्याची आवश्यकता."

सभापती महोदय, सिंधुदुर्ग जिल्हयातील वाडा-मुळबांध येथील नदीवर जुना साकव चोरीला गेला असून चोरीला गेलेला साकव जिल्हा परिषदेच्या ताब्यात आहे. त्याची चौकशी करण्यात आली नाही, पोलीस तक्रार करण्यात आलेली नाही अशी बातमी आलेली आहे. साकव जिल्हा परिषदेची मालमत्ता असल्यामुळे त्याची शासनाकडून चौकशी व्हावी अशी मी या विशेष उल्लेखाद्वारे विनंती करीत आहे.

नंतर श्री.शिगम

पृ. शी. : बिडकीन (ता. पैठण) येथील अजय गोवर्धन ठाकूर या बालकामगाराचा जयलक्ष्मी लोखंड कंपनीत मार लागून झालेला मृत्यू

मु. शी. : बिडकीन (ता. पैठण) येथील अजय गोवर्धन ठाकूर या बालकामगाराचा जयलक्ष्मी लोखंड कंपनीत मार लागून झालेला मृत्यू याबाबत श्री. विक्रम काळे, वि. प. स. यांनी दिलेली विशेष उल्लेखाची सूचना.

उपसभापती : मा. मा. सदस्य श्री. विक्रम काळे यांनी ए. विशेष उल्लेखाची सूचना दिली आहे. त्यांनी ती मांडावी.

श्री. विक्रम काळे (औरंगाबाद विभाग शिक्षक) : महोदय, मी आपल्या अनुमतीने पुढील विशेष उल्लेखाची सूचना मांडतो.

"बिडकीन, (ता. पैठण) येथील अजय गोवर्धन ठाकूर वय वर्षे 15 या बालकामगाराचा फारोळा येथील जयलक्ष्मी लोखंड कंपनीत काम करीत असता मार लागल्याने दिनांक 13 एप्रिल, 2008 रोजी उपचार चालू असताना घाटी रुग्णालयात मृत्यू होणे, कंपनीत काम करीत असता मार लागून कंपनी व्यवस्थापनाने सदर घटनेबाबत कोणतीच दखल न घेणे, औषधोपचार न करणे, बालकामगार बंदी असताना बालकामगारांकडून काम करून घेणे, मृत बालकामगारांच्या कुटुंबियांना मदत देण्याची आवश्यकता असताना कोणतीच मदत न देणे, मृत बालकामगारामुळे कुटुंबियांत पसरलेली शोककळा, याबाबत शासनाने मृत बालकामगारांच्या कुटुंबियांना नुकसान भरपाई द्यावी व संबंधित कंपनीवर कारवाई करावी अशी या विशेष उल्लेखाद्वारे शासनास विनंती करीत आहे.

...2..

पृ. शी. : शालेय शिक्षण अभ्यासक्रमात कृषी विषयाचा समावेश करणे

मु. शी. : शालेय शिक्षण अभ्यासक्रमात कृषी विषयाचा समावेश करणे

यासंबंधी श्रीमती उषा दराडे, वि.प.स.यांनी दिलेली विशेष उल्लेखाची सूचना.

उपसभापती : माहिती सदस्या श्रीमती उषा दराडे यांनी एक विशेष उल्लेखाची सूचना दिली आहे. त्यांनी ती मांडावी.

श्रीमती उषा दराडे (महाराष्ट्र विधानसभेने निवडलेले) : महोदय, मी आपल्या अनुमतीने पुढील विशेष उल्लेखाची सूचना मांडते.

"शालेय शिक्षण अभ्यासक्रमात कृषी विषयाचा समावेश करण्यास विलंब होत असल्याचे वृत्त "अंग्रोगवन" ने प्रसिध्द केले असून कृषी विद्यापीठानीही या बाबत नाराजी व्यक्त केली होती. या बाबत महाराष्ट्र राज्य कृषी शिक्षण व संशोधन परिषदेचे उपाध्यक्ष श्री विजय कोलते यांनी शिक्षण मंत्र्यांची भेट घेतली. या वेळी शिक्षण मंत्री यांनी या वर्षीच्या शालेय अभ्यासक्रमात कृषी विषयाचा समावेश होत नसल्याबाबत स्पष्ट केले आहे. हा विषय शिकवण्यासाठी आवश्यक शिक्षक संख्या व त्यांचे वेतन या बाबतचे अंदाजपत्रक स्पष्ट नाही. हे अंदाजपत्रक सादर करण्याचे आदेश शिक्षण विभागाला दिले आहेत. असे असतानाही अंदाजपत्रक सादर झाले नाही. कृषी विषयाच्या समावेशाची तयारी दीड वर्षापूर्वीच पूर्ण झालेली आहे. मे 2006 मध्ये महात्मा फुले कृषी विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. देशमुख यांच्या समितीने इयत्ता दहावी पर्यन्तचा कृषी विषयाचा संपूर्ण अभ्यासक्रम शिक्षण विभागाला सादर केला आहे. राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळानेही या अभ्यासक्रमाच्या अमलबजावणीस अनुकूलता दाखवली आहे आणि शासनाने या विषयी आदेश द्यावेत असे म्हटले आहे. शिक्षण विभागाने मात्र जुनेच कारण सांगत विषय पुढे ढकलला आहे. या ठिकाणी माननीय शिक्षण मंत्री उपस्थित आहेत. तेव्हा या वर्षीच्या अभ्यासक्रमामध्ये कृषी विषयाचा समावेश करण्याच्या दृष्टीने तातडीने उपाययोजना करावी अशी मी या विशेष उल्लेखाद्वारे माननीय मंत्री महोदयांना विनंती करीत आहे.

...3..

पृ. शी. : मुंबईतील खारदांडा येथील फोमन नगर येथे सीआर झेडचे
उल्लंघन करुन केलेले अनधिकृत बांधकाम

मु. शी. : मुंबईतील खारदांडा येथील फोमन नगर येथे सीआर झेडचे
उल्लंघन करुन केलेले अनधिकृत बांधकाम याबाबत
श्री. मधुकर चव्हाण, वि. प. स. यांनी दिलेली विशेष उल्लेखाची
सूचना.

उपसभापती : माहिती सदस्य श्री. मधुकर चव्हाण यांनी एका विशेष उल्लेखाची सूचना दिली
आहे. त्यांनी ती मांडावी.

श्री. मधुकर चव्हाण (मुंबई स्थानिक प्राधिकारी संस्था) : महोदय, मी आपल्या अनुमतीने
पुढील विशेष उल्लेखाची सूचना मांडतो.

"मुंबईतील खारदांडा येथील फोमन नगर येथे तीन मजली इमारतीचे सुमारे 9000 चौ.फुटाचे
अनधिकृत बांधकाम सीआरझेड कायद्याचे उल्लंघन करुन केले आहे. हे बांधकाम करताना कोर्टाच्या
आदेशाचा भंग करुन सभोवतालच्या तिवरांच्या (मॅनग्रोव्हज) जंगलाची तोड केल्यामुळे पर्यावरणाला
धोका निर्माण झालेला असून महानगरपालिकेने सदर बांधकाम तोडल्यावर अधिका-यांची पाठ
वळल्यावर पुन्हा बांधकाम केले जाते, त्याचबरोबर खारदांडा भागात अशी अनेक अनधिकृत बांधकामे
होत असून त्याकरिता तिवरांची (मॅनग्रोव्हज) वारेमाप कत्तल करुन पर्यावरणाला धोका निर्माण होत
आहे. महानगरपालिकेच्या संबंधित विभागाने या अनधिकृत बांधकामाकडे दुर्लक्ष केल्याबद्दल स्थानिक
रहिवाशांच्या मनात असंतोष पसरला असून, शासनाने यावर अत्यंत कठोर कारवाई करणे गरजेचे
आहे. सदर विषय अंत्यत महत्वाचा असून तो मी आज सभागृहात विशेष उल्लेखाद्वारे उपस्थित
करित आहे. या प्रकरणी शासनाने त्वरित कारवाई करावी अशी आग्रहाची विनंती.

उपसभापती : ठाणे, कळवा, मुंब्रा या ठिकाणी देखील सरसकट तिवरांच्या जंगलांची कत्तल
करुन अनधिकृत इमारती उभ्या राहिलेल्या आहेत. यासंबंधी पीठासीन अधिका-यांनी वेळोवेळी आदेश
दिलेले आहेत. महानगरपालिकेच्या संबंधित विभागाने बिल्डरांकडून पैसे खाण्यापलिकडे

..4..

17-04-2008

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

U-4

MSS/ KGS/ KTG/

पूर्वी श्री. खंदारे

12:40

(उपसभापती...)

दुसरे काम केलेले नाही. तिवरांच्या झाडांच्या तोडीबरोबरच पैशाचीही तोड चाललेली आहे. तेव्हा या गोष्टींना शासन प्रतिबंध करणार आहे की नाही ? संबंधित अधिका-यावर शासन कारवाई करणार आहे की नाही ? असेल, तर कोणती कारवाई करण्यात येणार आहे ?

श्री. अरविंद सावंत : भिवंडी येथील सुध्दा तिवरांच्या झाडांची तोड केली जात असल्याचा मुद्दा या सभागृहामध्ये उपस्थित करण्यात आलेला होता...

श्री. राजेश टोपे : सन्माननीय सदस्य श्री. मधुकर चव्हाण यांनी सीआरझेडचे उल्लंघन करून तिवरांच्या झाडाची तोड करून पर्यावरणामध्ये असमतोल निर्माण करण्याचा प्रयत्न होत असल्याचे विशेष उल्लेखाद्वारे सांगितले. ही अतिशय गंभीर बाब आहे. या विशेष उल्लेखातील गोष्टींची चौकशी करण्यात येईल आणि वेगवेगळ्या सर्क्युलरनिहाय ज्या ज्या संबंधित अधिका-यांना जबाबदार धरले जाईल असे आपण म्हणतो त्या संबंधित अधिका-यांवर तातडीने कारवाई करण्यात येईल.

उपसभापती : ठाणे, कळवा, मुंब्रा, भिवंडी यासंबंधी मी जे निदेश दिलेले आहेत त्याबाबतीत काय कारवाई करणार आहात ?

श्री. राजेश टोपे : आपल्या आदेशांचा नेहमीच सन्मान केला जातो... निश्चितपणे तातडीने कारवाई करतो.

..नंतर श्री. गिते...

श्री. मधुकर सरपोतदार : या ठिकाणी सन्माननीय नगरविकास राज्यमंत्री उपस्थित आहेत. अनधिकृत कामाबाबत गेल्या चार वर्षांपासून मी सातत्याने नगरविकास विभागाकडे तक्रारी करीत आहे. त्या तक्रारीच्या बाबतीत माननीय गृह मंत्र्यांनी चौकशी करण्याचे आश्वासन दिले आहे. परंतु अजूनही या अनधिकृत कामांच्या बाबतीत नगरविकास विभागाकडून कोणत्याही प्रकारची कारवाई केली जात नाही. या ठिकाणी सन्माननीय सदस्यांनी उपस्थित केलेल्या वस्त्यांच्या बाबतीत उत्तर दिले. परंतु ज्या वस्त्यांच्या बाबतीत मी तक्रारी केलेल्या आहेत, त्याबाबतीत मात्र शासन काहीही बोलण्यास तयार नाही. समाजा समाजामध्ये भेदाभेद करण्याची प्रवृत्ती यामागे आहे काय ? यासंबंधीची माहिती दिली तर बरे होईल.

श्री. विक्रम काळे : सभापती महोदय, आपण सगळ्याच सन्माननीय सदस्यांना नेहमीच चांगला न्याय देता.

उपसभापती : सन्माननीय सदस्य श्री.विक्रम काळे यांना सांगू इच्छितो की, मी सभागृहात जो काही निर्णय देतो, त्यावर तुम्ही कधीही रिमार्कस द्यावयाचे नाही. मी योग्य वेळी, योग्य भूमिका घेत असतो. ही अतिक्रमणे 24 तासात थांबली नाहीत तर त्या ठिकाणी विकासक 2400 इमारती उभ्या करू शकतील. दहा वेळा सांगून देखील कोणत्याही प्रकारची शासनाकडून अॅक्शन घेतली जात नाही म्हणून मला नाईलाजास्तव बोलावे लागले. ठाणे आणि कळवा परिसरात लाज वाटेल एवढी झोपडपट्ट्या आणि अतिक्रमणे तयार झालेली आहेत. चार वर्षापूर्वी महापूर आला होता. त्या महापुरामुळे शासनास वाटेल तेवढा भूदंड पडला. महापूर आला त्यावेळी त्या परिसरात परिस्थितीची पाहणी करण्यासाठी माननीय उपमुख्यमंत्री आणि ठाणे जिल्हयाचे पालक मंत्री फिरत होते. या गोष्टीचा शासनावर काहीच परिणाम झाला नाही काय ? हजारो अनधिकृत बांधकामे होत आहेत.मी शासनाला दोष देत नाही. परंतु स्थानिक प्रशासन याबाबतीत त्यांच्याशी हातमिळवणी करून हे काम करीत आहे. म्हणून हे सिरीयसली घेतले पाहिजे.

श्री. राजेश टोपे : सभापती महोदय, आपण दिलेल्या सूचना ताबडतोब संबंधित कमिशनर तसेच ठाण्याचे कलेक्टर यांना कळविण्यात येतील. आता दिलेल्या सूचना आणि मागे एका प्रश्नाच्या संदर्भात मी उत्तर दिले होते, त्यावेळी सुध्दा आपण दिलेल्या निदेशाप्रमाणे शासनाकडून ताबडतोबीने सूचना गेलेल्या आहेत आणि त्याबाबतचा पाठपुरावा मी स्वतः निश्चितपणे करीन.

2...

पृ. शी. : परभणी जिल्हयात जीवनावश्यक वस्तुंचा साठा न करता जिल्हा पुरवठा अधिका-यांकडून व्यापा-यांवर टाकण्यात येत असलेल्या धाडी.

मु. शी. : परभणी जिल्हयात जीवनावश्यक वस्तुंचा साठा न करता जिल्हा पुरवठा अधिका-यांकडून व्यापा-यांवर टाकण्यात येत असलेल्या धाडी याबाबत सन्माननीय सदस्या श्रीमती फौजिया खान वि. प. स. यांनी दिलेली विशेष उल्लेखाची सूचना.

उपसभापती : माहिती सदस्य श्रीमती फौजिया खान यांनी विशेष उल्लेखसंबंधीची सूचना दिली आहे. त्यांनी ती मांडावी.

श्रीमती फौजिया खान (नामनिश्चयित) : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने पुढील विशेष उल्लेखसंबंधीची सूचना मांडते.

" जीवनावश्यक वस्तुंचा साठा केला जात असल्याचे कारण दाखळून सध्या परभणी जिल्हयात जिल्हा पुरवठा खात्याकडून मोठ्या प्रमाणावर सुरु असलेले धाडसत्र, साठा करण्याची मर्यादा प्रशासनाकडून संबंधित व्यापा-यांना न कळविणे, तसेच जीवनावश्यक वस्तुंचा साठा करण्यासाठी परवानगी मागूनही त्यांना परवापने न देण्यात येणे, जीवनावश्यक वस्तुंच्या नावाखाली पशुखाद्यही जप्त करण्यात येणे, या प्रक्रियेमध्ये पारदर्शकतेचा असलेला अक्षम्य अभाव, जीवनावश्यक वस्तुंची व्याख्याच करण्यात आलेली नसणे, अनेक व्यापा-यांचा माल एकत्र ठेवल्याने निकषांचे उल्लंघन झाल्याचा प्रशासनाचा दावा फोल असणे, ज्या पध्दतीने जिल्हा पातळीवर धाडी टाकण्यात येत आहेत त्याच पध्दतीने राज्यातील मोठ्या कंपन्यांवर धाडी टाकण्यात न येणे, वास्तविक महागाईला चालना देणारी साठेबाजी मोठ्या कंपन्यांकडून होत असूनही त्याकडे शासनाचे होत असलेले दुर्लक्ष, परिणामी छोट्या व्यापा-यांमध्ये पसरलेला तीव्र असंतोष, याबाबत शासनाने तातडीने करावयाची कार्यवाही."

3...

श्रीमती फौजिया खान...

सभापती महोदय, मी उपस्थित केलेल्या विशेष उल्लेखाच्या बाबतीत शासनाने गांभीर्याने लक्ष घालावे अशी माझी नम्र विनंती आहे.

श्री. आर.आर.पाटील : सरसकट धाडी टाकण्यासंदर्भात सरकारचे निदेश नाहीत. पोलीस अधिकारी आणि पुरवठा अधिकारी यांच्याकडून व्यापा-यांची अनावश्यक सतावणूक होऊ नये म्हणून जिल्हाधिकारी, जिल्हा पोलीस अधीक्षक आणि जिल्हा पुरवठा अधिकारी यांची एक कमिटी निर्माण केली आहे. अनुचित प्रकार होऊ नयेत म्हणून ही कमिटी निर्माण करण्यात आली आहे. कमिटी सुचवेल त्या ठिकाणी धाडी टाकण्यात येणार आहेत. परंतु अनावश्यक व्यापा-यांची सतावणूक होऊ नये याबाबत संबंधिताना सूचना देण्यात येतील.

श्री. पांडुरंग फुंडकर : जिल्हा पुरवठा अधिकारी आणि पोलीस अधिका-यांनी जाणीवपूर्वक ब-याच व्यापा-यांवर धाडी टाकण्याचे सत्र सुरु केले आहे. अनेक व्यापा-यांनी धान्य साठा करण्यासंबंधीचे लायसन्स मिळावे म्हणून संबंधित तहसीलदारांकडे लेखी विनंती अर्ज सादर केले आहेत. परंतु तहसीलदारांकडून या व्यापा-यांना लायसन्स दिले जात नाही. ब-याच ठिकाणी जिल्हा पुरवठा अधिकारी आणि पोलीस व्यापा-यांच्या गोदामावर रात्री 2 ते 3 वाजता जातात आणि धाडी टाकतात. त्यांच्याकडे धान्य साठा नसतानाही त्या व्यापा-यांवर पोलीस केस करतात. अकोला आणि बुलढाणा जिल्ह्यात देखील व्यापा-यांवर खोट्या केसेस दाखल करण्याचे प्रकार घडलेले आहेत. असे प्रकार होऊ नयेत म्हणून शासन काही दक्षता घेईल काय ?

यानंतर श्री. कानडे....

श्री. आर.आर.पाटील : सभापती महोदय, ही गोष्ट लक्षात आल्यानंतरच जिल्हा स्तरीय समिती नेमण्यात आलेली आहे. या समितीला योग्य वाटले तरच धाडी घालण्यात येतील. अनावश्यक कोणतेही लायसन घेतलेले नाही. फार मोठ्या प्रमाणात नफेखोरीच्या दृष्टीने साठेबाजी केलेली आहे अशा मर्यादित ठिकाणीच आणि पूर्णपणे खात्री करूनच धाडी टाकण्यात आलेल्या आहेत. दुसरी गोष्ट पूर्वी लायसन होते परंतु त्याची मुदत संपलेली आहे आणि त्याचे नूतनीकरण केलेले नाही अशा ठिकाणी धाडी टाकण्यात आल्या असतील किंवा लायसन आहे परंतु वेळेवर दाखविले नाही म्हणून जर माल जप्त करण्यात आला असेल तर असा मालही रिलीज करण्याच्या सूचना देण्यात येतील आणि त्यांच्यावरचे गुन्हे मागे घेण्यात येतील. तहसीलदार कार्यालयात लायसनसाठी अर्ज दिला असेल आणि शासनाकडून विलंब झाला असेल तर त्यात व्यापाऱ्याचा दोष आहे अशी शासनाची भूमिका नाही.

उपसभापती : माननीय विरोधी पक्षनेत्यांच्या प्रश्नाला आताच आपण उत्तर दिले. असे प्रकार घडले असतील, त्याबाबत मी एकच उदाहरण आपल्याला सांगू इच्छितो की, शिरूर तालुक्यातील एका दूध डेअरीवर अन्न व औषध प्रशासन विभागाचे अधिकारी बरोबर न नेता पुणे ग्रामीण पोलिसांनी हेतुपुरस्सर धाड टाकली. त्या धाडीत त्यांनी जे घडले नाही असे खोटे प्रकार दाखविण्याचे प्रयत्न केले. एकंदर 11 आरोपी अटक करण्यात आल्याचे दाखविले. वर्तमानपत्रात ती बातमी छापून आली. प्रत्यक्षात आरोपी 10 नेले. वर्तमानपत्रात 12 आरोपींची नावे आली. दोन आरोपींना सोडून देण्यात आले. त्यांना सांगण्यात आले की एक विशिष्ट रक्कम उद्या आम्हांला आमच्या कार्यालयात आणून द्या. वास्तविक पाहता पेपरला 12 आरोपींची नावे, प्रत्यक्षात नेले 10 आरोपी. याबाबत आपण सीआयडी चौकशी लावली आहे त्याबद्दल मी उपमुख्यमंत्र्यांचा आभारी आहे. परंतु त्यानंतर अन्न व औषध प्रशासन विभागाचे अधिकारी सॅम्पल घेण्यासाठी आले ती सगळी सॅम्पल्स ही कुठलीही भेसळ त्यामध्ये नाही अशा प्रकारची आली. आज कारण नसताना 10 आरोपी पोलिसांनी नेले. बिचाऱ्या दोन आरोपींना पैसे आणण्याचा त्रास झाला तो वेगळाच. परंतु या 10 आरोपींवर देखील कारण नसताना त्याठिकाणी अजूनही गुन्हा दाखल केलेला आहे. सीआयडीची चौकशी केल्यानंतर स्टार माझा या केबल वाहिनीला पोलिसांनी मॅनेज करून त्यांनी टाकलेली धाड दाखविण्यात आली. वास्तविक पाहता केबल वाहिनीचे कर्तव्य होते की पोलिसांनी सांगितल्यानंतर तुम्ही टाकलेली धाड दाखविता त्याचबरोबर ज्या लोकांवर आरोप होता त्यांना देखील या वाहिनीने

.....2

उपसभापती

विचारायला हवे होते. परंतु हे प्रकार हेतुपुरस्सर चालले आहेत याबाबतीत शासन काही कारवाई करणार आहे काय ? सीआयडी चौकशी मान्य केली आहे त्याबद्दल मी आपला आभारी आहे. परंतु आता नुकतीच जी घटना घडली आहे ती मी आपल्या निदर्शनास आणून दिली आहे.

श्री. आर.आर.पाटील : सभापती महोदय, सीआयडी तपासात असे निष्पन्न झाले की पोलिसांनी चुकीच्या पध्दतीने कारवाई केली आहे तर निश्चितच जी आवश्यक असेल ती कारवाई शासनामार्फत केली जाईल.

श्री. चंद्रकांत रघुवंशी : सभापती महोदय, खापर,ता.अक्कलकुवा,जि.नंदुरबार याठिकाणी गुन्हे दाखल करण्यात आले. त्या व्यापार्याचा 7/12 वर गव्हाचा पेरा आहे. शेतीचा गहू आहे. 70/80 विंटलच गहू आहे. तरी सुध्दा पैसे मागितले आणि ते दिले नाहीत म्हणून त्याच्यावर जीवनावश्यक वस्तू कायद्याखाली गुन्हा दाखल केला. अशा लोकांचा सुध्दा विचार शासन करणार आहे काय ? त्याच्या 7/12 उतान्यावर जर गव्हाचा पेरा असेल तर दाखल करण्यात आलेला गुन्हा विडो करणार काय ?

श्री. आर.आर.पाटील : सभापती महोदय, अशी एखादी गोष्ट घडली असेल तर शासनामार्फत तपासून घेण्यात येईल. परंतु दुसरी अशी एक गोष्ट लक्षात आली आहे की, काही कंपन्यांनी म्हणजे मोठ्यामोठ्या कंपन्यांनी कोटयवधी रुपयांचा माल गोडाऊनमध्ये साठवून ठेवला आहे. मार्केटमध्ये माल उपलब्ध होत नाही, दर वाढत आहेत. शासनाने साठेबाजांविरुद्ध कारवाई सुरु करताच मार्केटमधील दर उतरले आहेत, स्वस्त झाले आहेत. नियमबाहय कारवाया झाल्या असतील तर केस टू केस तपासून घेण्यात येईल आणि त्याप्रमाणे कारवाई करण्यात येईल.

.....3

पृ.शी. : शिवाजी विद्यापीठ,कोल्हापूर येथील ग्रंथपाल, सहाय्यक ग्रंथपाल,
असिस्टंट अर्काईव्हिस्ट, उपग्रंथपाल व अन्य पदे शिक्षक संवर्गात
समाविष्ट करण्यासाठी विद्यापीठाने शासनाकडे पाठविलेला प्रस्ताव

मु. शी. : शिवाजी विद्यापीठ,कोल्हापूर येथील ग्रंथपाल, सहाय्यक ग्रंथपाल,
असिस्टंट अर्काईव्हिस्ट, उपग्रंथपाल व अन्य पदे शिक्षक संवर्गात
समाविष्ट करण्यासाठी विद्यापीठाने शासनाकडे पाठविलेला प्रस्ताव
याबाबत श्री. रामनाथ मोते, वि.प.स. यांनी दिलेली विशेष उल्लेखाची,
सूचना.

उपसभापती : सन्माननीय सदस्य श्री. रामनाथ मोते यांनी विशेष उल्लेखासंबंधी सूचना
दिली आहे. त्यांनी ती मांडावी.

श्री. रामनाथ मोते (कोकण विभाग शिक्षक) : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने
पुढील विशेष उल्लेखाची सूचना मांडतो.

शिवाजी विद्यापीठ,कोल्हापूर येथील ग्रंथपाल, सहाय्यक ग्रंथपाल, असिस्टंट अर्काईव्हिस्ट,
उपग्रंथपाल व अन्य पदे शिक्षक संवर्गात समाविष्ट करण्यासाठी विद्यापीठाने शासनाकडे पाठविलेला
प्रस्ताव यासंदर्भात मी विशेष उल्लेखाची सूचना मांडतो.

सभापती महोदय, कुल सचिव, शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर यांनी ग्रंथपाल, सहाय्यक
ग्रंथपाल, असिस्टंट अर्काईव्हिस्ट व अन्य पदे शिक्षक संवर्गात समाविष्ट करण्याबाबतचा प्रस्ताव
दिनांक 22 जुलै 2004 रोजी सचिव, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग यांचेकडे पाठविला आहे. ही पदे
सन 1996 पूर्वी शिक्षक संवर्गात समाविष्ट नव्हती, परंतु 1996 पासून तशा प्रकारची ग्रंथपाल,
असिस्टंट ग्रंथपाल, इत्यादी काही पदे शिक्षक संवर्गात समाविष्ट केलेली आहेत.

नंतर श्री. भोगले

17-04-2008

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

X.1

SGB/ KGS/ KTG/

12:55

श्री.रामनाथ मोते

परंतु विद्यापीठाने प्रस्ताव पाठवूनही असिस्टंट ग्रंथपाल पदाशी समकक्ष पदे उदा.असिस्टंट अर्काईव्हिस्ट व इतर काही समकक्ष पदे समान वेतनश्रेणी व समान काम असताना देखील शिक्षक संवर्गात समाविष्ट करावयाची राहून गेलेली आहेत. त्यामुळे या पदावर कार्यरत असणाऱ्या व्यक्तित्व एका प्रकारे अन्याय होत आहे. तरी ही पदे देखील लवकरात लवकर शिक्षक संवर्गात समाविष्ट करून संबंधितांना त्वरित न्याय द्यावा या दृष्टीने ही बाब मी विशेष उल्लेखाद्वारे शासनाच्या निदर्शनास आणून देत आहे.

..2..

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

पृ.शी./मु.शी.: औचित्याचे मुद्दे

उपसभापती : सन्माननीय विरोधी पक्षनेते श्री.पांडुरंग फुंडकर यांनी औचित्याचा मुद्दा मांडण्याची परवानगी मागितलेली आहे. त्यांनी आपला औचित्याचा मुद्दा मांडावा.

श्री.पांडुरंग फुंडकर : सभापती महोदय, आजच्या वर्तमानपत्रात बातमी प्रसिद्ध झाली आहे. भारतीय प्रशासकीय सेवेतील उत्कृष्ट कामगिरीबाबत माननीय पंतप्रधानांच्या हस्ते महाराष्ट्र कॅडरमधील आय.ए.एस.अधिकारी डॉ.टी.चंद्रशेखर यांना पुरस्काराने सन्मानित करण्यात येणार आहे. महाराष्ट्र कॅडरमधील अधिकाऱ्यांची भ्रष्टाचाराची हजारो प्रकरणे या सभागृहात चर्चेला येत असताना एखादा अधिकारी समर्पक भावनेने काम करतो आणि त्याच्या कामाचे मुल्यमापन करुन त्यांचा योग्य तो सन्मान माननीय पंतप्रधानांच्या हस्ते केला जात आहे. डॉ.टी.चंद्रशेखर यांनी ठाणे शहराचा जो कायापालट केला आणि ठाण्याबरोबर नागपूर महापालिकेच्या आयुक्तपदाची सुत्रे हाती घेताच नागपूर शहरात आमूलाग्र बदल करुन मुंबई, नवी दिल्ली, चंदीगढ या शहरांप्रमाणे उपराजधानी असलेल्या नागपूर शहराचे नितांत सुंदर शहरामध्ये रूपांतर केलेले आहे. महाराष्ट्राची शान वाढविणारा अधिकारी, ज्या अधिकाऱ्याचा माननीय पंतप्रधानांच्या हस्ते गौरव केला जात आहे, त्यादृष्टीने आपणही अशा अधिकाऱ्याचे अभिनंदन केले पाहिजे असे मला वाटते.

श्री.मधुकर सरपोतदार : सभापती महोदय, सन्माननीय विरोधी पक्षनेते श्री.पांडुरंग फुंडकर यांनी जो औचित्याचा मुद्दा मांडला आहे त्या मुद्याला पाठिंबा देण्यासाठी मी उभा आहे. ठाणे आणि नागपूर या शहरामध्ये डॉ.चंद्रशेखर यांनी अत्यंत चांगले काम केले. मुंबई शहरामध्ये त्या ऊंचीचे यश ते गाठू शकले नाहीत. याला अनेक कारणे असू शकतील. परंतु जे काम केले त्याबद्दल त्यांचे अभिनंदन करण्यास हरकत नाही. या निमित्ताने प्रथा, परंपरा नव्याने निर्माण करावी का असा प्रश्न मनामध्ये उपस्थित होतो. परंतु मी सन्माननीय विरोधी पक्षनेत्यांनी मांडलेल्या मुद्याबाबत पाठिंबा देत आहे.

श्री.दिवाकर रावते : सभापती महोदय, या देशामध्ये शैक्षणिक अर्हतेतून आपली उत्तुंगता गाठण्याचे अनेक मार्ग आणि अनेक पध्दती आहेत. कोणी विज्ञान शाखेकडे वळतो. कोणी अन्य शाखेकडे वळतात आणि आपापली उत्तुंगता गाठतात. परंतु भारतीय प्रशासकीय सेवा हा वेगळा विषय आहे. भारतीय प्रशासकीय सेवेमध्ये काम करावे याकरीता खास ही परीक्षा पध्दती आहे. अन्यथा बुद्धीमत्ता आणि विद्वत्ता सिध्द करण्यासाठी पीएचडी पासून अनेक पदव्या आहेत. अशा

श्री.दिवाकर रावते.....

पदव्या मिळविल्यानंतर कौतुकाचा बहर फुलून येतो. परंतु भारतीय प्रशासकीय सेवेची परीक्षा उत्तीर्ण झालेल्या उमेदवाराबाबत या देशामध्ये असे नियोजन करण्यात आले आहे की, त्यांना गडगंज वेतन मिळेल, परंतु त्यांनी प्रशासकीय सेवेमध्येच काम केले पाहिजे. त्यासाठी प्रचंड पैसा खर्च केला जातो. दर दोन वर्षांनी त्यांच्या ज्ञानामध्ये आधुनिकता यावी, नवनवीन प्रणालीच्या दृष्टीने सक्षमता यावी म्हणून भरपगारी परदेशात प्रशिक्षणासाठी पाठविले जाते. याचा अर्थच असा आहे की, त्यांनी प्रशासकीय सेवेमध्ये कार्यक्षम रहावे आणि देशाची सेवा करावी. आता असे लक्षात आले आहे की, एखादा प्रशासकीय सेवेतील अधिकारी एखाद्या गैरप्रकरणात अडकतो, तो प्रशासकीय सेवेतील अधिकारी असल्यामुळे आयएएस अधिकाऱ्याव्यतिरिक्त इतर अधिकाऱ्यांनी एखादा गुन्हा केला तर त्यांच्यावर शास्ती होते, निलंबनाची कारवाई होते, चौकशीची कार्यवाही होते.....

(नंतर श्री.खर्चे....

श्री. दिवाकर रावते

पण या आय.ए.एस. अधिकाऱ्याला घटनेनुसार एवढे संरक्षण दिलेले आहे व त्यामुळे त्यांच्या बाबतीत कुठलीही कारवाई करावयाची झाली तर त्यासाठी माननीय राष्ट्रपतींची मान्यता घ्यावी लागते. अशा गडगंज पगार घेणाऱ्या, प्रचंड अधिकार आणि लाल दिव्याची गाडी अशा प्रकारे वैभव दिलेले असतांना सहाजिक अभिप्रेत असते की, त्यांनी देशाच्या प्रशासकीय सेवेत राहून देशाला व जनतेला चांगली सेवा द्यावी. पण अलिकडे असे लक्षात आले आहे की, हे अधिकारी आपल्या पदाचा, दर्जाचा व मिळालेला अनुभव व कार्यक्षमतेचा वापर करून, देशाची सेवा करण्यासाठी त्यांना एवढ्या सोई-सुविधा दिलेल्या असतात व ते कशासाठी दिलेले असते हे विसरून आपली मूळ नोकरी सोडून जातात. मोठमोठे उद्योजक त्यांना आपल्याकडे बोलावितात व हे अधिकारी जाण्यास तयार होतात, ही बाब अत्यंत निषेधार्ह आहे. घटनेत आय.ए.एस. अधिकाऱ्यांच्या संदर्भात अशा प्रकारे तरतूद करून भारतीय प्रशासकीय सेवेसाठी जी उपलब्धी करून दिलेली आहे तिचा हे अधिकारी एक प्रकारे अवमानच करीत आहेत. म्हणून एका बाजूला चांगला अधिकारी म्हणून कौतुक करीत असताना अशा प्रशासकीय अधिकाऱ्यांचा देखील धिक्कार झाला पाहिजे.

श्री. कपिल पाटील : सन्माननीय सदस्य श्री. दिवाकर रावते यांनी भारतीय प्रशासन सेवेतील अधिकाऱ्यांमधील दुसऱ्या बाजूचा जो पैलू सांगितला त्या मुद्याचे समर्थन मला करावयाचे आहे. या अधिकाऱ्यांना प्रचंड अधिकार व विविध सोई-सवलती असतात त्याबद्दल दूमत नाही, वाद असण्याचे कारणच नाही. परंतु एका आय.ए.एस. अधिकाऱ्याने काम चांगले केले म्हणून त्याचे कौतुक करण्याचेही काहीच कारण नाही. अशा अधिकाऱ्यांना एका मर्यादेच्या पलिकडे या संसदीय लोकशाहीमध्ये आपण डोक्यावर घेता कामा नये. त्या अधिकाऱ्याच्या डोक्यावर हे सभागृह उभे आहे, हे प्रथम लक्षात घेतले पाहिजे. ठाण्यात या अधिकाऱ्याने चांगले काम केले, नागपूरात कोणते चांगले काम केले हे सर्वांना माहित आहे. परंतु मुंबईमध्ये ज्यावेळी महापूर आला होता त्यावेळी त्यांच्याच कामामुळे ही परिस्थिती उद्भवली असे लोक म्हणत होते. त्या परिस्थितीतून शेकडो लोकांचा बळी गेला. त्यांनी ज्या पध्दतीने हे काम उभे केले त्यामुळे ही परिस्थिती उद्भवली हे विसरता कामा नये म्हणून मला म्हणावयाचे आहे की, आपण अशा प्रकारे एखाद्या अधिकाऱ्याचे फाजिल लाड करू नये. या अनुषंगाने मी एकच उदाहरण देतो की, मी या सभागृहात आल्यानंतर

श्री. कपिल पाटील.....

सातत्याने मुंबईतील प्रश्न मांडत होतो. अशाच एका प्रश्नाबद्दल, झोपडपट्टीतील लोकांचे पुनर्वसन दुसरीकडे केल्यानंतर त्यांच्या शैक्षणिक पुनर्वसनाबाबत मी श्री. चंद्रशेखर यांच्याकडे गेलो असता मला या अधिकाऱ्याने एक ते दीड वर्ष खोळंबून ठेवले व मला ऐकवले की, अशा प्रकारे शैक्षणिक पुनर्वसन आमच्या कायद्यात बसत नाही, मग आम्ही कसे करणार ? परंतु श्री. चंद्रशेखर बदलून गेल्यानंतर त्या जागेवर श्री. रत्नाकर गायकवाड नांवाचे कर्तबगार अधिकारी आल्यानंतर मात्र त्यांनी सात दिवसांच्या आत निर्णय घेऊन या शाळांचे पुनर्वसन केले आणि माननीय मुख्यमंत्र्यांच्या हस्ते त्याचे उद्घाटनही केले. मग हे कसे घडते याचा विचार देखील करणे आवश्यक आहे. अशा अधिकाऱ्याचे कौतुक माननीय पंतप्रधान कोणत्या निकषानुसार करतात हे मला समजत नाही. संसदीय लोकशाहीत विधिमंडळाने, कायदे मंडळाने अधिकाऱ्यांना कृपा करून एवढे डोक्यावर घेऊ नये. माजी मुख्य निवडणूक आयुक्त श्री. टी.एन.शेषनूचे एकदा कौतुक केले त्याचे परिणाम आपण अजून भोगत आहोत. म्हणून आय.ए.एस. अधिकारी आपले कर्तव्य आहे तेच करतात व त्यासाठी स्वतःचीच पाठ थोपटून घेण्याची आवश्यकता नाही. आम्ही जनतेचे प्रतिनिधी आहोत व या सभागृहात जनतेच्या प्रश्नांव्यतिरिक्त अशा प्रकारे चुकीचे पायंडे निर्माण करू नयेत, अशी माझी विनंती आहे.

यानंतर श्री. जुन्नरे

उपसभापती : या ठिकाणी सन्माननीय सदस्य श्री. पांडुरंग फुंडकर यांनी डॉ.टी. चंद्रशेखर यांच्या अभिनंदनाचा प्रस्ताव मांडला असून डॉ.टी. चंद्रशेखर यांचा गौरव माननीय पंतप्रधानांच्या हस्ते होणार आहे. एका चांगल्या अधिका-याचा माननीय पंतप्रधानांच्या हस्ते गौरव होणार आहे, ही बाब काही कोणाची किंवा व्यक्तिगत बाब नाही. डॉ. टी. चंद्रशेखर यांनी प्रशासकीय सेवेत राहून अभिनंदनीय अशी कामगिरी बजावली आहे हा त्यांचा व्यक्तिगत सत्कार आहे असे कोणी समजू नये. हा सत्कार राज्य शासनाच्या एका कर्तबगार, कार्यक्षम आणि कर्तव्यदक्ष अशा अधिका-याचा म्हणजेच महाराष्ट्रातील प्रशासकीय सेवेचा गौरव आहे असे मी मानतो.

श्री. पांडुरंग फुंडकर : सभापती महोदय, औचित्याच्या मुद्यावर जर अशा प्रकारे चर्चा होणार असेल आणि अशा प्रकारचा पायंडा पडणार असेल तर पुढील काळात आम्हाला सुध्दा अशा प्रकारे आपल्याला परवानगी द्यावी लागेल. एका सन्माननीय सदस्यांनी औचित्याचा मुद्दा मांडल्यानंतर त्या विषयावर दुस-या सदस्याला बोलण्याची परवानगी दिली तर त्यावर चर्चा होईल. मी या ठिकाणी औचित्याच्या मुद्याद्वारे माझे व्यक्तिगत मत मांडले होते, मला औचित्याच्या मुद्यावर मत मांडण्याचा अधिकार आहे.

उपसभापती : या ठिकाणी माननीय भाऊसाहेब फुंडकर यांनी डॉ. टी.चंद्रशेखर यांच्या संदर्भात ज्या भावना व्यक्त केलेल्या आहेत त्या भावनांशी मी पूर्णपणे सहमत आहे. जर एखाद्या कर्तव्यदक्ष आणि कर्तबगार अधिकारी जर चांगले काम करीत असेल, राष्ट्रीय स्तरावर या कामगिरीची नोंद होत असेल आणि माननीय पंतप्रधान यासंदर्भात नोंद घेत असतील तर ही बाब केवळ त्यांच्याकरिताच नव्हेतर या राज्याकरिताही भुषणावह आहे व मी उपसभापती या नात्याने डॉ. चंद्रशेखर यांचे मनःपूर्वक अभिनंदन करतो.

श्री. गुरुनाथ कुलकर्णी : सभापती महोदय, औचित्याच्या मुद्याद्वारे सन्माननीय विरोधीपक्ष नेते श्री. भाऊसाहेब फुंडकर यांनी विषय मांडलेला आहे. विरोधी पक्ष नेत्यांनी या ठिकाणी आपले वैयक्तिक मत व्यक्त केलेले आहे. त्यांनी जे मत या ठिकाणी व्यक्त केले ते सभागृहाचे किंवा इतर कोणाचेही मत नाही. सन्माननीय सदस्यांना औचित्याच्या मुद्याद्वारे मत मांडण्याचा पूर्ण अधिकार

श्री. गुरुनाथ कुलकर्णी....

आहे. त्यांनी जे मत मांडले त्यावर या ठिकाणी दोन तीन सन्माननीय सदस्यांनीही मत मांडलेले आहे. त्यामुळे त्यांनी मांडलेले मत या सार्वभौम सभागृहाचे आहे असा त्याचा अर्थ होता कामा नये. त्यांनी मांडलेले मत हे त्यांचे वैयक्तिक मत आहे व या मुद्याची नोंद वैयक्तिक मत म्हणूनच व्हायला पाहिजे.

उपसभापती : औचित्याच्या मुद्याला परवानगी दिल्याशिवाय या ठिकाणी कोणीही औचित्याचा मुद्दा मांडू शकत नाही. सन्माननीय विरोधी पक्ष नेत्यांना औचित्याचा मुद्दा मांडण्यास परवानगी देण्यात आली होती व त्यांनी तो मांडलेला असून ही बाब सभागृहाची प्रॉपर्टी झालेली असून आता हा मुद्दा संपलेला आहे. आता पुढील औचित्याचा मुद्दा घेण्यात येईल.

सन्माननीय सदस्य श्री. रामनाथ मोते यांनी औचित्याचा मुद्दा मांडण्याची परवानगी मागितलेली आहे. त्यांनी आपला औचित्याचा मुद्दा मांडावा.

श्री. रामनाथ मोते : माननीय सभापती महोदय, मोखाडा तालुक्यातील प्राथमिक आरोग्य केंद्रात डॉक्टर उपलब्ध नसल्याने एका पाच वर्षांच्या आदिवासी मुलाचा मुलाचा मृत्यू झालेला आहे. सदर मुलाला सर्पदंश झाल्यामुळे "आसे" येथील आरोग्य केंद्रामध्ये घेऊन गेले असता त्या आरोग्य केंद्रात दोन्ही डॉक्टर उपस्थित नव्हते. त्यामुळे या मुलाला उपचारासाठी मोखाडा येथे नेत असतांना मोखाडा येथे पोहचण्याअगोदरच या मुलाचे सर्पदंशामुळे निधन झाले आहे. सदर प्राथमिक आरोग्य केंद्रात डॉक्टर उपलब्ध नसणे ही अत्यंत गंभीर बाब आहे. ही घटना काही एकच घडली आहे असू नसून यापूर्वी सुद्धा दोन मुलांना सर्पदंशाचा उपचार न झाल्यामुळे त्यांचा मृत्यू झालेला आहे. या ठिकाणी घडलेली बाब अत्यंत गंभीर असल्यामुळे आदिवासी भागातील लोकांना औषधोपचार मिळण्यासाठी संबंधित डॉक्टरांवर बंधने टाकणे आवश्यक आहे त्यांनी हेडक्वार्टरवर उपस्थित राहणे आवश्यक आहे. या डॉक्टरांनी ख-या अर्थाने सदोष मनुष्यवधाचा गुन्हा केलेला आहे त्यामुळे संबंधित डॉक्टरांवर तातडीने कारवाई करण्याच्या संदर्भात औचित्याचा मुद्दा उपस्थित करित आहे.

यानंतर श्री. गायकवाड....

उपसभापती : सन्माननीय सदस्य श्री. परशुराम उपरकर यांनी औचित्याचा मुद्दा मांडण्यासाठी परवानगी मागितली आहे. त्यांनी आपला औचित्याचा मुद्दा मांडावा.

श्री.परशुराम उपरकर : सभापती महोदय, माझा औचित्याचा मुद्दा असा आहे की,दिनांक 15.4.2008 रोजी सिंधुदूर्ग जिल्हा रौप्य महोत्सव कार्यक्रम दिनांक 1 व 2 मे 2008 रोजी साजरा करण्याबाबतची बैठक ओरस येथे आयोजित करण्यात आली होती. उपरोक्त बैठक पालक मंत्री ना.श्री.नारायण राणे यांच्या अध्यक्षतेखाली आयोजित करण्यात आली होती. सदर बैठकीस अतिरिक्त मुख्य सचिव श्रीमती नीला सत्यनारायण, जमा बंदी आयुक्त, कोकण विभाग, आयुक्त व आमदार श्री. राजन तेली, वि.प.स. जिल्हा परिषद अध्यक्ष, जिल्हाधिकारी आदी शासकीय अधिकारी उपस्थित होते. वरील शासकीय कार्यक्रमाच्या आयोजनासाठी बोलाविलेल्या बैठकीस श्री.निलेश राणे हे ना.श्री.नारायण राणे, महसूल मंत्री यांचे चिरंजीवही हजर होते. यापूर्वी राज्य स्तरीय युवा महोत्सव दिनांक 29.10.2007 रोजी मालवण येथे आयोजित करण्यात आला असता त्या निमंत्रण पत्रिकेवरही श्री.निलेश राणे, युवा नेते यांचे नाव घालण्यात आले होते. शासकीय कार्यक्रमाच्या पूर्व तयारीसाठी आयोजित केलेल्या बैठकीस ज्या व्यक्तींचा त्या कार्यक्रमाशी सुतराम संबंध नाही अशी व्यक्ती, श्री. निलेश राणे यांना कोणी व कशासाठी आमंत्रित केले व कोणत्या राजशिष्टाचाराच्या नियमानुसार सदर बैठकीचे निमंत्रण देण्यात आले याचा खुलासा होणे आवश्यक आहे. वास्तविक मी तेथील रहिवाशी व विद्यमान विधान परिषद सदस्य असून मला सदर शासकीय बैठकीस हेतूत-बोलाविण्यात आलेले नाही. मात्र श्री. राजन तेली, वि.प.स. यांना सदर बैठकीस येण्याचे आमंत्रण देण्यात आले व त्यास बैठकीस ते हजरही होते. वरील शासकीय बैठकीस श्री.निलेश राणे यांना कोणत्या नियमाखाली बैठकीस बोलाविले याची चौकशी करून ज्या अधिका-यांनी मी स्थानिक रहिवाशी व विद्यमान विधान परिषद सदस्य असतांनाही जाणीवपूर्वक मला आमंत्रित केले नाही त्यांच्यावर तातडीने कारवाई करावी अशी मागणी मी या औचित्याच्या मुद्द्याद्वारे करित आहे.

श्री.मधुकर सरपोतदार : सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्यांनी जो औचित्याचा मुद्दा मांडलेला आहे त्या विषयाच्या संदर्भात पीठासीन अधिका-यांनी शासनाला असे निदेश दिलेले होते की, ज्या भागात शासकीय कार्यक्रम असेल त्या भागातील विधान परिषद सदस्यांनासुद्धा निमंत्रण दिले पाहिजे. अशा प्रकारचे आतापर्यंत निदेश दिलेले असतांनासुद्धा विधान परिषद सदस्यांना शासकीय कार्यक्रमाला न बोलाविण्याचे प्रकार घडत असतील तर ती बाब अत्यंत गंभीर आहे. त्या

भागातील आमदारांना या कार्यक्रमासाठी बोलविण्यात आलेले नाही मात्र महसूल मंत्र्यांच्या मुलांला व्यासपीठावर बसविण्यात येणे हे कितपत उचित आहे याचा शोध घेण्यात यावा व यासबंधी खुलासा शासनाने करावा.

श्री.पांडुरंग फुंडकर :सभापती महोदय, असे प्रकार सतत घडत असल्यामुळे सभागृहात सुध्दा दोन तीन वेळा हा मुद्दा उपस्थित करण्यात आला होता. पीठासीन अधिका-यांनी त्याबाबत शासनाला निदेशसुध्दा दिले होते परंतु अजून पर्यंत कोणतीही कार्यवाही होत नाही. शासनाकडून खालच्या अधिका-यांना कोणतेही आदेश दिले जात नाही त्यामुळे असे प्रकार वारंवार घडत असतात. संबंधित अधिका-यांना तशा प्रकारचे आदेश देऊ असे सन्माननीय मंत्री महोदय सभागृहात सांगतात परंतु प्रत्यक्षात काही घडत नाही त्यामुळे असे प्रकार घडतात. तेव्हा असे प्रकार घडू नयेत यासाठी शासनाने योग्य ती दखल घ्यावी.

एक सन्माननीय सदस्य : याबाबतीत खुलासा होणे आवश्यक आहे.

उपसभापती : ही बाब तपासून शासनाला निवेदन करण्यास सांगतो.

श्री.अरविंद सावंत : सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्य श्री.उपरकर यांनी जो औचित्याचा मुद्दा मांडला आहे त्याबाबतीत माननीय विरोधी पक्ष नेत्यांनीसुध्दा त्यांचे म्हणणे मांडलेले आहे.यामध्ये एक मुद्दा असा आहे की, या कार्यक्रमाशी ज्यांचा कोणताही संबंध नाही ती व्यक्ती जिल्हाधिकाऱ्याच्या शेजारी बसते मात्र सन्माननीय आमदारांना कोप-यात बसविण्यात आले होते . जी व्यक्ती कोणत्याही शासकीय पदावर नाही ,आमदार वा खासदार नाही ती व्यक्ती विशेष निमंत्रित म्हणून तेथे येऊन बसते आणि माननीय सदस्यांना निमंत्रित केले जात नाही. सन्माननीय सदस्यांना कोप-यात बसवले जाते. हा कोणता राजशिष्टाचार आहे याबाबतीत आम्हाला माहिती मिळाली तर बरे होईल.

श्री.आर.आर.पाटील : सभापती महोदय, त्या ठिकाणी कोणता कार्यक्रम होता. कोण , कोठे बसले होते यासबंधी सर्व माहिती देण्यात यावी ती माहिती मी तपासून पाहीन . त्याचबरोबर दोन्ही सभागृहाच्या सन्माननीय सदस्यांच्या मतदारसंघात शासनाच्या वतीने काही कार्यक्रम होत

श्री.आर.आर.पाटील..

असतील तर त्यांचा योग्य तो सन्मान राखला पाहिजे त्यांना निमंत्रित केले पाहिजे या मताशी मी देखील सहमत आहे परंतु सिधुदूर्ग जिल्हयात नेमके काय घडले होते याची माहिती घेतल्यानंतर मी आपल्याला सांगेन.

श्री.चंद्रकांत रघुवंशी : सभापती महोदय, शासनाच्या वतीने नंदूरबार जिल्हयामध्येसुध्दा काही कार्यक्रम आयोजित केले जातात. विधान परिषद सदस्य असतांनासुध्दा आम्हाला कधीही शासकीय कार्यक्रमांला आमंत्रित केले जात नाही. एकाही दवाखान्याच्या उद्घाटन कार्यक्रमांला किंवा आदिवासी विभागाच्या मार्फत घेतल्या जाणा-या कार्यक्रमांला आम्हाला बोलावले जात नाही. आम्ही लोकप्रतिनिधी असूनही आम्हाला आमंत्रित केले जात नाही. ज्यांचा संबंध नाही किंवा जे कोणत्याही पदावर नाहीत, जे कधीही निवडणुकीमध्ये निवडून आलेले नाहीत त्यांची नावे निमंत्रण पत्रिकेवर छापली जातात आणि ज्यांनी गल्लीतील एखाद्या 5-50 कार्यक्रमांचे उद्घाटन केलेले असते ते शासकीय कार्यक्रमांचे प्रमुख पाहुणे असतात. विधान सभेचे सदस्य, विधान परिषदेचे सदस्य, जिल्हा परिषदेचे अध्यक्ष, नगराध्यक्ष

नंतर श्री.सुंबरे

श्री. चंद्रकांत रघुवंशी

या सर्वांना डावलले जाते. त्यामुळे एकदा याबाबत स्पष्ट संकेत, स्पष्ट सूचना महाराष्ट्र शासनाकडून राज्यभर दिले पाहिजेत. अन्यथा संबंधित विभागाच्या अधिकाऱ्यांवर... सभापती महोदय, आम्ही कोणाही मंत्र्यांच्या विरोधात येथे हे बोलत नाही. परंतु हे विभागाचे कार्यक्रम असतात आणि विभागच त्याच्या कार्यक्रम पत्रिका काढत असते. तेव्हा ही सारी जबाबदारी त्या अधिकाऱ्यांची असते. तेव्हा याबाबत अधिकाऱ्यांवरच कठोर कारवाई केली पाहिजे अशी आमची या निमित्ताने मागणी आहे.

श्री. आर.आर.पाटील : सभापती महोदय, विधीमंडळाच्या दोन्ही सदन्यातील सन्माननीय सदस्यांचा सन्मान राखला गेलाच पाहिजे आणि तसा तो राखण्याचीच भूमिका शासनाकडून घेतली जाईल. विधानसभा सदस्यांचा तसेच विधान परिषद सदस्यांचाही सन्मान राखला गेला पाहिजे हे बरोबर आहे तसेच या सदन्याच्या बाहेरही काही सन्मान्य माणसे असू शकतील आणि त्यांनाही अशा कार्यक्रमांना बोलाविण्याचे अधिकार त्या संबंधितांचे असू शकतात हेही आपण लक्षात घेतले पाहिजे.

श्री. अरविंद सावंत : सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्य श्री.उपरकर यांनी ज्या कार्यक्रमा बाबत हा मुद्दा उपस्थित केला आहे त्या कार्यक्रमाला या सदन्याचे सन्माननीय सदस्य श्री.गुरुनाथ कुलकर्णी आणि श्री.परशुराम उपरकर यांना आमंत्रण नव्हते, त्यांना त्यासाठी बोलाविण्यात आलेले नव्हते. मात्र सन्माननीय सदस्य श्री.तेली यांना बोलाविले होते.

श्री. आर.आर.पाटील : म्हणूनच मी सांगतो की, दोन्ही सदन्याच्या सन्माननीय सदस्यांना अशा कार्यक्रमांना बोलाविले गेले पाहिजे तसे त्या कार्यक्रमालादेखील बोलाविले पाहिजे होते. पण तरीही मी त्याबाबत माहिती घेईन. मात्र त्याबरोबरच मी हेही सांगू इच्छितो की, या सदन्याच्या बाहेरही काही सन्मान्य लोक असू शकतात आणि त्यांनाही बोलाविले गेले, त्यांचाही सन्मान तेथे केला गेला, राखला गेला तर त्यात चुकीचे काही नाही. केवळ अशा प्रसंगी सदन्याच्या सन्माननीय सदस्यांचाच सन्मान राखला गेला पाहिजे, अन्य कोणाचा सन्मान राखला जाऊ नये अशी भूमिका घेणेही बरोबर नाही. तसा तो राखला गेल्यास त्यात मोठा गुन्हा घडला आहे असे नाही. मात्र या गोष्टीची दखल आम्ही घेऊ एवढेच मी या प्रसंगी सांगेन.

उपसभापती : यानंतर सन्माननीय सदस्या श्रीमती उषा दराडे यांनाही एक औचित्याचा मुद्दा मांडावयाचा आहे, त्यांना मी त्यासाठी परवानगी देत आहे.

..... बीबी 2 ...

श्रीमती उषा दराडे : सभापती महोदय, स्टेडियम बीड, तालुका व जिल्हा बीड च्या बाजूला, डीपी रोडवर स्विमिंग पूलचे काम अर्धवट असल्याचे आपल्याला दिसून येते. हे बांधकाम सुरु असताना कोणी तरी शक्य काढली की खालच्या मजल्यावर गाळे बांधायचे आणि वरच्या मजल्यावर स्विमिंग पूल करावयाचा आणि त्याप्रमाणे करण्याचे ठरविले गेले. पण मूळ उद्देश स्विमिंग पूल करण्याचा असताना कंत्राटदारांकडून गाळ्याच्याच कामावर लक्ष दिले गेले. तसेच रेखांकनानुसार सेट बँक सोडून बांधकाम न केल्यामुळे दोन वर्षापूर्वी या बांधकामाला स्थगिती दिली गेली. पण गुत्तेदाराने बीओटी तत्वावर आधी गाळ्यांचे काम पूर्ण केले आणि 11 गाळेधारकांकडून एक कोटी रूपये अगोदरच काढून घेतले. सदरहू बांधकामाला स्थगिती दिल्याचे प्रकरण नगर रचनाकारांकडे प्रलंबित आहे. क्रीडा अधिकारी, बीड यांनी या बाबत पुढाकार घेऊन, मुख्याधिकारी नगरपरिषद, बीड यांच्या सहकार्याने गाळे किरायाने देण्याबाबत प्रस्ताव, सदरहू बांधकामास स्थगिती असल्याची माहिती जिल्हाधिकाऱ्यांना न देता, त्यांच्यासमोर मांडला. त्यावर प्रतिमहा 390 रूपये प्रमाणे गाळे किरायाने देण्याचा निर्णय झाला. त्यामुळे सर्व गाळ्यांचे मिळून केवळ 4 हजार रूपये उत्पन्न स्टेडियमला मिळणार आहे. जिल्हाधिकाऱ्यांच्या लक्षात हे प्रकरण आल्यामुळे त्यांनी या प्रस्तावास स्थगिती दिली आहे. स्टेडियमच्या या जागेची आज बाजार भावाने किंमत किमान पाच कोटी रूपये आहे. जागा विकून बँकेत पैसे ठेवले तरी लाखो रूपये स्टेडियमला मिळतील. या बांधकामासाठी नगर पालिकेनेही सत्तर लाख रूपये दिल्याचे समजते आहे. असे असताना बीडकरांचे स्विमिंग पूलचे स्वप्न स्वप्नच राहणार की काय अशी साधार भीती वाटते आहे. तेव्हा याबाबत चौकशी करून योग्य ती कारवाई होण्यासाठी म्हणून मी औचित्याच्या मुद्द्याद्वारा हा विषय येथे मांडत आहे. तरी हा स्विमिंग पूल बीडकरांना कसा मिळेल या दृष्टीने शासनाने उपाय योजना करावी अशी मी हा विषय येथे औचित्याच्या मुद्दा मांडून विनंती करते.

उपसभापती : यानंतर मी सन्माननीय सदस्य श्री.संजय दत्त यांना औचित्याचा मुद्दा मांडण्यास परवानगी देतो.

..... बीबी 3 ...

17-04-2008

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

BB 3

KBS/MMP/SBT.

श्री. गायकवाड नंतर ---

13:15

श्री. संजय दत्त : सभापती महोदय, मला औचित्याच्या मुद्याद्वारा सभागृहाच्या आणि सभागृहामार्फत शासनाच्या निदर्शनास आणून द्यावयाचे आहे की, एमएमआरडीचे 780 कोटी रुपये हे शासनाच्या वेगवेगळ्या संस्था आणि महामंडळांकडे अडकून पडले आहेत. त्यामुळे ही गंभीर बाब आहे आणि माझी या औचित्याच्या मुद्याद्वारा शासनाला विनंती राहिल की, शासनाच्या वेगवेगळ्या संस्था आणि महामंडळांना दिलेल्या या रकमा व्याजासह एमएमआरडीएला परत मिळवून द्याव्यात, जेणे करून मुंबई महानगरपालिकेचे प्रकल्प पूर्ण करण्यासाठी एमएमआरडीए ला त्याचा उपयोग करता येऊ शकेल. धन्यवाद.

उपसभापती : माझ्याकडे आलेल्या सूचनांप्रमाणे औचित्याचे मुद्दे संपलेले आहेत.

अॅड. अनिल परब : सभापती महोदय, मला देखील एक औचित्याचा मुद्दा मांडावयाचा आहे.

उपसभापती : त्यासाठीची सूचना आपल्याकडून माझ्यापर्यंत आलेली नाही....

श्री. अरविंद सावंत : सभापती महोदय, त्यांनी देखील आपल्याकडे औचित्याचा मुद्दा मांडण्यासाठी परवानगी मागितली आहे आपण कृपया त्यांना त्यासाठी परवानगी द्यावी.

उपसभापती : ठीक आहे.

(यानंतर सौ. रणदिवे सीसी 1 ..

17-04-2008

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

CC-1

APR/ MMP/ SBT/

पूर्वी श्री.सरफरे

13:20

नियम 93 खालील निवेदनाबाबत

उपसभापती : माननीय नगरविकास राज्यमंत्री श्री.राजेश टोपे यांना नियम 93 अन्वये जी निवेदने करावयाची होती, ती त्यांच्या विनंतीवरून सोमवार, दि.21-4-2008 रोजी केली जातील.

(सभापतीस्थानी -तालिका सभापती (श्री.उल्हास पवार)

. . . 2सी-2

17-04-2008

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

CC-2

औचित्याचा मुद्दाबाबत

तालिका सभापती (श्री.उल्हास पवार) : सन्माननीय सदस्य श्री.अनिल परब यांनी औचित्याचा मुद्दा मांडण्याची परवानगी मागितलेली आहे. त्यांनी आपला औचित्याचा मुद्दा मांडावा.

श्री.अनिल परब : सभापती महोदय, माझा औचित्याचा मुद्दा आहे. याठिकाणी माननीय गृहमंत्री श्री.आर.आर.पाटील उपस्थित आहेत. या सदनमध्ये श्री.अरुण पटनाईक यांच्या चौकशीच्या बाबतीत किंवा त्यांच्यावरील कारवाई बाबत विषय उपस्थित करण्यात आला होता. त्यावर चर्चा झाली होती आणि त्यावेळी माननीय गृहमंत्र्यांनी असे आश्वासन दिले होते की, यासंबंधातील सी.आय.डी.चा रिपोर्ट मिळाल्यानंतर एक तासाच्या आत संबंधितांवर कारवाई केली जाईल. याबाबतीत अधिवेशन संपण्यापूर्वी माहिती दिली जाणार होती. परंतु मला असे समजले आहे की, आपल्याकडे सी.आय.डी.चा अहवाल प्राप्त झालेला आहे. तेव्हा माननीय गृहमंत्र्यांनी याबाबतीत काही कारवाई केलेली आहे काय ?

श्री.आर.आर.पाटील : सभापती महोदय, हा अहवाल प्राप्त झाला असून त्याची स्क्रुटीनी सुरु आहे. कारण सी.आय.डी.चा रिपोर्ट तपासून पाहिला पाहिजे.

(काही सन्माननीय सदस्य एकदम बोलतात.)

सुरुवातीला 13 जणांच्या बाबतीत जसा स्पष्ट अहवाल आला, त्याप्रमाणे स्पष्ट अहवाल आला असता तर मी यापूर्वी सांगितलेला कालावधी पुरेसा होता. परंतु याठिकाणी शासनाला आणखी काही बाबी तपासून पहाव्या लागणार आहेत. पण माझा असा प्रयत्न राहिल की, या अहवालाच्या संदर्भातील योग्य ती आणि आवश्यक असलेली कार्यवाही शासन लवकरात लवकर करील.

डॉ.दीपक सावंत : सभापती महोदय, यापूर्वी याबाबतीत मीच माननीय गृहमंत्र्यांना प्रश्न विचारला होता की, आपण किती तासामध्ये कारवाई करणार आहात ? त्यावर माननीय गृहमंत्र्यांनी सांगितले होते की, एक तासामध्ये कारवाई करणार आहोत. मात्र आज असे सांगितले जात आहे की, या अहवालाची स्क्रुटीनी होणे आवश्यक आहे. मग सी.आय.डी.ने जो अहवाल दिला आहे, तो बरोबर दिलेला नाही असे माननीय गृहमंत्र्यांचे म्हणणे आहे काय ? या अहवालाची स्क्रुटीनी करण्याची गरज का भासली ? एवढेच सांगावे.

श्री.आर.आर.पाटील : सभापती महोदय, या अहवालातून काही बाबींची मते स्पष्ट होत नाहीत. पहिल्या अहवालामध्ये 13 जणांच्या बाबतीत शिफारस करताना त्यामध्ये संबंधितांचे निलंबन

. . . .2 सी-2

करावे असा स्पष्ट उल्लेख करण्यात आला होता. पण यामध्ये तशा स्वरूपाची शिफारस नसल्यामुळे काही बाबी तपासून पहाण्याची आवश्यकता आहे.

तालिका सभापती : सन्माननीय सदस्य श्री.विक्रम काळे यांनी औचित्याचा मुद्दा मांडण्याची परवानगी मागितलेली आहे. त्यांनी आपला औचित्याचा मुद्दा मांडावा.

श्री.विक्रम काळे : सभापती महोदय, माझा औचित्याचा मुद्दा आहे. माझ्या मतदार संघामध्ये, मराठवाडा विभागात गेल्या कित्येक वर्षांच्या मागणीनंतर उस्मानाबाद शहरासाठी रेल्वे सुरु झालेली आहे. तसेच उस्मानाबाद-मुंबई अशी रेल्वे सुध्दा सुरु झाली आहे. नुकतीच मध्य रेल्वेने "www.central railway.com" अशी वेबसाईट सुरु केली आहे. ही वेबसाईट उघडल्यानंतर असे दिसून आले की, त्या वेबसाईटवर त्यांनी जो नकाशा दाखविलेला आहे, त्यामध्ये उस्मानाबाद शहराचा उल्लेख हा "धाराशीव" असा केलेला आहे. म्हणून माझी औचित्याच्या मुद्द्याद्वारे मागणी आहे की, "धाराशीव" हे नाव काढून या शहराचे "उस्मानाबाद" हे जे मूळ नाव आहे, ते नाव या वेबसाईटवर आले पाहिजे असा मी मुद्दा मांडत आहे.

(अनेक सन्माननीय सदस्य एकदम बोलतात.)

श्री.मधुकर चव्हाण : तुम्हाला उस्मान, सुलेमान वगैरे नावे कशासाठी पाहिजेत.

(अनेक सन्माननीय सदस्य एकदम बोलतात.)

श्री.मधुकर चव्हाण : तुम्ही हिंदूंची नावे बदलून

तालिका सभापती (श्री.उल्हास पवार) : सन्माननीय सदस्य श्री.मधुकर चव्हाण यांनी खाली बसावे.सन्माननीय सदस्य श्री.विक्रम काळे यांनी औचित्याचा मुद्दा मांडावा.

श्री.जितेंद्र आव्हाड : मग सन्माननीय सदस्य श्री.पाशा पटेल यांचेही नाव बदलावे

श्री.मधुकर चव्हाण : सन्माननीय सदस्यांचे ते जन्मापासूनचे नाव आहे.

(अनेक सन्माननीय सदस्य एकदम बोलतात.)

तालिका सभापती : सन्माननीय सदस्य श्री.विक्रम काळे यांनी औचित्याचा मुद्दा पूर्ण करावा.

श्री.विक्रम काळे : सभापती महोदय, हा राजकीय मुद्दा नाही. या शहराचे उस्मानाबाद हे मूळ नाव आहे, जन्मापासूनचे नाव आहे. ही राज्य शासनाची वेबसाईट आहे आणि त्यावर "उस्मानाबाद" हेच नाव असले पाहिजे अशी मी औचित्याच्या मुद्द्याद्वारे मागणी करीत आहे.

(अनेक सन्माननीय सदस्य एकदम बोलतात.)

तालिका सभापती : याठिकाणी सन 2008 चे वि.स.वि.क्रमांक 8 बाबत जी चर्चा झालेली आहे, त्यासंदर्भात माननीय सहकार राज्यमंत्र्यांनी उत्तराचे भाषण सुरु करावे.

. 2सी-5

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

17-04-2008

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

CC-5

APR/ MMP/ SBT/

13:20

पृ.शी.: कृषि उत्पन्न पणन (विकास व विनियमन)

सुधारणा) विधेयक

(L.A. BILL NO. II OF 2008)

(A BILL FURTHER TO AMEND THE MAHARASHTRA AGRICULTURAL PRODUCE
MARKETING (DEVELOPMENT AND REGULATION) ACT, 1963.) AND MOTION FOR
REFERRING THE BILL TO JOINT COMMITTEE.

(विधेयक विचारात घेण्यात यावे असा प्रस्ताव व विधेयक संयुक्त समितीकडे
पाठविण्याचा प्रस्ताव पुन्हा प्रस्तुत झाला)

श्री.जयप्रकाश दांडेगावकर (सहकार राज्यमंत्री) : सभापती महोदय, सन 2008 चे
वि.स.वि. क्रमांक 2 - महाराष्ट्र कृषि उत्पन्न पणन (विकास व विनियमन) (सुधारणा) विधेयक
मांडण्यात आले आहे. या विधेयकाच्या संदर्भात मागील चार आठवड्यापासून अत्यंत विस्ताराने चर्चा
झालेली आहे. सन्माननीय सदस्य श्री.दिवाकर रावतेसाहेबांनी जवळजवळ पाच-साडेपाच तास भाषण
केले आहे. तसेच सन्माननीय सदस्य सर्वश्री.पाशा पटेल, केशवराव मानकर यांनी सुध्दा या
विधेयकाच्या बाबतीत आपले विचार मांडले आहेत. या विधेयकावरील चर्चेमध्ये ज्या-ज्या सन्माननीय
सदस्यांनी भाग घेतला आहे, त्याबद्दल मी त्यांचे मनापासून आभार मानतो आणि सुरुवातीलाच
सभागृहाला स्पष्टपणे सांगू इच्छितो की,

यानंतर कु.गायकवाड

श्री. जयप्रकाश दांडेगावकर..

या विधेयकामध्ये चार सुधारणा व एका कलमामध्ये वाढ सुचविण्यात येत आहे. पहिल्या सुधारणेमध्ये व्यवस्थापन समितीच्या सभासदाने निवडून दिलेले 11 सदस्यांपैकी 2 सदस्य महिला असतील, एक सदस्य इतर मागासवर्गीय व्यक्ती असेल तसेच एक व्यक्ती अनुसुचित जाती, विमुक्ती जाती, भटक्या जमातीची असेल अशी सुधारणा करण्यात येत आहे. ही सुधारणा केल्यामुळे सहकारी संस्थांमध्ये ओबीसी, विमुक्त जाती, व महिलांकरिता 11 पदे ठेवण्यात आलेली आहेत. त्याचबरोबर या क्षेत्रात काम करणाऱ्या ग्राम पंचायतीच्या सदस्यांनी निवडून दिलेल्या 4 सदस्यांपैकी एक व्यक्ती अनुसुचित जाती व अनुसूचित जमातीची असेल आणि दुर्बल घटकाची एक व्यक्ती असणार आहे. यामुळे दुर्बल घटकांना देखील कृषी उत्पन्न बाजार समितीमध्ये प्रतिनिधित्व देण्यात आलेले आहे.

सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्य श्री. दिवाकर रावते यांनी असे सांगितले की, या 3 ते 4 सुधारणा केल्यामुळे, कृषी उत्पन्न बाजार समितीचे नुकसान होणार आहे, शेतकऱ्यांचे फार मोठे नुकसान होणार आहे. मी आपणास विश्वासपूर्वक सांगू इच्छितो की, या सुधारणेमुळे शेतकऱ्यांचे किंवा कृषी उत्पन्न बाजार समितीचे नुकसान होणार नाही. हे शासन शेतकऱ्यांच्या व त्यांच्या संस्थांच्या पाठीशी उभे राहणार आहे. शेतकऱ्यांच्या विकासासाठी व उन्नतीसाठी कायद्यामध्ये बदल करून शेतकऱ्यांचे व शेतकऱ्यांच्या संस्थांचे नुकसान होऊ दिले जाणार नाही. या बदल मी आपणास सुरुवातीलाच खात्री देऊ इच्छितो. आता या विधेयकाच्या 4 कलमांमध्ये सुधारणा करण्यात येत आहे.

सभापती महोदय, या कायद्यातील कलम 13 नुसार या पूर्वी मतदार संघातील सर्व शेतकरी निवडणूक लढविण्यास पात्र होते. ज्याच्याकडे 7/12 चे उतारे होते ते शेतकरी निवडणूक लढविण्यास पात्र होते. परंतु यामधील बरेच केसेसच्या संदर्भात रिट पिटीशन देण्यात आल्या होत्या. तेथे बरेच वर्षे निवडणूक होत नव्हत्या. जवळजवळ 100 कृषी उत्पन्न बाजार समित्यांची मुदत संपवून तेथे प्रशासक आणण्याची वेळ आली होती. सर्वोच्च न्यायालयामध्ये रिट पिटीशन दाखल झालेली होती. या नियमांमध्ये अधिक स्पष्टता आणण्याकरिता ही सुधारणा आणण्यात येत

..2..

श्री. जयप्रकाश दांडेगावकर..

आहे. पूर्वी सहकारी सोसायटया व ग्रामपंचायतीच्या मतदारसंघाची यादी असावयाची. त्यामध्ये बरेचसे शेतकरी प्रतिनिधी असावयाचे. परंतु आता या सुधारणेमुळे येथून पुढे ज्यांचे मतदारयादीमध्ये नाव आहे. अशांना निवडणूक लढविता येणार आहे. त्यामुळे, या यादीतील शेतकरी निवडणूक लढविण्यास पात्र असणार आहेत.

श्री. दिवाकर रावते : सभापती महोदय, या बाबत 3 रिट पिटीशन दाखल केलेल्या आहेत. त्याबाबत न्यायालयाने कोणता निर्णय दिलेला आहे या संदर्भात माननीय मंत्री महोदयांनी काहीच सांगितले नाही.

श्री. जयप्रकाश दांडेगावकर : या बाबतीत स्पष्टता आणण्यात यावी असे न्यायालयाने सांगितले आहे. ती स्पष्टता या सुधारणेच्या माध्यमातून करण्यात येणार आहे. महाराष्ट्र राज्यामध्ये साधारणपणे 2 लाख सहकारी संस्था आहेत. सहकारी कायद्यामध्ये देखील ही तरतूद आहे. आता प्रशासक नेमण्याची हीच तरतूद 295 मार्केट कमिट्यांना लागू करण्यात येत आहे. पूर्वी ही तरतूद नव्हती.

सभापती महोदय, कलम 15 क मध्ये सुधारणा करण्यात येत आहे उक्त कलमामध्ये प्रशासक किंवा प्रशासकीय मंडळ नियुक्त करण्याची तरतूद आहे. खरे म्हणजे प्रशासकीय मंडळ नियुक्त करण्यामध्ये विरोध असण्याचे काहीच कारण नाही. आपण सर्वजण लोकप्रतिनिधी आहोत. लोकप्रतिनिधींनीच लोकप्रतिनिधींना विरोध करावा हे मला काही कळत नाही. अधिकाऱ्यांमध्ये विश्वास आहे परंतु आपला आपल्याच माणसांवर विश्वास नाही असे न होता कारभार अधिक पारदर्शक करण्याकरिता ही सुधारणा करण्यात आली आहे. एका माणसाने कारभार करण्याऐवजी 3 किंवा 5 माणसांचे प्रशासकीय मंडळ हे बाजार समितीच्या स्वरुपाप्रमाणे नेमण्याचे प्रस्तावित केलेले आहे. बाजार समित्यांचे कामकाज चांगले होण्याकरिता आवश्यकता असल्यास प्रशासकीय मंडळे नेमण्यात येतील.

सभापती महोदय, 35 कलमामध्ये अशी सुधारणा केली आहे की " सहकार विभागातील सहाय्यक निबंधक या दर्जाच्या वरचा अधिकाऱ्यास सचिव या पदावर नियुक्त करता येईल. सन्माननीय सदस्य श्री. दिवाकर रावते यांनी मॉडेल अॅक्ट बाबत त्यांचे विचार मांडले होते.

..3..

श्री. जयप्रकाश दांडेगावकर..

सचिवांचे संवर्गीकरण करण्याचे काम पणन मंडळाकडून सुरु आहे. जागतिक खुल्या अर्थव्यवस्थेमध्ये कृषी उत्पन्न बाजार समितीच्या ग्रेड प्रमाणे, त्यांचे संवर्गीकरणास सामोरे जाण्यास आम्ही तयार आहोत. त्याचप्रमाणे नवीन सुधारणेप्रमाणे प्रादेशिक बाजार समित्या आपण तयार करू शकतो. तसेच विभागीय बाजार समित्या देखील तयार करता येतील. काही ठिकाणी आवश्यकता असल्यास तेथे सहकार खात्यातील दुय्यम निबंधक दर्जाच्या वरचा अधिकारी सुध्दा देण्याची तरतूद केलेली आहे. यात मी अजून सुधारणा सुचवू इच्छितो की, कोणत्याही कृषी उत्पन्न बाजार समितीवर जबरदस्ती केली जाणार नाही.

यानंतर श्री. बरवड..

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

श्री. जयप्रकाश दांडेगावकर

कृषी उत्पन्न बाजार समितीच्या संमतीनेच जर त्यांची मागणी असेल तर त्यांच्याशी चर्चा करून त्यांच्या संमतीनेच त्या ठिकाणी अधिकारी दिला जाईल. जबरदस्तीचे राजकारण म्हणून त्या ठिकाणी कोणताही अधिकारी देऊन समितीच्या कामकाजामध्ये हस्तक्षेप केला जाणार नाही. याबाबत मी सभागृहाला विश्वास देऊ इच्छितो.

सभापती महोदय, कलम 57 च्या सुधारणेमध्ये बाजार समितीकडून कृषी पणन मंडळाला जमीन महसुलाप्रमाणे वसुलीचे अधिकार घेतलेले आहे. काही कृषी उत्पन्न बाजार समित्या कर्ज घेतात आणि कायद्यामध्ये तरतूद नसल्यामुळे कर्ज परत करण्यामध्ये बरीच टाळाटाळ करतात. कायदेशीर तरतूद नसल्यामुळे न्यायालयात जर गेले तर या सगळ्या बाबींचे कृषी पणन मंडळाचे कर्ज बुडू नये यादृष्टीने ही सुधारणा केलेली आहे. सन्माननीय सदस्यांनी विचारले की, एवढ्या घाईने अध्यादेश का काढला ? अनेक कृषी उत्पन्न बाजार समित्यांच्या निवडणुका थांबल्या होत्या. आता हा कायदा पास होऊन अधिवेशनांतर जर आपण निवडणुका लावल्या तर पुढे पावसाळा येतो. कृषी उत्पन्न बाजार समितीचे बहुतांश मतदार शेतकरी असल्यामुळे पुन्हा चार सहा महिने निवडणुका लांबू नयेत यादृष्टीने आपण हा अध्यादेश फेब्रुवारीमध्ये काढलेला आहे. कृषी उत्पन्न बाजार समितीबाबत चर्चा करताना सन्माननीय सदस्य श्री. रावते साहेब मॉडेल ॲक्टच्या संदर्भात बोलले तसेच काही कृषी उत्पन्न बाजार समित्यांच्या कारभाराच्या बाबतीत बोलले तसेच या कायद्याच्या संदर्भातही काही चर्चा केली. आपण जो आदर्श पणन अधिनियम केलेला आहे त्यामध्ये अंमलबजावणीकरिता केंद्र शासनाच्या सूचनेप्रमाणे खालील प्रमाणे मॉडेल ॲक्टचा, पणन अधिनियमाच्या अंमलबजावणीचा कार्यक्रम हाती घेतलेला आहे. आदर्श पणन अधिनियमाप्रमाणे 40 उद्योजकांना थेट पणन व्यवस्थेकरिता आपण राज्यामध्ये लायसन्स दिलेले आहे. इतर कोणत्याही राज्यापेक्षा हे प्रमाण सगळ्यात जास्त आहे. त्याचबरोबर काल ज्या कंपन्यांची नावे घेतली त्यातील काही कंपन्यांची नावे यामध्ये नाहीत. आयटीईसी, रिलायन्स, पॅटलूम, आदित्य बिर्ला, सुभिक्षा, मेट्रो, यासारख्या नामांकित कंपन्यांनी थेट पणन व्यवस्थेकरिता लायसन्स घेतलेले आहे. चालू आर्थिक वर्षात सुमारे 1 हजार कोटीची उलाढाल यांच्याकडून झालेली आहे. मुंबई, नाशिक,

RDB/ SBT/ MMP/

श्री. जयप्रकाश दांडेगावकर

नागपूर येथे टर्मिनल मार्केट उभारण्याकरिता सल्लागाराची नियुक्ती करण्यात आलेली आहे. एप्रिल अखेर केंद्र शासनाच्या सूचनेप्रमाणे काढलेल्या निवेदामध्ये सहा उद्योजक सहभागी झालेले आहेत. टर्मिनल मार्केटसंबंधीची कार्यवाही पुढे चालू आहे. मराठवाड्यामध्ये कॅबिनेटची बैठक झाली होती, मराठवाड्यामध्ये सुध्दा एक टर्मिनल मार्केट असावे यादृष्टीने शासन प्रयत्नशील आहे. नांदेड येथील विमानतळ विकसित होत आहे. नांदेडच्या बाजूला 100 किलोमीटर परिसरामध्ये इरिगेशन आहे. त्या ठिकाणी सुध्दा एक टर्मिनल मार्केट करून शहरांची दर्जेदार मालाची मागणी पुरविण्याच्या दृष्टीने ही बाब शासनाच्या विचाराधीन आहे. शेतकऱ्यांना मालाचे भाव मोबाईलवरून प्राप्त व्हावेत यासाठी रायटर या संस्थेशी करार करण्यात आलेला असून सध्या दहा हजार शेतकरी दिवसातून दोन वेळा शेतमालाच्या किमतीची माहिती घेत असतात. त्याचप्रमाणे शेतमालाच्या विक्रीसाठी फक्त महाराष्ट्रामध्ये मल्टी कमोडिटी एक्स्चेंजतर्फे स्पॉट एक्स्चेंज परवाना देण्यात आलेला असून वायदे बाजाराशिवाय इलेक्ट्रॉनिक पध्दतीने महाराष्ट्रात बाजार सुरु होणार आहे. कापूस खरेदीचे थेट खरेदीसाठी परवाने दिलेले असल्याने वर्ष 2007-08 मध्ये राज्य शासनातर्फे कापूस खरेदी करत असताना खाजगी उद्योजकातर्फे सुध्दा मोठ्या प्रमाणात खरेदी शक्य झाल्याने कापूस उत्पादकांना यावर्षी चांगला भाव मिळालेला आहे. सन्माननीय सदस्य श्री. दिवाकर रावते यांनी सांगितल्याप्रमाणे या कायद्याचा फायदा घेऊन काही व्यापाऱ्यांनी पळवाट काढलेली आहे की, एक महिन्याच्या आत जर कापसाची प्रक्रिया केली तर त्याला सेस लागत नाही. यादृष्टीने परभणीमध्ये काही लायसन्सेस घेतले होते. केवळ सरकी आणि कापूस वेगळे करणे याला प्रक्रिया आणि प्रोसेस म्हणावयाचे काय याबाबतीत सुध्दा कायद्यात स्पष्टता आणून या सगळ्यांना पुन्हा टॅक्सच्या, सेसच्या पध्दतीमध्ये आणून कृषी उत्पन्न बाजार समित्यांचे नुकसान होणार नाही याबाबतीत शासन दक्ष राहिल. शेतकऱ्यांना योग्य भाव मिळावा म्हणून कृषी प्रक्रिया संस्थांकरिता नवीन घोरण जाहीर केलेले आहे ज्यामध्ये 1:5 भागभांडवल येथून पुढे देण्याचा शासनाचा प्रस्ताव आहे. आपल्याकडे साधारणपणे फळ प्रक्रिया किंवा अन्न प्रक्रिया फार कमी प्रमाणात होते. प्रगत देशामध्ये ही प्रक्रिया 65 टक्केच्या जवळपास होते. आपल्याकडे फक्त 2 टक्केच्या जवळपास ही प्रक्रिया होते. त्याला चालना मिळावी म्हणून

...3...

RDB/ SBT/ MMP/

श्री. जयप्रकाश दांडेगावकर

1:5 भागभांडवल देऊन त्याला चालना देण्याचे या निमित्ताने ठरवलेले आहे. याचबरोबर मॉडेल ॲक्टमुळे प्रामुख्याने हे बाह्य सहाय्य प्रकल्प खूप मोठ्या प्रमाणावर महाराष्ट्रामध्ये येत आहेत आणि येत्या दोन तीन वर्षांमध्ये महाराष्ट्रामध्ये 2 ते 3 हजार कोटी रुपयांची गुंतवणूक या क्षेत्रात होऊन कृषी मालाला चांगला भाव मिळण्यासाठी यामध्ये मदत होणार आहे. जागतिक बँकेच्या सहाय्याने मल्टी स्टेट ॲग्रिकल्चर कॉर्पोरेशननेस प्रोजेक्ट (एमएसीपी) सहा राज्याकरिता घेण्यात येत असून त्यामध्ये महाराष्ट्र राज्याला समाविष्ट करून घेण्यात आलेले आहे.

यानंतर श्री. खंदारे ...

श्री.जयप्रकाश दांडेगावकर....

वित्त व नियोजन विभागाने तत्त्वतः मान्यता दिलेली आहे. यासंबंधी शासन निर्णय सुध्दा निर्गमित करण्यात आलेला आहे. प्रकल्पाचा प्राथमिक प्रकल्प अहवाल सर्व सहा राज्यांपेक्षा सर्वात आधी व त्यानंतर प्रकल्प अंमलबजावणी आराखडा तयार करण्यातही महाराष्ट्र राज्य आघाडीवर आहे. सहा राज्यांपैकी फक्त महाराष्ट्र राज्यात सामाजिक व पर्यावरण मूल्यांकन अहवाल तयार करण्यात आला असून प्रस्ताव अंतिमरित्या जागतिक बँकेच्या वेळापत्रकाप्रमाणे वर्ष 2008-09 मध्ये मंजूर होणार आहे. एशियन डेव्हलपमेंट बँकेतर्फे अॅग्रीकल्चर इन्फ्रास्ट्रक्चर डेव्हलपमेंट प्रोजेक्ट (AIDP) बिहार व महाराष्ट्र राज्याकरिता घेण्यात येत असून एशियन डेव्हलपमेंट बँकेचे सल्लागार ग्लोबल अॅग्री यांचेशी वारंवार चर्चा करून प्रधान सचिव (वित्त) यांच्यासह प्रकल्प अंतिम करण्याकरिता शासनाच्या विचाराधीन आहे. प्रकल्पाचा अंतिम अहवाल सल्लागार संस्थेतर्फे करण्यात आलेला असून वर्ष 2008-09 मध्ये वेळापत्रकाप्रमाणे मंजुरीसाठी अपेक्षित आहे. इंटरनॅशनल फंड फॉर अॅग्रीकल्चर डेव्हलपमेंट (IFAD) यांचेतर्फे "convergence of agricultural intervention in distressed districts of Maharashtra" हा प्रकल्प हाती घेण्यात आलेला असून concept पेपर्स तयार करण्याकरिता वित्त व नियोजन विभागाची मंजुरी घेण्यात आलेली आहे. concept पेपर्स संस्थेच्या सल्लागार यांच्या मदतीने तयार करून घेण्यात आलेले असून वर्ष 2008-09 मध्ये प्रकल्प संस्थेतर्फे मंजूर केला जाणार आहे. जागतिक बँक, एशियन डेव्हलपमेंट बँक व आयफॅड यांचे प्रकल्प एकंदर रुपये 2 हजार कोटीचे अपेक्षित असून राज्यात कृषि व पणन क्षेत्रात पुढील पाच वर्षात रुपये दोन ते तीन हजार कोटीचे निवेश होण्याची शक्यता निर्माण झालेली आहे. हे केवळ मॉडेल अॅक्टमध्ये सुधारणा केल्या, काही नवीन गोष्टी स्वीकारल्यामुळे त्यामुळे हे शक्य झाले आहे. मुंबई कृषि उत्पन्न बाजार समितीच्या कामासंबंधी, पणन मंडळाच्या कामासंबंधी, वेगवेगळ्या कृषि उत्पन्न बाजार समित्यांच्या कामाबाबत याठिकाणी बोलले गेले. कृषि पणन मंडळ राज्यामध्ये शेतक-यांसाठी, बाजार समित्यांसाठी अत्यंत चांगले काम करीत असून त्यांच्यामार्फत शेतमाल तारण कर्ज योजना राबविली जात आहे. या योजनेतर्गत कृषि उत्पन्न बाजार समितीद्वारे शेतक-यांना गोडारून मॉरगेज स्कीमसाठी 6 टक्के दराने आतापर्यंत 53.71 कोटीचे कर्जाचे वाटप केले आहे. ही रक्कम वाढविण्याचा विचार आहे.

2....

श्री.जयप्रकाश दांडेगावकर....

ज्यावेळी बाजारामध्ये भाव कमी असतात त्यावेळी कृषि उत्पन्न बाजार समिती असो, खरेदी विक्री केंद्राचे गोडाऊन असो, वेअर हाऊसिंगच्या गोदामात माल ठेवून त्या रिसिटवर 6 टक्के दराने मालाच्या प्रचलित बाजार किंमतीपेक्षा 80 टक्के उचल यामधून देण्याचे प्रस्तावित करित आहेत. त्याचबरोबर कांदा चाळ अनुदान योजनेमध्ये आतापर्यंत 6.91 कोटींचे अनुदानाचे वाटप करून कांदा साठविण्याची क्षमता सुध्दा वाढविण्यामध्ये पणन मंडळाने पुढाकार घेतलेला आहे. शेतकरी बाजार योजनेसाठी आतापर्यंत 1.70 कोटींचे कर्ज वाटप केलेले आहे. 67 बाजार समित्यांमध्ये प्रोजेक्शन टि.व्ही.दिले आहेत. यापैकी 59 समित्यातील प्रोजेक्शन टि.व्ही.चालू आहेत. हे सुध्दा यानिमित्ताने सांगतो. बाजार समित्यांना त्यांच्या विकासाच्या कामासाठी कृषि पणन मंडळ कर्ज देते. आतापर्यंत 98 कोटींचे कर्ज देऊन बाजारांतर्गत रस्ते, काही ठिकाणी पिण्याच्या पाण्याची व्यवस्था, कंपाऊंड वॉल, शेतकरी निवास केले आहे, शेतकरी निवास सगळ्या ठिकाणी नाहीत. सर्व कृषि उत्पन्न बाजार समित्यांमध्ये सर्व सुविधा नाहीत हेही मी प्रांजळपणे कबूल करतो. पण या निधीतून नव्या गोष्टी निर्माण केल्या आहेत. जेथे या सुविधा नाहीत त्या सुरु करण्यासाठी बाजार समित्यांची परिस्थिती पाहून तेथे सोयी व सवलती उपलब्ध होतील. यादृष्टीने पणन मंडळाकडून कार्य करण्यात येईल. काही माननीय सदस्यांनी शेतक-यांचा माल सरळ ग्राहकांना विकला गेला पाहिजे असे मत मांडले होते. त्याबाबत सांगतो की, शेतक-यांकडून थेट कृषि माल खरेदीसाठी 35-40 कंपन्यांना लायसन्स देण्यात आलेले आहेत. खाजगी बाजार स्थापण्यासाठी 3 कंपन्यांना लायसन्स दिलेले आहेत. मार्केट सेस शेतक-यांकडून घ्यावयाचा की व्यापा-यांकडून घ्यावयाचा असा मुद्दा उपस्थित करण्यात आला होता. परंतु याबाबत युतीच्या काळात कायद्यात सुधारणा करण्यात आली होती. पण त्याचा परिणाम बाजार बंद, वादविवाद होणे, शेतक-यांचे बीट थांबणे येथेपर्यंत झाला. म्हणून त्याला स्थगिती देण्यात आली. त्यानंतर 1-2 बैठका घेण्यात आल्या. पण त्यातून मार्ग निघालेला नसल्यामुळे पुन्हा बैठका घेण्यात येतील आणि मार्ग काढण्यात येईल. शेतक-यांकडून हा सेस वसूल होणार नाही याबाबत जरूर काळजी घेतली जाईल.

3.....

श्री.जयप्रकाश दांडेगावकर.....

सभापती महोदय, नामा पध्दत बंद करण्यासंबंधी अनेक तक्रारी करण्यात आल्या होत्या. त्यामुळे 2008 मध्ये शेतकरी व व्यापा-यांची या विषयासंबंधी बैठक घेण्यात आली होती. या बैठकीत वजन करून विक्री करण्याच्या पध्दतीला विरोध केल्यामुळे व नामा पध्दतीनेच विक्री करण्याची मागणी केल्यामुळे फळवर्गीय शेतमालाची विक्री करण्याचा तात्पुरता निर्णय घेण्यात आलेला आहे. शेवटी शेतक-यांच्या सोयीसाठी कायदा केला जातो, पण त्यामुळे बीट बंद व्हावयास लागले.

नंतर श्री.शिगम

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

आपल्याकडे जुन्या पध्दती होत्या. सन्माननीय सदस्य श्री. पाशा पटेल तसेच सन्माननीय सदस्य श्री. दिवाकर रावते हे ग्रामीण भागातील असल्यामुळे त्यांना पस्तुरी, शेकडा हे शब्द माहीत आहेत. आंब्यावर पस्तुरी असायची, कडब्यावर पस्तुरी असायची, संत्र्याचे खोडोन असायचे, हे जुन्या काळापासून होते. या सगळ्या गोष्टी बंद करण्यासाठी आम्ही प्रयत्न करणार आहोत. परंतु एखादी जुनी पध्दत एकदम बंद केली, बाजार बंद झाला तर शेतक-यांचे नुकसान होऊ नये म्हणून यामध्ये सुध्दा आम्ही सुधारणा करीत आहोत. खुल्या पध्दतीने या सगळ्यांचे बीट होईल आणि शेतक-याला न्याय मिळेल यादृष्टीने शासन जरूर प्रयत्न करील.

सभापती महोदय, नाशिक कृषी उत्पन्न बाजार समितीच्या आस्थापना खर्चाबाबत विचारणा करण्यात आली. त्या समितीचा आस्थापना खर्च 2004-05मध्ये 22 टक्के 2005-06मध्ये 20.28 टक्के, 2006-07मध्ये 21.67 टक्के इतका होता. नाशिक कृषी उत्पन्न बाजार समितीकडून थकीत कर्जाचा भरणा होत नसल्यामुळे हा विषय कृषी पणन मंडळाच्या संचालकासमोर निर्णयासाठी ठेवण्यात आला. संचालक मंडळाच्या निर्णयाप्रमाणे या कर्जाच्या वसुलीसाठी विशेष प्रयत्न केले जातील. कायद्यामध्ये नवीन बदल करण्यात आल्यामुळे अधिक अधिकार मिळालेले आहेत. तरी देखील शासन कुठलाही फोर्स करू इच्छित नाही किंवा कोणती जप्ती करू इच्छित नाही. कृषी उत्पन्न बाजार समितीने देखील कृषी पणन मंडळाला नियमित वसुली द्यावी हीच या निमित्ताने अपेक्षा आहे. मनमानी नगरपरिषदा आणि इतर अनेक कृषी उत्पन्न बाजार समित्यांच्या बाबतीत या ठिकाणी चर्चा करण्यात आली. कल्याण कृषी उत्पन्न बाजार समिती, मुंबई कृषी उत्पन्न बाजार समितीबाबत चर्चा झालेली आहे. मी या संदर्भात एवढेच सांगू इच्छितो की, गैरकारभार केलेल्या कोणत्याही मार्केट कमिटीला पाठीशी घालण्यात येणार नाही. ज्या ज्या ठिकाणी चुकीचे झालेले असेल त्याबाबतीत चौकशी अहवालाच्या आधारावर त्या कृषी उत्पन्न बाजार समितीवर कडक कारवाई करण्यात येईल. सन्माननीय सदस्य श्री. दिवाकर रावते यांनी वाशिम येथील उत्पन्न बाजार समितीचा उल्लेख केला. जो कार्यकर्ता अन्याया विरुद्ध झगडत होता, भांडत होता त्याबाबतीत माननीय मंत्री महोदयांनी स्थगिती दिली. मी सांगू इच्छितो की, आपण सर्व लोकप्रतिनिधी आहोत. एखादा आमदार माननीय मंत्री महोदयांना भेटून एखाद्या गोष्टीमध्ये काही

..2..

(श्री. जयप्रकाश दांडेगावकर....)

तथ्य नसल्याचे सांगतो आणि स्थगिती देण्यास सांगतो त्यावेळी माननीय मंत्री महोदय अशा गोष्टीबाबत तात्पुरती स्थगिती देतात. तशा प्रकारची स्थगिती त्यावेळी दिली गेली आहे. रिसोड कृषी उत्पन्न बाजार समितीमध्ये चुकीचे झाले असेल तर कोणालाही पाठीशी घालण्यात येणार नाही. रिसोड कृषी उत्पन्न बाजार समितीमध्ये गैरप्रकार झाला असेल तर त्याबाबतीत कारवाई करण्याची शासनाची तयारी आहे.

श्री. दिवाकर रावते : दिलेली स्थगिती उठवावी.

श्री. जयप्रकाश दांडेगावकर : मी या सभागृहामध्ये सांगू इच्छितो की, माननीय मंत्री महोदयांनी दिलेली स्थगिती उठविण्यात येईल आणि चौकशी करून कारवाई करण्यात येईल. कल्याण कृषी उत्पन्न बाजार समितीमध्ये अनियमितता झालेली आहे. 14 जागा भरण्याची परवानगी दिलेली असताना 30 लोकांची भरती केलेली आहे. त्यांना कमी करण्याच्या नोटीसा देऊन देखील त्यांना कमी करण्यात आलेले नाही. भरती करण्याची परवानगी डीडीआर देत नसतो तर पणन मंडळ देत असते. याबाबतीत डीडीआरला कारवाई करण्याच्या सूचना देण्यात आलेल्या आहेत. याबाबतीत न्यायालयाने निर्णय दिला, परत चार्ज दिला असे सन्माननीय सदस्यांनी सांगितले. परंतु माझ्या माहितीप्रमाणे असे काही झालेले नाही. सुनावणी झालेली आहे. अंतिम निकाल 21 तारखेला लागणार आहे. त्यामुळे दैनिक "सामना" चा संदर्भ देऊन सभागृहाला जी माहिती दिली ती वस्तुस्थितीला धरून नाही हे मी या ठिकाणी सांगू इच्छितो. अन्य कृषी उत्पन्न बाजार समित्यांच्या बाबतीत देखील उल्लेख करण्यात आला. या ठिकाणी उपस्थित केलेल्या सर्वच मुद्यांबाबतची माहिती माझ्याकडे आहे. परंतु ती सर्व माहिती द्यावयाची झाली तर त्यासाठी 5 तास लागतील. म्हणून मी संपूर्ण तपशिलात जात नाही. ज्या ज्या गोष्टी सन्माननीय सदस्यांनी निदर्शनास आणून दिलेल्या आहेत त्याबाबतीत कारवाई करण्यात येईल असे मी आश्वासन देतो आणि हे विधेयक या सभागृहाने संमत करावे अशी विनंती करतो. तसेच विधेयक संयुक्त समितीकडे पाठविण्याचा जो प्रस्ताव सन्माननीय सदस्य श्री. दिवाकर रावते यांनी मांडलेला आहे तो त्यांनी मागे घ्यावा अशी मी त्यांना विनंती करतो. विधानसभेने हे विधेयक संमत केलेले आहे. या सभागृहाने देखील हे विधेयक संमत करावे अशी मी सभागृहाला पुनश्च विनंती करतो.

..3..

17-04-2008

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

GG-3

श्री. दिवाकर रावते : सन्माननीय मंत्री महोदयांनी करतो, बघतो असे सांगितले. मी त्यांच्यावर अविश्वास दाखवत नाही. रिसोडच्या बाबतीत स्थगिती उठवतो असे त्यांनी सांगितले. त्याबाबतीत आजच आदेश देऊन चौकशी सुरु करावी. मी खासकरून मुंबई कृषी उत्पन्न बाजार समितीने दिलेल्या देणग्यांचा उल्लेख केला होता. आपल्या कार्यक्षेत्रापर्यन्त कृषी उत्पन्न बाजार समितीला देणगी देण्याचे अधिकार आहेत. संपूर्ण महाराष्ट्र हे कृषी उत्पन्न बाजार समितीचे कार्यक्षेत्र नसते. कृषी उत्पन्न बाजार समित्यांचे कार्यक्षेत्र ठरवून दिलेले असते. मुंबई कृषी उत्पन्न बाजार समितीने दिलेल्या एक-दोन देणग्या फक्त त्या समितीच्या कार्यक्षेत्रामध्ये बसणा-या आहेत. बाकीच्या सर्व देणग्या ह्या अवैध आहेत. म्हणून ज्या अवैध देणग्या दिलेल्या आहेत त्याची चौकशी करून त्यांची वसुली केली पाहिजे.

....नंतर श्री. गिते....

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी

श्री. दिवाकर रावते...

आपल्याला माहिती आहे की, आता सुप्रीम कोर्टाने यासंबंधी निर्णय दिलेला आहे. तो निर्णय अत्यंत गंभीर आहे. भविष्यात त्याचे परिणाम फार होणार आहेत. हा बाजार समितीचा विषय होता म्हणून मी तो विषय मी मांडला नाही. गृहनिर्माण सहकारी संस्थेत संचालक मंडळात सदस्य व्हावयाचे असतील तर त्या संचालकास 100 रुपयांच्या स्टॅम्पपेपर बॉन्ड लिहून द्यावा लागणार आहे की, या सहकारी गृहनिर्माण संस्थेत काही अनियमितता झाली तर त्यास मी जबाबदार असेन आणि सदस्याला ती भरून द्यावी लागेल. या गोष्टीचा फार मोठा परिणाम होणार आहे. सहकारी गृहनिर्माण संस्थेत संचालक म्हणून काम करण्यास पुढे येणार नाहीत. त्यामुळे शासनाला सर्व सहकारी गृहनिर्माण संस्थांमध्ये प्रशासक नेमावे लागतील. खरे तर याबाबतीत अपील केले गेले पाहिजे. संचालकाने बॉन्ड लिहून देण्याच्या संदर्भात शासनाने नव्याने काही निर्णय घेतला नाही तर सहकारी गृहनिर्माण संस्था चालणार नाहीत. तुम्ही सहकारी गृहनिर्माण संस्थेतील संचालकांना अशा प्रकारचे बंधन घालून देत आहात. मात्र मुंबई कृषि उत्पन्न बाजार समितीने गैरमार्गाने देणग्या दिल्या आहेत. त्या देणग्या संचालक मंडळाकडून वसूल करण्यात येणार आहे काय ? त्या देणग्या शासनाला वसूल कराव्या लागणार आहेत. संचालक मंडळाच्या चहापानाच्या खर्चावर मी काही बोलत नाही. चहापानाचा खर्च 32 लाख रुपये झाला असेल तर तो खूपच जास्त आहे असे माझे मत आहे. म्हणून एका वर्षात संचालक मंडळाने चहापानावर किती खर्च करावा यासंदर्भात कायद्यात तरतूद करणे आवश्यक आहे.

सभापती महोदय, मी श्री. खवले यांच्या संदर्भातील विषय सभागृहात विषय मांडला होता. त्या विषयाचे मला माननीय मंत्री महोदयांकडून उत्तर मिळाले नाही. श्री. खवले यांना पुनर्नियुक्ती दिली गेली. श्री. खवले यांच्या नियुक्ती दिली, त्यासंबंधीच्या नस्तीतील काही माहिती मी या ठिकाणी वाचून दाखविली. त्या ठिकाणी लायक अधिकारी उपलब्ध नव्हते म्हणून श्री. खवले यांना तीन महिन्यांची पुनर्नियुक्ती दिली गेली. त्या ठिकाणी सर्व नालायक अधिकारी होते काय ? फक्त श्री. खवले हे लायक अधिकारी होते काय ? आता श्री. खवले नाहीत, म्हणून खात्यातील कामकाज बंद पडले आहे काय ? मी हा गंभीर विषय उपस्थित केला होता, परंतु त्याबाबतीत देखील माननीय मंत्री महोदयांनी खुलासा केला नाही. मी माझ्या भाषणात आरोप केला आहे की, जागतिक बँकेकडून 262 कोटी रुपयांचे प्रकल्प केले आहेत. श्री. खवले यांच्या तीन महिन्यांच्या कालावधीत

2...

श्री. दिवाकर रावते

कोणकोणते प्रकल्प मंजूर करून घेतले आहेत याची देखील माहिती माननीय मंत्री महोदयांनी सभागृहात द्यावी. 262 कोटी रुपयांचे प्रकल्प हाती घेतले आहेत किंवा नाहीत, नसेल घेतले तर ते का घेतले नाहीत याबाबतची माहिती सभागृहाच्या रेकॉर्डवर येऊ द्यावी. माहितीच्या आधाराव्दारे माहिती मागवून घेऊन पुढील कार्यवाही करू. परंतु या गोष्टींचा उल्लेख करणे आवश्यक आहे. सन्माननीय सदस्य या ठिकाणी विभागातील भ्रष्टाचाराची प्रकरणे सभागृहात उघडकीस आणतात, त्या प्रकरणांची शासनाने नोंद घेतली तर ग्रामीण पातळीपर्यंत शासना विषयी चांगला मॅसेज जातो. कोणी काहीही गडबड केली असली व तो प्रश्न सभागृहात उपस्थित झाला तर कोणालाही माफी मिळत नाही असा देखील खालच्या पातळीपर्यंत मॅसेज जातो. रिसोर्टचा विषय सभागृहात उपस्थित केला होता त्यावेळी मी संतापलो होतो. मी त्या प्रकरणाच्या संदर्भात संतापलो नव्हतो, मी मराठी भाषेचा वापर या राज्यात व्यवस्थितपणे केला जात नाही, मराठी भाषेला पायदळी तुडविले जाते शासकीय कार्यालयांमध्ये पूर्णपणे मराठीचा वापर होत नाही म्हणून संतापलो होतो. श्री.बी.एस.कांबळे जे अधिकारी आहेत, त्यांच्यावर प्रथम कारवाई करावी अशी मी विनंती केली होती. या ठिकाणी मराठी भाषेचा पूर्णपणे वापर व्हावा म्हणून सभागृहात दोन वर्षापूर्वी चर्चा होऊन देखील राज्य शासनाकडून मराठी भाषेचा पूर्णपणे वापर होत नाही ही दुर्दैवाची गोष्ट आहे. यासंदर्भात काय कार्यवाही करण्यात येणार आहे यासंदर्भात माननीय मंत्री महोदयांनी माहिती द्यावी.

श्री. जयप्रकाश दांडेगावकर : सभापती महोदय, मुंबई उत्पन्न बाजार समितीने दिनांक 29 नोव्हेंबर, 2002 आणि दिनांक 16 जुलै, 2003 पत्राच्या अनुषंगाने 42 लाख 75 हजार व 19 लाख 60 हजार एवढ्या रकमेच्या देणग्या देण्यास मान्यता शासनाची देण्यात आली आहे. 35 संस्थांचे अर्ज होते.

श्री. दिवाकर रावते : कृषि उत्पन्न बाजार समितीला अशा प्रकारच्या देणग्याचा कोणताही अधिकार नाही. अधिकार नसताना या समितीने देणग्या कशा दिल्या ? देणग्या कोणाकोणाला देता येतात यासंदर्भात कायदा करण्यात आलेला आहे. कोणत्या कायद्याच्या आधारे देणग्या दिल्या गेला याचा खुलासा मला हवा आहे.

श्री. जयप्रकाश दांडेगावकर : मुंबई कृषि उत्पन्न बाजार समितीवर महाराष्ट्रातून प्रतिनिधी निवडून येतात.

3...

17-04-2008

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

HH-3

श्री. दिवाकर रावते : गैरमार्गाला पाठिशी घालता आहात असा त्याचा अर्थ होऊ शकतो. बाजार समितीचे कार्यक्षेत्र आहे, त्यांच्याबद्दल कायदा बललला आहे काय ? बेकायदेशीर गोष्टींना मान्यता देण्याच्या अधिकार शासनाला आहे काय ? तसा शासनाला अधिकार असेल तर मग त्या बाबतीत घटनात्मक चर्चा करावी लागेल.

श्री. जयप्रकाश दांडेगावकर : ग्रामीण भागातील साखर कारखाने, कृषि उत्पन्न बाजार समित्या यांना जो नफा होतो, त्या नफ्यातील काही भाग शिक्षण संस्थांना देत असतात. समितीचे नुकसान करून देणग्या दिल्या असतील तर ती बाब तपासून पाहिली जाईल...

श्री. दिवाकर रावते : सदर देणग्या समितीने कोणत्या आधारावर दिल्या याची मला माहिती हवी आहे. माननीय मंत्री महोदय सांगता आहेत की, शासनाची मान्यता घेऊन त्या देणग्या दिल्या आहेत. ही तर फारच गंभीर गोष्ट आहे.

श्री. जयप्रकाश दांडेगावकर : शासनाला त्यासंबंधी मान्यता देण्याचे अधिकार आहेत.

प्रा. वसंत पुरके : सभापती महोदय, प्रथम माननीय मंत्री महोदयांचे उत्तर पूर्ण होऊ द्यावे त्यानंतर सन्माननीय सदस्य श्री. रावते यांनी त्यांना दोन, तीन प्रश्न विचारावेत. त्या प्रश्नांची देखील माननीय मंत्री महोदयांकडून उत्तरे मिळतील. परंतु माननीय मंत्र्यांच्या भाषणात अडथळा आणणे हे बरोबर नाही असे मला वाटते.

यानंतर श्री. कानडे...

श्री. जयप्रकाश दांडेगांवकर : सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्यांनी सांगितल्याप्रमाणे श्री. कांबळे यांच्या बाबतीत परत सूचना देण्यात येतील आणि कारवाई करण्यात येईल. श्री. खवले यांच्या बाबतीत तीन महिने मुदतवाढ का दिली याबाबत चौकशी करून कारवाई करण्यात येईल.

श्री. दिवाकर रावते : सभापती महोदय, माझा हरकतीचा मुद्दा आहे. या सदनमध्ये कायदे केले जातात. या कायद्याच्या कक्षेत राहून सरकारने काम करायचे असते. सरकारने काम कसे करावे हे घटनेने सांगितलेले आहे. पण मंडळाच्या बाबतीत निश्चित असा कायदा आहे. बाजार समितीचे कार्यक्षेत्र ठरवून दिलेले आहे. त्याला कायदेशीर तरतूद केलेली आहे. बाजार समितीचे कार्यक्षेत्र ठरवून दिल्यानंतर मुख्यमंत्र्यांना खूष करण्यासाठी लातूरच्या बाजार समितीला देणगी देता येणार नाही. कायद्याच्या कक्षेत राहूनच काम करावे लागेल. मुंबई कृषी उत्पन्न बाजार समितीचे कार्यक्षेत्र ठरवून दिलेले आहे. त्यामध्ये ठाणे जिल्हा सुध्दा येत नाही. ठाणे जिल्ह्यातील सगळे तालुके देखील येत नाही. तालुक्यातील काही गावे येतात. येथपर्यंत बाजार समितीची कार्यक्षेत्र ठरवून दिलेली आहे. माझा हरकतीचा मुद्दा हा आहे की, बाजार समितीने बेकायदेशीररित्या देणग्या दिलेल्या आहेत आणि नियमांचे उल्लंघन केलेले आहे. नियमाचे उल्लंघन झाले असल्यामुळे मी शासनाला विनंती केली की संबंधितांवर कारवाई करा आणि देणगी म्हणून दिलेली रक्कम वसूल करा. कायद्यामध्ये सुस्पष्टता असताना सरकार बेकायदेशीर गोष्टींना नियमित करते ते कोणत्या नियमाच्या आधारे करते हा माझा हरकतीचा मुद्दा आहे.

श्री. जयप्रकाश दांडेगांवकर : सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्यांचा हरकतीचा मुद्दा असण्याचे कारण नाही. कृषी उत्पन्न बाजार समितीकडे अर्ज आल्यानंतर या या संस्थांना देणग्या देण्याचा ठराव करून मान्यतेसाठी शासनाकडे पाठविले. शासन याबाबतीत आपल्याकडे अधिकार ठेवून आहे. एखाद्या गोष्टीमध्ये तशी स्पष्टता नसेल तर शासनाला परवानगी देण्याचा पूर्ण अधिकार आहे. त्याप्रमाणे या केसमध्ये शासनाने परवानगी दिलेली आहे. जेथे शासनाची परवानगी घेतलेली नाही आणि अनियमितता झाली असेल त्याबाबतीत कारवाई करण्यात येईल.

श्री. दिवाकर रावते : सभापती महोदय, परवानगी कोणी दिली आणि कधी दिली ते मंत्रीमहोदयांनी सांगावे. सदनमध्ये मी नियमानुसार बोलतो आहे. सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्य प्रत्येक वेळी एकटेच काहीतरी बोलतात हे बरोबर नाही. मी चुकीचे बोलत असेल, नियमाच्या बाहेर जाऊन बोलत असेल तर मला खाली बसविण्याचा आपला अधिकार आहे. उत्कृष्ट संसदपट्ट होण्यासाठी विधानपरिषदेमध्ये संधी मिळते.2

तालिका सभापती (श्री. उल्हास पवार) : सन्माननीय सदस्य मंत्रीमहोदयांनी विनंती केल्याप्रमाणे आपला प्रस्ताव मागे घेणार आहेत काय ?

श्री. दिवाकर रावते : सभापती महोदय, नाही. मी सांगितले की सरकारने बेकायदेशीरपणाने मान्यता दिली त्याला उत्तर देताना मंत्रीमहोदयांनी सांगितले की सरकारला अधिकार आहे. आता सदानात चर्चा करण्यापलिकडले झाले आहे. काय बोलायचे तेच कळत नाही. सरकार बहुमताच्या जोरावर प्रत्येक वेळी कायदा मंजूर करून घेते. हा त्रास होईलच. बहुमताच्या जोरावर सरकार काहीही करू शकते अशी भावना निर्माण होईल.

श्री. जयप्रकाश दांडेगांवकर : सभापती महोदय, तशी कोणतीही भावना नाही. मी पूर्ण वेळ सर्व सन्माननीय सदस्यांची भाषणे ऐकली आहेत. काही गोष्टी सरकारकडे परवानगी मागण्यासाठी येतात आणि मग सरकार त्यावर निर्णय घेते.

नंतर श्री. भोगले

श्री.दिवाकर रावते : पणन मंडळाने राज्यात एवढ्या आत्महत्या होत असताना शेतकऱ्यांबद्दल कधीही सहानुभूती दाखविली नाही. पाच पैसे मदत दिली नाही. मदत पाठविली का? शेतकऱ्यांसाठी हे चालले आहे ना? ज्यांचा संबंध नाही अशा संस्थांना 5-5 लाख रुपये, 10-10 लाख रुपये दिले ते रेग्युलराईज केले.

तालिका सभापती (श्री.उल्हास पवार) : सन्माननीय सदस्य श्री.दिवाकर रावते यांना माननीय मंत्रीमहोदयांनी विनंती केल्यानुसार विधेयक संयुक्त समितीकडे पाठविण्याबाबतचा प्रस्ताव मागे घ्यावयाचा आहे का?

श्री.दिवाकर रावते : नाही.

तालिका सभापती : सन्माननीय सदस्य श्री.दिवाकर रावते यांनी अत्यंत अभ्यासपूर्ण विचार मांडले आहेत, सन्माननीय सदस्य श्री.पाशा पटेल यांनी देखील चांगले भाषण केले होते. मंत्रीमहोदयांनी समर्पक असे उत्तर दिले आहे. त्यामुळे सन्माननीय सदस्यांनी आपला प्रस्ताव मागे घ्यावा अशी मी विनंती करतो.

श्री.दिवाकर रावते : सभापती महोदय, मी आपला सन्मान राखतो. एकाच गोष्टीबाबत खेद व्यक्त करतो. या सदनमध्ये एवढी विस्तृत चर्चा झाली, सन्माननीय पणनमंत्र्यांना सभागृहात उपस्थित राहण्याची इच्छा झाली नाही. माझ्या विभागाचा कायदा मंजूर होत असताना, सन्माननीय सदस्य अभ्यासपूर्ण विचार मांडत असताना ते ऐकावेत असे त्यांना वाटले नाही. या सदनमध्ये ही परिस्थिती जी निर्माण झाली ती सर्वच सदस्यांकरीता आहे. सत्तारूढ पक्षाच्या दृष्टीने देखील विचारात घेण्यासारखी आहे. सत्तारूढ पक्षाच्या सदस्यांनी देखील भावना मांडलेल्या आहेत. विधेयक मंजूर होत असताना मंत्रीमहोदय सभागृहात आले नाहीत. ही जी भावना सरकारकडून व्यक्त होत आहे ती अयोग्य आहे. सभापती महोदय, आपल्या मान राखून मी माझा प्रस्ताव मागे घेतो. मला सभागृहाची अनुमती मिळावी.

सभागृहाच्या अनुमतीने प्रस्ताव मागे घेण्यात आला.

तालिका सभापती : आता मी विधेयक विचारात घेण्याबाबतचा प्रश्न मतास टाकतो.

प्रश्न मतास टाकून संमत झाला.

..2..

तालिका सभापती : विधेयक विचारात घेण्यात आले आहे. आता विधेयक खंडशः विचारात घेण्यात येईल.

खंड 2 ते 8 (दोन्ही सम्मिलित) विधेयकाचे भाग झाले.

खंड 1, संपूर्ण शीर्षक व हेतुवाक्य विधेयकाचे भाग झाले.

श्री.जयप्रकाश दांडेगावकर : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने सन 2008 चे वि.स.वि.क्रमांक-2 संमत करण्यात यावे असा प्रस्ताव मांडतो.

प्रश्न मतास टाकून संमत झाला.

तालिका सभापती : सन 2008 चे वि.स.वि.क्रमांक-2 संमत झाले आहे.

..3..

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

विधेयकासंबंधी

श्री.हसन मुश्रीफ : सभापती महोदय, सर्वप्रथम सन 2008 चे वि.प.वि.क्रमांक-12 श्रीसिध्दीविनायक गणपती मंदिर विश्वस्तव्यवस्था (प्रभादेवी) (सुधारणा) विधेयक, 2008 आता लगेच विचारात घेण्यात यावे अशी माझी विनंती आहे. या विधेयकामध्ये छोटी दुरुस्ती प्रस्तावित केली आहे. श्रीसिध्दीविनायक गणपती मंदिर विश्वस्तव्यवस्था अधिनियम, 1980 च्या कलम 5, पोटकलम 1 द्वारे ही समिती स्थापन केली आहे. जास्तीत जास्त 9 सदस्य मिळून समिती स्थापन झालेली असून तीन वर्षांचा कालावधी निश्चित केलेला असतो. मध्यंतरी संचालक मंडळाची मुदत 15 ऑक्टोबर, 2007 रोजी संपली. 24 ऑगस्ट ते 14 ऑक्टोबर, 2007 या काळात नवीन समिती स्थापन झाली. दरम्यानच्या काळात कोणी काम पहायचे याबाबत अडचण निर्माण झाली होती. म्हणून शिर्डी येथील विश्वस्तव्यवस्थेबाबत ज्याप्रमाणे नवीन संचालक मंडळ नियुक्त होईपर्यंत जूने संचालक मंडळ काम करील अशीच दुरुस्ती या विधेयकात करण्यात आलेली आहे.

श्री.दिवाकर रावते : सभापती महोदय, किरकोळ दुरुस्ती असल्यामुळे हे विधेयक विचारात घेण्यास आमची हरकत नाही.

(नंतर श्री.खर्चे....

पृ.शी.: श्रीसिध्दीविनायक गणपती मंदिर विश्वस्तव्यवस्था

(प्रभादेवी)(सुधारणा) विधेयक

L.C. BILL NO. XII OF 2008

(A BILL FURTHER TO AMEND SHREE SIDDHI VINAYAK GANPATI TEMPLE TRUST (PRABHADEVI) ACT, 1980.)

श्री. हसन मुश्रीफ (विधि व न्याय राज्यमंत्री) : महोदय, मी आपल्या अनुमतीने सन 2008 चे वि.प.वि. क्रमांक 12-श्रीसिध्दीविनायक गणपती मंदिर विश्वस्तव्यवस्था (प्रभादेवी) अधिनियम, 1980 यात आणखी सुधारणा करण्यासाठी विधेयक विचारात घेण्यात यावे, असा प्रस्ताव मांडतो.

महोदय, प्रभादेवी सिध्दीविनायक विश्वस्तव्यवस्था अधिनियम, 1980 च्या कलम 5, पोटकलम 1 द्वारे ही समिती स्थापन केली असून त्यात जास्तीत जास्त 9 सदस्य आहेत व या समितीचा कालावधी तीन वर्षांचा ठरविलेला आहे. मध्यंतरी संचालक मंडळाची मुदत संपल्यानंतर पुन्हा नवीन समिती स्थापन होईपर्यंतच्या काळात काम कोणी पहावयाचे अशी अडचण निर्माण झाली होती त्या अनुषंगानेच ही दुरुस्ती आहे. ती सभागृहाने मान्य करावी अशी माझी विनंती आहे.

प्रश्न मतास टाकून संमत झाला.

तालिका सभापती (श्री. उल्हास पवार) : विधेयक विचारात घेण्यात आले आहे. आता विधेयक खंडशः विचारात घेण्यात येईल.

खंड 2 विधेयकाचा भाग झाला.

खंड 1, संपूर्ण शीर्षक व हेतूवाक्य विधेयकाचे भाग झाले.

श्री. हसन मुश्रीफ : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने सन 2008 चे वि.प.वि.क्र.12 संमत करण्यात यावे, असा प्रस्ताव मांडतो.

प्रश्न मतास टाकून संमत झाला.

तालिका सभापती : सन 2008 चे वि.प.वि.क्रमांक-12 संमत झाले आहे.

17-04-2008

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

KK-2

PFK/ SBT/ KTG

पूर्वी श्री. भोगले.....

14:00

पृ.शी. : मुंबई महानगरपालिका (दुसरी सुधारणा) विधेयक

L.C. BILL NO. VI OF 2008

(A BILL FURTHER TO AMEND THE MUMBAI MUNICIPAL CORPORATION ACT.)

प्रा. वसंत पुरके : महोदय, मी आपल्या अनुमतीने सन 2008 चे वि.प.वि.क्रमांक 6-मुंबई महानगरपालिका अधिनियमामध्ये आणखी सुधारणा करण्याकरिता विधेयक विचारात घेण्यात यावे, असा प्रस्ताव मांडतो.

प्रश्न मतास टाकून संमत झाला.

तालिका सभापती (श्री. उल्हास पवार) : विधेयक विचारात घेण्यात आले आहे. आता विधेयक खंडशः विचारात घेण्यात येईल.

खंड 2 विधेयकाचा भाग झाला.

खंड 1, संपूर्ण शीर्षक व हेतूवाक्य विधेयकाचे भाग झाले.

श्री. हसन मुश्रीफ : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने सन 2008 चे वि.प.वि.क्र.6 संमत करण्यात यावे, असा प्रस्ताव मांडतो.

प्रश्न मतास टाकून संमत झाला.

तालिका सभापती : सन 2008 चे वि.प.वि.क्रमांक-6 संमत झाले आहे.

आता सभागृहाची बैठक मध्यंतरासाठी स्थगित होईल आणि दुपारी 2.35 वाजता पुनः भरेल.

(2.04 ते 2.35 मध्यंतर)

यानंतर श्री. जुन्नरे

(मध्यंतरानंतर)

(सभापतीस्थानी माननीय उपसभापती)

पृ.शी. : केंद्रशासनाकडून खतासाठी मिळणारी सबसिडी कमी मिळाल्यामुळे खत उत्पादनावर परिणाम होऊन राज्यात निर्माण झालेली खताची टंचाई

मु.शी.: केंद्रशासनाकडून खतासाठी मिळणारी सबसिडी कमी मिळाल्यामुळे खत उत्पादनावर परिणाम होऊन राज्यात निर्माण झालेली खताची टंचाई संबंधी माननीय कृषी मंत्र्यांचे निवेदन

श्री. बाळासाहेब थोरात (कृषी मंत्री) : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने नियम 46 अन्वये पुढील निवेदन करतो.

सभापती महोदय, कृषि क्षेत्रासाठी लागणाऱ्या खताचे उत्पादन, नियोजन व वितरण हा प्रामुख्याने केंद्र शासनाच्या अखत्यारितील विषय आहे. खताचे नियोजनात व नियंत्रणात प्रामुख्याने 2 प्रकार पडतात. 1) नियंत्रित खते (युरिया), 2) अनियंत्रित खते (डीएपी व पोटॅश)

नियंत्रित खत युरिया व केंद्र शासन अनुदान देते, अनियंत्रित खत डीएपी व पोटॅश यांना सवलतीच्या दराने विकण्यासाठी अनुदान देण्यात येते. या शिवाय केंद्र शासनाच्या नवीन धोरणानुसार राज्य शासन खतांची आयात सुध्दा करू शकते व आपल्या राज्यातील खतांची उपलब्धता वाढवू शकते.

केंद्र शासनाने सन 2006-07 मध्ये वरील दोन्ही प्रकारच्या (नियंत्रित व अनियंत्रित) खतांना 26000 कोटी रुपये अनुदान दिलेले आहे. सन 2007-08 मध्ये रुपये 45000 कोटी अनुदान केंद्र शासनाने उपलब्ध केलेले आहे. यापैकी काही रक्कम फर्टीलायझर बॉन्ड्सच्या स्वरूपात देण्यात आलेली आहे.

केंद्र शासनाच्या स्थायी आदेश व प्रचलित पध्दतीप्रमाणे केंद्र शासनाच्या कृषि विभाग व खत विभाग यांना खरिप व रब्बी हंगाम सुरु होण्यापूर्वी किमान 2 महिने अगोदर खताची मागणी, वाहतुकीचा आराखडा देणे बंधनकारक असते. याबाबत केंद्र शासनाचे खत मंत्रालय हे बारकाईने या गोष्टीचा आढावा घेते व खत पुरवठ्याचे नियोजन अंतिम करते. विविध खत उत्पादकांना प्रत्येक राज्ये त्यातील जिल्हे यांचे उद्दिष्ट देण्यात येते. यावर संनियंत्रण करण्यासाठी वेबसाईटच्या

श्री. बाळासाहेब थोरात...

आधारे कोणत्या जिल्ह्यात किती पुरवठा झाला याचे संनियंत्रण करण्यात येते. दर महिन्याला राज्य शासन/केंद्र शासन स्तरावर खताच्या बाबतीत आढावा घेण्यात येत असतो. राज्यात खरीप हंगाम 2007 साठी 30.30 लाख मे.टन खताची आवश्यकता होती त्याप्रमाणे 30.75 लाख टन खताचा पुरवठा झालेला आहे. रब्बी हंगाम 2007-08 मध्ये 23.08 लाख मे.टन खताची आवश्यकता होती 20.30 लाख मे.टनाचा पुरवठा झालेला आहे. खरीप हंगाम 2008 साठी राज्याने एकूण 34.26 लाख मे.टन खताची मागणी केंद्र शासनाकडे केलेली आहे व त्याचा अंतिम आराखडा मंजूर झालेला आहे.

गेल्या दोन-तीन वर्षातील अनुकूल पर्जन्यमान व कृषि विकास दर वाढविण्याची मोहीम, विशेष अन्नधान्य मोहिम यामुळे शेतकऱ्यांमध्ये मोठया प्रमाणात जागरुकता आली आहे व त्यामुळे खताची मागणी देखिल वाढलेली आहे. या सर्व बाबींचा दर महिन्याला होणाऱ्या बैठकीत आढावा घेण्यात येतो व त्याप्रमाणे नियोजन करण्यात येते. आजपर्यन्तच्या अनुभवावरून केंद्र शासनाने राज्यांची मागणी पूर्ण करण्याचा प्रयत्न केला आहे, असे दिसून येते.

जागतिक बाजारपेठेमध्ये फॉस्फेरिक ॲसिड, रॉक फॉस्फेट, सल्फर इ. चे दर लक्षणीयरीत्या वाढलेले आहेत. त्यामुळे उत्पादन खर्च देखिल मोठया प्रमाणात वाढलेला आहे व त्याचा परिणाम अनुदानाची रक्कम वाढण्यात झालेला आहे. सध्या जागतिक बाजारपेठेमध्ये डीएपीची किंमत 300-400 डॉलर वरून 1100-1200 डॉलरवर पोहचली आहे.

राज्यामध्ये डीएपीची उपलब्धता वाढविणे, रेल्वे वाहतुकीमध्ये सुलभता आणणे, राज्यातील मागास भागामध्ये रेक पॉईंट्स वाढविणे, सुपर फॉस्फेट्सच्या किंमती निश्चित करणे, संयुक्त खताची उपलब्धता वाढविणे यासंबंधी केंद्र शासनाकडे राज्य शासनाने मागणी केली आहे व त्याचा पाठपुरावा करण्यात येत आहे.

यासंदर्भात आढावा बैठक 22 व 23 एप्रिल 2008 रोजी दिल्ली येथे संपन्न होत आहे.

राज्य शासनाला उपलब्ध असलेल्या माहिती नुसार केंद्र शासन अनुदान उपलब्ध करून देण्याबद्दल जाणीवपूर्वक प्रयत्न करीत आहे. या वर्षाच्या केंद्र शासनाच्या अंदाजानुसार रुपये

17-04-2008

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

LL-3

SGJ/ KGS/ KTG/

14:05

श्री. बाळासाहेब थोरात ...

30,000 कोटी एवढी अनुदानाची तरतूद करण्यात आलेली आहे, असे स्पष्ट होते. याबाबत काही विशिष्ट समस्या निर्माण झाल्यास केंद्र शासनच निर्णय घेवू शकते. राज्य शासन खत उत्पादकांच्या काही मागण्या असल्यास किंवा अडचणी असल्यास केंद्र शासनाच्या निदर्शनास आणून देईल, अशी मी ग्वाही देतो.

यानंतर श्री. गायकवाड....

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

श्री.पांडुरंग फुंडकर : सभापती महोदय, गुजराथ, उत्तर प्रदेश आणि पंजाब या राज्यांनी ज्याप्रमाणे खताची मागणी नोंदवली आहे आणि त्यासाठी पैसे भरलेले आहेत त्याप्रमाणे आपल्या राज्याने देखील केन्द्र सरकारकडे खताची मागणी नोंदवलेली आहे काय व त्यासाठी पैसे भरलेले आहेत काय ?

श्री.बाळासाहेब थोरात : सभापती महोदय, या वर्षी आपली खताची मागणी 34.26 लाख मे.टन एवढी असून डीएपी खताची 2 लाख मे.टन एवढी तूट आहे. ही तूट भरून काढण्यासाठी राज्य सरकार 150 कोटी रुपये बँकेकडून कर्ज घेऊन ते आयपीसी कडे भरणार आहे.

श्री.पांडुरंग फुंडकर : म्हणजे अजून हे पैसे आपण भरले नाहीत ही गोष्ट आपण मान्य करीत आहात काय ?

श्री.बाळासाहेब थोरात : 22 व 23 तारखेला या विषयाच्या संदर्भात जी बैठक होणार आहे त्या बैठकीत यासंबंधीचा निर्णय होणार आहे. ज्या राज्यांनी पैसे भरलेले असले तरी सुध्दा त्याचा निर्णय अजून झालेला नाही. 22 व 23 तारखेच्या बैठकीत माननीय केन्द्रीय कृषी मंत्री श्री.शरद पवार यांच्या बरोबर चर्चा झाल्यानंतर निर्णय घेतला जाणार आहे. आपल्याला खताचा पुरवठा पूर्णपणे व्हावा या दृष्टीने राज्य सरकार प्रयत्नशील आहे.

उपसभापती : आता म.वि.प. नियम 260 अन्वये वरील प्रस्ताव चर्चेसाठी घेण्यात येईल.

पृ.शी : राज्यातील शिक्षण क्षेत्राची विश्वसनियता संपुष्टात येऊन शिक्षण क्षेत्राची झालेली वाताहात

मु.शी : राज्यातील शिक्षण क्षेत्रातील विश्वसनियता संपुष्टात येऊन शिक्षण क्षेत्राची झालेली वाताहात या विषयावर सर्वश्री पांडुरंग फुंडकर, दिवाकर रावते, नितीन गडकरी, डॉ. दीपक सावंत, सर्वश्री विनोद तावडे, अरविंद सावंत, मधुकर चव्हाण, डॉ. नीलम गो-हे, सर्वश्री श्रीकांत जोशी, रामनाथ मोते, संजय केळकर, वि.प.स.याचा प्रस्ताव

श्री.पांडुरंग फुंडकर (विरोधी पक्ष नेता) : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने नियम 260 अन्वये पुढील प्रस्ताव मांडतो :-

" राज्यात शिक्षण क्षेत्रात प्राथमिक, उच्च शिक्षण, तंत्रशिक्षण, वैद्यकीय शिक्षणात होत असलेला अभूतपूर्व गोंधळ, सर्वसामान्यांना वा-यावर सोडून शिक्षणाचे झालेले बाजारीकरण, शाळा महाविद्यालयात अशैक्षणिक तत्वांचा वाढता प्रभाव, शिशुवर्गापासून प्रवेश घेतांना पालकांकडून केली जाणारी प्रचंड वसुली, परीक्षा पध्दतीत होणारे सततचे बदल, परीक्षा घेतांना होणारे असंख्य घोटाळे, पेपर फुटीचे व कॉपीचे वाढते भयानक प्रकार, बोगस गुणवाढ करून उत्तीर्ण करण्याचे वाढते प्रकार, परीक्षा व परीक्षांचे निकाल वेळेवर लागत नसल्यामुळे विद्यार्थी व पालक वर्गात वाढत जाणारा असंतोष, राष्ट्रीय चारित्र्य घडविणा-या संस्कारमय शिक्षणाचा अभाव, जागतिकीकरणामुळे आलेली शिक्षण क्षेत्रातील आव्हाने पेलण्याचा अभाव, नवीन तंत्रज्ञान व संगणकाचा बंधनकारक वापर करण्यास आलेले अपयश, त्यामुळे शिक्षण क्षेत्राची विश्वसनियताच संपुष्टात येऊन शिक्षण क्षेत्राची झालेली वाताहात व या प्रकरणी करावयाची उपाययोजना विचारात घेण्यात यावी "

सभापती महोदय, देशाच्या आणि राज्याच्या दृष्टीने अत्यंत महत्वाचा विषय मी या ठिकाणी उपस्थित करीत आहे. भारताची भावी पिढी घडविण्याचे काम शिक्षण क्षेत्रातून होत असते. 2020 साली हिंदुस्थान हा महासत्ता बनेल या दृष्टीकोनातून आपण पहात आहोत परंतु हिंदुस्थानातील आणि राज्यातील शिक्षणाची परिस्थिती जर आपण पाहिली तर अत्यंत खेदाने असे म्हणावेसे वाटते की, या क्षेत्रात अत्यंत अभूतपूर्व गोंधळ सुरु आहे. शिक्षणाच्या बाबतीत कोणत्याही प्रकारचे नियोजन करण्यात आलेले नाही.

3..

17-04-2008

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

MM 3

श्री.पांडुरंग फुंडकर

सभापती महोदय, 14 फेब्रुवारी 2008 रोजी केन्द्रीय मनुष्यबळ मंत्र्यांच्या अध्यक्षतेखाली शिक्षणक्षेत्रासंबंधी एक बैठक दिल्ली येथे घेण्यात आली होती आणि त्या बैठकीत या विषयावर सविस्तर चर्चा करण्यात आली होती. ग्रामीण भागातील मुलांना सहजपणे शिक्षण उपलब्ध झाले पाहिजे या दृष्टीने देखील या बैठकीत चर्चा झाली होती. या मुलांना शिक्षण सहजपणे मिळावे

नंतर श्री.सुंबरे

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

त्यासाठी पाचवी ते दहावी पर्यंतच्या शिक्षणासाठी प्रत्येक मुलाच्या घरापासून 5 कि.मी.च्या आत शाळा असली पाहिजे असे लक्ष्य ठरविण्यात आले आणि ते लक्ष 2010 सालापर्यंत पूर्ण करण्याचा निर्णय झाल्याची माहिती आली आहे. खरे म्हणजे एक प्रकारे आपण मोठ्या अपयशाची कबुलीच या निर्णयातून दिलेली आहे. कारण स्वातंत्र्य मिळाल्यानंतर गेल्या 60 वर्षांमध्ये आपल्याला आलेले हे अपयश आहे हे यातून आपण कबूल केले आहे. स्वातंत्र्याच्या 60 वर्षांनंतरही या महाराष्ट्रातील विद्यार्थ्यांला 5-10-12 कि.मी. पायी जाऊन शाळेत शिक्षण घ्यावे लागत आहे आणि अजूनही ही स्थिती आपण पाहतो आहोत. सभापती महोदय, मी या संदर्भात दोन-तीन सर्वेक्षण अहवालांचा साधार आढावा घेणार आहे. राज्यातील प्राथमिक शिक्षणाच्या बाबतीत कॅगचा जो अहवाल आहे, भारताचे नियंत्रक आणि महालेखा परीक्षक यांनी गत वर्षीच्या अहवालात काही निरीक्षणे नोंदविली आहेत त्यात त्यांनी म्हटले आहे की, 2001 ते 2005 या वर्षांमध्ये महाराष्ट्रातील शिक्षणाची परिस्थिती पाहिल्यास 2,055.87 कोटीच्या खर्चाला मान्यता देण्यात आली परंतु वरील वर्षांमध्ये केवळ 911 कोटी 37 लाख रुपयांचा निधी उपलब्ध झाला. म्हणजे आपण मान्यता दिली 2155 कोटी इतक्या निधीला आणि प्रत्यक्षात 911 कोटी इतकाच निधी उपलब्ध करून दिला गेला. मार्च 2005 अखेर राज्यामध्ये 1.60 लाख विद्यार्थी शिक्षणापासून वंचित आहेत. महाराष्ट्र हे प्रगत राज्य म्हटले जाते आणि अशा या प्रगत राज्यामध्ये असलेल्या शिक्षण क्षेत्राची स्थिती पाहू गेल्यास 2005 चा कॅगचा अहवाल सांगतो आहे की, 1.60 लाख विद्यार्थी या राज्यात शिक्षणापासून वंचित आहेत. तसेच 14 हजार शाळांमध्ये पिण्याच्या पाण्याची व्यवस्था नाही, 30 हजार शाळांमध्ये शौचालयांची व्यवस्था नाही, 8 लाख शाळांमध्ये क्रमिक पुस्तके पाठविण्यास विलंब झाला. सभापती महोदय, सर्वशिक्षा अभियानाच्या अमलबजावणीवर देखरेख करण्यासाठी नेमलेल्या प्रशासकीय कार्य समितीची 2002 ते 2005 पर्यंत एकही बैठक झाली नाही. हे सर्वशिक्षा अभियान केंद्र सरकारने सुरू केलेले आहे. दुसरे सर्वेक्षण हे नॅशनल सेंटर फॉर एज्युकेशन, प्लॅनिंग अँड अॅडमिनिस्ट्रेशन या संस्थेचे आहे. ही राष्ट्रीय पातळीवरील संस्था आहे. त्यांचे सर्वेक्षण हे विद्यार्थ्यांना शिकविणाऱ्या शिक्षकांविषयी आहे. त्यांनी केलेल्या पाहणीनुसार 58 टक्के शिक्षकांनी केवळ 12 वी पर्यंत शिक्षण घेतलेले आहे आणि 37 टक्के शिक्षकांनी 10 वी पर्यंत शिक्षण घेतलेले आहेत आणि 33 टक्के शिक्षक पदवीधर आणि 8.5 टक्के शिक्षक पदव्युत्तर शिक्षण घेतलेले आहेत. सभापती महोदय,

..... एनएन 2 ...

(सभापतीस्थानी - तालिका सभापती श्रीमती उषा दराडे)

श्री. फुंडकर

आपण आता एकविसाव्या शतकामध्ये चाललो आहोत. असे असताना महाराष्ट्रातील 58 टक्के शिक्षक 12 वी पास झालेले असतील आणि 37 टक्के शिक्षक 10वी पास झालेले असतील तर ग्रामीण भागातील शाळांतील विद्यार्थ्यांना हे शिक्षक कसे काय शिकविणार ? सभापती महोदय, मी आणखी तिसरे सर्वेक्षण काय आहे ते सांगू इच्छितो. राज्यामध्ये दोन वर्षांपासून कार्यरत असलेल्या युनिसेफच्या क्वालिटी इम्प्रूवमेंट सेलने हा सर्व्हे केलेला आहे. या सेलने 2008 पर्यंत 17 जिल्ह्यांतील 1500 शाळा आणि 50 हजार विद्यार्थ्यांची पाहणी केली. म्हणजे एकूण महाराष्ट्रात खऱ्या अर्थाने शिक्षणाचे स्वरूप काय आहे हे पाहिले. म्हणजे हे तिन्ही अहवाल पाहिले तर आपल्याला राज्यातील शिक्षण क्षेत्रात असलेल्या परिस्थितीचे चित्र आरशासारखे स्वच्छ दिसते.

(यानंतर सौ. रणदिवे ओओ 1 ..

असुधारित प्रत / प्रसिद्ध झालेला

श्री.पांडुरंग फुंडकर

क्वॉलिटी इम्प्रुव्हमेंट सेलने 50 हजार विद्यार्थ्यांची पाहणी केली. त्यांनी जे निष्कर्ष काढलेले आहेत, ते धक्कादायक आहेत. त्यांनी केलेल्या पहाणीमध्ये या गोष्टी दिसून आल्या की, दुसरी आणि तिसरीतील फक्त 33 टक्के आणि चौथी ते सातवी मधील 30.59 टक्के विद्यार्थी हे त्या-त्या इयत्ते मध्ये बसण्यासाठी पात्र आहेत. आपण पहिलीपासून इंग्रजी हा विषय सक्तीचा करूनही एकाही विद्यार्थ्याला "टेबल" या शब्दापासून इंग्रजीमध्ये वाक्य तयार करता येत नाही. गडचिरोली जिल्हयामध्ये केलेल्या सर्व्हेक्षणानुसार त्यांनी तेथील परिस्थितीचा देखील उल्लेख केलेला आहे. त्यांनी असे नमूद केले आहे की, गडचिरोली, चंद्रपूर या सारख्या आदिवासी भागातील शिक्षणाचा स्तर अत्यंत खालावलेला आहे. आपणही, आदिवासी क्षेत्रातून आला आहात. गडचिरोली हा आदिवासी भाग आहे. या जिल्ह्यातील दुसऱ्या आणि तिसऱ्या इयत्तेतील विद्यार्थी आपल्या मित्रांची नावे लिहू शकत नाहीत. आपण हिंदुस्थानची भावी पिढी अशी घडवत आहोत. एकीकडे हिंदुस्थानला 2030 मध्ये महाशक्ती बनविण्याचे स्वप्न पहात आहोत आणि दुसरीकडे ग्रामीण भागातील दुसरी आणि तिसरी तील विद्यार्थ्यांना आपल्या मित्रांची नावे लिहिता येत नसतील तर या देशातील भावी पिढीचे काय होणार आहे, हा प्रश्न आहे. केवळ गडचिरोली मध्येच नाही तर नागपूर, औरंगाबाद जिल्हयामध्येही थोड्या फार प्रमाणात तशीच परिस्थिती आहे. त्याठिकाणी सहावीतील विद्यार्थी तिसरीतील विद्यार्थ्यांसाठी असलेल्या प्रश्नांची उत्तरे देऊ शकत नाहीत. अशा परिस्थितीत केवळ 9 टक्के विद्यार्थ्यांनी आपापल्या शाळेचे नावे इंग्रजीमध्ये लिहून दाखविलेले आहे. या सर्व्हेक्षणातील निष्कर्षानंतर आमच्या ग्रामीण भागातील शिक्षणाची अवस्था काय आहे, हे दिसून येते. मी आणखी एक उदाहरण देणार आहे. माननीय शिक्षण मंत्री प्रा.वसंत पुरके हे विदर्भातील असून ते अकोला जिल्हयाचे पालकमंत्री आहेत. तेथील ग्रामीण भागामध्ये शिक्षणाच्या बाबतीत काय स्थिती आहे ? मी शहरी भागातील शिक्षणांवर जास्त बोलणार नाही. तेथे बरेच तज्ञ आहेत. मी ग्रामीण भागातील कार्यकर्ता आहे. आपल्या राज्याच्या राजधानीपासून 90 कि.मी.अंतरावर असलेल्या शहापूर तालुक्यामध्ये "माळ" हे गाव आहे. मला अशी विनंती करावयाची आहे की, माननीय शिक्षण मंत्र्यांनी तेथे जावे. तेथील अजुबाजूचे 12 पाडे मिळून जवळजवळ 2 हजार लोकसंख्येचे, 100 टक्के आदिवासींची लोकसंख्या असलेले "माळ" गाव आहे. स्वातंत्र्य मिळाल्यानंतर 1997 मध्ये या गावामध्ये वीज आली. त्यानंतर जेमतेम काही काळ विजेने तेथे मुक्काम केला आणि त्यानंतर ही

. . .2 ओ-2

श्री.पांडुरंग फुंडकर

वीज गायब झाली आहे. आता तेथील गावकऱ्यांना आपले सर्व व्यवहार अंधारामध्ये करावे लागतात. तेथे आदिवासी आश्रमशाळा असून 400 विद्यार्थी शिक्षण घेत आहेत. पण रात्री अभ्यास करण्यासाठी तेथे वीज नाही. मेणबत्तीच्या प्रकाशामध्ये, तेलाच्या दिव्यामध्ये त्यांना अभ्यास करावा लागतो आणि ही मुले त्या उजेडातच आपले नशीब अजमावत असतात. शहापूर तालुक्यामध्ये धाकणे येथे जिल्हा परिषदेची पहिली ते पाचवी पर्यंत शाळा आहे. तेथे 88 विद्यार्थ्यांसाठी केवळ एकच शिक्षक आहेत. परंतु आता त्या शिक्षकांची देखील डिसेंबरमध्ये बदली झालेली आहे. मग त्या गावातील लोक गटविकास अधिकाऱ्यांकडे गेले, शिक्षणाधिकाऱ्यांकडे गेले. परंतु याबाबतीत कोणतीही दखल घेण्यात आली नाही. मग तेथील गावकऱ्यांनी मोर्चा काढला, त्याची देखील दखल घेण्यात आली नाही. शेवटी तेथील गावकऱ्यांनी शाळेला कुलूप लावले. मुंबईपासून जवळ असलेल्या ठाणे जिल्हयातील कल्याण तालुक्याच्या संदर्भात मला सांगावयाचे आहे. ठाणे विभाग सोडला तर त्या जिल्हयातील उर्वरित प्रत्येक तालुक्यामध्ये पंचायत समितीची परीक्षा समिती आहे. त्या समितीमार्फत विद्यार्थ्यांच्या परीक्षेचे नियोजन केले जाते. याला फक्त कल्याण पंचायत समितीचा अपवाद आहे. या तालुक्यामध्ये पंचायत समितीच अस्तित्वात नाही. मग परीक्षा कशी घ्यावयाची ?

यानंतर कु.गायकवाड

श्री. पांडुरंग फुंडकर..

तेथील शिक्षकांनी यावर सोपा मार्ग शोधून काढला. पहिली पासून सातवीपर्यंतच्या सर्व वर्गांकरिता ज्या मागच्या वर्षी प्रश्नपत्रिका काढण्यात आल्या होत्या त्या सर्व प्रश्नपत्रिका तशाच ठेवण्यात आल्या. त्यातील एकही अक्षर बदलण्यात आले नाही. सन्माननीय सदस्य श्री. संजय केळकर यांनी नियम 93 च्या सूचनेद्वारे या ठिकाणी या संदर्भात एक मुद्दा उपस्थित केला होता. त्यास माननीय मंत्री महोदय श्री. हसन मुश्रीफ यांनी होकारार्थी लेखी उत्तर दिले होते. तसेच एका नगरसेवकाचे पत्र देखील माझ्याकडे आहे. 2006 व 2007 या दोन्ही वर्षांच्या प्रश्नपत्रिकेमधील एकही अक्षर बदलले नाही. त्यातील काना, मात्रा, वेलांटी, स्वल्पविराम काहीही बदलले नाही. जसेच्या तसे प्रश्न पुढच्या वर्षी विचारण्यात आले होते. जशी प्रश्नपत्रिका सन 2006 मध्ये काढण्यात आली होती. तशीच प्रश्नपत्रिका पुन्हा सन 2007 मध्ये काढण्यात आली. काय दिव्य आहे ? शिक्षण खातेही दिव्य आहे व तेथील शिक्षकही दिव्य आहेत. या मधून आपण विद्यार्थ्यांचे कसे काय भविष्य घडविणार आहात ? विद्यार्थ्यांच्या जिवाशी आपण का खेळत आहात ? बंद करून टाका या सर्व शाळा. शिक्षक जर काम करीत नसतील तर आपण सर्व शाळा बंद करा. परंतु विद्यार्थ्यांच्या जीवनाशी अशा प्रकारे खेळ करू नका. या प्रश्नपत्रिका मी आपल्याकडे पाठविणार आहे. अशा प्रकारचे शिक्षक असतील किंवा समितीचे सदस्य असतील त्यांच्यावर कडक कारवाई झाली पाहिजे. त्यांना केवळ समज देऊन चालणार नाही. कल्याण तालुक्यामध्ये सध्या अशी स्थिती आहे. माननीय मंत्री महोदयांनी या विषयासंदर्भात पूर्वी होकारार्थी उत्तर दिले होते. त्यांच्यावर वेतन वाढ रोखण्याची कारवाई केली जाईल असे सांगण्यात आले होते मात्र नेमकी कोणती कारवाई करण्यात आलेली आहे याचे स्पष्टीकरण झालेले नाही.

सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्य श्री. रावते आपण अकोला जिल्ह्यामध्ये गेला असाल, माननीय मंत्री महोदय प्रा. वसंत पुरके हे तर अकोला जिल्ह्याचे पालक मंत्री आहेत. अकोला जिल्हा हे माझे कार्यक्षेत्र आहे. त्या भागातून मी 3 वेळा खासदार म्हणून निवडून आलो होतो. मी मागील आठवड्यामध्ये तेथे गेलो होतो. तेथे सध्या 43 डिग्री इतके उष्णतामान आहे. रस्त्यावरून गाडीने जात असताना, वाटेमध्ये माझ्याकडील पाणी संपले. एका गावाच्या बाजूला गाडी थांबविली व ड्रायव्हरला पाणी आणण्यास सांगितले. जेथे गाडी थांबविली होती त्याच्या बाजूला एका घराची

..2..

श्री. पांडुरंग फुंडकर..

भित्त होती, दरवाजा नव्हता. ड्रायव्हर तेथे जाऊन आला व तो मला म्हणाला की, तेथे घर नसून एक शाळा आहे. मी त्याला सांगितले की, शाळा आहे म्हणजे तेथे पाणी असेल. ग्रामीण भागातील ती शाळा होती. आमची लाल दिव्याची गाडी बंधून तेथील एक शिक्षक धावत बाहेर आला. पाणी आहे काय, असे आम्ही तेथील शिक्षकाला विचारले. तो शिक्षक म्हणाला की, शाळा गावाच्या बाहेर असल्यामुळे, शाळेत पाणी नाही. मग शिक्षकाने पाणी आणण्याकरिता दोन मुलांना गावात पाठविले. पाणी आणण्याकरिता काय करायचे असा विचार करून मी त्या शाळेमध्ये बसलो. माननीय मंत्री महोदय प्रा. वसंत पुरके यांनी याची नोंद घ्यावी. ते या जिल्ह्याचे पालक मंत्री आहेत. मी त्या शाळेमध्ये गेलो. तेथे एक व्हरांडा होता. ती शाळा कौलारु होती. तो व्हरांडा वाकलेला होता. मी त्यांना विचारले की, हा व्हरांडा का वाकलेला आहे ? यावर त्यांनी मला विदर्भातील भाषेमध्ये असे सांगितले की, खांब कुसात मुडले. म्हणजेच हे खांब जमिनीतून सडलेले आहेत. म्हणून या खांबांना ताण देऊन ते बांधून ठेवले आहेत. हा खांब कोसळला तर या खांब्याच्या खाली दबून विद्यार्थी मरतील असे मी त्यांना सांगितले. यावर त्यांनी मला सांगितले की, याबाबत त्यांनी जिल्हा परिषदेला पत्र दिले होते. परंतु तेथील कोणताच अधिकारी आला नाही. म्हणून मग तेथील शिक्षकाने स्वतःच्या घरातील एक दोर आणून तो दोर या खांबाला बांधून ठेवला आहे.

सभापती महोदय, ही वस्तुस्थिती मागच्याच आठवड्यातील आहे. या शाळेतील वर्गाची स्थिती तर याहूनही वाईट आहे. तेथे पहिली ते चौथी या ईयत्तांकरिता एकच खोली आहे. मी त्यांना विचारले की, विद्यार्थ्यांना आपण कोठे बसवता ? मला वाटले तेथे दोन शिफ्ट असतील. सकाळ व संध्याकाळ अशा दोन शिफ्ट तेथे असतील. त्यांनी मला सांगितले की, आम्ही एकत्रच शाळा भरवितो. मी त्या वर्गांमध्ये गेलो. तेथे एका वर्गांमध्ये चार पट्ट्या होत्या. त्यांनी सांगितले, हा पहिलीचा वर्ग, हा दुसरीचा वर्ग, हा तिसरीचा वर्ग व हा चौथीचा वर्ग. एकाच खोलीमध्ये चारही वर्ग होते. तेथील शिक्षकाला मी विचारले की, तुम्ही एकाच वेळी मुलांना कसे काय शिकवता ? त्यांनी सांगितले की, पहिल्या वर्गाला, पहिल्या तासाला शिकवायचे असेल तर इतर वर्गातील मुलांचे कान आणि तोंड बंद. पहिला तास झाला की, दुसरीच्या ईयत्तेतील मुलांना शिकवतो. त्या वेळी पहिली, तिसरी व चौथ्या ईयत्तेतील मुलांचे तोंड व कान बंद. म्हणजेच तेथील शिक्षक चार तास अल्टरनेट शिकवत होते.

यानंतर श्री. बरवड..

श्री. पांडुरंग फुंडकर

मी विचारले की, या ठिकाणी शिक्षक किती आहेत ? त्यांनी सांगितले की, या ठिकाणी 2 शिक्षक आहेत. मी विचारले की, दुसरा शिक्षक कोठे आहे ? त्यांनी सांगितले की, तो सुट्टीवर आहे. तो असे म्हणाला की, मी खरे सांगू का, तो सुट्टीवर असला की मी शाळेत असतो आणि मी सुट्टीवर असलो की तो शाळेत असतो. त्या ठिकाणी चार वर्ग आहेत परंतु खोली एक, शिक्षक 2 आहेत परंतु एक शिक्षक सुट्टीवर अशी परिस्थिती होती. त्या विद्यार्थ्यांचे भविष्य काय आहे ? माननीय मंत्रिमहोदय प्रा. वसंत पुरके साहेब हे विदर्भातील आहेत आणि त्याच जिल्ह्याचे पालकमंत्री आहेत. जिल्हा परिषदांच्या शाळांची अशी अवस्था आहे. मुंबई-पुण्यातील विद्यार्थ्यांना त्यांच्या करियरसाठी सर्व प्रकारच्या सोयी उपलब्ध करून दिल्या जातात. आम्ही मुंबई-पुण्याच्या विद्यार्थ्यांचा व्देष करीत नाही. परंतु आपला हिंदुस्थान दोन भागामध्ये विभागला गेला आहे. एक हिंदुस्थान खेड्यामध्ये राहतो आणि दुसरा हिंदुस्थान शहरामध्ये राहतो. जसे शेतकऱ्यांच्या बाबतीत झाले तसेच शिक्षणाच्या बाबतीत झालेले आहे. शहरातील केजी वन मध्ये जाणारा, केजी टू मध्ये जाणारा किंवा फर्स्ट स्टॅंडर्डमध्ये जाणारा विद्यार्थी फाडफाड इंग्रजी बोलतो परंतु ग्रामीण भागातील इयत्ता सातवीमध्ये शिकणाऱ्या विद्यार्थ्यांला इंग्रजीमध्ये आपले साधे नाव सुध्दा लिहिता येत नाही अशी शिक्षणाच्या बाबतीत वस्तुस्थिती आहे. मी या ठिकाणी वेगळे काही बोलणार नाही. मी वस्तुस्थिती आपल्या नजरेसमोर आणून देणार आहे. मनामध्ये कोठे तरी दुखते म्हणून मी हे मांडत आहे. मी ग्रामीण भागामध्ये राहणारा विद्यार्थी आहे. मी सुध्दा एका खेड्यातून जवळपास पाच पाच किलोमीटर पायी जाऊन माझे शिक्षण पूर्ण केलेले आहे. म्हणून मला वेदना होतात. हे कधी दुरुस्त होणार ? आम्हाला मुंबई-पुण्याशी स्पर्धा करावयाची नाही तसेच त्यांच्याबद्दल व्देष नाही. परंतु खेडेगावातील शाळांसाठी चार भिंती आणि फळ्याची वानवा आहे. गेल्या 60-70 वर्षांनंतर सुध्दा त्यामध्ये फरक पडलेला नाही, हे खरे दुःख आहे. आपण समानतेच्या जवळही पोहोचलो नाही हे कशाचे लक्षण आहे ? आपण फुले, शाहू, आंबेडकर यांचे नाव घेतो. आपण सावित्रीबाई फुले यांचे नाव घेतो. पण ही परिस्थिती आपल्या महाराष्ट्राला शोभणारी नाही. फुले, शाहू, आंबेडकर यांचे नाव घ्यावयाचे परंतु महाराष्ट्रात मात्र परिस्थिती त्यापेक्षा वेगळी दिसते. मी जी उदाहरणे दिली ती

RDB/ SBT/ MMP/ KGS/ KTG

श्री. पांडुरंग फुंडकर

अनुभवातून दिलेली आहेत. मी विरोधासाठी विरोध करणारा कार्यकर्ता नाही. आपल्या माननीय शिक्षण मंत्र्यांना सुध्दा अनुभव आलेला आहे. मी त्यांची "महाराष्ट्र टाईम्स" दैनिकामध्ये आलेली मुलाखत वाचली. माननीय शिक्षण मंत्र्यांनी "महाराष्ट्र टाईम्स" ला एक मुलाखत दिली होती. ती मुलाखत मी वाचली. आपण त्या ठिकाणी वस्तुस्थितीवर आधारित सत्य बोलला त्याबद्दल मला आपला अभिमान आहे. मी आपला राजीनामा मागणाऱ्यांपैकी नाही. पण ग्रामीण भागातून आलेला, आदिवासी भागातून आलेला एक माणूस शिक्षणमंत्री होतो आणि शिक्षणासंबंधी त्याला जी कळकळ आहे ती कळकळ त्यांनी आपल्या वाणीतून "महाराष्ट्र टाईम्स" सारख्या वर्तमानपत्राला दिलेल्या मुलाखतीत व्यक्त करणे हे साधे काम नाही. एक लेख छापून आला. त्यातील काही वाक्ये मी या ठिकाणी जशीच्यातशी वाचून दाखवतो. आपण जी मुलाखत दिली त्यामध्ये आपण असे म्हटले आहे की, "एका दुर्गम गावातल्या आदिवासी पार्श्वभूमीतून आलेल्या मला शिक्षणाने खूप काही दिलं होतं. सामाजिक मानसन्मान तर दिलेच पण प्रचंड आत्मविश्वास दिला. येणाऱ्या प्रसंगाला सामोरे जाण्याची ताकद दिली. माणूस म्हणून मी जगायला शिकलो तो शिक्षणामुळेच." हे आपले वाक्य आहे. आपण पुढे असे म्हटले आहे की, "सर्वेक्षण आणि या व्हिजिटच्या दरम्यान या शाळांतील विद्यार्थ्यांची जी स्थिती समोर आली ती भयावह होती. विद्यार्थीनींच्या गळतीचे प्रमाण 59 टक्के होते. आठवी इयत्तेतल्या विद्यार्थ्यांना साधे सोपे इंग्रजी शब्द लिहिता येत नव्हते. चौथीच्या विद्यार्थ्यांचे गणित आठवीच्या विद्यार्थ्यांला सोडवता येत नव्हतं." ही मुलाखत आपणच दिलेली आहे. मी माझ्या पदरचे काही सांगत नाही. हे आपलेच वाक्य आहे. महाराष्ट्राच्या शिक्षण मंत्र्यांनी दिलेली ही कबुली आहे. आम्हाला या ठिकाणी फार बोलण्याची गरज नाही. मी माननीय शिक्षण मंत्र्यांच्या प्रामाणिकपणाबद्दल दाद देतो. माननीय शिक्षण मंत्र्यांनी आपल्या मुलाखतीत पुढे असे म्हटले आहे की, "अगदी मनापासून सांगतो की, राज्याचा शिक्षण मंत्री म्हणून या परिस्थितीबद्दल मला शरम वाटली." हे पुढचे वाक्य आपलेच आहे. मी आपल्याला असे म्हणणार नाही की, जर आपल्याला शरम वाटते तर हे खाते कशाला घेतले ? हे खाते घेण्याची काही गरज नव्हती. आपण विदर्भातील आहात. आमच्या विभागातील आहात, प्रामाणिक आहात.

यानंतर श्री. खंदारे

श्री.पांडुरंग फुंडकर.....

परंतु प्रामाणिक माणसावर शिक्षण खात्याची मला शरम वाटते असे म्हणण्याची पाळी यावी यापेक्षा महाराष्ट्राचे दुर्दैव असू शकत नाही. जो महाराष्ट्र देशाला दिशा देणारा आहे. जो महाराष्ट्र देशात अग्रगण्य राज्य म्हणून गणला जातो. या महाराष्ट्रातील शिक्षण मंत्र्यांवर शिक्षण विभागाची अवस्था पाहून शरम वाटते. शिक्षणमंत्री याची जी कबुली देत आहेत या शिक्षण क्षेत्राची दयनीय अवस्था आहे ती बदलण्याची जबाबदारी प्रामुख्याने 3 घटकांवर आहे. हे तीन घटक म्हणजे शासन, शिक्षक आणि शैक्षणिक संस्था आहे. या तिघांवर जबाबदारी असली तरी शासनाचे काय चालले आहे ? शासनातील त्रुटी दूर करून योजना आखणे, त्या योजनांची कठोरपणे अंमलबजावणी करणे, त्यासाठी निधीची तरतूद करणे हे शासनाचे काम आहे. परंतु शासनकर्त्यांना शिक्षणावरील खर्च अनुत्पादक वाटतो. शिक्षणावर फार खर्च करू नका, कारण तो अनुत्पादक आहे. बिल्डर्सवर खर्च करावा. त्यासाठी वाटेल तेवढी तरतूद करावी. पण शिक्षणावरील खर्च अनुत्पादक वाटतो. त्यामुळे या खात्याकडे दुर्लक्ष झालेले आहे. शिक्षणासाठी राबविण्यात येणा-या योजना बहुतेक करून केंद्र सरकार पुरस्कृत आहेत. केंद्राकडून या योजनांसाठी निधी येतो, परंतु आलेला निधी सुध्दा खर्च करू शकत नाही ही अवस्था आहे. महाराष्ट्राचे याबाबतीतही दुर्दैव आहे.

सभापती महोदय, सर्व शिक्षण अभियानाची या स्थिती आहे त्याची मी माहिती देतो. देशातील 6 ते 14 वयोगटातील प्राथमिक शिक्षण देण्याची केंद्र सरकारची योजना आहे. तत्कालीन पंतप्रधान श्री.अटलबिहारी वाजपेयी यांच्या काळात ही योजना सुरु झाली. ती योजना आता सर्व शिक्षा मोहिम या नावाने राबविण्यात येत आहे. या योजनेसाठी केंद्र सरकारकडून निधी येतो. या निधीतून वर्ग खोल्या बांधणे, शौचालये बांधणे, पिण्याच्या पाण्याची सोय करणे अशी कामे करता येतात. या मोहिमेंतर्गत निश्चित करण्यात आलेले उद्दिष्ट्य 2010 पर्यंत पूर्ण करावयाचे आहे. कॅंगने या योजनेच्या अंमलबजावणीसंबंधी कडक ताशेरे ओढले आहेत. त्यांच्या अहवालानुसार कोटयवधी रुपये प्रत्येक जिल्हयाला मिळतात, परंतु तो निधी कोठे मुरतो त्याचा शोध घेण्याची आज वेळ आलेली आहे. यासाठी सांगली महानगरपालिकेचे उदाहरण घ्यावे. त्यांनी वर्ग खोल्या बांधल्याच नाही, परंतु 88 लाख रुपये खर्च केल्याचे दाखविले आहे. आपण अकोला जिल्हयाचे

2....

श्री.पांडुरंग फुंडकर.....

पालक मंत्री आहात. त्यामुळे आपण मला माहिती द्यावी. आजच त्यासंबंधीची नियम 93 ची सूचना दिली होती, पण ती पुढे ढकलली गेली. सर्व शिक्षण अभियानाचे त्या अकोला महानगरपालिकेत काय चालले आहे ते जाऊन पहावे. त्या गैरव्यवहाराची चौकशी वेगळा माणूस पाठवून करावी. जिल्हाधिका-यांकडून चौकशी करू नका. त्या महानगरपालिकेने सर्व शिक्षण अभियानाची ऐंशी की तैशी करून टाकली आहे. त्या महानगरपालिकेने 47 लाख रुपये वर्षभर खर्च केले नाहीत. पण चमत्कार घडावा तसे 31 मार्च रोजी 47 लाख रुपये खर्च केल्याचे दाखविले. हे पैसे कोठे गेले ? हे पैसे एकेका वॉर्डामध्ये वाटले गेले. आपल्याच पक्षाचे तेथे महापौर आहेत. तेथे एक बैठक झाली आणि 57-57 हजार रुपयांचे आपापसात वाटण्यात आले. 31 मार्चच्या रात्रीमध्ये 47 लाख रुपयांचे वाटप करण्यात आले. त्याची चौकशी करणार आहात काय ? त्याचप्रमाणे तेथे 1 कोटी रुपये खर्चाच्या वर्ग खोल्या बांधण्याचे काम सुरु आहे. त्याला आपण भेट द्यावी. मी आपल्याबरोबर येण्यास तयार आहे. तेथे जुन्या विटांचा बांधकामासाठी वापरल्या जात आहेत, कच्चे बांधकाम सुरु आहे. उद्या त्या खोल्या पडल्या तर त्या अपघातात कोणाची मुले मरणार आहेत ? गोरगरिबांची मुले मरणार आहेत. एखाद्या महापौरांचा किंवा एखाद्या नगरसेवकांचा मुलगा मरणार नाही. कारण महानगरपालिकेच्या शाळांमध्ये पुढा-यांची मुले जात नाहीत. मरणारी मुले गरिबांची असतील. अशाप्रकारे केंद्र सरकारकडून आलेल्या पैशाचा योग्य पध्दतीने खर्च केला जात नाही, त्याचे गबन करण्याचे काम सुरु आहे.

नंतर श्री.शिगम

सभापती महोदय, बुलढाणा जिल्हयामध्ये सर्वशिक्षा अभियानांतर्गत संगणकाचे पैसे हडप केल्याचा मुद्दा मी या सभागृहामध्ये दोन-तीन वेळा उपस्थित केला होता. या सर्वशिक्षा अभियानाचे नियंत्रण प्राथमिक शिक्षण परिषदेकडे सोपविण्यात येते आणि त्यांच्यावर नियंत्रण ठेवण्यासाठी पुणे येथे सर्वशिक्षा मोहीम संनियंत्रण कक्ष स्थापन करण्यात आलेला आहे. अशा प्रकारे या योजनेची अंमलबजावणी चांगल्या प्रकारे करण्यासाठी दोन-दोन यंत्रणा आहेत. तरी सुध्दा या सर्वशिक्षा अभियानाचा राज्यामध्ये पूर्णपणे बोजवारा उडालेला आहे. या सर्वशिक्षा अभियानांतर्गत प्राथमिक शिक्षण परिषदेकडे 2004-05मध्ये 2156 कोटी रु. प्राप्त झाले होते त्यापैकी फक्त 911 कोटी रुपये खर्च झाले. 2001-2002मध्ये एकही पैसा या योजनेवर खर्च झालेला नाही. सन 2006-07 मध्ये या योजनेखाली 1168 कोटी रु. तरतूद प्राप्त झाली, त्यापैकी 895 कोटी रु. खर्च झाले. आर्थिक पाहणीमधून ही माहिती उपलब्ध झालेली आहे. सर्वशिक्षा अभियानासाठी निधी उपलब्ध असून देखील फक्त 37 टक्के निधी खर्च झालेला आहे. या 37 टक्क्यातून देखील अनेकांचे खिसे भरले गेले.

सभापती महोदय, सर्वशिक्षा अभियानाप्रमाणेच शालेय पोषण आहार ही योजना देखील केन्द्र पुरस्कृत आहे. या शालेय पोषण आहार योजनेसाठी केन्द्र सरकार निधी उपलब्ध करून देते. परंतु केन्द्राने दिलेला निधी देखील योग्य प्रकारे खर्च केला जात नाही. या शालेय पोषण आहारामध्ये मोफत तांदूळ पुरविला जातो. 75 रुपये प्रति किंवटल प्रमाणे वाहतूक अनुदान देखील दिले जाते. या शालेय पोषण आहार योजनेत होत असलेला भ्रष्टाचार मला येथे सांगण्याची आवश्यकता वाटत नाही. कारण कोळसा कितीही उगाळला तरी तो काळाच राहाणार. अनुदानित शाळातील विद्यार्थ्यांना पोषण आहार दिला जातो. विनाअनुदानित शाळातील विद्यार्थ्यांना ही योजना लागू केलेली नाही. एका शाळेमध्ये 4 वर्ग अनुदानित असतील आणि 3 वर्ग विनाअनुदानित असतील तर केवळ अनुदानित असलेल्या 4 वर्गातील विद्यार्थ्यांनाच पोषण आहार दिला जातो आणि विनाअनुदानित असलेल्या 3 वर्गातील विद्यार्थी हे त्यांच्या तोंडकडे पहात राहातात . शालेय पोषण आहार देताना अशा प्रकारे भेदभाव करणे राज्य शासनाला शोभणारे नाही. मुलींना देखील

..2..

(श्री. पांडुरंग फुंडकर....

व्यवस्थित ट्रीट केले जात नाही. अपंगांचा तर विचारच करायला नको. आज अपंगांच्या 674 शाळा असून 32992 विद्यार्थी शिक्षण घेत आहेत. या विद्यार्थ्यांना शिकविण्यासाठी 1992 शिक्षक नाहीत. शिक्षणाच्या बाबतीत अपंगांवर अन्याय होत आहे ग्रामीण भागातील विद्यार्थ्यांवर अन्याय होत आहे. 18 ऑगस्ट 2004 रोजी शासनाने एक आदेश निर्गमित केला. परंतु त्याची अंमलबजावणी आजतागायत झालेली नाही. त्या आदेशाची अंमलबजावणी करणार आहात की नाही याचे उत्तर माननीय मंत्रीमहोदयांनी आपल्या उत्तराच्या भाषणामध्ये द्यावे. केन्द्र सरकारकडून येणारा पैसा देखील या सरकारला नीट वापरता येऊ नये यासारखे दुसरे दुर्दैव कोणते असेल असे मला वाटत नाही.

सभापती महोदय, शिक्षकांच्या बाबतीत काय सांगायचे ! माननीय मंत्री महोदय हे प्राध्यापक आहेत. त्यांच्या काळात परिस्थिती कदाचित वेगळी असेल. मी सर्वच शिक्षक तसे आहेत असे म्हणणा-या पैकी नाही. शिक्षणाच्या दुरवस्थेस दोन घटक जबाबदार आहेत. पहिला घटक शासन आणि दुसरा घटक शिक्षक हा आहे. विद्यार्थ्यांला घडविण्याची त्याला सुसंकृत करण्याची जबाबदारी शिक्षकाची असते. शिक्षकाला कुंभाराची उपमा दिली जाते. कुंभार चाकावर मातीचा गोळा ठेवून चाकाला गती देऊन त्या मातीच्या गोळ्याला आकार देऊन मडके घडवितो. त्याप्रमाणे शिक्षक हा भावी पिढीचा शिल्पकार असतो. अध्ययन आणि अध्यापन हे आनंददायी व कृतिशील करून विद्यार्थ्यांवर चांगले संस्कार घडवून त्याला आदर्श नागरिक बनण्याची जबाबदारी ही शिक्षकाची असते. वयाच्या 8-9 वर्षांपर्यन्त विद्यार्थ्यांच्या व्यक्तिमत्त्वाचा विकास होत असतो. आत तशी अवस्था नाही. आज शिक्षकाला विद्यार्थ्यांच्या व्यक्तिमत्त्वाचा विकास करण्यासाठी वेळच मिळत नाही. शिक्षकांना 100 कामे दिलेली आहेत. ..

...नंतर श्री. गिते...

श्री. पांडरंग फुंडकर...

शिक्षकाकडे जनगणनेचे काम दिले आहे. कुटुंब नियोजनाची कामे शिक्षकांकडे सोपविण्यात येतात. अशा विविध कामांमुळे शिक्षक शाळेत उपस्थित रहात नाहीत. शिक्षक मुलांना शिकवत नाहीत. अशा परिस्थितीमध्ये देशाची भावी पिढी घडवावयास निघालो आहोत. अशी शिक्षकांची या राज्यातील स्थिती आहे. दुस-या बाजूला शिक्षण संस्था हा एक महत्वाचा घटक आहे. पावसाळ्यात उगवणा-या अळंबीच्या वनस्पतीप्रमाणे या संस्थांची निर्मिती होत आहे. जून महिना आला की, नवीन नवीन शिक्षण संस्था या राज्यात उदयास येतात. सदर शिक्षण संस्था विना अनुदान तत्वावर शासनाकडून देण्यात येतात. विना अनुदान सुरु असलेल्या संस्थांमधील शिक्षक आपल्या संस्थेला अनुदान मिळेल अशा अपेक्षेने वेतन न घेता विद्यार्थ्यांना शिकविण्याचे काम करीत आहेत. अशा संस्थांमधील शिक्षकांना पाच, पाच वर्षे वेतन दिले जात नाही. काही अनुदानित संस्थांमध्ये काही शिक्षकांना अर्धा पगार दिला जातो आणि पूर्ण पगार दिल्याच्या पे रोलवर सही घेतली जाते. सगळ्या शिक्षण संस्था राजकीय कार्यकर्त्यांची सोय करण्यासाठी काढण्यात येत आहेत. राजकीय कार्यकर्त्यांना शिक्षण संस्था दिल्या म्हणून माननीय शिक्षण मंत्र्यांवर सुध्दा आरोप झाले. परंतु मी माननीय शिक्षण मंत्र्यांवर आरोप करणार नाही. माननीय शालेय शिक्षण मंत्र्यांना शाळांचे वाटप केले, ते प्रकरण हायकोर्ट आणि सुप्रीम कोर्टापर्यंत गेले होते. सुप्रीम कोर्टातून आपण सहीसलामत सुटलात, ही गोष्ट तुम्ही कधी विसरू शकणार नाहीत. मुंबई,पुणे अशा शहरी भागातील शाळा सोडल्यातर ग्रामीण भागातील 75 टक्के शाळांना प्रयोगशाळाच नाहीत. राज्यातील 13 हजार शाळांना भींतीचे कुंपण नाही. 24 हजार शाळांना क्रीडांगण नाहीत. 23 हजार शाळांमध्ये विद्यार्थिनींसाठी प्रसाधनगृहे नाहीत. राज्यातील अनेक मर्जीतील शिक्षण संस्थाना शासनामार्फत अनुदान देत आहे. आजही या अनुदानित संस्थांकडून विद्यार्थ्यांच्या बाबतीत कोणत्याही प्रकारची सोय करण्यात आलेली नाही. अनुदानित शाळांमध्ये रिक्वायरमेंटप्रमाणे सुविधा उपलब्ध करून दिल्या जात नाहीत, त्या संस्थांचे अनुदान बंद करण्यासंबंधीची कडक कारवाई शिक्षण विभागाकडून का केली जात नाही ? मुंबईतील शाळेतील विद्यार्थ्यांसाठी हरियाना, हिमाचल प्रदेश येथून महागडे ट्रेडॉपॅक दूध, ऑरेज फ्लेवर, स्ट्रॉबेरी फ्लेवर द्यावे काय यासंबंधीची चर्चा होते. परंतु आज ग्रामीण भागातील शाळांमध्ये पिण्यासाठी पाणी नाही. मी मघाशी उदाहरण दिले की, ज्या शाळेला भेट देण्यासाठी मी गेलो होतो, त्या शाळेत पिण्यासाठी पाणी नव्हते. त्या शाळेतील विद्यार्थ्यांना गावात

2...

श्री. पांडुरंग फुंडकर...

पाठवून माझ्यासाठी पिण्याचे पाणी मागवून घेतले. अशाप्रकारे आज ग्रामीण भागातील शाळांची अवस्था आहे. माननीय शालेय शिक्षण मंत्र्यांना ग्रामीण भागातील शाळांची चांगली जाण आहे. यासंबंधी आपल्याला जाण नाही असे मी म्हणणार नाही. त्याचे कारण म्हणजे आपण ग्रामीण भागातील लोकप्रतिनिधी आहात. तुम्हाला ग्रामीण भागातील शिक्षण आणि शैक्षणिक संस्थांबाबतची चांगली जाण आहे, परंतु या क्षेत्राच्या बाबतीत मात्र आपण हतबल झालेला दिसत आहात. शिक्षण खाते घेतले ही एक चूक झाली असे आपण मागे म्हटले. याचा अर्थ शिक्षण क्षेत्रात सुधारणा करण्यात तुम्ही निश्चितपणे हतबल झालेला आहात असे मला वाटते. ग्रामीण भागात उच्च दर्जाचे शिक्षण दिले जात नाही म्हणून महाराष्ट्राची भावी पिढी उद्ध्वस्त होत चालली आहे. शिक्षण विभाग दोन भागात विभागला गेला आहे. दोन-दोन, तीन-तीन लाख डोनेशन देऊन फर्स्ट स्टॅन्डर्डमध्ये प्रवेश घेणारा एक पालक वर्ग आहे. करोडपती असलेल्या पालक वर्गातील मुलांसाठी चांगल्या व सोयीयुक्त शाळा आहेत. दुसरीकडे मात्र ग्रामीण भागात गरीब कुटुंबातील इयत्ता पहिलीमध्ये शिक्षण घेणा-या विद्यार्थ्यांस घालण्यास कपडे नाहीत, घरात चटणीवर तेल टाकावयास नसते एवढे दारिद्र्य विद्यार्थ्यांच्या कुटुंबात आहे. चटणीसाठी आवश्यक असलेले तेल देखील शासनाने महाग करून टाकले. अशा गरीब कुटुंबातील विद्यार्थी ग्रामीण भागातील शाळांमध्ये शिक्षण घेत आहेत. श्रीमंत पालकांचे विद्यार्थी आणि गरीब पालकांचे विद्यार्थी असे दोन भाग शिक्षण क्षेत्रात निर्माण झाले आहेत. शिक्षणाच्या बाबतीत जे दोन भाग निर्माण झाले आहेत ते कधी जवळ येणार आहेत की नाही यासंबंधीचा खुलासा माननीय मंत्री महोदयांनी करावा. शहरी भागात फर्स्ट स्टॅन्डर्ड शिकणारा विद्यार्थी फाड-फाड इंग्रजी बोलतो आणि ग्रामीण भागात इयत्ता आठवीमध्ये शिकणाऱ्या विद्यार्थ्यांस आपले स्वतःचे नाव इंग्रजीमध्ये लिहिता येत नाही. अशी या राज्यात शिक्षणाची दुरावस्था झाली आहे. म्हणून मला असे वाटते की, शिक्षण क्षेत्राच्या बाबतीत सर्वकष विचार करून आमलाग्र बदल केला पाहिजे. आज राज्यात शिक्षणाचा मोठ्या प्रमाणात बाजार सुरू झालेला आहे. शिक्षणाचा धंदा आज मोठ्या तेजीत चालला आहे. अनेक साखर कारखानदार सांगू लागले आहेत की, साखर कारखाना काढण्यात काही अर्थ नाही. कारखानाला काढला तरी ब-याच अडचणींना तोंड द्यावे लागते. कारखान्यासाठी विजेचा मोठा प्रश्न निर्माण झाला आहे. कामगार संप घडवून आणतात. कारखान्यातून जे प्रॉडक्ट तयार होते, त्यासाठी बाजारात तेजी मंदी असते, त्या गोष्टीस नेहमी

3...

17-04-2008

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

TT-3

श्री. पांडुरंग फुंडकर...

तोंड द्यावे लागते. म्हणून शिक्षण क्षेत्राकडे हे सहकार महर्षी वळले आहेत. शिक्षण उद्योग चांगल्या प्रकारे उदयास आला आहे. शिक्षण क्षेत्राकडे पैसे कमाविण्याच्या उद्देशाने बघावयास लोक बघावयास लागले आहेत. माननीय मंत्री महोदयांना सांगतो की, या क्षेत्राच्या बाबतीत थोडेसे सांभाळा.

यानंतर श्री. कानडे.....

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

सभापती महोदया, खरे म्हणजे आपण विदर्भाचे नांव गमावू नका. विदर्भाला बदनाम होऊ देऊ नका. कारण शिक्षणमंत्री विदर्भातील आहेत. म्हणून कठोर निर्णय घ्या. प्रसंगी मंत्रीपद गेले तरी चालेल पण विदर्भातील शिक्षणमंत्री म्हणून आपले नांव राहिल यादृष्टीने कठोर पावले उचला आणि शिक्षणाची व्यवस्था, शिक्षणाची घडी नीट बसविण्याचा प्रयत्न करा एवढीच विनंती करतो आणि या प्रस्तावावरील माझे भाषण संपवितो.

प्रस्ताव प्रस्तुत झाला.

श्री. अरविंद सावंत (मुंबई स्थानिक प्राधिकारी) : सभापती महोदया, सुरुवातीलाच मी आपल्याला मला या प्रस्तावावर बोलण्याची संधी दिल्याबद्दल धन्यवाद देतो. अतिशय जिद्दाळ्याचा असा हा विषय आहे. ज्यांनी गरिबीत शिक्षण घेतले त्यांना प्राथमिक शिक्षणाची गरज कालांतराने कशी कळते याचा एक विदारक अनुभव मी घेत आहे. आम्ही मुंबई शहरामध्ये वाढलो. गिरणगांवामध्ये प्राथमिक शिक्षण महापालिकेच्या शाळेत घेतले. आमच्या वेळी 'छडी लागे छम्छम् विद्या येई घम्घम्' असे म्हटले जात असे. शिक्षकाने मारले तर घरी पालकांना सांगण्याची हिंमत नव्हती. पालक सुध्दा वरती असे म्हणत की तुला शिक्षकांनी मारल म्हणजे तू काही तरी केलस म्हणून आणखी दोन धपाटे खायला लागायचे. इतके भय आणि आदर शिक्षकांबद्दल त्याकाळी होता. ते शिक्षक आज डोळ्यासमोर उभे राहतात. त्यांचे वागणे, त्यांचे बोलणे सगळेच आम्ही अनुभवले आहे. आमची पुस्तके कशी सांभाळायची आणि नंतर ती आपल्यानंतरच्या विद्यार्थ्यांना देण्यासाठी जपून कशी ठेवायची हे आम्ही शिकलो. अर्ध्या किंमतीत ती द्यायची. अर्ध्या किंमतीत पुस्तके देणारी दुकाने सुध्दा होती. नवी कोरी पुस्तके सोडाच जुन्या पुस्तकांची किंमत शिक्षण घेताना कळत होती. सकाळी विषय आला होता. आमचे शिक्षणमंत्री धुरंधर नेत्याचे नांव सांगू शकले नाहीत. शिक्षणमंत्र्यांना हे माहीत नसेल तर शिक्षणाची दुरवस्था कोणत्या शब्दात सांगितली पाहिजे हे कळत नाही. शिक्षण मंत्र्यांना मी सांगू इच्छितो की, जीवनात जगताना मरणाची चिंता करू नका. विधात्याने ते लिहून ठेवले आहे. स्वर्गीय इंदिरा गांधी या धुरंधर नेत्या होत्या. कोणत्याही पक्षाच्या असोत. त्यांना आणि त्यांच्या मुलाला भेटण्याचा योग मला आला. कोणाची त्यांच्यापुढे बोलण्याची हिंमत नव्हती. खरा पुरुष असणारी बाई होती. परंतु शिक्षणमंत्र्यांना धुरंधर नेत्याचे नांव सांगता आले नाही तर विद्यार्थ्यांसमोर आम्ही काय आदर्श ठेवणार ? धुरंधर नेता म्हणून आगरकर, शिवाजी महाराज होते. आता धुरंधर नेता म्हणजे ज्याच्यावर पोलीस केसेस आहेत, राजकारणात कसे पुढे यायचे आणि सत्ता मिळविण्यासाठी काय काय करायचे हा आदर्श आम्ही आमच्या नव्या पिढीसमोर आणतो आहोत. मातीला आकार देण्यासाठी माती तशी असावी लागते. सगळ्या मातीची मूर्ती होत नाही.

नंतर श्री. भोगले

श्री.अरविंद सावंत.....

काही माती मडकी होतात, मडकी सुध्दा उपयोगी असतात. मूर्ती सुध्दा ज्या मातीची घडते त्या मातीमध्ये चिकणपणाचा गुण असतो. मूर्ती घडविण्यासाठी दगडावर छिन्नी हातोडीचे घाव घालावे लागतात. असे घाव घालताना त्या दगडाने म्हणता कामा नये की, मला वेदना होत आहेत. तुम्ही आकार घायला निघाला आहात. तेव्हा धुरंधर नेता कोण हे मला सांगता येत नाही असे म्हणू नका. शिक्षकांच्या संदर्भात 'गुरुर्ब्रम्हा गुरुर्विष्णू गुरुर्देवो महेश्वरा' असे म्हटले जाते. साक्षात परब्रम्ह, म्हणजे ब्रम्हापेक्षा श्रेष्ठ अशा त्या गुरुने आम्हाला आकार दिला. शाळेत आमच्यावर संस्कार झाले. हा विषय चर्चेला येतो तेव्हा शेवटी शेवटी सन्माननीय विरोधी पक्षनेत्यांनी ज्या विषयाला हात घातला, ती खरी माझी वेदना आहे. शिक्षणामध्ये विषमता आम्ही निर्माण करीत आहोत. आदिवासींची मुले शाळेत कशी जातात? विदर्भामध्ये मी जाऊन आलो आहे. परंतु मोखाडा किंवा जव्हारमध्ये फिरून पहा. आदिवासींची मुले कशी शाळेत जातात? त्यांना कोणता गणवेश मिळतो? कोणता पोषण आहार मिळतो? आम्हाला दुपारच्या सुट्टीत दूध दिले जायचे. दुधाबरोबर चिक्की दिली जायची. चिक्की नसेल तर फळ मिळायचे. हा खरा पोषण आहार त्या काळात मिळत होता. संस्कार करण्याचे केंद्र म्हणजे या शाळा होत्या. डॉ.सर्वपल्ली राधाकृष्णन हे या देशाचे राष्ट्रपती होते. त्यांनी उद्गार काढले होते. "University is the Sanctuary of Knowledge" म्हणजे ज्ञानाचे मंदिर आहे असे म्हटले होते. नकळत संस्कार करण्याचे वय असते आणि नकळत संस्कार घडविण्याचे पण ते वय असते. आई वडील कसे वागतात, कसे सहन करतात, किती कष्ट घेतात यातून मुलांवर नकळत संस्कार होत असतात.

सभापती महोदय, कुठलंही बी भरडलं तर पीठ येईल. बी पेरलं तर रोपटं उगवेल. विचार पेरले तर त्या विचारांचे रोपटे उगवून ते पुढे वृक्षात रुपांतरित होईल. तुम्ही प्रयत्न करीत आहात. आज सभागृहात शिक्षण क्षेत्रातील सन्माननीय सदस्य गैरहजर आहेत. अपवादाने सन्माननीय सदस्य श्री.रामनाथ मोते उपस्थित आहेत, सन्माननीय सदस्य श्री.कपिल पाटील हे शिक्षक मतदार संघातून निवडून आलेले असले तरी ते पत्रकार आहेत. त्यांना मी शिक्षक मानत नाही. या दोन्ही सन्माननीय सदस्यांना मी सांगू इच्छितो की, मी पण शिक्षक आहे. परंतु डी.एड, बी.एड नाही. आमच्या शिवसेनेच्या सुरुवातीच्या काळात आम्ही महापालिकेच्या शाळातील विद्यार्थ्यांना मोफत शिक्षण देत होतो. कै.वामनराव महाडिक हे या सभागृहाचे सदस्य होते,

..2..

श्री.अरविंद सावंत.....

त्यांच्याकडे अप्रतिम ज्ञानभांडार होते. त्यांच्या नेतृत्वाखाली आम्ही संध्याकाळी विद्यार्थ्यांसाठी इंग्रजी, गणित, सायन्सचे मोफत क्लासेस घ्यायचो. कारण गिरणगावातील मुले पुढे गेली पाहिजेत. जीवन विकासाचे बीजारोपण शिक्षणातून होत असते. शिक्षण हे जीवन विकास करायला चालना देण्याचे किंवा सामाजिक विषमता नष्ट करण्याचे, गरीब-श्रीमंत भेदभाव बाजूला सारण्याचे आणि प्रत्येक बालकाला सामाजिक न्याय मिळवून देण्याचे प्रभावी साधन आहे. प्राथमिक शिक्षणाचा प्रसार व प्रचार जितका कसदार होईल, तितका समाज उन्नत होईल. आज कसदार शिक्षण मिळते का? हा खरा प्रश्न आहे. ग्रामीण भागातील शिक्षण क्षेत्रातील मुला-मुलींची घट याबाबतची आकडेवारी सन्माननीय विरोधी पक्षनेत्यांनी सांगितली. आज शाळा सुध्दा कशा आकारशून्य, चेतनाहीन, चैतन्य नसलेल्या आणि चेतनाशून्य झालेल्या आहेत.

(नंतर श्री.खर्चे.....

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी

श्री. अरविंद सावंत.....

शाळेतील वातावरण कसे, शिक्षक कसा येतो आणि कसा चालतो, कसा बोलतो, शिवरायाचे कैसे बालणे, कैसे चालणे, सलगी करणे कैसे असावे, तैसे शिक्षकाचे कैसे बोलणे, यावर सुध्दा हे अवलंबून असते. म्हणून दुःख एकाच गोष्टीचे आहे की, शिक्षणातील ही विषमता आहे ती दूर करण्याची गरज आहे. मी अनेक वेळा सांगत असतो की, आमचे पंढरीचे दांभिक वारकरी, प्रत्येक वारीला जातात पण सत्य बोलत नाहीत. त्यांना 50 वेळा विचारले की, तुमच्या छाताडावर उभे राहून वन खात्याच्या जमिनीवर सिंहगड इन्स्टिट्यूट उभी राहिली. कोण त्या सिंहगड इन्स्टिट्यूटचे मालक व चालक ? चार-चार लाख रुपये घेऊन त्या ठिकाणी अॅडमिशन देणार. जी मुले मुंबई महापालिकेच्या शाळेत जाणारी आहेत, ग्रामीण भागात जिल्हापरिषदेच्या शाळांमध्ये जाऊन शिकणारी मुले आहेत त्यांच्या बाबतीत वर्ग खोल्यांचा विषय जेव्हा येतो त्यावेळेस मात्र चेतनाहीनता येते. वातावरणात सुध्दा चैतन्य निर्माण करण्याची क्षमता असते. पंचतारांकित हॉटेलात गेल्यानंतर कुठे थुंकावे हे समजत नाही म्हणून थुंकी गिळतात. "द पार्टी" नावाचा पिक्चर आहे त्यावर टीका झाली होती. कारण भारतीय माणसावरच टीका होते आणि ती जरूर आहे. पण त्या पिक्चरमध्ये त्याला लघवीला जायचे असते त्यावेळी त्याची जी अवस्था होते ते त्या "द पार्टी" पिक्चरमध्ये दाखविले आहे. तसे थुंकायचे कुठे ही चिंता त्या वातावरणाने निर्माण होतो. म्हणून केवळ वैभवशाली वातावरण निर्माण केले म्हणून सारे शिक्षणाचे संस्कार होतात असे नाही. आम्ही महापालिकेच्या शाळेत शिकलो, आम्हाला त्याचा अभिमान आहे. कारण ज्योवळी माध्यमिक विद्यालयात गेलो त्यावेळी आम्हाला महापालिकेच्या शाळांमधून आलेले विद्यार्थी कच्चे मडके असतील, त्यांना इंग्रजी व गणित चांगल्या प्रकारे येत नसणार. आमची शाळा संध्याकाळी विशेष क्लास घेत होती. आणि माध्यमिक शाळांतील प्राथमिक आणि के.जी. पासून आलेल्या मुलांसाठी वेगळी वेळ दिली होती. अशा परिस्थितीत आम्ही महापालिकेच्या शाळेतील विद्यार्थी माध्यमिक शाळेतून पहिले आलो त्यावेळी त्याशाळेला समजले की, महापालिकेच्या शाळेत सुध्दा चांगले शिक्षक आहेत. परंतु आता आमच्या शिक्षकांना फक्त प्रमोशन आणि वेतनश्रेणीच पाहिजे. प्रमोशन आणि वेतनश्रेणी सुध्दा आवश्यकच आहे किंबहुना त्यांना असे प्रश्न सभागृहात मांडावे लागू नयेत अशीच आमची इच्छा आहे. कोण अधिकारी आहेत, त्यांना वेळेवर वेतन देत नाहीत. तसेच ज्या

श्री. अरविंद सावंत.....

शिक्षकांना हीच चिंता असली तर ते विद्यार्थ्यांना काय शिकविणार आहेत ? म्हणून शिक्षण खात्यातच अशी व्यवस्था पाहिजे की, अशा प्रकारच्या मागण्या करण्यासाठी शिक्षकांना सभागृहाचा आधार घ्यावा लागणार नाही. आम्ही सार्वजनिक क्षेत्रात काम करतो तेव्हा घरच्या चिंता असतील, घरात वाद असतील तर तो माणूस सार्वजनिक क्षेत्रात यशस्वी होत नाही. Behind every successful man there is a woman. तशी आमच्या यशामागे आमच्या पत्नी व मुले असतात म्हणून तो उभा राहतो. आपल्याकडे विद्यार्थ्यांची संख्या घटते ती किती प्रमाणात घडते याचा विचार केला काय आहे आपण ? संख्या किती घटला हा विषय जसा महत्वाचा आहे तसाच विषय गुणवत्ता हा सुध्दा महत्वाचा आहे. त्याची गुणवत्ता काय आहे, हे पाहिले पाहिजे. नापास होणाऱ्या विद्यार्थ्यांची चिंता न करता दहावीचा निकाल जाहीर होतो त्यावेळी 60 टक्के मुले पास झाली अथवा तेवढा निकाल लागला असे आपण म्हणतो पण त्याच वेळी 40 टक्के मुले नापास झाली हे आपण विसरतो. डमी विद्यार्थी परीक्षेला बसवून पास होण्याचे प्रमाण आहे. परीक्षा केंद्राच्या बाहेरून चिड्ड्या फेकून कॉप्यांचे प्रमाण वाढत आहे. सुदैवाने आता मिडिया आला म्हणून परिस्थिती बरी असेल. त्याप्रमाणे पी.एच.डी. सुध्दा आता लवकरच आणि स्वस्तात मिळते. म्हणून शिक्षणाचा उच्चस्तर आपण वाढवितो की कमी करतो, हा विचार महत्वाचा आहे. म्हणून शिक्षक, पालक आणि प्रशासक असे महत्वाचे तीन मुद्दे आहेत. आपण यामध्ये पालकांचा घटक विसरतो. पालकांची ही जबाबदारी आहे. शिक्षक हा ज्ञानसाधनेत वाहून घेतलेला, शाश्वत मुल्यांची जपणूक करणारा, नव्या विचारांशी, ज्ञान-विज्ञानाशी निष्ठा नव्या आविष्काराशी निगडीत असलेला, स्वतःच्या कर्तव्याशी मग्न असलेला, आणि आपल्या कर्तव्यातून नव्या समाजव्यवस्थेशी पूरक आणि पोषक अशा नव्या आचारविचारांशी दीक्षा घेऊन बाहेर पडणारा, समाजघटक निर्माण करणारा आहे.

यानंतर श्री. जुन्नरे

श्री. अरविंद सावंत

असा शिक्षक असला पाहिजे परंतु आज काय परिस्थिती आहे? आम्ही ज्यावेळेस शाळेत जात होते तेव्हा "गुरुजी" म्हणत असू परंतु आता "सर" म्हटले जाते. आम्ही शिक्षिकेला "बाई" म्हणत होते परंतु आता "मॅडम" म्हटले जाते. आता शिक्षिकेला "बाई" म्हटले तर त्याचा वेगळा अर्थ काढला जातो. आम्ही वडिलांना "बाबा" म्हणत असू परंतु आता "डॅडी" किंवा "पापा" म्हटले जाते. आम्ही आईला "आई" म्हणत असे परंतु आता "मॉम" किंवा "मम्मी" म्हटले जाते. सभापती महोदय, "मॉम" म्हटले की, मला "बॉम्ब" दिसतो. आपण मुलांना पोलिओ डोस शारीरिक अपंगत्व घालवण्यासाठी देत असतो परंतु शिक्षणाचा डोस हा सामाजिक, शैक्षणिक आणि राष्ट्रीय अपंगत्व घालू शकतो. शिक्षणाचा पोलिओडोस आज तळागाळात जात आहे काय? मला खरी चिंता प्राथमिक शिक्षणाची आहे. जर पाया मजबूत असेल तर त्यावर आपण कितीही मजले चढवू शकतो परंतु पायाच मजबूत नसेल तर त्याचा काही एक उपयोग होत नाही. शिक्षणाचा पाया मजबूत नसेल तर पुढे चांगल्या प्रकारचे शिक्षण घेता येत नाही. आज राज्यात 407 बोगस डी.एड. महाविद्यालये आहेत. यासंदर्भात कोर्टात केस झालेली आहे. शासनाने असे म्हटले आहे की, आमच्याकडे 53052 जागा आहेत अधिक नवीन विद्यालय मिळून 3950 जागा अशा 57002 जागा झाल्या आहेत. एनसीटीईआर काय म्हणते? 19502 एवढेच आहेत. 37920 जागा बोगस ठरत आहेत आपण याकडे लक्ष घालणार आहात काय? सभापती महोदय, मातृभाषेतील ज्ञान हे सर्वात चांगले असते. म्हणून आईच्या दुधात आणि डेअरीच्या दुधात फरक आहे. आईचे दूध हेच वाधिणीचे दूध आहे. आईच्या संस्कारातून दूध येत असते म्हणूनच शिवाजी महाराज जन्माला आले कारण जिजामातेच्या मनाने तशा प्रकारचे संस्कार गर्भावर केले होते. आमच्या मातृभाषेच्या संदर्भात तुम्ही काय केले? तीन भाषा मिळून 105 मार्क्स मिळाले तरी पास. मग मराठी भाषेमध्ये कितीही मार्क्स मिळाले तरी त्याची चिंता नाही. तीन भाषा मिळून 105 मार्क्स मिळाले की, बस झाले. अशामुळे मराठी भाषेचा उद्धार होणार आहे काय? मराठीमध्ये कम्पलसरी पास व्हावेच लागेल तर आणि तरच मराठीचा उद्धार होऊ शकेल. मी परवा मुलुंडच्या वाणी विद्यालयाचा विषय आपल्याकडे दिलेला आहे. या इंग्रजी माध्यमाच्या वाणी विद्यालयाने दुसरी भाषा कोणती घ्यावयाची तर मल्याळम किंवा तमिळ घेतलीच पाहिजे अशी सक्ती केलेली आहे. परंतु मराठी भाषेचा काहीच विषय नाही. मराठी भाषा

श्री. अरविंद सावंत

सगळीकडे सरेंडरच होत आहे. विवेकांनद यांनी म्हटले आहे की, "एज्युकेशन इज अ मॅन मेकींग अँड रिलिजन इज अल्सो अ मॅन मेकींग". माणूस घडवणारे ते शिक्षण, आणि माणूस घडविणारा तो धर्म. आज माणूस घडवणारे शिक्षक आज आहेत काय? मुलांना माणुसकीचा धर्म शिकवतो का? सभापती महोदया, मी आपल्याकडे मागणी करतो की, स्वातंत्र्यापूर्वीच्या चळवळीतील सर्व थोर नेत्यांची मुलांना शिकवली पाहिजे. वासुदेव बळवंत फडके हा चित्रपट शासनाने जाहीर केला आहे त्यामुळे विद्यार्थ्यांना वासुदेव बळवंत फडके कोण होते ते कळू द्या, चाफेकर बंधू कळू द्या. आमची मुले इंग्रजी माध्यमांच्या शाळेत जायला लागल्या पासून त्यांना ॲलेक्झांडर कळतो परंतु त्यांना शिवाजी महाराज कळत नाही. या मुलांना शिवाजी महाराज लुटारु होते असे शिकवले जाते. शिवाजी महाराजांचा पुतळा उभा राहिला तर त्याला कपड्यात बांधून ठेवले जाते. म्हणून आपल्याला नवी पिढी घडवायची असेल तर माझे आपल्याकडे एकच मागणे आहे की, मुले ही राष्ट्रांची संपत्ती असून राष्ट्राचे भावी आधारस्तंभ आहेत. राष्ट्र हे दगड-मातीने अथवा धनसंपत्तीने बनत नसते ते माणसाने बनते, वाढते व नावलौकिकाला येते. ते राष्ट्र निर्माण करण्याचे काम ख-या अर्थाने कुठे सुरु होत असेल तर ते प्राथमिक शिक्षणामध्ये होते. मी मुद्दामून उच्च शिक्षणाच्या विषयामध्ये हात घातला नाही. जो पर्यंत प्राथमिक शिक्षणाचा दर्जा वाढणार नाही. "अक्षर" या संस्थेने त्यांच्या ॲन्युअल स्टेटस रिपोर्ट ऑफ एज्युकेशन मध्ये 40 टक्के मुलांना वाचता येत नाही असे सांगितले आहे आणि हा रिपोर्ट आपण मान्य देखील केलेला आहे. मुलांच्या शिक्षणाचा दर्जा वाढावा यासाठी आपण प्रयत्न करीत आहात म्हणून आपल्या प्रयत्नाला मनोमन साथ देतो. डी.एड. चे शिक्षण घेतलेला शिक्षकांना या मुलांना शिकवता येईल काय यासाठी आपण इन्टर्नशिप सुरु करीत आहात त्याला माझे समर्थन आहे. आपण एक चांगले काम करीत आहात त्यामुळे मी पुन्हा एकदा सांगतो की, पाया मजबूत झाल्याशिवाय मंदिर उभे राहणार नाही. पाया मजबूत झाल्याशिवाय राष्ट्र उभे राहणार नाही आणि हे काम प्राथमिक शिक्षणात होत असते आणि हे काम आपण कराल अशी अपेक्षा बाळगतो व आपण मला विचार मांडण्यासाठी वेळ दिल्याबद्दल आणि प्राधान्याने संधी दिल्याबद्दल आपल्यालाही मनापासून धन्यवाद देतो.

यानंतर श्री. गायकवाड....

श्री. सख्यद जामा (महाराष्ट्र विधान सभा द्वारा निर्वाचित) : सभापति महोदय, शिक्षण के बारे में माननीय विरोधी पक्ष नेता श्री. फुंडकर ने जो प्रस्ताव पेश किया है, उस पर मैं अपने विचार प्रकट करना चाहता हूँ.

सभापति महोदय, माननीय विरोधी पक्ष नेता श्री. फुंडकर ने कहा कि महाराष्ट्र में शिक्षण की दशा ठीक नहीं है, लेकिन ऐसा भी नहीं है कि पिछले 60 साल में केन्द्रीय सरकार या महाराष्ट्र सरकार ने शिक्षण की ओर ध्यान ही नहीं दिया है. शिक्षण का प्रचार प्रसार तो बहुत हुआ है, लेकिन ग्रामीण क्षेत्र में जो शिक्षण की व्यवस्था है और जो शहरी क्षेत्र में शिक्षण की व्यवस्था है, उसमें तफावत बढ़ती जा रही है और ग्रामीण क्षेत्र की तरफ बहुत कम ध्यान दिया जा रहा है. श्री. फुंडकर जी ने इस बारे में बहुत विश्लेषण किया है और बहुत सारी रिपोर्ट हमारे पास भी हैं. अगर हम इन सारी बातों का अभ्यास करेंगे तो ग्रामीण क्षेत्र में शिक्षण की उचित व्यवस्था करने के लिए जो रिसोर्स चाहिए, जितने फंड चाहिए, उनकी बहुत कमी है. यह बात सच है कि सरकार के पास अपने सीमित साधन हैं और जब हम बजट में देखते हैं तो चाहे प्रायमरी एज्यूकेशन हो, चाहे सेकेन्डरी एज्यूकेशन हो, चाहे हायर एज्यूकेशन हो, चाहे टेक्नीकल एज्यूकेशन हो, चाहे प्रोफेशनल एज्यूकेशन हो, इन सब के लिए फंड की पर्याप्त व्यवस्था नहीं है. अगर हम शहरी क्षेत्र और ग्रामीण क्षेत्र में शिक्षण की सुविधाओं के बारे में तुलनात्मक रूप से देखेंगे तो जहां तक शहरी क्षेत्र का सवाल है तो वहां पर अंग्रेजी माध्यम के स्कूल है, कॉन्वेंट स्कूल हैं, अच्छे कॉलेज हैं और केन्द्र शासन की ओर से अच्छी यूनिवर्सिटी हैं. अभी तो इन्टरनेशनल एफिलिएटेड यूनिवर्सिटी आ रही हैं और बहुत सारा परफोरमेंस बेस्ड फंड लाने की व्यवस्था हो रही है. यू.जी.सी. की तरफ से भी वहां पर सुविधाएं मिल रही हैं, इसलिए शहरी क्षेत्र में प्रगति अच्छी हुई है, लेकिन ग्रामीण क्षेत्र में रिसोर्स की कमी है और सरकार को इस ओर ज्यादा ध्यान देना चाहिए. सरकार को देखना चाहिए कि रिसोर्स को कैसे मोबिलाइज करें. कई प्रदेशों में इस तरह की कोशिश हो रही है. ग्रामीण क्षेत्र में शिक्षण को बढ़ावा देने के लिए कॉर्पोरेट सेक्टर की मदद ली जा सकती है. इसका कॉमर्शियल अस्पेक्ट समझ में आता है. लेकिन अगर कॉर्पोरेट सेक्टर ग्रामीण क्षेत्र में एज्यूकेशनल इन्सिटिट्यूशन खोलना चाहते हैं तो हमें उनकी मदद लेनी चाहिए और शिक्षण क्षेत्र में उनको लाना चाहिए.

. . . 2

. . . . श्री. सय्यद जामा

सभापति महोदय, माननीय विरोधी पक्ष के नेता ने यहां पर कहा कि ग्रामीण क्षेत्र के स्कूलों में पानी की व्यवस्था नहीं है, टॉयलेट नहीं है, टीचर्स की सेलरी कम है और क्वालिटी टीचर्स की कमी है. ये सारी बातें सत्य हैं, लेकिन धीरे धीरे इसमें सुधार हो रहा है. ये सारी सुविधाएं देने के लिए अगर फंड की उचित व्यवस्था नहीं होगी तो मुझे नहीं लगता कि हम बहुत तेजी से इसमें सुधार कर पाएंगे.

सभापति महोदय, सर्व शिक्षा अभियान के लिए भारत सरकार की ओर से प्रयास किया जा रहा है, लेकिन वह पर्याप्त नहीं है. सब से ज्यादा ध्यान देने की बात यह है कि हमें फंड की व्यवस्था करनी पड़ेगी. हमारे कई पॉलिटिकल लीडर्स ने एज्युकेशन का काम अपने हाथ में लिया है और कहीं कहीं तो उन्होंने बहुत अच्छा काम किया है. लेकिन ग्रामीण क्षेत्र में इसका मिस-यूज भी होता है. एज्युकेशनल इन्सिटिट्यूट को कुछ लोग अपनी प्रॉपर्टी समझकर उसका मिस-यूज करते हैं, उन संस्थाओं में उचित व्यवस्था नहीं होती है और टीचर्स को सेलरी बराबर नहीं मिलती है. हमारे कई पॉलिटिकल लीडर्स ऐसे भी हैं, जिन्होंने एज्युकेशनल इन्सिटिट्यूशन को बहुत अच्छा बनाया है और उन्होंने इस क्षेत्र में बहुत अच्छा काम किया है.

. . . भाषण जारी, नंतर तालेवार.

सभापति महोदय,

श्री सय्यद जामा ...

लेकिन उसका विपरीत परिणाम यह हुआ कि शिक्षा मंहगी हो गई है. शिक्षा मंहगी हो जाने की वजह से आज मध्यम वर्ग के विद्यार्थी मेडीकल, इंजीनियरिंग, टेक्नीकल एज्युकेशन अफोर्ड नहीं कर पा रहा है. आज प्राइवेट मेडीकल कॉलेज में पोस्ट ग्रेज्युएट की शिक्षा के लिए 30 से 40 लाख रुपये लेकर प्रवेश दिया जा रहा है. इस स्थिति में आज उच्च शिक्षा, मेडकल एज्युकेशन, इंजीनियरिंग की शिक्षा मध्यम वर्ग, वर्किंग क्लास के लोगों से दूर होती जा रही है. यह वर्ग आज उच्च शिक्षा से वंचित हो रहा है.

सभापति महोदय, अब मैं कुछ सुझाव देना चाहूंगा. पहला सुझाव यह है कि शिक्षा के लिए अधिक से अधिक फंड की व्यवस्था होनी चाहिए. कुछ दिनों से हम न्यूज पेपर में पढ़ रहे हैं कि युनिवर्सिटी के कुछ टीचर्स यू.के. में वहां की शिक्षा पध्दति का अध्ययन करने के लिए जाने वाले हैं. वहां पर शिक्षा संस्थाओं में क्या सुविधाएं हैं, किस प्रकार की शिक्षा दी जाती है, फंड की व्यवस्था किस प्रकार की है, इत्यादि बातों की जानकारी के लिए कुछ टीचर्स यू.के. में जाने वाले हैं. मैं यह कह रहा था कि बड़े शहरों में बड़े लोग, सम्पन्न लोग मंहगी शिक्षा अफोर्ड कर सकते हैं लेकिन गरीब विद्यार्थी अफोर्ड नहीं कर सकते हैं. उसी प्रकार से बड़े शहरों में शिक्षा की व्यवस्था है लेकिन ग्रामीण क्षेत्रों में अच्छी शिक्षा की व्यवस्था नहीं है. इसलिए मेरा यह सुझाव है कि ग्रामीण शिक्षा का स्तर सुधारने के लिए और उसके लिए फंड जुटाने के लिए एज्युकेशन सेस लगाने की जरूरत हो तो वह लगाना चाहिए. इस प्रकार से एज्युकेशन सेस से जो धनराशि इकट्ठा होगी वह ग्रामीण क्षेत्र की शिक्षा व्यवस्था पर खर्च की जानी चाहिए. दूसरा मेरा यह सुझाव है कि, संविधान के अनुसार शिक्षा यह राज्य का विषय है. शिक्षा का गांव-गांव में प्रचार-प्रसार करने के लिए सभी के लिए अनिवार्य करनी चाहिए. हर नागरिक के लिए शिक्षा अनिवार्य करना हमारा उद्देश्य है तो यह उद्देश्य पूरा करने के लिए और नीचे के स्तर से शिक्षा में सुधार करने के लिए एक कमेटी या कमीशन का गठन किया जाना चाहिए, जो स्वतंत्र रूप से कार्य करें, सरकार के अधीन न हो. यह कमेटी या कमीशन नियमित रूप से मानेटरिंग करें, शिक्षा व्यवस्था, शिक्षा सुविधा, शिक्षा का स्तर और शिक्षा संस्थाओं का समय समय पर समीक्षा करें, सुपरविजन करें.

सभापति महोदय, स्कूलों को ग्रांट देने के संबंध में जो सरकार की नीति भेदभाव पूर्ण है. प्रधानमंत्री के 15 सूत्रीय कार्यक्रम में अल्पसंख्याक के लिए फंड देने की बात कही गई है. लेकिन

..2

श्री सय्यद जामा ...

उस पर अमल नहीं हो रहा है. मेरा यह सुझाव है कि आईटम वार्डज बजट का अलोकेशन होना चाहिए. अल्पसंख्याक के लिए 15 प्रतिशत बजट का अलोकेशन होना चाहिए. जिस प्रकार से आदिवासियों के विकास के लिए ट्रायबल सब-प्लान बनाया गया है और फंड की व्यवस्था की जाती है उसी प्रकार से अल्पसंख्याक के लिए आईटम वार्डज बजट का अलोकेशन होना चाहिए. दूसरी बात यह हो रही है कि जो विकास के काम हो रहे हैं वह अल्पसंख्याक क्षेत्र में नहीं हो रहे हैं. सरकार के आदेश जारी हो गए हैं लेकिन उन आदेशों पर अमल नहीं हो रहा है. उसी प्रकार से अल्पसंख्याक के स्कूलों को भी परमानेंट नो ग्रांट बेसिस पर परमीशन दी जा रही है.

इसके बाद श्री शर्मा..

असुधारित प्रत / प्रसिद्धि प्राप्त है

. श्री. सय्यद जामा (पूर्वी तालेवार)

अल्पसंख्यक वर्ग के लोग गरीब और पिछड़े होते हैं, वे आर्थिक रूप से पिछड़े हुए हैं, वे शैक्षणिक रूप से पिछड़े हुए हैं, इनको ग्रान्ट देने में भेदभाव किया जाता है. अल्पसंख्यक समुदाय की शिक्षण संस्थाओं को ग्रान्ट नहीं दी जाती है. इनको नो ग्रान्ट बेसिस पर परमीशन दी जाती है. मेरा सरकार से अनुरोध है कि अल्पसंख्यक समुदाय की शिक्षण संस्थाओं को ग्रान्ट देनी चाहिए. मुझे मालूम है कि बजट में आपके पास रिसोर्स कम हैं, लेकिन उसको जनरेट करने का उपाय करके अल्पसंख्यक समुदाय की शिक्षण संस्थाओं के साथ होने वाले भेदभाव को समाप्त करना चाहिए.

सभापति महोदय, भारत सरकार का जो एज्यूकेशन का पॅटर्न है और उसके अन्तर्गत आई.टी.आई. और डिप्लोमा में जो कोर्स चल रहे हैं, वे ग्लोबलाइजेशन की वजह से इरिलेवेंट हो रहे हैं. आई.टी. सेक्टर और बायोटेक सेक्टर की वजह से तब्दीली आ रही है. पूरे देश में और हमारे प्रदेश में भी इन इन्सिटिट्यूशन को अपग्रेड करने का काम किया जा रहा है और उसके लिए फंड भी दिया गया है. लेकिन यह काम ग्रामीण क्षेत्र में कम हो रहा है. ऐसा नहीं है कि मैं शहरी क्षेत्र के खिलाफ हूँ, लेकिन शहरी क्षेत्र के बारे में न बोलते हुए ग्रामीण क्षेत्र के बारे में इसलिए बोल रहा हूँ कि वहां पर व्यवस्था कमजोर है. भारत सरकार की स्कीम का फायदा उठाकर आई.टी.आई. और अन्य संस्थाओं में टेक्नीकल एज्यूकेशन और वोकेशनल एज्यूकेशन. का सिलेबस बदलकर उनको इम्प्रूव करना चाहिए ताकि वे जॉब ओरिएन्टेड हो सके. बहुत सारे नए विषय हमारे सामने आ रहे हैं तो इन नए विषयों को आई.टी.आई. में शामिल करने चाहिए. ग्रामीण क्षेत्र में बहुत सारे लोग शिक्षण संस्थाएँ खोलना चाहते हैं, लेकिन जब मंजूरी की बात आती है, उनको परमीशन देने की बात आती है तो ऐसा लगता है कि हमारे जितने बड़े नेता है, वे इन पर कब्जा कर लेते हैं और नीचे के लोग जो वहां पर शिक्षण संस्था चलाना चाहते हैं, उनको मौका नहीं मिलता है. इसलिए मेरा शासन से अनुरोध है कि जब शिक्षण संस्थाओं को मंजूरी दी जाती है तो उनके अलॉटमेंट की शुरुआत नीचे के लोगों से करें. जो प्रभावी व्यक्ति हैं, वे ज्यादा ले जाते हैं और दूसरे लोगों को मौका नहीं मिलता है, इस ओर माननीय शिक्षण मंत्री को ध्यान देना चाहिए.

. . . 3A 2

. . . श्री. सय्यद जामा

सभापति महोदय, हमारे माननीय सदस्यों ने मराठी भाषा के बारे में कहा कि मराठी एज्युकेशन अनिवार्य होनी चाहिए. इस बारे में 2 मत नहीं हो सकते हैं. लेकिन मातृभाषा भी अनिवार्य होनी चाहिए और उसके शिक्षण की भी व्यवस्था होनी चाहिए, इस बारे में भी 2 मत नहीं हो सकते. लेकिन जब हम शहरी और ग्रामीण क्षेत्र के बच्चों की तरफ देखते हैं तो ग्रामीण क्षेत्र का सातवीं कक्षा का बच्चा अंग्रेजी में अपना नाम भी नहीं लिख पता है. इससे हमें मालूम होता है कि शहरी क्षेत्र के शिक्षण और ग्रामीण क्षेत्र के शिक्षण में कितना भेदभाव है. इस भेदभाव को दूर करने के लिए ग्रामीण क्षेत्र में हमें नर्सरी और कॉन्वेंट एज्युकेशन को लाना पड़ेगा. ग्रामीण क्षेत्र के बच्चों को अंग्रेजी में शिक्षण लेने का अधिकार है. मैं मराठी या हिन्दी का विरोध नहीं कर रहा हूँ. छोटे शहरों में अंग्रेजी माध्यम के स्कूल खोलने की प्रथा शुरू हो गई है. ग्रामीण क्षेत्र में भी अंग्रेजी माध्यम से शिक्षण देने की शुरुआत करेंगे तो उनका भी शैक्षणिक स्तर ऊपर उठेगा.

. . . भाषण जारी, नंतर तालेवार

असुधारित प्रत / प्रसिद्ध प्रत

श्री सय्यद जामा ...

ग्रामीण क्षेत्रों के स्कूलों में अंग्रेजी का विषय होना चाहिए, अंग्रेजी माध्यम के स्कूलों की व्यवस्था होनी चाहिए, ग्रामीण क्षेत्र के बच्चों को अंग्रेजी माध्यम से शिक्षा दें ताकि ग्रामीण क्षेत्रों के बच्चे भी आगे बढ़ सके. यह देखा गया है कि टेलीविजन देखने के बाद लोगों का I.Q.(आई क्यू) बढ़ा है. आज हम देखते हैं कि शहर के बच्चों की तुलना में ग्रामीण क्षेत्र के बच्चों का आई क्यू कम है.इसलिए प्रायमरी स्कूल से ही अंग्रेजी विषय का आश्रय होना चाहिए. इसलिए मेरा यह सुझाव है कि ग्रामीण क्षेत्रों में भी अंग्रेजी माध्यम के स्कूलों की व्यवस्था होनी चाहिए, स्कूलों में बिजली की व्यवस्था होनी चाहिए,टेलीविजन की व्यवस्था होनी चाहिए, कम्युनिटी टेलीविजन की व्यवस्था होनी चाहिए ताकि ग्रामीण क्षेत्र के बच्चें उसका फायदा लेकर अच्छी शिक्षा हासिल कर सके. मैं अंत में फिर से यह दोहराना चाहूंगा कि शिक्षा के स्तर में सुधार करने के लिए एज्युकेशन सेस लगाने पर विचार किया जाए, इसके लिए कानून बनाया जाए तथा ग्रामीण क्षेत्र की शिक्षा का स्तर सुधारने के लिए, प्रचार-प्रसार करने के लिए अधिक से अधिक ध्यान दिया जाए. इतना कहते हुए मैं अपना भाषण समाप्त करता हूं. धन्यवाद.

इसके बाद श्रीमती फौजिया खान का भाषण.

श्रीमती फौजिया खान (नामनियुक्त): सभापति महोदया, मनुष्य के इतिहास में कई युग गुजरे हैं. ज्ञान, विज्ञान और विद्या के अथक प्रवास में भी कई महत्वपूर्ण ब्रेक थ्रू इस इतिहास के साक्षी हैं. जैसे कि अल्फाबेट का निर्माण होना, कागज का अविष्कार होना, झीरो या शून्य का शोध होना, डेसीमल सिस्टम का बनना, प्रिंटिंग प्रेस, टेलीग्राफ, रेडियो, टेलीविजन और टेलीफोन का अविष्कार होना मनुष्य के इतिहास में शामिल हैं. लेकिन ये सब अविष्कार चौदहवीं सदी से बीसवीं सदी तक एक धीमी रफ्तार से होते रहे. लेकिन आज का युग विज्ञान और तंत्र ज्ञान का युग है. फॅक्स, झेरॉक्स, कम्प्यूटर, इन्टरनेट इत्यादि का अविष्कार हुआ है. अंतरिक्ष में असंख्य सैटेलाइट्स का होना और टेलीकम्युनिकेशन जो आज एक आम अनुभव बन गया है. यह वह युग है जो मनुष्य के पूरे जीवन में, इतिहास में सबसे तेज रफ्तार, सबसे ज्यादा चुनौतियों वाला और सारे जग की दूरियों को एक उँगली के स्पर्श से नजदीकियों में बदल देने की क्षमता रखने वाला युग है. इसलिए बदलते हुए जागतिक नियम, कानून, एग्रीमेंट, कल्चरल सिंथेसिस ने इस युग के लिए नई चुनौतियाँ खड़ी कर दी हैं. आज जहाँ डीजिटल क्लासरूम की बात हम कर रहे हैं और ई-एज्युकेशन, टयूशंस और टी.व्ही. चॅनल्स की बात आम होने लगी है. वहाँ हम इस सभागृह में पीने के पानी, स्वच्छता गृह, शिक्षकों की कमी, स्कूलों के कमरों की कमी, बीच में ही शिक्षा छोड़ने (गळती) जैसी फंडामेंटल चर्चा कर रहे हैं, क्यों? नॉलेज रेव्हलूशन तो आज इस जग में है और वह हमारे देश और राज्य में भी है मगर नॉलेज रेव्हलूशन आज मालडिस्ट्रीब्यूशन है, बेलेस डिस्ट्रीब्यूशन नहीं है. शहरों की स्थिति अलग है, ग्रामीण क्षेत्र की स्थिति अलग है, यह बात साफ है. क्या हमारा एज्युकेशनल सिस्टम जमाने की तेज रफ्तार से कदम मिला कर चल रहा है? क्या यह आज की परिस्थिति में अनुकूल है, काबिल है, क्या हमारी एज्युकेशन पॉलिसी आज रेलिव्हेंट है? ये बहुत महत्वपूर्ण प्रश्न हैं. यह कहा गया है कि - "Islands of prosperity and continents of ignorance, poverty, illiteracy, over population, backwardness and poor health". अगर हमें ये बातें दिखाई दे रही हैं तो क्या यह चिंता का विषय नहीं है? एक सर्वे के मुताबिक आज की दुनिया में सबसे ज्यादा अशिक्षित इंडिया में रहते हैं. यानी आज सबसे ज्यादा अशिक्षितों में इंडिया नंबर वन पर है.

इसके बाद श्री शर्मा..

. . . श्रीमती फौजिया खान (पूर्वी तालेवार)

विश्व में तीसरे नंबर पर सब से ज्यादा साइंटिफिक, टेक्नोलोजीकल मॅन पावर भारतवर्ष में है. महात्मा गांधी ने वर्ष 1931 में कहा था "India lives in its villages. It is there that our producers live, voters live, the poor and illiterate live. It is the villages that hold the key to the country's problems. The irony is that in terms of the teaming millions inhabiting these villages our developments, our democracy and our education have all become irrelevant."

सभापति महोदय, एक जमाने में "मसल" को "पावर" माना जाता था, उसके बाद "मनी" को "पावर" माना जाता था और आज "माइंड पावर" है, "नॉलेज पावर" है, "मीडिया पावर" है, "कम्युनिकेशन पावर" है. हमारे नेता श्री. शरद पवार ने कहा था "येणा-या युगाचे ज्ञान हेच भांडवल आणि संपत्ती असणार आहे". आज हमारी संपत्ति "ज्ञान" है, आज हमारी दौलत "ज्ञान" है. एज्यूकेशन का विचार अपने आप में बहुआयामी और व्यापक है, वह जीवन के हर अंग को न सिर्फ स्पर्श करता है, बल्कि प्रभावित भी करता है. इसका दूसरा अर्थ यह है कि जिस दौर से हम गुजर रहे हैं, उस दौर की दिशा और गति को भाँपते हुए एज्यूकेशन में जरूरी बदलाव लाने की आवश्यकता है और यह समय की मांग है.

सभापति महोदय, मैं ऐसा समझती हूँ कि ग्रामीण और शहरी भाग में अन्तर दूर करना आज के वैज्ञानिक आविष्कारों के साथ मुश्किल नहीं है. एक जमाने में यह मुश्किल था. कल तक 100 मजदूर 8 दिन में जो काम करते थे, वही काम आज जे.सी.बी. मशीन एक दिन में करती है. कल तक नौकरियां सिर्फ शासकीय हुआ करती थी, आज बड़ी बड़ी कंपनियां "टेलर मेड" कोर्सस बना रही है और अपनी मॅन पावर को अपने हिसाब से तैयार करके, अपना सिलेबस तय करके अपनी कंपनी में 100 प्रतिशत प्लेसमेंट दे रही हैं. आज हमारे कोर्सस इरिलेवेंट हैं. आज का युवक सरकारी नौकरी में नहीं जाना चाहता, वह आई.ए.एस. या आई.एफ.एस. नहीं होना चाहता. अगर कोई ग्रॅजुएट होनहार विद्यार्थी है तो वह सरकारी नौकरी में जाने की बजाय प्राइवेट नौकरी पसंद करता है. आज प्राइवेट कंपनी उसे कॅम्पस इन्टरव्यू के द्वारा सलेक्ट करके 20-25 लाख रुपए वार्षिक सेलरी का ऑफर करती है. जब वह अपनी पढ़ाई कर रहा है, उस समय पर ही उसे प्राइवेट सर्विस में अच्छी सेलरी मिल जाती है, इसलिए अब सरकारी नौकरियों

.... 3C 2

. . . . श्रीमती फौजिया खान

में जाने का आकर्षण नहीं रहा है. इसीलिए सब से बड़ा सवाल यह है कि हमारी लोकसंख्या हमारे लिए श्राप है या वरदान है. अधिक लोकसंख्या को हम इंटेलीजेंटली वरदान में बदल सकते हैं. यह सवाल आज महत्वपूर्ण है कि क्या हमारी सोच और मानसिकता जमाने की तेज रफ्तार के साथ मॅच होकर चल रही है ? यह हमें देखना पड़ेगा कि क्या हमारी एज्यूकेशन पॉलिसी, हमारे कायदे कानून, बजटरी एलोकेशनस तय करते समय आज की बदलती हुई जरूरतों को ध्यान में रखा गया है या नहीं. आज एज्यूकेशन "नीड बेस्ड" होने की जरूरत है, रिलेवंट होने की जरूरत है. पुणे यूनिवर्सिटी के एक्स वाइस चांसलर डॉ. वी.जी. भिडे ने एक बार कहा था "शिक्षण देणारे सरकार पुरेसे शिक्षित नाही". इसलिए सरकार वही समझदार होगी जो शिक्षण पर होने वाले खर्च को इन्वेस्टमेंट समझेगी. विकसित देशों में 6 प्रतिशत से लेकर 12 प्रतिशत तक एलोकेशन शिक्षण पर किया गया है.

. . . . भाषण जारी, नंतर तालेवार.

असुधारित प्रत / प्रसिद्धासुधारित

17-04-2008

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

3D-1

NTK/ KTG/ KGS/

पूर्वी श्री. शर्मा

16:05

श्रीमती फौजिया खान...

उसको उन देशों ने इनवेस्टमेंट समझा. लेकिन हमने देश में एज्युकेशन पर होने वाले खर्च को इन्वेस्टमेंट नहीं समझा. हमने संशोधन में पैसा खर्च किया. आज उत्पादन बड़े पैमाने पर हो रहा है लेकिन हम उसके लिए मार्केट बन गए हैं और मार्केट के लिए हम सिर्फ असेंबल करने का काम कर रहे हैं. हमने एज्युकेशन को इन्वेस्टमेंट नहीं समझा इसलिए इतना बड़ा लोकतंत्र वाला हमारा देश दुनिया का मार्केट हो गया है और विकसित देशों में जहां शिक्षा पर बजट का अलोकेशन समझदारी से किया गया, उन देशों ने उस खर्च को इन्वेस्टमेंट समझा और आज वे देश प्रोड्यूसर बन गए हैं. यह बात सोचने की है. क्योंकि हमने अपने शिक्षा क्षेत्र में फिक्स सेलेरी दी है लेकिन उसको परफार्मेंस बेस्ड बनाने के बारे में हमने कभी नहीं सोचा. इसलिए आज हमारा 80 प्रतिशत खर्च सेलेरी पर हो रहा है. इतना खर्च करने के बाद भी हम क्वालिटी एज्युकेशन की बात सोचना जरूरी नहीं समझ रहे हैं. यूजीसी के चेयरमैन डॉ. सुखदेव थोरात ने 11 वीं पंचवर्षीय योजना के अन्तर्गत एज्युकेशन के लिए इस बार फाईव टाइम्स ज्यादा अलोकेशन देने की घोषणा की है. मैं यह समझती हूँ कि यह बहुत समाधानकारक बात है. क्योंकि सारे देश में और राज्य में जब तक शिक्षा पर अधिक से अधिक पैसा नहीं लगाते हैं तब तक सदन में बार बार सवाल आता रहेंगे, बेसिक फंडामेंटल सुविधा पर बार बार चर्चा करते रहेंगे और इसका कोई इलाज नहीं होगा. आज ज्यादातर लोग शिक्षा से इसलिए वंचित नहीं हैं कि सुविधाएं कम हैं. यह बात भी बताना बहुत जरूरी है कि शिक्षण इसलिए नहीं ले रहे हैं क्योंकि उनको वह शिक्षा नीड बेस्ड और रेलिह्वण्ट नहीं लगती. आम बात यह है कि पढ़ कर क्या फायदा, लड़कियों को क्यों पढ़ाया जाए, क्या पढ़ने के बाद नौकरी मिलेगी ? इस तरह की भाषा हमको लोगों से सुनने को मिलती है. तो इसका क्या है, इसका सोलूशन यह है कि शिक्षा फायदेमंद बनाई जाए, नीड बेस्ड, स्कील बेस्ड बनाई जाए. और सबसे अहम बात यह है कि शिक्षा को सिम्पलीफाईड और इन्टरेस्टिंग बनाया जाए. इंडिया विजन 2020, प्लानिंग कमीशन, गवर्नमेंट ऑफ इंडिया की रिपोर्ट में कहा गया है कि,

"Policies followed have not focussed on the quality. There is excessive dependence on the examination-based outcome.."

..2

17-04-2008

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

3D-2

NTK/ KTG/SBT

16:05

श्रीमती फौजिया खान..

हमारी सारी सोच एक्झामिनेशन बेस्ड आऊटकम पर ही है. जब कि एज्युकेशन टोटल व्यक्तित्व का विकास होता है. लेकिन हमारा पैरामीटर सिर्फ एक्झामिनेशन होता है. इसके बारे में भी सोचने की जरूरत है. करीकुलम ओवर लोड की यह बात है कि 10 वी क्लास में सबसे ज्यादा बच्चे अंग्रेजी और गणित में फेल होते हैं. गणित में ट्रिग्नोमेट्री, अल्जेब्रा और जॉमेट्री पढ़ाई जाती है जो बच्चे के आने वाले जीवन में अगर वह आर्ट, कामर्स की पढ़ाई करने जा रहा है तो उसको उसकी पढ़ाई कोई काम में नहीं आने वाली है . लेकिन जिस बच्चे को ये नॉलेज है कि वह गणित में ही आगे पढ़ने वाला है तो उसको वह फायदेमंद होगा. हर बच्चे को वे विषय पढ़ने पड़ते हैं. इसलिए गणित और अंग्रेजी विषय में 80 प्रतिशत बच्चे फेल हो जाते हैं. फंक्शनल मेथमेटिक्स, फंक्शनल इंग्लिश अगर किया जाए तो बेहतर होगा. एक पिक्चर बनी है-तारे जमीन पर. उसमें यह बताया गया है कि आप बच्चे की क्षमता को पहचानिए और क्षमता को पहचान कर उसे उसी दिशा में आगे बढ़ाए. आज स्पेशलाइजेशन का जमाना है. बच्चों को शुरु से ही स्पेशल डायरेक्शन में डाल दें तो हमें फेल होने वाले बच्चे नहीं बल्कि सक्सेस होने वाले बच्चे बनाने में कामयाबी मिलेगी. हमारे राज्य में सर्व शिक्षा अभियान शुरु हुआ लेकिन वह अपने उद्देश्य में कहां तक कामयाब रहा ? सर्व शिक्षा यानी सब को शिक्षा नहीं मिली. 2006 में 8604 करोड़ रुपये खर्च किए गए हैं लेकिन आज भी 50 प्रतिशत बच्चे 10 वी क्लास तक भी नहीं जाते, स्कूल छोड़ देते हैं.

इसके बाद श्री शर्मा..

. . . . श्रीमती फौजिया खान जारी (पूर्वी तालेवार)

सी.ए.जी. (कॅग) की रिपोर्ट में जिक्र किया गया है कि आज महाराष्ट्र में 7 लाख चाइल्ड लेबर हैं और इसमें से 1 लाख बच्चे पूरी तरह से अशिक्षित हैं. अगर आज हमारी यह हालत है तो सर्व शिक्षा अभियान में हम क्या कर रहे हैं ? उसकी स्प्रिट को फोलो करने की बजाय हम अलग ही स्कीम्स में पैसा डाल रहे हैं. एन.ए.एस.सी.ओ.एम. (नॅस्कॉम) के सर्वे के अनुसार 5 लाख ट्रेन्ड इंजीनियर्स की जरूरत आने वाले दिनों में रहेगी. इसी सर्वे में बताया गया है कि 2 लाख मेडीकल ग्रेजुएट कम हैं और 6 लाख नर्स की कमी है. इसलिए मॅन पावर को जनरेट करने की आवश्यकता है. विदेशी कंपनियों में बहुत बड़ी संख्या में पीएच.डी. रिसर्च स्कॉलर्स की जरूरत है और इसके लिए हाई कॅलिबर की यूनिवर्सिटी हमारे पास नहीं है. यह सब निर्माण करने की आवश्यकता है. मेडीकल की जरूरतों को पूरा करने के लिए, अधिक मेडीकल कॉलेज खोलने के लिए एम.सी.आई. को अपनी कंडीशन्स रिलेक्स करनी चाहिए और इसके लिए महाराष्ट्र सरकार को प्रयास करने चाहिए. मैं महाराष्ट्र सरकार से निवेदन करना चाहती हूँ कि अधिक मेडीकल कॉलेज बनाएंगे तो मॅन पावर की जरूरत पूरी होगी और आज जो बाजारीकरण की बात हो रही है, वह कम हो जाएगा. जब सुविधाएं कम होती हैं, तभी बाजारीकरण अधिक होता है.

सभापति महोदय, हमें "शाइनिंग इंडिया" और "गरीब भारत" में फर्क मिटाना ही होगा. सऊदी अरब में हमने देखा है कि छोटे से छोटे गांव में भी कम्प्यूटर कनेक्टिविटी की वजह से अरबन और रुरल के बीच की दूरी को कम कर दिया है. आज उनकी सुविधाएं छोटे से छोटे गांव तक पहुंचती हैं. जिस देश में एज्यूकेशन नाम के लिए भी नहीं था, वहां पर आज उन लोगों ने एज्यूकेशन को पूरे देश में पहुंचाने का काम किया है. इसलिए मेरा कहना है कि अगर हमें यह सब करना है तो नई पॉलिसी, नए जमाने के हिसाब से बनानी होगी. हमें नई एज्यूकेशन पॉलिसी में टीचर्स, पेमेंट सिस्टम, बजट सिस्टम, सिलेबस, एकजामिनेशन पॅटर्न के बारे में विचार करना होगा. इसके लिए एक कमीशन बनाकर अलग अलग देशों के बारे में स्टडी करके हमारी एज्यूकेशन पॉलिसी को रि-ऑर्गनाइज करने का समय आ गया है. अगर हम ट्रेडीशनल तरीके से चलेंगे तो बहुत पीछे रह जाएंगे, लेकिन पीछे रहने की गुंजाइश ही नहीं है. जिस तरह से रेल्वे स्टेशन पर लोकल ट्रेन में आप चढ़ना चाहें या न चढ़ना चाहे, आप अपने आप ट्रेन में चढ़ जाएंगे.

. . . 2

. . . . श्रीमती फौजिया खान

आपको प्रगति की तरफ जाना है, इसलिए प्रतिरोध करने में समझदारी नहीं है. अगर हम प्रतिरोध करते हैं और देरी करते हैं तो मैं आपको बताना चाहती हूँ कि हम पहले ही बहुत देरी कर चुके हैं.

सभापति महोदय, भगवद्गीता में कहा गया है :

"सुश्रूषा श्रावणं चैव ग्राहणं धारणं तथा ।

उहापोहार्थं विज्ञानं तत्त्वाज्ञचम धीगुणा॥"

यह भगवद्गीता में कहा गया है कि एज्युकेशन डायनेमिक और इन्टरेक्टिव होनी चाहिए और इसीलिए हमने अब रि-ऑर्गनाइज और क्वालिटी एज्युकेशन की बात कही है. माननीय सदस्य श्री. सय्यद जामा ने सही कहा कि अगर आपको रेवेन्यू जनरेट करना है तो कीजिए, लेकिन शिक्षण की क्वालिटी पर सरकार को ध्यान देना चाहिए और इसके ऊपर अधिक पैसा खर्च करना चाहिए. मैं उनकी बात से सहमत हूँ. एज्युकेशन का पीरियोडिकल क्वालिटी ऑडिट होने की जरूरत है. हमारे यहां पर एज्युकेशन की क्वालिटी का ऑडिट नहीं होता है. साइंस, गणित और कंप्यूटर की पढ़ाई का क्वालिटी ऑडिट सिर्फ परीक्षा तक सीमित न रहे, बल्कि पूरी एज्युकेशन प्रोसेस अचीवमेंट बेस्ड होनी चाहिए और इसकी क्वालिटी के लिए पैरामीटर्स बनाने चाहिए. यह सिर्फ वर्ग, खोली, फर्नीचर और टीचर्स की क्वालिफिकेशन पर बेस्ड न हो.

. . . . भाषण जारी, नंतर तालेवार.

ABG/ एसबीटी/ KTG/ पूर्वी श्री शर्मा.....

16:15

श्रीमती फौजिया खान ...

बल्कि ओवरआल एज्युकेशन प्रोसेस का है. मैं यह चाहती हूँ कि उसका पैरामीटर बनाकर एक स्टेट टेस्टिंग आर्गनाइजेशन बनाया जाए और क्वालिटी असेसमेंट एंड मॉनिटरिंग अथारिटी होनी चाहिए, जो सिर्फ यह काम करें. यह उद्देश्य है कि 6-14 साल की आयु के हर बच्चे को 100 प्रतिशत एलीमेंटरी एज्युकेशन मिले. इस प्रकार से प्री प्रायमरी एज्युकेशन पर टोटल फोकस करना चाहिए. मंत्री महोदय ने कहा कि 8 साल की आयु के अन्दर ही बच्चों में सारा विकास होता है. इस उमर के बच्चों की तरफ ज्यादा फोकस होना चाहिए. इसलिए आंगणवाड़ी और बालवाड़ी में 10 वी, 12 वी तक पढ़े शिक्षक बच्चों को पढ़ा रहे हैं तो वह ठीक नहीं होगा, ऐसा नहीं चलेगा. हायर एज्युकेशन में जो क्वालिफिकेशन है, उससे भी क्वालिफाईड लोग इस उमर के बच्चों को पढ़ाने के लिए जरूरी होते हैं और इतने एक्सपर्ट शिक्षक अगर इन बच्चों को पढ़ाएंगे तो 80 प्रतिशत बच्चों का हम अच्छी तरह विकास कर सकते हैं, उनका इन्टलेक्चुअल डेव्हलपमेंट अच्छी तरह कर सकते हैं. हमारा करीक्युलम नीड बेस्ड हो, पीस, हार्मनी और साईस्टिक टेम्पर को प्रमोट करने वाला हो. खास तौर से डिस्टंस लर्निंग, वर्चुअल क्लास रूम एंड सेल्फ लर्निंग नेटवर्क, वेबसाइट, टी.व्ही चॅनेल्स का उपयोग करके शिक्षा को प्रमोट करना चाहिए और ड्रॅस्टिक चेंज होना चाहिए. व्होकेशनल एज्युकेशन कम्युनिकेशन टॅक्नॉलॉजि पर आधारित होना चाहिए. हमारा इव्हेल्युशन सिस्टम फार्मेटिव्ह और फ्लेक्जिबल होना चाहिए. करीक्युलम लोड कम होना चाहिए. नैतिक शिक्षा इन्टीग्रेट होनी चाहिए, नैतिक मूल्य क्या है यह भी डिफाईन होने की जरूरत है. नैतिक मूल्य हर विषय में इन्टीग्रेट होना चाहिए न कि नैतिक मूल्य का अलग से एक विषय रखा जाए. विज्ञान, अंग्रेजी और सोशल स्टडीज में और हर विषय में नैतिक मूल्य इन्टीग्रेट करके उसका सिलेबस बनाना चाहिए. जितने भी जिला स्तर पर स्कूल हैं वे सारे स्कूल इन्टरनेट से एनसीईआरटी और एससीईआरटी से कनेक्ट होना चाहिए ताकि ट्रेनिंग और परफार्मेंस ये सारी चीज़े मॉनिटर हो सके. मैं और एक मांग यह करना चाहती हूँ कि महाराष्ट्र में जिला परिषद के कम से कम 100 स्मार्ट स्कूल बनाए जाए. ये स्मार्ट स्कूल ऐसे हो जिनके पास कम से कम 200 कम्प्युटर हो और वहाँ एलसीडी प्रोजेक्टर पर विज्ञान और गणित की पढ़ाई की व्यवस्था हो. अगर हर जिले में इस तरह के दो स्कूल आप शुरु करते हैं तो मुझे नहीं लगता है कि 100 करोड़ रुपये से ज्यादा खर्च आएगा. जिला परिषद के स्मार्ट स्कूल बनते हैं तो हम यह दिखा सकते हैं

...2

श्रीमती फौजिया खान..

कि सिर्फ प्राइवेट स्कूल और इन्टरनेशनल स्कूल ही यह काम नहीं कर सकते हैं बल्कि सरकार भी पैसा लगाकर यह काम कर सकती है. इस तरह की व्यवस्था करनी चाहिए. अगर यह आप करते हैं और नैतिक मूल्य को उसमें इन्टीग्रेट करते हैं तो आज जो कॉपी कल्चर की बात हो रही है, सामूहिक नकल (मॉस कॉपी) हो रही है, वह नहीं होगी. आखिर सामूहिक नकल क्यों हो रही है, इसके बारे में भी हमें सोचना चाहिए. सामूहिक नकल की जरूरत क्यों पड़ रही है? कमर्शियलिज्म की वजह से कॉपी हो रही है ? कॉपी इसलिए हो रही है कि हम अच्छा इंसान नहीं बना रहे हैं. एज्युकेशन का काम है अच्छा इंसान बनाना . मिर्जा गालिब ने कहा है,

बस के दुश्वार है, हर काम का आसान होना

आदमी को भी मयस्सर नहीं इंसान होना

सभापति महोदया, आज के जमाने में आदमी इंसान नहीं बन सक रहा है और इसलिए इस बात पर टोटल फोकस करना चाहिए. आदमी को भी इंसान बनना आज नसीब में नहीं है.

एनसीईआरटी के डायरेक्टर जनरल श्री जे.एस. राजपूत कहते हैं कि,

“It is true that without vision, cultures, communities and civilizations perish. Visions, dreams and future expectations must merge into contemporary realities.”

वे आगे यह भी कहते हैं कि,

"Properly planned educational inputs can contribute to increase in the gross national products, increased efficiency and effectiveness of governance."

सभापति महोदया, इन सब के लिए प्लानिंग पर फोकस करना चाहिए. शिक्षा मंत्री ने कहा कि शर्म से सिर झुक जाता है. शर्म से सिर झुकाने की जरूरत नहीं है. आज सिर्फ बदलते युग के साथ हमको बदलना है. आज रेव्हलूशन का युग है.

यूं तो हर रोज बदलते हैं जमाने के तेवर
सरकार वह है जो जमाने को बदल डाले.

...3

17-04-2008

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

3F 3

ABG/ एसबीटी/ KTG/

16:15

श्रीमती फौजिया खान

सभापति महोदया, हमें जमाने को बदलना है. अन्त में मैं स्कूल टाइमिंग के बारे में कहना चाहती हूँ. सुबह 7 बजे से दोपहर 12 बजे तक स्कूल का समय रहता है. मैं भी स्कूल चलाती हूँ. मैं समझती हूँ कि 7 बजे से 12 बजे तक के समय में हम आधा काम ही कर सकते हैं, पूरा काम नहीं कर सकते हैं. इसलिए स्कूल फुल डे होना चाहिए. एज्यूकेशन में न्यूक्लियस चाइल्ड है, हमें उसकी बात करनी चाहिए, टीचर तो उसका सेवक है, उसको पढ़ाने वाला है. अगर हमें न्यूक्लियस के हित में काम करना है तो फुल डे स्कूल होना चाहिए. इतना कहते हुए मैं अपनी बात समाप्त करती हूँ.

.....

भाषण पूर्ण, नंतर कानाडे.

असुधारित प्रत / प्रसिद्धि प्राप्त है

(श्रीमती फौजिया खान यांच्या हिंदी भाषणानंतर)

श्री. मधुकर चव्हाण (मुंबई स्थानिक प्राधिकारी संस्था) : सभापती महोदय, सन्माननीय विरोधी पक्षनेते श्री. पांडुरंग फुंडकर आणि त्यानंतर सन्माननीय सदस्य श्री. अरविंद सावंत आणि श्रीमती फौजिया खान यांनी अतिशय महत्वाच्या विषयाला स्पर्श केला आहे. मला असे वाटते की, सन्माननीय सदस्या श्रीमती फौजिया खान यांनी तर घरचा अहेर दिला आहे. उत्कृष्ट अशा तऱ्हेचे वक्तव्य त्यांनी केलेले आहे. शिक्षण या विषयावर चर्चा होत होती तेव्हा शिक्षण मंत्री आग्रहाने बोलत होते की शिक्षणावर चर्चा करा. अडीच तासांची चर्चा करा. माझे तर असे म्हणणे आहे की या इतक्या महत्वाच्या विषयावर चर्चा होत असताना सदनामध्ये किती सन्माननीय सदस्य उपस्थित आहेत ? महाराष्ट्रातील 10 कोटी जनतेच्या जीवन-मरणाच्या प्रश्नाला स्पर्श करणारा हा विषय आहे. अन्न, वस्त्र आणि निवारा याबरोबर जीवनामध्ये शिक्षण हा देखील सगळ्या मोठा आणि महत्वाचा भाग आहे. दुःख याचे होते की सन्माननीय सदस्य श्री. विक्रम काळे, श्री. सय्यद जामा सोडून किती सदस्य उपस्थित आहेत ? हे सदस्य शिक्षण संस्था चालवितात. सन्माननीय सदस्य श्री.रामनाथ मोते याठिकाणी उपस्थित आहेत. शिक्षण हे नवी पिढी घडविणारे असते. कर्तव्याची जाणीव करून देताना माझ्याकडे अधिकार आणि कर्तव्ये आहेत. Rights and duties are two sides of the coin. श्रीमती फौजिया खान यांनी अतिशय चांगल्या मुद्यांना स्पर्श केला आहे. दोन तीन महत्वाचे मुद्दे मी याठिकाणी मांडणार आहे. एकतर मुळामध्ये

श्री. आर.आर.पाटील : सभापती महोदय, शिक्षक प्रतिनिधी आमदार उपस्थित नाहीत अशी टीका करणे बरोबर नाही. त्यांना दुसरे काम असू शकते. बऱ्याच वेळेला सदस्य सभागृहात हजर असतातच असे नाही अन्य अडचणी असू शकतात. त्यांच्यावर अन्याय होऊ नये म्हणून त्यांची नांवे मागे घ्यावीत.

श्री. मधुकर चव्हाण : काही वेळेला स्पष्ट बोलण्याची आवश्यकता आहे. राजकीयदृष्ट्या प्रेरीत होऊन याला दुखवले तर काय होईल, त्याला दुखवले तर काय होईल असे केले तर एक दिवस हातात करवंटी घेण्याची पाळी येईल. सभापती महोदया, याठिकाणी अनेक चांगल्या सूचना केलेल्या आहेत. ज्या सूचना होतील त्याची अंमलबजावणी करण्यासाठी एक समिती करा अशी सूचना केलेली आहे. समिती करीत असताना 10 वी च्या पुस्तकातील चुका शोधण्यासाठी जशी समिती केली तशी नको. परीक्षा होऊन गेल्या तरी उमरजी समितीचा अहवाल आलेला नाही.

.....2

श्री. मधुकर चव्हाण

याठिकाणी लक्ष देऊन श्रीमती फौजिया खान यांचे भाषण आम्ही ऐकत होतो. त्यांचे मनापासून अभिनंदन करतो. त्यांनी जे बारकावे सांगितले ते शिक्षणक्षेत्रात अतिशय आवश्यक आहेत. एक अत्यंत महत्वाचा मुद्दा त्यांनी सांगितला. एका बाजूला शायनिंग आहे आणि दुसऱ्या बाजूला गरिबी आहे. आपल्या घरातील छोटी-मोठी मुले मोबाईलवर रिंगटोन बदलतात किंवा संगणकावर खेळतात परंतु दुसऱ्या बाजूला झोपडपट्टीतील मुले अशी आहेत की ज्यांना हे माहित सुध्दा नाही.

नंतर श्री. भोगले

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

श्री.मधुकर चव्हाण....

त्यामुळे जी पिढी भारताची भावी नागरिक होणार आहे त्या पिढीवर संस्कार करणारे शिक्षण हा महत्वाचा भाग आहे. शिक्षणामुळे क्रांती होते. परंतु गेल्या अनेक वर्षांचे अवलोकन केले तर आपल्या लक्षात येईल की, शिक्षणाने या देशामध्ये स्वातंत्र्यासाठी लोक लढले. शिक्षण संस्था चालविल्या, त्या संस्था चालविणारे आगरकर, लोकमान्य टिळक असतील, मान्यवर लेखक असतील या सगळ्या लोकांनी शिक्षण घेऊन त्यांनी इंग्रजांच्या विरोधात लढाया केल्या. सामाजिक चळवळीच्या, संघर्षाच्या लढाया चालविल्या असतील. तितका महत्वाचा भाग यामध्ये आहे. पहिली ते पदवी परीक्षांपर्यंत या काळात फक्त परिक्षार्थी शिक्षण होते. परीक्षा द्यायची, पदवी घ्यायची आणि बाहेर पडायचे. पोटार्थी शिक्षण दिले पाहिजे. जो शिक्षण घेतो ते शिक्षण समाज, देश बाजूला जाऊ द्या, माझ्या आई वडिलांचे पालनपोषण, माझे स्वतःचे जीवन चालविण्याइतकी पात्रता मला त्या शिक्षणातून मिळाली पाहिजे. शिक्षणाचे दोन भाग करावेत. एक तर आवश्यक असलेल्या ज्या प्राथमिक गोष्टी आहेत, इतिहास माहिती पाहिजे, जनरल नॉलेज माहिती पाहिजे तो अभ्यासक्रमाचा एक भाग करावा आणि बदलत्या काळानुसार, कालानुरूप पिढीला शिक्षण कसे देता येईल याचा विचार करून अभ्यासक्रमामध्ये बदल करणे आवश्यक आहे. लॉर्ड मेकॅले यांनी एका ठिकाणी म्हटले होते की, "100 लढाया करून भारतावर तुम्हाला राज्य करता येणार नाही. या भारतावर तुम्हाला सूर्य चंद्र असेपर्यंत राज्य करावयाचे असेल तर शिक्षण पध्दती बदलून टाका. या पिढीवर असे संस्कार करा, जे स्वतःचे स्वत्व विसरून जातील, स्वतःचे स्वपण विसरून जातील, स्वतःचा इतिहास विसरून जातील, स्वतःचे ज्ञान विसरून जातील." जगातून ज्ञान घेण्याची गरज नाही. पाणिनी, भवभूतीपासून जीवनाच्या प्रत्येक क्षेत्रात गणित, संस्कृत भाषा, इतिहास, शास्त्र, सर्जरी असेल, जीवनाच्या सर्व क्षेत्रात जगाला मार्गदर्शक होईल अशा प्रकारचे ज्ञान या देशामध्ये निर्माण झाले. परदेशातून घ्यायची गरज नाही. सन्माननीय उपमुख्यमंत्री इंग्रजी माध्यमातून शिकले नाहीत. कै.वसंतदादा पाटील इंग्रजी माध्यमातून शिकले नव्हते. शिक्षणमहर्षींनी इंग्रजी माध्यमातून शिक्षण घेतले नव्हते. लोकमान्य टिळक, आगरकर यांनी इंग्रजी माध्यमातून शिक्षण घेतले नव्हते. परमपूज्य डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर कॉन्व्हेंटमधून शिकले नव्हते. महात्मा फुले इंग्रजी माध्यमाच्या शाळेत गेले नव्हते. ज्यांनी समाज घडविला, राष्ट्र घडविले, ज्यांनी समाजाला दिशा दिली ते इंग्रजी मिडियमच्या शाळेत गेले नाहीत. आपणच आपले विसरलो आहोत. म्हणून शिक्षणामध्ये पहिल्यांदा

..2..

श्री.मधुकर चव्हाण....

दोन भाग केले पाहिजेत. सन्माननीय सदस्या प्रा.फौजिया खान यांना आठवत असेल, ज्या काळात आपण महाविद्यालयात शिकलो त्या काळात अनेक मुलभूत गोष्टी शिकविल्या जायच्या. आपण भवभूती विसरलो. भास, शाकुंतल विसरलो. मुंबई विद्यापीठामध्ये पूर्वी 11वी एसएससी होती. पहिल्या आणि दुसऱ्या वर्षाला संस्कृत विषय सक्तीचा होता. आज 50 मार्कांचे संस्कृत शिकविण्यासाठी शिक्षक मिळत नाहीत. पुन्हा पुन्हा जाहिराती द्याव्या लागतात. प्रत्येकाला सगळे विषय देऊ नका, आवडीप्रमाणे विषय देणे आवश्यक आहे. आपण अभ्यासक्रमामध्ये बदल केला पाहिजे. आपण दरवर्षी अभ्यासक्रम बदलता. सिलॅबस बदलता. विद्यापीठ असो, माध्यमिक शाळा असो. आता तर केंद्र शासनाच्या समितीने दहावीची परीक्षाच घ्यायची नाही असे सुचविले आहे. दहावी किंवा बारावीची परीक्षाच घ्यायची नाही. यासंदर्भात आपण त्याठिकाणी सर्वजण एकत्र चर्चेला बसा. राज्य तुम्हाला चालविण्यास दिले आहे. असा कायदा करता येतो का? शिक्षणाबाबत कालानुरूप आवश्यक असलेल्या गोष्टी बदलता येतील. परंतु घटनेची चौकट बदलता येत नाही. केशवानंद भारती केसमध्ये सांगितले आहे. घटनेचे बेसिक स्ट्रक्चर बदलता येणार नाही तसे या देशाची परंपरा, या देशाचा इतिहास, जात-पात, या देशाचा सगळा कॅनव्हास लक्षात घेऊन या देशाची पुढील पिढी निर्माण करण्यासाठी बेसिक स्ट्रक्चर निर्माण करावे आणि त्या आधारे पहिली ते पदवीपर्यंतचा अभ्यासक्रम निश्चित करावा. राज्य बदलले की घटनेमध्ये बदल करावा लागेल.

(नंतर श्री.खर्चे.....

श्री. मधुकर चव्हाण....

पण तुम्ही हे बदलू शकणार नाही. त्यासाठी आपण डायरेक्टीव्हज प्रिन्सिपल्स ऑफ स्टेट पॉलिसी वेगळी केली. हळूहळू त्या ठिकाणी आपण तसा कायदा करतो तर मग शिक्षणामध्ये आवश्यक असलेले बेसिक स्ट्रक्चर बदलणार की नाही ? येथे आपण जी समिती स्थापन केली त्या समितीने रिपोर्ट दिलेला आहे. त्या रिपोर्टमध्ये दिले आहे की, "तत्वज्ञानी राज्यकर्ता" या पाठातील मजकूर धर्म व जात यादृष्टीने आक्षेपार्ह असल्याकारणाने हा पाठ पुनर्संपादन समितीने वगळलेला आहे. मग आता हा पाठ का वगळण्यात आला, कशासाठी तो बदलला ? याचाही खुलासा होणे आवश्यक आहे. तसेच प्रत्येक ठिकाणी अभ्यास मंडळावर आम्ही राजकीय नियुक्त्या करतो आणि त्यातून अनेक प्रश्न नंतर निर्माण करतो. निदान शिक्षण हे क्षेत्र तरी यातून वेगळे ठेवले पाहिजे की, जेथे राजकीय नियुक्त्या करता कामा नये. अशा मंडळांवर त्या त्या क्षेत्रातील तज्ज्ञ नेमले नाहीत तर भयानक परिस्थिती निर्माण होणार आहे. परंतु तसे न करता केवळ राजकीय सोय म्हणून आपल्या कार्यकर्त्यांची सोय लावण्यासाठी अशा नेमणुका करू नयेत. आपल्या अहवालातील 26 पानावर असे म्हटले आहे की, या अभ्यास मंडळावर तज्ज्ञ व्यक्तित्वाची तसेच अभ्यास मंडळ प्रमुखाची नियुक्ती करतांना विषय तज्ज्ञ व्यक्तित्वाची नियुक्ती होणे आवश्यक आहे. परंतु आपण काय करतो की अमुक व्यक्तीला नगरसेवक पदाची संधी दिली नाही, राज्यपाल नियुक्त सदस्यत्व देता आले नाही, जिल्हा परिषदेवर पाठविता आले नाही अशा अभ्यास मंडळावर नियुक्ती करतो आणि शिक्षणाचेच वाटोळे करून टाकतो. सर्वात महत्वाचे म्हणजे शिक्षणाचा एक प्रकारे धंदा सुरु केलेला आहे, असे म्हटले तरी अतिशयोक्तीचे होणार नाही. उदाहरण म्हणून सांगायचे तर दादर येथील राजा शिवाजी विद्यालयामध्ये शिक्षक पहिलीच्या विद्यार्थ्यांला दररोज एक रुपयाचा टाईम्स ऑफ इंडिया पेपर आणायला सांगतात, तो पहिलीचा मुलगा काय वाचणार आहे टाईम्स ऑफ इंडिया पेपर ? तसेच इतर शाळांमधून फी म्हणून दोन हजार, तीन हजार फी आणि सहा महिन्याची एकदम फी अशा प्रकारे फी घेतली जाते. एखाद्या व्यक्तित्वाची दोन-तीन मुले असतील तर दर महिन्याला सहा हजार आणि सहा महिन्याची एकदम फी भरल्यास 36 हजार फी भरावी लागते. एवढी फी कोठून आणणार ? वास्तविक अशा प्रकारे फी आकारण्याचा नियम आहे काय ? घटनेच्या 30 व्या कलमानुसार मायनॉरिटी शिक्षण संस्थांवर कुठलेच बंधन नाही, असे आपण

श्री. मधुकर चव्हाण

म्हणतो पण हे कलम यासाठी घालण्यात आले की, बहुसंख्य लोकांनी अल्पसंख्य लोकांवर मुलभूत गोष्टींसाठी अन्याय करू नये. परंतु जगात कोठेच असा कायदा नाही. मात्र ज्या उद्देशाने हे कलम घातले त्याच्या नेमकी उलट परिस्थिती येथे होत आहे. कारण त्या संस्था म्हणतात की, आम्ही हिशेब देणार नाही, आम्ही ऑडिट करणार नाही, आम्हाला परदेशातून पैसा येतो, त्याचे ऑडिट करायचे नाही. म्हणून माझी अशी सूचना आहे की, घटनेतील 30 वे कलमच बदलून टाकावे. मी सुध्दा रत्नागिरी येथील प्राथमिक शाळा व ज्युनियर कॉलेजचा चेअरमन आहे. परंतु आम्हाला प्राध्यापकाची भरती करावयाची असेल तर ही पदे भरत असताना रिझर्वेशनचा विचार करावा लागतो. We are forward looking, we are not looking backward. आणि आम्हाला सांगितले जाते की, सुप्रिम कोर्टाच्या निर्णयाप्रमाणे चार जागा असतील तर त्यात एक अपंग, एक एस.सी., एक एस.टी. आणि एक ओ.बी.सी. साठी असलेला अनुशेष पाहूनच ही पदे भरली पाहिजेत. आणि माझे सुध्दा म्हणणे असेच आहे की, हे आपण केलेच पाहिजे. वर्षानुवर्षे ज्या समाजाला आपण छळले, अमानुष वागणूक दिली, घरच्या कुत्र्याला मांडीवर घेतो पण गावातील एखाद्या महारवाड्यातील माणूस सावलीला सुध्दा येऊ दिला नाही. संपत्तीचा वारसा म्हणून आपण हक्क सांगतो तसे बापाने केलेल्या पापाचे उत्तरदायित्व सुध्दा आपण स्वीकारले पाहिजे. म्हणून या मायनॉरिटी संस्थांना यातून सूट का देण्यात येते ? त्या एस.सी., एस.टी. अशी पदे भरत नाहीत, म्हणून हा कायदा बदला. निदान शिक्षण क्षेत्रासाठी तरी असा बदल करणे आवश्यक आहे. त्याचप्रमाणे कॉन्व्हेंट स्कूलबाबत परवा येथे चर्चा झाली. ज्यावेळी भाषावार प्रांतरचना झाली त्यावेळी गोळवलकर गुरुजींनी या भाषावार प्रांतरचनेला विरोध केला होता. त्याचे कारणअसे होते की, असे केल्याने हा देश एकसंध राहणार नाही. एक ना एक दिवस असा येईल की, या देशात भाषिक वाद, संकुचित वृत्ती वाढेल आणि लोक फक्त प्रांतापुरताच विचार करतील.

यानंतर श्री. जुन्नरे

अमेरिकेला तुल्यबळ असलेला रशिया आज विभागला गेल्यामुळे विकलांग झालेला आहे. कारण रशियाला छोट्या छोट्या राज्यामध्ये विभक्त केले गेले. जर आपण भाषावाद प्रांतरचना स्वीकारली आहे तर मराठी भाषेला महत्त्व आलेच पाहिजे. आज काही कॉन्व्हेंटच्या शाळेमधून किंवा इंग्रजी माध्यमांच्या शाळेमध्ये पाचवीपासून मराठी विषय शिकवला जातो. समाजातील कुठल्या वर्गाला काय वाटेल याची चिंता शिक्षण क्षेत्राचा विचार करतांना तरी करू नका एवढेच मला या निमित्ताने सांगावयाचे आहे. कारण आपण भारताची पिढी घडवण्याचे काम करीत आहोत. शिक्षण केवळ बाहयांगी असून चालणार नाही तर त्याचा आत्मा जागा करणारे संस्कारमय शिक्षण असण्याची गरज आहे. Every educated man cannot be a wise man. But it is not necessary that every wise man must be educated. प्रत्येक शिकलेला माणूस शहाणा असतो अशातला काही भाग नाही. परंतु जो शिकला नाही म्हणून तो शहाणा नाही असाही अर्थ होत नाही. अनेक अंगठे बहादुर माणसांनी समाजात क्रांती घडवून आणलेली आहे. बाबू गेनूला देश काय, समाज काय, स्वातंत्र्य काय, समता काय, बंधुत्व काय हे कोणी सांगितले होते काय? कोणीही आदेश न देता तो गाडीच्या पुढे आडवा पडला होताच ना? त्यामुळे मला असे वाटते की, शिक्षणामध्ये जर संस्काराचा भाग पाहिजे असेल तर धार्मिक शिक्षण देणे आवश्यक आहे परंतु माणसामधील राक्षस जागा करून विषमता निर्माण करणारे धार्मिक शिक्षण आपण विद्यार्थ्यांना देऊ नका परंतु चांगल्या प्रकारचे धार्मिक शिक्षण आपण देणार आहात की, नाही? राम, कृष्ण, ज्ञानेश्वर, एकनाथांचा धडा विद्यार्थ्यांना आपण देणार नाही का ? संत एकनाथ महाराज, देवाची पुजा करण्यासाठी गंगेचे पाणी घेऊन जात होते परंतु रस्त्यात त्यांना तहानलेले गाढव दिसल्याबरोबर त्यांनी पूजेसाठी आणलेले पाणी गाढवाला पाजले होते हे आपल्याला कसे विसरून चालेल? समाजामध्ये ज्यांनी क्रांती घडवली अशांचे धडे आपण विद्यार्थ्यांना देणार आहात की, नाही? अहिल्याबाई होळकरांच्या संदर्भात विद्यार्थ्यांना एखादा धडा असेल परंतु अहिल्याबाईंच्या समोर आपल्या लेकी, बाळी, सुना अशा 18 जणी सती गेल्या तेव्हा मल्हारराव होळकरांनी त्यांना सांगितले की, बाई तू सती जाऊ नकोस . अहिल्याबाई होळकरांनी काही धनगर समाजापुरतेच काम केलेले नाही तर सर्व समाजासाठी त्यांनी काम केलेले होते. अहिल्याबाईंच्या कार्यावर प्रबंध लिहिता येईल असे त्यांचे चरित्र आहे. असे चांगल्या प्रकारचे संस्कारक्षम शिक्षण आपण विद्यार्थ्यांना देणार नाही का ? आपण श्रीकृष्णाचा धडा विद्यार्थ्यांना देणार नाही कारण काय तर तो देववादी 2

श्री. मधुकर चव्हाण

आहे, म्हणून देणार नाही ? गरीब असलेल्या मित्राला म्हणजे सुदाम्याला सिंहासनावर बसवण्याची श्रीकृष्णाजवळ दानत होती ही बाब संस्कारक्षम होत नाही का? श्रीरामाचा धडा आपण मुलांना शिकवणार नाही का ? जेव्हा राम जन्माला आले नव्हते तेव्हा कैकयीला राजा दशरथाने वचन दिले होते व ते वचन पूर्ण करण्यासाठी श्रीराम 14 वर्षे वनवासात गेले होते. यामध्ये रामाचा काही सुध्दा गुन्हा नव्हता परंतु आपल्या आईला दिलेले वचन पूर्ण करण्यासाठी श्रीराम, सीता आणि लक्ष्मण वनवासात गेले होते. त्यामुळे अशा प्रकारचे धडे आपण मुलांना शिकवणार आहात की, नाही ? आम्ही जेव्हा मराठी माध्यमाची पुस्तके तपासतो तेव्हा त्यामध्ये गोंदिया, चंद्रपूर हे जिल्हे भूगोलामध्ये दाखवले गेले नाहीत. त्यामुळे आपण अशा अधिका-यांना कसे काय नेमलेले आहे ? कोणाची सोय करण्यासाठी तुम्ही अशा अधिका-यांना नेमले आहे काय? सभापती महोदया, टीव्हीवर कॉपी करतांना नेहमी दराखवले जाते. त्यामुळे कॉपी करणारा शिक्षक भेटला तर एक वेळेस कॉपी करणा-या विद्यार्थ्याला शिक्षा कमी करा परंतु कॉपी करणा-या शिक्षकाला कमीतकमी 10 वर्षांची शिक्षा करा. आज क्लासेस किती फोफावले आहेत याची आपल्याला माहिती नाही का? आज महाविद्यालयातील रेग्यूलर वर्गामध्ये विद्यार्थी बसत नाहीत. क्लासेसच्या संदर्भात शासनाची बंधने आहेत परंतु त्याचा उपयोग केला जात नाही. युनिव्हर्सिटीमध्ये शिकवणा-या शिक्षकांना खाजगी क्लासमध्ये शिकवता येत नाही असे असतांना हे शिक्षक खाजगी क्लासेस चालवत आहेत. जसे महानगरपालिकेच्या दवाखान्यात पूर्ण वेळ डॉक्टर म्हणून काम करत असेलेल्या डॉक्टरांना खाजगी प्रॅक्टिस करता येत नाही. तशाच पध्दतीने शिक्षकाला सुध्दा खाजगी क्लासमध्ये शिकवता येत नाही मग या कायद्याची अंमलबजावणी का करीत नाही? तुम्ही तयार केलेला कायदा फेल झाला असेल किंवा कालानुरूप नसेल तर त्याप्रमाणे पुन्हा नवा कायदा करा आम्ही त्यासाठी मदत करण्यास तयार आहोत. अग्रवाल क्लासची 12 वी ची फी 1 लाख रुपये. म्हणजे शिक्षण सुध्दा श्रीमंतांचेच झालेले आहे असा त्याचा अर्थ होतो. आता शिक्षण गरिबांचं राहिलेले नाही हे यावरून सिध्द होते. सगळ्याच बाबतीत कायदे करा अशातला भाग नाही परंतु आपण जे कायदे केलेले आहे त्याची काटेकोरपणे अंमलबजावणी शासनाने करण्याची वेळ आलेली आहे एवढेच मला या निमित्ताने म्हणावयाचे आहे. सभापती महोदया, महाविद्यालयांमध्ये संस्कृतच्या अभ्यासक्रमातील धडे घालणे आवश्यक झाले आहे.

यानंतर श्री. गायकवाड....

श्री.मधुकर चव्हाण

सभापती महोदया, दुसरी गोष्ट त्यांनी आपल्या अहवालामध्ये जी सुचवली होती ती देखील बरोबर आहे. त्यांनी असे सांगितले होते की, "मॉडेल स्कूल्स काढण्यात आली पाहिजेत." शाळेमध्ये कॉम्प्युटर्स देण्यात येतील असे सांगितले गेले आहे परंतु ही कॉम्प्युटर्स कोठून देणार आहात ? या ठिकाणी मी केवळ टीकेसाठी काही बोलणार नाही. आमचे तोंड बंद करण्यासाठी आपण त्या दिवशी असे म्हणाला होता की, "शासनाच्या तिजोरीमध्ये खूप पैसे आहेत." ही गोष्ट मला देखील मान्य आहे. कदाचित राजकारणामध्ये आपण एकमेकाशी काही बोलू व त्या संदर्भात राजकारण करू. माझ्या घरातील लहान मुलगा किंवा मुलीचा मुलगा कॉम्प्युटरवर खेळ खेळत असतो परंतु गरीब मुलांनी काय करावयाचे ? गरीब मुलांची कॉम्प्युटरची सोय शाळेत करण्यात येणार असून प्रत्येक शाळेला कॉम्प्युटर देऊ असे सांगण्यात येते. आमदार निधीतून शाळेला कॉम्प्युटर द्यावयाचा असेल तर त्याकरता जिल्हाधिका-यांची परवानगी घ्यावी लागते. ही परवानगी घेत असतांना ते असे सांगतात की, प्राथमिक शाळेत द्यावयाचा नाही, माध्यमिक शाळेत द्यावयाचा नाही वगैरे वगैरे. मला असे सांगावयाचे आहे की, ग्रामीण भागातील शाळेमध्ये कॉम्प्युटर दिले गेले पाहिजेत आणि कॉम्प्युटर कसा असतो आणि जग कोठे चालले आहे याचे ज्ञान त्या शाळेतील विद्यार्थ्यांना मिळाले पाहिजे. जगाच्या स्पर्धेत जर उतरावयाचे असेल तर त्याप्रमाणे कालानुरूप शिक्षण पध्दतीमध्ये आमलाग्र बदल करावा लागेल परंतु अशा प्रकारे आमलाग्र बदल करण्याची इच्छा शक्ती शासनाकडे आहे काय ? माननीय गृह मंत्री श्री.आर. आर. पाटील यांना मी सांगू इच्छितो की आपण सत्तेवर आल्यानंतर सत्ता टिकविण्यामध्ये, एकमेकांना खो देण्यामध्ये, एकमेकांशी कबड्डी खेळण्यामध्ये आपले आयुष्य जाते. परमेश्वराच्या कृपेने आज आपल्याला सत्ता मिळालेली आहे. मी आपल्यावर टीका करीत नाही परंतु नगरविकास खात्याचा मंत्री आहे व त्याने महाराष्ट्र राज्यातील सर्व महानगरपालिकेच्या आयुक्तांना आणि नगरपालिकेच्या मुख्य अधिका-यांना बोलावून शहरामध्ये पाण्याची, गटाराची काय व्यवस्था आहे या संदर्भात विचारणा केली आहे. असे कधी घडते काय ? शिक्षण मंत्र्यांनी महिन्यातून एकदा रिव्ह्यू बैठक घेतली आहे काय ? शाळा संचालकांना किंवा बीट ऑफिसर्सना किंवा जे कोणी झोनचे अधिकारी असतील त्या अधिका-यांना बोलावून शाळेचे अनुदान वेळेवर दिले जाते काय, अभ्यासक्रम शिकवला जातो काय ? याबाबतीत त्यांना कधी विचारणा केली आहे काय ? खेळासाठी पैसे ठेवण्यात येतात परंतु ग्रामीण भागात अनेक ठिकाणी फुटबॉल नसतो,

श्री.मधुकर चव्हाण

व्हॉलीबॉल नसतो. शहरात राहणा-या माणसाची चिंता शासनाने करु नये, शहरातील माणूस कसा तरी जगतो आणि आपल्या मुलांना शिकवतो.त्याला शिक्षणाचे महत्व कळले असल्यामुळे तो आपल्या मुलांना शिकवतो. शहरात राहणा-या एखाद्या मुलाची आई भांडी घासत असेल . आपण ज्या खस्ता खाल्या आहेत त्या आपल्या मुलांना खाव्या लागू नयेत म्हणून ती बाई भांडी घासून चरितार्थ चालवते आणि मुलाला मात्र इंग्रजी माध्यमाच्या शाळेत शिकवते. माझी आई सुध्दा गिरणीमध्ये काम करीत होती आणि तिने आम्हाला शिकवले . तिने कधीही आम्हाला कपबशा विसळायला जा असे सांगितले नाही. याचे कारण असे की शहरामध्ये राहिल्यामुळे त्यांना जाणीव असते परंतु आज ग्रामीण भागात राहणा-या लोकांच्या शिक्षणाबद्दलच्या जाणीवा मेलेल्या आहेत. ग्रामीण भागातील मुलींची गळती थांबविण्यासाठी सायकल दिली जाईल किंवा अन्य प्रोत्साहन दिले जाईल असे सांगण्यात येते यासबंधी आखण्यात आलेली योजना चांगली आहे परंतु ही आपली शोकांतिका आहे याचे आपल्याला सुध्दा भान आहे. आपल्या पत्नीला किंवा अन्य दोन व्यक्तींना बरोबर घेऊन महर्षी धोंडो केशव कर्वे आणि महात्मा ज्योतिबा फुले यांनी शाळा चालविल्या होत्या परंतु परंपरावादी लोकांनी आणि शिक्षण म्हणजे माझीच मक्तेदारी आहे असे समजणा-या लोकांनी, सगळे वेद मीच शिकले पाहिजे, बाकीच्यांनी कोणी शिकता कामा नये अशा प्रकारे ज्यांची मक्तेदारी होती त्या लोकांनी त्यांच्यावर शेंण फेकून मारले होते. परंतु तरी देखील ते अत्यंत जिद्दीने उभे राहिले होते. आज आपण 20 व्या शतकाची भाषा करीत आहोत आणि मुलीला असे सांगतो की , "जा गं बाई शाळेत तुला सायकल देण्यात येईल, जा गं बाई शाळेत तुला "दोरीवरच्या उडया " देण्यात येईल, जा गं बाई शाळेत तुला बाहुली देण्यात येईल." आज या मुलींना अशा प्रकारे का सांगण्यात येत आहे ? या बाबतीत माझे असे म्हणणे आहे की, मधल्या काळात शिक्षकांना फॅमिली प्लॅनिंगची फालतू कामे करावयास लावली त्या ऐवजी प्रत्येक गावात जाऊन घरो घरी जाऊन मुलांना शाळेत पाठवा असे जर पालकांना समजावून सांगितले असते तर बरे झाले असते. घरोघरी जाऊन मुले शाळेत जातात किंवा नाही हे शिक्षकांनी पाहिले असते तर बरे झाले असते.डॉ.बाबासाहेब आंबेडकरांनी असे सांगितले होते की "शिका, संघटीत व्हा आणि संघर्ष करा" त्यांनी त्यावेळी अत्यंत क्रानोलॉजिकली सांगितले होते. त्यांच्या सगळ्या साहित्यामध्ये त्यांनी अशाच प्रकारे सांगितले होते. त्यांनी प्रथम संघर्ष हा शब्द कधीच वापरला नाही. त्यांनी प्रथम असे

श्री.मधुकर चव्हाण

सांगितले की, शिक्षण घ्या. प्रथम संघर्ष करा, मारामारी करा, दगड फेका असे त्यांनी सांगितलेले नाही. प्रथम शिका व शहाणे व्हा आणि शहाणे झाल्यानंतरच संघर्ष करा असे त्यांनी सांगितले याचे कारण असे की, शिकल्यानंतर आपण केलेला संघर्ष बरोबर आहे काय हे आपल्याला कळते, त्याचबरोबर शहाणे झाल्यानंतर मी जो काही संघर्ष करतो तो बरोबर आहे काय हे समजते. डॉ.बाबासाहेब आंबेडकरांनी कोणताही संघर्ष अविवेकाने केला नाही. त्यांनी घेतलेल्या शिक्षणामुळे त्यांच्याकडे विवेक आला होता. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी नाशिकच्या काळाराम मंदिरामध्ये प्रवेश मिळावा म्हणून आदोलन केले होते परंतु या मंदिरावर शेंण टाका असे त्यांच्या अनुयायांना त्यांनी कधीही सांगितले नाही. त्यांनी असे सांगितले की, "मी माणूस असून मला देखील रामाचे दर्शन घेण्याचा अधिकार आहे". महाड येथील चवदार तळ्याचा सत्याग्रह केला असतांना त्या तळ्यामध्ये शेंण टाका, धाण टाका असे त्यांनी सांगितले नाही. तर या तळ्यातील पाणी पिण्याचा मला अधिकार आहे असे त्यांनी सांगितले होते. शिक्षणामुळे त्यांच्यामध्ये विवेक आला होता. मला मोह होतो म्हणून डॉ.बाबासाहेब आंबेडकरांच्या संदर्भातील एक उदाहरण मी येथे देऊ इच्छितो. डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर हे बडोद्याच्या महाराजांकडे शिकले . त्यावेळी ते एका टांग्यातून गेले होते. सूट बूट व टाय घातलेला एक माणूस आपल्या टांग्यात बसला म्हणून त्या टांगेवाल्याला बरे वाटले परंतु बोलता बोलता नंतर त्या टांगेवाल्याच्या असे लक्षात आले की ते दलित आहेत म्हणून टांगवाल्याने त्यांना उतरवले . यासंबंधीचे वर्णन करीत असतांना एका कथेत असे सांगण्यात आले होते की परमपूज्य डॉ.बाबासाहेब आंबेडकरांना असे वाटले की, या माणसाच्या डोक्यात दगड घालावा आणि त्याचे डोके फोडावे परंतु लेखकाने असे म्हटले की, डॉ. बाबासाहेबांनी जर डोके फोडले असते तर त्यांना नंतर न्याय मिळाला नसता. अशा प्रकारे त्यांनी विवेक ठेवला होता. हा विवेक त्यांच्यामध्ये कोठून आला ? शिक्षणातून व ज्ञानातून त्यांना विवेक आला होता. नॉलेज इज व पॉवर नाऊ अशा प्रकारे आपण जो शब्द वापरला आहे तो अगदी बरोबर आहे. अॅटॉमिक एनर्जी पेक्षा नॉलेज हे जास्त पॉवरचे आहे सायबर कॅफेमध्ये आपण ते पहात असतो ऑकुर्टवर वेगवेगळ्या प्रकारची चित्रे तयार केली जातात हे आपण आज पाहतो.

नंतर श्री.सुंबरे..

श्री. मधुकर चव्हाण

मी म्हणतो ते बरोबर आहे ना ? नॉलेजमधून संस्कार येतो तसेच नॉलेजमधून विकृतीदेखील येते. आणि आता आपण विकृतीकडे चाललो आहोत असे मला वाटते. अभ्यास न करता कॉपी केली पाहिजे. आता मला हे माहिती आहे आणि मी नाव घेऊन सांगतो की, रूईया कॉलेज आणि पोदार कॉलेजचे दोन प्राध्यापक दादरच्या एका हॉटेलमध्ये विद्यार्थ्यांबरोबर दारू पीत बसले होते. इतकेच नाही तर माझ्याकडे एक अशीही माहिती आहे की, एका कॉलेजचे प्रिंसिपॉल त्यांच्याच केबिनमध्ये निर्लज्जपणे बसून ॲडमिशनबद्दल पैशासंबंधात बोलणी करीत असतात. कॉलेजचा प्रिंसिपॉल असूनही त्याचे हे वागणे आहे. मी त्याचे नाव येथे घेऊ इच्छित नाही. अर्थात मी कोणाला घाबरतो अशातील भाग नाही. एक प्रिंसिपॉल विद्यार्थ्यांबरोबर दारू पित बसतात आणि त्यांच्याबरोबर उद्या तू एवढ्या ॲडमिशनस आण, मी एवढी ॲडमिशन करणार वगैरे चर्चा करून तेथे सौदा करीत असतात. अशा प्रकारे शिक्षण क्षेत्रात सौदेबाजी केली जात आहे. तेव्हा सभापती महोदया, मला वाटते या विषयावर सर्वंकष, सविस्तर चर्चा होण्यासाठी अडीच तासाची स्वतंत्र चर्चा होणे आवश्यक आहे. आजच्या या चर्चेमध्ये आपण वेगवेगळे अनेक विषय घेतलेले आहेत. या विषयांमध्ये दोन भाग करावेत. विद्यार्थ्यांला त्याचे जीवन जगण्यासाठी आवश्यक असलेले ज्ञान आणि त्याच्या आवडीनुसार बदलत्या काळानुरूप ज्ञान मिळाले पाहिजे हे एक आणि या विषयाचा समारोप करताना मी आणखी असेही सांगतो की, लॉड मेकॉलेचीच चूक तुम्ही आज करीत आहात. त्याने आपल्या लोकांना इतिहास विसरायला लावला. खरे तर लोकांना आपला इतिहास काय आहे, भूगोल काय आहे हे कळले पाहिजे. आमच्या पूर्वजांनी काय पराक्रम केला आहे हेही पुढील पिढीला कळले पाहिजे आणि शरमेने खाली मान घालणारे रीती-रिवाज काय होते हेही लोकांना कळले पाहिजे. कशी सतीची चाल होती ? लोकांना हेही कळले पाहिजे की, सतीची चाल होती तेव्हा या देशामध्ये चार वर्षांच्या खेळणाऱ्या मुलीला आणून सरणावर बसवायचे आणि तिच्या किंकाळ्या ऐकायला येऊ नयेत म्हणून ढोल-ताशे वाजवले जायचे. हे सगळे रिवाज आपल्याकडे होते आणि ते कसे अमानुष होते हेही आजच्या आणि पुढील पिढीला देखील कळले पाहिजे. हे सारे शेवटी शिक्षणातूनच कळते. पण आम्ही यातील काहीच शिकवत नाही. ना आम्ही शिवाजी शिकवत, ना राम शिकवत. आमचे संत, महंत कोण कसे होते हे काहीच शिकवत नाही. आमच्या अभ्यासक्रमात तुकारामाचे धडे किती आहेत ? आम्ही आमच्या मुलांना तुकाराम कोण होता, त्याने समाजाला काय सांगितले हे शिकवत

..... 3एल 2 ...

श्री. चव्हाण

नाही आणि आम्ही जेव्हा अभ्यासक्रमामध्ये हे घेतले तेव्हा 'तुम्ही भगवेकरण करता आहात, तुम्ही शिक्षणात हिंदुत्व आणता आहात' अशी टीका केली गेली. तुकारामाच्या चार ओळी आम्ही अभ्यासक्रमामध्ये घातल्या. त्या चार ओळी तुम्हालाही माहिती आहेत. .

" शेवटची विनंती संत जनी परिसावी, विसर तो पडावा माझा देवा तुम्हासी,

होता फार करू काय, तुका म्हणे पडतो पाया, करा छाया कृपेची । "

आता या चार ओळींमध्ये हिंदुत्व ते काय आले ? तेव्हा या चर्चेसाठी मला दिलेला वेळ अपुरा आहे याची मला जाणीव आहे, पण या शिक्षणाच्या पद्धतीमध्ये माझी नामदार शिक्षणमंत्र्यांना माझी विनंती आहे, सुदैवाने आज या चर्चेच्या वेळी या सभागृहाचे माननीय नेतेदेखील उपस्थित आहेत. त्यांना मी सांगेन की, आपण निवडणुकीची चिंता काहीच करू नका. ती येईल आणि जाईलही. काळ कोणासाठी थांबत नाही. ..

" रामकृष्णही आले गेले त्या विना जग काय ओसचि पडले ?

अशा जगास का कुंठावे, मोही कुणाच्या का गुंतावे,

जन पळ भर म्हणतील हाय हाय. "

सत्ता येईल आणि जाईलही. आता निवडणुका आल्या म्हणून त्यांची तयारी करू वगैरे काही नको. पण मला असे म्हणावयाचे आहे की, एक तज्ज्ञांची समिती आपण बसवावी, 1ली ते 4थी पर्यंतचा अभ्यासक्रम काय असावा, 5वी ते 7वी चा अभ्यासक्रम काय असावा हे ठरवावे लागेल आणखीही काय करावे लागेल तेही ठरवावे लागेल. अभ्यासक्रमामध्ये मूलभूत गोष्टी कुठल्या आणाव्या लागतील, बदलत्या काळानुसार तांत्रिक शिक्षण आवश्यक आहे, टेक्नॉलॉजी आलेली आहे, त्याप्रमाणे जग आज कुठे चालले आहे ते पाहून आपल्यालाही वागावे लागेल आणि एकूण हे सगळे करित असताना पदवीचे भेंडोळे घेऊन तो विद्यार्थी बाहेर पडणार नाही तर शिक्षण घेऊन जेव्हा तो बाहेर पडेल आणि स्वतःच्या पायावर जीवन जगण्यास सुरुवात करील तेव्हा त्यातून त्याचा आत्मविश्वास समर्थपणे उभा राहील की, मी घेतलेल्या शिक्षणाच्या जोरावर, आधारे मी जीवन जगू शकतो, माझ्या आई-वडिलांचे पोट भरू शकतो आणि समाजामध्ये एक चांगला नागरिक म्हणूनही मी जगू शकतो हे त्याला पटेल. अशा प्रकारचे शिक्षण देण्याच्या दृष्टीने आजच्या अभ्यासक्रमात

..... 3एल 3 ...

17-04-2008

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

3L 3

श्री. चव्हाण

सर्वकष बदल करण्यासाठी तज्ज्ञांची एक समिती आपण नेमावी आणि महाराष्ट्र हा साऱ्या देशाला शिक्षणाच्या क्षेत्रात दिशा दाखविणारा आहे हे आपल्याला दाखवून देता येईल. हे गेल्या 100-150 वर्षांचा इतिहास पाहिला तरी ही गोष्ट आपल्याला समजून येते. या राज्यामध्ये शिक्षण संस्था मोठ्या प्रमाणात निर्माण झालेल्या आहेत आणि त्यांनी हा महाराष्ट्र घडविला आहे. महाराष्ट्र घडविण्यात या शिक्षण संस्थाच अग्रेसर आहेत. तेव्हा देशाला दिशा देणारी अशी शिक्षण पद्धती आपण काढू या की ज्यामध्ये माझे मूळ देखील असेल आणि भविष्यातील माझी दिशादेखील असेल. म्हणजेच त्या ठिकाणी भूतकाळातील जाणीव ठेवून, भविष्याचा वेध घेऊन वर्तमानकाळात आपण कशी आगेकूच करायची यासाठी आपण प्रामाणिकपणे चर्चा करू. ही चर्चा एक अरण्यारूदन न ठरता नवनीतातून वेगळे काही तरी महाराष्ट्र शासन करील, किमान पावसाळी अधिवेशनामध्ये तरी एक प्रपोजल घेऊन आपण यावे एवढेच मी आपल्याला सांगेन आणि सभापती महोदया, आपण मला या चर्चेत भाग घेऊन बोलण्याची संधी दिली त्याबद्दल मी आपला आभारी आहे. धन्यवाद.

(यानंतर सौ. रणदिवे..... 3एम 1 ..

श्री.दिवाकर रावते (विधानसभेने निवडलेले) : सभापती महोदय, विधान परिषदेमध्ये शिक्षण या विषयावर चर्चा व्हावयास पाहिजे असा आम्ही नेहमी आग्रह धरतो. पण गेल्या दोन-तीन अधिवेशनामध्ये याबाबत चर्चा न झाल्यामुळे आम्हाला यासंदर्भातील भावना व्यक्त करता आल्या नाहीत. सदनमध्ये शिक्षणाच्या संदर्भात जे विचार मांडले गेले आहेत, ते निश्चितच चिंतनीय, मननीय आणि मनाचा वेध घेणारे होते. पण प्रचलित परिस्थितीत ते विचार शिक्षणाचा ध्यास घेऊन मुलांमध्ये शिक्षणाचे वेड वाढण्यासाठी त्यांना प्रवृत्त करतील काय ? याचा मी विचार करीत होतो. कारण कुर्ला येथे सकाळी 9.30 ते संध्याकाळी 4.30 पर्यंत एक परिषद झाली. महाराष्ट्र राज्य निर्माण झाल्यानंतरही मुंबईमध्ये "मराठी शाळा कशा वाचवावयाच्या" या विषयावर परिषद भरविण्यात आली होती. आज शिक्षणाची शोकांतिका झालेली आहे हे सांगण्यासाठी याशिवाय दुसरे काही उदाहरण सांगितले पाहिजे असे नाही. किंबहुना या शिक्षण क्षेत्राच्या माध्यमातून बहुरंगी, बहुढंगी आणि बहुकर्मी, अचाट अशा शिक्षण तज्ज्ञांच्या प्रवृत्तीतून मराठीला आदरांजली वाहण्याचे काम आज कुर्ला येथे परिषदेच्या माध्यमातून सुरु आहे आणि त्यावेळी आम्ही सदनमध्ये शिक्षणाच्या संदर्भात चर्चा करीत आहोत. सन्माननीय सदस्य श्री.सय्यद जामासाहेब सदनमध्ये नाहीत. सर्वात महत्वाचे म्हणजे सदनमध्ये त्यांनी भाषण करताना आम्हाला छातीवर हात ठेऊन महाराष्ट्राचा अभिमान सांगितला आणि तोही कसा सांगितला तर "महाराष्ट्र में मराठी विषय होनाही चाहिए" असे त्यांनी आम्हाला हिंदीमध्ये सांगितले. आम्हाला किती बरे वाटले असेल ? शाळेमध्ये माझ्या मातृभाषेमध्ये विषय असला पाहिजे हे महाराष्ट्राच्या मायमराठी सभागृहामध्ये सांगण्यासाठी त्यांना दुसऱ्या भाषेचा आधार घ्यावा लागतो. ही कोणाची शोकांतिका आहे ? तर ही शैक्षणिक धोरणाची शोकांतिका आहे. शिक्षण खात्याची शोकांतिका आहे. याठिकाणी जी भाषणे झाली, त्यामध्ये आवर्जून काय सांगण्यात आले ? ते अयोग्य आहे असे मी म्हणणार नाही. येथे असे सांगण्यात आले की, शहरी भागाप्रमाणे ग्रामीण भागातील मुलांना सुध्दा शिक्षणाचा थोडा तरी लाभ मिळाला पाहिजे ही गोष्ट सत्य आहे. यासाठी मी माझ्या मंत्री पदाच्या काळामध्ये मला जमेल त्याप्रमाणे काम करण्याचा प्रामाणिकपणे प्रयत्न केला. मी मनापासून माननीय शिक्षणमंत्र्यांना धन्यवाद देतो. कारण त्यांच्या कारकिर्दीमध्ये निर्माण झालेली जी अव्यवस्था आहे, ती चिंतनीय आणि गंभीर बाब आहे. ते त्याबाबतीत मनन आणि चिंतन करीत आहेत. सध्या ते "महाराष्ट्र टाईम्स" या वृत्तपत्रातील "गेस्ट हाऊस" या सदराच्या माध्यमातून सर्वांशी बोलत आहेत. काल मुलांच्या बाबतीत बोलले आहेत.

. . . .3 एम-2

श्री.दिवाकर रावते

यापूर्वी ते अधिकाऱ्यांच्या बाबतीत बोलले आहेत. पुढच्या वेळेला ते शिक्षकांच्या संबंधात बोलणार आहेत. चांगले आहे. तुम्ही शिक्षकांच्या संदर्भात काय बोलणार आहात, ते पाहू. पण तुम्ही आणखी काही बोलू शकत नाही अशा भावना येथे व्यक्त होत आहेत. पण मुळात तुमचे जे अधिकारी आहेत, त्यांना सुधारल्याशिवाय शिक्षण सुधारेल असे वाटत नाही. मी सहज मागे वळून पाहिले, तेव्हा दिसून आले की, विधान परिषदेतील शिक्षक मतदार संघ रद्द करावेत अशी केंद्र शासनाकडे शिफारस करण्यात आलेली आहे. पण अशी शिफारस का झाली ? याचे बोलके चित्र येथे दिसत आहे. मी वर्तमानपत्राच्या प्रतिनिधींना मनापासून धन्यवाद देतो. कारण त्यांनी केंद्राच्या अहवालाच्या संदर्भातील माहिती लोकांपर्यंत नेली. मी ते याठिकाणी का सांगत आहे ? कारण ते याठिकाणी नोंदविले पाहिजे. केंद्राच्या अहवालामध्ये काय म्हटलेले आहे ? शिक्षणाच्या बाबतीत जे अपयश आले आहे, त्याचे कारण शोधून काढावे. मग पुढचे. कारण सन्माननीय सदस्या श्रीमती फौजिया खान यांचे भाषण ऐकल्यानंतर मी बाहेर जाऊन माझे डोके हलवून मग आतमध्ये आलो आणि मनात विचार आला की, आता येथे आपल्याला महाराष्ट्रातील शिक्षणाबाबत बोलावयाचे आहे.

तालिका सभापती (श्रीमती उषा दराडे) : सन्माननीय सदस्या श्रीमती फौजिया खान यांनी देखील महाराष्ट्रातील शिक्षणाबाबतच भाषण केलेले आहे.

श्री.दिवाकर रावते : सभापती महोदय, महाराष्ट्र शिक्षणाच्या बाबतीत कोणत्या परिस्थितीतून जात आहे हे मी सांगतो. त्यांनी जे सांगितले, त्याबद्दल दुमत नाही. परंतु पदवीधर झालेला विद्यार्थी कसा असावा ? ही अपेक्षा बालवाडीतील विद्यार्थ्यांना करता येत नाही एवढा फरक आहे. सन्माननीय सदस्यांचे या विषयाबाबत चिंतन आहे, मनन आहे, अनुभव आहे, अभ्यास आहे. त्यांच्या अपेक्षा अयोग्य आहेत अशातला भाग नाही. पण त्या अपेक्षांपर्यंत पोहोचण्यासाठी सध्या महाराष्ट्रातील सत्य परिस्थिती काय आहे ते पहावे लागेल. त्यांनी एवढे सगळे सांगितल्यानंतर आमचा शिक्षण विभाग कुठे वावरत आहे ? तर केंद्राच्या अहवालामध्ये असे सांगितले आहे की, 2001-2005 या वर्षामध्ये महाराष्ट्र प्राथमिक शिक्षण परिषदेसाठी 2155.87 कोटी रुपयांच्या शैक्षणिक खर्चाला मान्यता दिली होती. ही बाब महत्वाची आहे. परंतु वरील वर्षामध्ये प्रत्यक्षात 911.37 कोटी म्हणजे 40 टक्केच निधी उपलब्ध झाला. मात्र उपलब्ध निधीच्या विनियोगाचे प्रमाण 2001-2002 मध्ये काहीच खर्च केला नाही.

यानंतर कु.गायकवाड

श्री. दिवाकर रावते..

सन 2002-03 या वर्षामध्ये, शिक्षणावर 54 टक्के खर्च कमी झालेला आहे. हा प्रश्न येथूनच निर्माण झालेला आहे. निधी उपलब्ध आहे. परंतु तो निधी पूर्णपणे खर्च केला जात नाही. या संबंधी जोपर्यंत अधिकाऱ्यांना जाब विचारला जात नाही तोपर्यंत ही व्यवस्था सक्षम करण्यारिता परमेश्वर जरी खाली अवतरला तरी काहीही होणार नाही. अधिकाऱ्यांमुळे काय काय घडत आहे, अधिकारी कसे वागत आहेत हे सांगण्याचा विषय खरे तर वेगळा आहे. हे सांगण्याकरिता अडीच ते चार तास चर्चा देखील कमी पडेल. शिक्षणावर 54 टक्के खर्च झाला व एक वर्ष 0 टक्के खर्च झाला. निधी असताना खर्च कमी का करण्यात आला याचा जाब अधिकाऱ्यांना का विचारला जात नाही ?. अधिकाऱ्यांमध्ये कोणतीही अकाउंटबिलिटी नाही. अधिकाऱ्यांना कोणीही विचारत नाही. त्यामुळे हे सर्व सुरु आहे.

सभापती महोदय, मार्च, 2005 अखेरच्या वर्षामध्ये, 72 हजार रहिवासी शाळांपैकी, 370 रहिवासी शाळा सुविधांपासून वंचित आहेत. तसेच 2005 या वर्षामध्ये 1.06 लाख विद्यार्थी शिक्षणापासून वंचित आहेत. ही माहिती अहवालात दिलेली आहे. दीड हजार शाळांमध्ये पिण्याच्या पाण्याची सुविधा नसून 36 हजार शाळांमध्ये शौचालयांची सुविधा नसल्याचे या अहवालात म्हटले आहे. कॉम्प्युटर, विज्ञान हे सारे खूप दूर आहे. शिक्षण उपक्रमाच्या अंतर्गत निधी उपलब्ध असताना देखील विद्यार्थ्यांकरिता वर्गखोल्या, शौचालये बांधणे, पिण्याच्या पाण्याची सुविधा निर्माण करण्याकरिता केवळ 37 टक्के निधीचा वापर करण्यात आला. हे सर्व कसे काय सुधारणार आहे ? ग्रामीण भागातील 8.06 लाख विद्यार्थ्यांना क्रमिक पुस्तके पुरविण्यासाठी 6 महिन्यांचा विलंब झाला होता. कॅम्पच्या अहवालामध्ये असे म्हटले आहे की, शिक्षणाच्या दर्जावर परिणाम झालेला असून 8 जिल्ह्यामध्ये 1.06 विद्यार्थी हे अपंग आहेत. दरम्यान 5521 अपंग विद्यार्थ्यांपैकी 858 विद्यार्थ्यांना आवश्यक ती मदत पुरविण्यात आली आहे.

सभापती महोदय, ऑडीटची छाननी केली होती. सन्माननीय सदस्या श्रीमती फौजीया खान यांचे मनन, चिंतन आहे. मी आज मनापासून आपल्याला दाद देणार आहे. मी आता आपल्यावर टिका करण्याकरीता उभा राहिलेलो नाही. शिक्षणाबद्दल आज आगतिकतेची परिस्थिती निर्माण होत आहे. अधिकाऱ्यांवर चौकशी समिती नेमली पाहिजे. हे सर्व कॅम्पच्या अहवालामध्ये म्हटलेले आहे.

..2...

श्री. दिवाकर रावते..

हेसर्व सत्य आहे. त्यामुळे याची छाननी करण्याची जबाबदारी शासनाची आहे. याच्याकरिता एक सक्षम अधिकाऱ्यांची समिती नेमली पाहिजे. याकरिता कोणते अधिकारी जबाबदार आहेत ते शोधून काढा व त्यांना घरी पाठवा.

सभापती महोदय, आमचे भाषण ऐकून जी मुले आज आपल्याला घडवायची आहेत त्यांच्याकरिता इंफ्रास्ट्रक्चर पुरविले पाहिजे. ग्रामीण भागातील मुलांपर्यंत यंत्रणा पोहचणार नसेल तर आम्ही येथे भाषण करून हे मिळाले पाहिजे, ते मिळाले पाहिजे असे सांगण्यात काय अर्थ आहे ? इंफ्रास्ट्रक्चर शिवाय काहीही होऊ शकणार नाही. मुलभूत सेवा सुविधा मिळाल्या पाहिजेत. ग्रामीण भागाकरिता आम्ही कशाकरिता रड गायची ? तेथील दुर्दशा येथे कशाकरिता सांगायची ? शासनाची व खात्यातील अधिकाऱ्यांची, कामचुकार अधिकाऱ्यांना दंड करण्याची इच्छाशक्तीच नसेल तर आम्ही कशासाठी येथे रडायचे व कोणासाठी रडायचे हा प्रश्न आता निर्माण होत आहे. प्रशासकीय यंत्रणा ही पद्धतशीर काम करणारी पाहिजे. ग्रामीण भागात जन्म घेणाऱ्या प्रत्येक विद्यार्थ्याला प्राथमिक शिक्षण मिळाले पाहिजे. ही शासनाची घटनात्मक जबाबदारी आहे. शासन हे काम करण्याकरिता बांधील आहे. ही जबाबदारी पार पाडण्याकरिता अधिकाऱ्यांना पगार मिळतो. अन्यथा त्यांना नोकरी करण्याचा अधिकार नाही असे बंधन अधिकाऱ्यांवर असले पाहिजे. जो पर्यंत अधिकाऱ्यांमध्ये अकाउंटबिलिटी निर्माण होत नाही तोपर्यंत काहीही होणार नाही. खरे तर कामचुकारपणा करणाऱ्यांना शिक्षा होईल तेव्हा अधिकाऱ्यांमध्ये हा धाक निर्माण होईल. जोपर्यंत प्रशासकीय यंत्रणा निर्माण करू शकत नाही तोपर्यंत हा प्रश्न सुटू शकणार नाही.

सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्या श्रीमती फौजीया खान यांनी आता जे सांगितले होते ते मला खूप आवडले. परभणीमध्ये विश्वशांती विद्यापीठ आहे. एकदा तेथून जाताना मी तो बोर्ड बघितला. मग मी तेथे थांबलो. म्हटले, ही काय भानगड आहे ?

यानंतर श्री. बरवड..

श्री. दिवाकर रावते

त्या विद्यापीठामध्ये जे कोणी आहेत ते सुपारी घेतात. त्या ठिकाणी फक्त विद्यार्थी नोंदवा. 100 टक्के पास करून देतात. तो कारखाना आहे काय ? नाव मात्र विश्वशांती विद्यापीठ असे दिलेले आहे. मला असे वाटले की, ते आध्यात्मिक कार्य करीत असतील पण तसे ते नाही. त्यांच्याच परभणीमध्ये ते विद्यापीठ आहे. ते सर्व पाहून मी ऐकतच बसलो.

सभापती महोदया, मला जास्त भाषण करावयास नको आणि आपल्याला ऐकावयास नको आणि सांगावयास नको. ग्रामीण भागातील शिक्षणाचा पूर्ण न्याय निवाडा याबाबत बुलढाप्यातील श्री. इंगोले सरांचे "निशाणी डावा अंगठा" हे पुस्तक वाचावे. त्यावरून जिल्हा परिषदेमध्ये शिक्षणाच्या कोणत्या पध्दती आहेत त्या पूर्ण कळतात. आपण एकदा ते वाचून काढावे. आपण ते वाचले असेल. मी मागे एकदा आपल्याला बोललो होतो. कोणत्या स्तरावर कसे काय चालते हे सर्व त्यांनी दिलेले आहे. ते स्वतः जिल्हा परिषदेमध्ये शिक्षक आहेत. त्यांनी बारीकसारीक बारकावे इतक्या सुंदर पध्दतीने मांडले आहेत की, त्याचे मनन आणि चिंतन केले तरी आपल्याला ग्रामीण भागात जिल्हा परिषदेच्या माध्यमातून कोटवधी रुपये जाणाऱ्या शिक्षणाच्या बाबतीत काय घडते ते आपल्याला कळू शकेल.

सभापती महोदया, माझ्यापुढे श्री. रमेश पानसे यांचा जो सगळा लेख आहे त्यातील चार वाक्ये मला फार महत्वाची वाटतात. आता आव्हाने कोणती आहेत ? सर्वोच्च न्यायालयाने जो निर्णय दिलेला आहे हे आता आव्हान आहे. तो सर्वोच्च न्यायालयाचा निर्णय आहे म्हणजे ते बंधन आलेच. एरवी यांनी सांगितले, त्यांनी सांगितले, तज्ज्ञाने सांगितले ते प्रयोग असतात. पण ज्यावेळी सर्वोच्च न्यायालयामध्ये घासूनपुसून विचाराने एखादा निर्णय येतो त्यावेळी त्याबाबत त्यांनी असे म्हटले आहे की, तुम्हाला हे आता शिक्षणातील आव्हान आहे. यामध्ये असे म्हटले आहे की, "बाल शिक्षणाचे वय हे 4 वर्षे पूर्ण झाल्यावर सुरु होणार". आता लहान मूल चालावयास लागले की, अंगणवाडीत, मिनी अंगणवाडीत घेऊन जातात. त्या ठिकाणी बाहेर सगळ्या आया उभ्या असतात आणि आत मुले रडत असतात. म्हणजे दूध पाजण्याकरिता मुलांना शाळेत नेतात अशी शाळा आता सुरु झाली आहे. त्यांनी असे म्हटले आहे की, "4 वर्षे पूर्ण झाल्यानंतर बालशिक्षणाचे वय सुरु

RDB/ KTG/ KGS/

श्री. दिवाकर रावते

होणार. या निर्णयामुळे महाराष्ट्र सरकार पेचात सापडले आहे. आता 3 ते 5 या वयोगटातील मुलांसाठी केलेला अभ्यासक्रम सरकारला राबविता येणार नाही." आता याच्यावरच आपल्याला हायलाईट करावे लागेल. लहान मुलांचे जे मूलभूत शिक्षण आहे त्याबाबत आता न्यायालयाच्या निर्णयानुसार आपले काय धोरण राहणार आहे ? आजच्या या सगळ्या चर्चेचा गाभा तिथून सुरु होणार आहे. न्यायालयाने निर्णय दिलेला आहे. यामध्ये असे म्हटले आहे की, " 3 ते 5 वर्षे या वयोगटाकरिता केलेला अभ्यासक्रम सरकारला राबविता येणार नाही. सरकार यावर एक सोपा तोडगा काढण्याची शक्यता नाकारता येत नाही आपला 3 ते 5 वर्षांचा अभ्यासक्रमच 4 ते 6 या वयोगटासाठी आहे असे नव्याने सांगितले जाईल." म्हणजे आपल्या प्रवृत्तीवर एका शिक्षण तज्ज्ञाने शंका व्यक्त केलेली आहे. पुढे असे म्हटले आहे की, "परंतु हे अत्यंत अशास्त्रीय आणि म्हणून घातक ठरेल. कारण लहान वयात विकासाच्या संदर्भातील अगदी एक वर्षाचाही फरक हा मोठ्या वयातील पाच वर्षापेक्षा अधिक असतो." मग आजच्या चर्चेमध्ये आपण आणखी काही सांगितले नाही तरी चालेल पण सर्वोच्च न्यायालयाने दिलेल्या निर्णयानुसार प्राथमिक शिक्षणाच्या संदर्भात सरकारची जी घटनात्मक जबाबदारी आहे त्याबाबतीत आपण कोणते धोरण घेणार आहात याचा खुलासा आज आपल्याला करणे भाग पडेल.

सभापती महोदया, आपण याचा उल्लेख केला म्हणून त्यावर जास्त बोलत नाही परंतु वर्ष संपत आले तरी माननीय शिक्षण मंत्री ढ मुले शोधत आहेत. त्यांनी स्वतःहून कालच्या त्या लेखामध्ये ढ मुले किती आहेत ते सांगितले आहे. उच्च न्यायालयामध्ये आपल्या गुणवत्ता चाचणीच्या बाबतीत जी चपराक बसली ती मला मान्य नाही. तो न्यायालयाचा निर्णय असेल पण न्यायालयाच्या निर्णयावर बोलण्याचा पूर्ण अधिकार आहे. आपण जे पाऊल उचलले होते ते 100 टक्के बरोबर आहे असे माझे ठाम मत आहे. मी ज्या वर्गामध्ये शिकवतो, ज्या मुलांना शिकवतो, त्यांची जबाबदारी माझी आहे. मला दिलेला विषय पूर्ण शिकवून त्याला सक्षम केले पाहिजे. मुलांच्या आयक्यूचा जो प्रश्न काढला तो महत्वाचा आहे. त्या वयामध्ये प्रत्येकाची जी ग्रहण क्षमता जी असेल त्याप्रमाणे तो स्वीकारतो. म्हणून कमी ग्रहण क्षमता असलेल्या विद्यार्थ्यांला परत घ्यावयाचे, त्याला

...3...

RDB/ KTG/ KGS/

श्री. दिवाकर रावते

त्याच्यापरीने समजावून सांगावयाचे आणि त्या पातळीवर त्याला आणावयाचे ही त्याची जबाबदारी असल्यामुळे शाळा संपल्यावर तास दोन तास बस परंतु तू तुझे काम पूर्ण कर हे आपण सांगितले. न्यायालयाने चपराक दिली तरी आपण ते योग्य केले असे माझे ठाम मत आहे. इकडच्या शिक्षकांनी त्याचा जास्त बाऊ करू नये. कारण चाईल्ड सायकॉलॉजी हा शिक्षणातील मूलभूत परिपाक त्याला माहीत असला पाहिजे. प्राथमिक शिक्षकाला लहान मुलांना कसे शिकवावयाचे, त्याच्या मनाप्रमाणे कसे वळवावयाचे हे मुळातच शिकवले जाते.

यानंतर श्री. खंदारे

श्री.दिवाकर रावते....

म्हणून ती देशाची गरज आहे म्हणून त्यांनी ते केले पाहिजे. आपला निर्णय योग्य होता असे मी मनापासून सांगेन. आपण विदर्भातील आहात असे सतत बोलले जाते. आदिवासींच्या अडचणी खूप आहेत. मेळघाटामध्ये 5 हजार मुले शाळाबाह्य आहेत. त्याबाबत समग्र अहवाल आलेला आहे. आदिवासींची मुले जास्त शिकली पाहिजेत यासाठी आपल्याकडून मोठ्या अपेक्षा आहेत. आदिवासींसाठी जे काय करता येईल ते करावे, त्यांच्यासाठी जास्त करावे असे मी आग्रहाने सांगतो. कारण माननीय श्री.पुरके यांना सांगतो की, कधी तरी इतिहास लिहिला गेला पाहिजे. मला पूर्वीच्या शिक्षण मंत्र्यांबद्दलची माहिती नाही. आम्ही कधीच जाती पातीच्या दृष्टीकोनातून पहात नाही. कारण आम्हाला ती शिकवणच नाही. परंतु आदिवासी समाजातील एक शिक्षक ज्यावेळी शिक्षण मंत्री होतो त्यावेळी इतर कोणांचे भले होते किंवा नाही हे आम्हाला माहित नाही. परंतु आदिवासी मुलांसाठी अधिक स्वरूपात प्रयत्न केले तर काही अंशी तरी त्यांना पुढे चालता येईल. रांगणा-या मुलांना पुढे पाऊल टाकता येईल असे धोरण निर्माण केले पाहिजे. कारण त्यांच्या संकल्पना, रुढी, त्यांच्या आचारसंहिता, त्यांचे समज या सगळ्यावर मात करून त्या मुलांना शिकावयाचे आहे. त्याबाबत आपल्याकडून अपेक्षा व्यक्त करतो.

सभापती महोदया, शिक्षकांसंबंधी खूप काही बोलले जाते. खरच त्यांच्यावर बोजा आहे काय ? काल याच अधिवेशनात खालच्या सभागृहामध्ये माननीय शिक्षण मंत्र्यांनी जाहीर केले आहे. यापुढे शिक्षकांना केवळ शिक्षणाचे काम करावे लागेल आम्ही कोणताही बोजा टाकणार नाही. त्यामुळे या चर्चेला आता पूर्णविराम मिळाला पाहिजे. आपण खालच्या सदन्यामध्ये जे जाहीर केले आहे ते आम्ही वाचले आहे, ऐकले आहे. यापुढे शिक्षक आणि त्यांच्यावरील इतर जबाबदा-या हा विषय आता चर्चेसाठी राहता कामा नये आणि भविष्यातही राहता कामा नये. तरीही काही गोष्टींबाबत शासनाला धोरणात्मक निर्णय घ्यावा लागेल. शिक्षणाचे काम करीत असताना तुमच्या अधिका-यांचा त्यांना मानसिक त्रास व छळवाद होतो हे आपणही नाकारू शकणार नाही. माझ्याकडे त्याची उदाहरणे आहेत. मी ग्रामीण भागामध्ये फिरत असतो त्यावेळी वस्तुस्थिती दिसून येते. त्यांच्यावर पालकांचा दबाव असतो. पूर्वी मुलांना मारले तर पालक तक्रार करीत असत, आता मुलांना ओरडले तरी पालक शाळेत येतात, शिक्षकांची तक्रार करतात. या छोट्या छोट्या

2...

NTK/

श्री.दिवाकर रावते.....

गोष्टी आहेत. आता कशा काय सांभाळावयाच्या ? हे सर्व नवीन तंत्रामध्ये कसे बसवावयाचे ? हे एक आव्हान आहे. राज्यातील पुढारी तक्रार आली तर शाळेमध्ये जातात. त्याबाबत त्यांना वाटले तर कार्यवाही करतात. जसे बेकायदेशीर झोपटपट्टीच्या संदर्भात नगरसेवकपदी आला तरी ते पद जाते. आमदारांबाबत मी माझी भूमिका मांडलेली आहे. राजकीय क्षेत्रातील कोणतीही व्यक्ती शिक्षण क्षेत्रात हस्तक्षेप करणार नाही यादृष्टीने कायदा करता येतो का ते पहावे. शिक्षकांनी व शिक्षण संस्थेने निर्भयपणे काम केले पाहिजे, असे म्हणत असताना नाईलाजाने असे म्हणावे लागते की राज्यातील 80 टक्के शिक्षण संस्था राजकारणी लोकांच्या हातामध्ये आहेत. त्यांचेच प्राबल्य आहे. शिक्षकांच्या नियुक्तीपासून छळण्यापर्यंतच्या बाबी त्यात आहेत. आज सकाळी सन्माननीय सदस्य प्रा.बी.टी.देशमुख यांचा या विषयाचा प्रश्न आला होता. त्यांचे असे म्हणणे होते की, त्या शिक्षकांना सहा महिन्यांचा पगार एकदम देऊ नका. त्या पगारातून फार मोठी वसुली होते. त्यामुळे त्यांना दरमहा पगार द्यावा. शिक्षण संस्थेचे प्रमुख कसे वागतात ? शिक्षकांच्या पगारातील गाळा कसा काढून घेता येईल ही ग्रामीण भागामध्ये विवंचना असते. जोपर्यंत त्या संस्थांमध्ये शिक्षकांसंबंधी निर्माण झालेल्या परिस्थितीबाबत संस्था चालकांवर निर्बंध आणणारे कायदे करित नाही तोपर्यंत शिक्षकांचा हा छळवाद चालू राहणार आहे. तो शिक्षक 2-2 वर्षे बिनपगारी नोकरी करतो, त्यावेळी मला असे वाटते की, तो शिक्षक कसा घर चालवित असेल ? काय करित असेल ? पण पुढची नोकरी मला मिळेल, अनुदान येईल त्यावेळी पगार मिळेल, वर्ग अनुदानावर येईल तेव्हा शाळा मला पटावर घेईल या एका आशेवर आपल्या कुटुंबासहित 3-3 वर्षे बिनपगारी काम करतो, गुलामासारखे काम करतो. हे कोडे सुटलेले नाही. या शिक्षकांचे पगार कसे द्यावयाचे हा एक वेगळा विषय आहे. जोपर्यंत संस्था चालक समाधानी शिक्षक निर्माण करित नाहीत तोपर्यंत शिक्षण पुढे जाणार नाही. समाधानी शिक्षक निर्माण करण्याकरिता प्रशासकीय यंत्रणा ठीक करावी लागेल. त्याच्यावर जो जाच होतो तो कमी करावा लागेल. शिक्षकांवर जबाबदारी आहे हे मलाही मान्य आहे. हे सर्व महत्वाचे विषय आहेत.

सभापती महोदया, सअल्पसंख्यांकांबद्दलचा विषय शासनाने निर्माण केला आहे म्हणून मी बोलतो. याबाबत मी मागील वेळी सुध्दा बोललो होतो, ते मला अजूनही खूपत आहे.

नंतर श्री.शिगम

(श्री. दिवाकर रावते...)

हिंदुस्थानामध्ये 80 टक्के हिंदू आहेत म्हणून अल्पसंख्याकांचे लाड पुरविले जातात. हिन्दुस्थानामध्ये तुम्ही सरस्वती वंदना का बंद केलीत ? त्यावेळी शाळांमधून सरस्वती वंदना केली जात होती. दस-याच्या दिवशी पाटीवर जसे सरस्वतीचे चित्र काढले जाते तसे चित्र काढून किंवा फोटो ठेवून ही सरस्वती वंदना केली जायची. सर्व जाती-धर्माचे लोक विद्येची देवता म्हणून सरस्वतीची पूजा करायचे. केवळ ती हिंदुंची देवता म्हणून तिची पूजा केली जात नव्हती. परंतु तुम्ही भलतेच केले. तुम्ही ही सरस्वती वंदना बंद करून टाकली.. मग काय केले. चार फोटो ठेवण्यात आले. महात्मा ज्योतिबा फुले, सावित्रीबाई फुले, डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर आणि छत्रपती शाहू महाराज हे चार वंदनीय फोटो ठेवण्यात आले. मग एखादा अल्पसंख्याक मुलगा म्हणेल की मला मौलाना आझादांचा फोटो पाहिजे. मग त्यांचाही फोटो ठेवायचा. प्रश्न असा निर्माण झाला की ज्या शाळेमध्ये जाती-भेदाच्या पलीकडे जाऊन शिक्षेची देवता म्हणून जिची आपण प्रार्थना करत होतो ती प्रार्थना बंद केली. आता तेथे चार फोटो असतात. दलित समाजातील मुलगा म्हणेल की मी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांना पूजणार, माळी समाजातील मुलगा म्हणेल की, मी महात्मा ज्योतीबा फुलेंना पूजणार, मराठा समाजातील मुलगा म्हणेल की, मी छत्रपती शाहू महाराजांना पूजणार. सभापती महोदय, हे सर्व कशासाठी निर्माण केले ? हिंदूंच्या पारंपरिक रुढी मोडून टाकल्या, गाडून टाकल्या की आम्ही सेक्युलर झालो असे तुम्हाला प्रत्येक बाबतीत का वाटते ? अभ्यासक्रमामध्ये संभाजी महाराजांचे, छत्रपती शिवाजी महाराजांचे, तसेच देवदेवतांचे धडे काढून टाकले. या धड्यांच्या बाबतीत आक्षेप घेणारी कोण ही आचरट बाई. छत्रपती शिवाजी महाराजांबद्दल कॉमेंट्स करण्याची तिची हिंमत कशी होते. संभाजी महाराज, छत्रपती शिवाजी महाराज यांचे धडे अभ्यासक्रमातून काढून टाकणा-या त्या महिलेला घरी पाठवले पाहिजे. त्यासंदर्भात अहवाल आलेला आहे. या महाराष्ट्रामध्ये छत्रपती शिवाजी महाराजांबद्दल कॉमेंट्स करण्याची हिंमतच कशी दाखविली जाते ? हा कसला तुमचा सेक्युलरिझम.

सभापती महोदय, ग्रामीण भागामध्ये भरपूर संगणक दिले. परंतु वीज नसल्यामुळे तसेच संगणक प्रशिक्षित शिक्षक नसल्यामुळे विद्यार्थ्यांना संगणकाचे शिक्षण कसे देणार हा प्रश्न आहे.

..2..

(श्री. दिवाकर रावते...)

दिनांक 7 जानेवारीच्या दैनिक "नवशक्ति"मधील अग्रलेख मी आपणास वाचून दाखवितो. त्यामध्ये असे म्हटलेले आहे, " शिक्षकांचे तुटपुंजे वेतन वेळेवर द्यायला सरकारकडे पैसा नसतो. कंत्राटी शिक्षक नेमावे लागतात. असंख्य खेड्यापाड्यात शाळा गोठ्यात किंवा देवळात भरतात, तेथे खडू-फळासुद्धा पुरविता येत नाही. अशा स्थिती राज्यातील 1400 मदरसे सरकारी खर्चाने चालविण्याचा निर्णय घेणा-या आघाडी सरकारचे डोके ठिकाणावर आहे का असा प्रश्न कोणालाही पडल्यावाचून राहणार नाही. अलसंख्यांकांची सामाजिक, आर्थिक, राजकीय, शैक्षणिक अशा सर्व क्षेत्रातील स्थिती अत्यंत खालावलेली आहे. दयनीय म्हणावी अशी आहे. ती सुधारली पाहिजे या विषयी दुमत नाही. त्यासाठी अगोदर त्यांना शिक्षण दिले पाहिजे हे सुद्धा मान्य, ऊर्दू माध्यमाच्या शाळांमधून हे कार्य चालते. पुरेशा साधनसामग्रीअभावी त्यांच्या कार्यावर मर्यादा पडतात. त्यांची संख्याही मुस्लिमांच्या वाढत्या लोकसंख्येच्या तुलनेत कमी पडते. अशा शाळांना मदत करायला हवी. ऊर्दू माध्यमाच्या जादा शाळा उघडायला हव्या. ते सोडून निधर्मी सरकारने धार्मिक शिक्षण देणारे मदरसे दत्तक घेण्याचे काय कारण ? पाकिस्तानातील मदरसे तालिबानी अल कायदावाल्यांचे अड्डे बनल्याचे त्याच देशाचे राज्यकर्ते सांगतात. राजधानीतील ऐतिहासिक लाल मशिदीत चालविल्या जाणा-या मदरशात दहशतवादाचे प्रशिक्षण दिले जात होते म्हणून तिथे लष्करी कारवाई करावी लागली." केन्द्रीय गुप्तचर यंत्रणेचा या मदरशंबद्दलचा अहवाल केन्द्र सरकारला प्राप्त झालेला आहे. पुढे असे म्हटलेले आहे की, " सर्वात महत्वाचे म्हणजे जाती-धर्माच्या आधारे भेद-भाव न करता सर्वांना एका छताखाली शिक्षण देणा-या असंख्य खाजगी, सरकारी जिल्हा परिषदेच्या प्राथमिक शाळांना मदतीची गरज असताना त्याकडे दुर्लक्ष करून धर्माच्या आधारे बालवयातच वेगळेपणाची भावना रुजविणा-या मदरशांना कशासाठी दत्तक घ्यायचे ? असे प्रश्न बरेच आहेत.

...नंतर श्री. गिते....

श्री. दिवाकर रावते...

त्याचे उत्तर कोणी देणार नाही, पण अशा सर्व प्रश्नांचे उत्तर एकच आहे ते म्हणजे अल्पसंख्याकांचा अनुनय केला की गड्डा मतांची बेगमी होते म्हणून ! असे काही केल्याने मुस्लिमांचा उध्दार होत नाही हे यापूर्वी सुध्दा सिध्द झालेले आहे. सभापती महोदया, धर्म-जाती भेदाच्या भीती स्वतःच उभारावयाच्या आणि लोकांना सर्वधर्मसमभावाचे धडे द्यायचे असा कोडगेपणा भारतीय राजकारणीच करू जाणोत. यापुढे श्री. अर्जूनसिंहाच्या बाबतीत म्हटले आहे की, केंद्रात सत्तेवर आल्यापासून तर काँग्रेसने अर्जूनसिंहाच्या नेतृत्वाखाली जणू जाती धर्माच्या आधारे समाजातील ऐक्याला सुरंग लावण्याचाच चंग बांधला आहे. रोलोआच्या राजवटीत शिक्षणाचे भगवेकरण झाल्याचे जाहीर करून निधर्मी कम्युनिस्टांच्या लाल शाईने भारताचा इतिहास रंगविण्याचे काम हाती घेतले. या गोष्टीचा उल्लेख सन्माननीय सदस्य श्री. मधुकर चव्हाण यांनी आपल्या भाषणात केला आहे. इतिहास शोधता शोधता ते थेट पुराण काळात पोहचले. महादेव, दुर्गादेवी ही हिंदुंची आराध्य दैवते कामजीवनाशी कशी संबंधित आहेत ते इंदिरा गांधी मुक्त विद्यापीठाच्या पदव्युत्तर अभ्यासक्रमातून शिकविण्याचा घाट घातला. मातृभूमीच्या स्वातंत्र्यासाठी हौतात्म्य पत्करणारे शहीद भगतसिंग, राजगुरु, सुखदेव हे अतेरेकी असल्याचे धडे देशातील तरुणांना पाठ्यपुस्तकातून देण्याचा खटाटोप झाला. हा खटाटोप श्री. अर्जूनसिंग यांनी केला आहे. या गोष्टीची कोणाला वेदना होत नाही काय? लोकांच्या श्रद्धेसंदर्भात असे चाळे करणा-या इतरत्र देशात चामडी सोलून काढली गेली असती. परंतु आम्ही येथे अतिशय थंड डोक्याने त्या गोष्टींचे स्वागत करतो. ही सगळी परिस्थिती पाहिल्यानंतरही मदरशामध्ये तिरंगा फडकाविता काय, आम्ही तुम्हाला अनुदान देतो. या देशातील शाळांमध्ये तिरंगा फडकविण्यासाठी अनुदान देतो हे सांगण्याएवढा निर्लज्जपणा या देशातील राज्यकर्त्यांमध्ये आला असेल तरी ती गोष्ट अतिशय गंभीर आहे. राज्यकर्ते एवढे गुडघे टेकणार असतील तर कशासाठी या ठिकाणी शिक्षण विषयावर चर्चा करावयाची ? सन्माननीय सदस्या श्रीमती फौजिया खान यांना सांगू इच्छितो की, आपण अतिशय सुंदर भाषण सभागृहात केलेले आहे. अतिशय चिंतनीय विचार मांडले. या सगळ्या गोष्टी झाल्या पाहिजे असे आपल्याला वाटते. मी आपले भाषण अतिशय गंभीर होऊन ऐकले. परंतु आपल्याकडे अशी परिस्थिती निर्माण झाली आहे की, मी अतिशय जबाबदारीने सांगतो की, आपल्याकडे या सर्व गोष्टी देण्याची क्षमता कधीच येऊ शकत नाही. कारण तुम्ही दहा जणांची व्यवस्था केली तर माझे काय असे

2...

श्री. दिवाकर रावते...

विचारण्यासाठी 100 हात पुढे येतात. कारण आपल्याकडे कुठेही संख्येवर, लोकसंख्येवर बंधन घालावे अशी परिस्थिती नाही. बिचारे कै.संजय गांधी यांनी हे या एकाच ध्यासाने देशात काम करावयास निघाले होते. ते शेवटी उद्ध्वस्त झाले. हा इतिहास आपण सगळ्यांनी पाहिला आहे. कधी कधी असे वाटते की, सन्माननीय सदस्या श्रीमती फौजिया खान यांचे विचार 100 टक्के अंमलात आणावयाचे असतील तर चीनचे अनुकरण आपल्याला करावे लागेल. चीन मध्ये लोकसंख्येच्या बाबतीत कायद्याने बंधन घालून देण्यात आले आहे. ग्रामीण भागात दोन मुले आणि शहरी भागात एक मूल, जर तिसरे मूल झाले तर शिक्षा असे बंधन घालून दिले आहे. तसा कायदा या देशात राबविला जाणार आहे काय ? तसा कायदा या देशात राबविला गेला तरच तुमचे उच्च विचार 100 टक्के अंमलात येऊ शकतील. शिक्षण क्षेत्राच्या बाबतीत कोणत्या परिस्थितीमध्ये धोरणे बनवावयाची आहेत. यासंदर्भात गोविंदाग्रजांची अतिशय सुंदर कविता आहे. ती कविता मी या ठिकाणी वाचून दाखवितो. कवितेचे शीर्षक " कांही इंग्रजी कविता वाचून " असे आहे.

" पिठांत पाणी घालुनि केले दूध भले निष्ठुर काळें,
पितात गरिबांचीं बाळें.
आम्हां मराठी शाहीरांच्या कवनाचा वाहे पूर,
समाधान त्यांतच चूर !
पोत घालुनी गळ्यांत फिरती भिल्लांच्या काळया पोरी,
कवीश्वरें चढलीं भारी !
गरिबीलाबोलणें नसे हे, दोष दरिद्री गर्वाला
हात घालि जो स्वर्गाला !
बाष्कळ बडबड ऐकुनि चिंतीं हास्याचे ध्वनि उठतात,
आणि आंतडीं तुटतात !
खेद वाटला तोंच आठवे, बालकवीची रसवंती,
धीर जरा वाटे चिंतीं.
नव्याजुन्यांचा प्रेमळ पाईक "गोविंदाग्रज " नमन करी
भल्याबु-यांना एकसरीं."

3...

श्री.दिवाकर रावते...

असा हा आपला महाराष्ट्र आहे. आपण असा विचार करतो त्यावेळी या राज्यातील लोकांना परवडेल, झेपेल अशाच प्रकारचे शिक्षण धोरण असले पाहिजे. माननीय मंत्री महोदय, आपण शिक्षण मंत्री म्हणून अतिशय हिंमतीने काम करीत आहात, तुमच्या पाठिशी आम्ही आहोत. चांगले काम करण्याची आपण इच्छा बाळगा. राज्य कोणाचे आहे, कोण मंत्री आहेत याचा विचार न करता तुमच्या मनात जी उमेद आहे ती पूर्ण करा. तुम्हाला तुमच्या कामात निश्चितपणे यश येईल असे मी पुन्हा सांगतो आणि सभापती महोदया, आपण मला बोलण्याची संधी उपलब्ध करून दिली, त्याबद्दल आपले आभार मानतो आणि माझे भाषण संपवितो.

यानंतर श्री. कानडे....

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

डॉ. दीपक सावंत :सभापती महोदया, सदर्नाचे कामकाज 6.00 वाजता थांबवावे. आता जे सन्माननीय सदस्य बोलणार आहेत त्यांना ऑनलेग ठेवावे. अजूनही काही सन्माननीय सदस्यांना बोलावयाचे आहे. त्यांना 10मिनिटात रोखणे बरोबर होणार नाही. चटावरचे श्राध्द उरकल्यासारखे होईल. सगळ्या सन्माननीय सदस्यांना संधी मिळाली पाहिजे असे मला वाटते.

तालिका सभापती (श्रीमती उषा दराडे) : 6.00 वाजेपर्यंत सदर्नाचे कामकाज चालू ठेवू. त्यानंतर परिस्थिती काय होते आहे ते पाहू.

.....2

श्री. कपिल पाटील (मुंबई विभाग शिक्षक) : सभापती महोदया, भाषण सुरु करण्यापूर्वी आज सकाळी मी नियम 289 अन्वये मांडलेल्या प्रस्तावावर बोलताना माननीय सभापतींनी त्यावर आज निवेदन करण्याचे शासनाला निदेश दिले होते. नागपूर जेलमध्ये नक्षलवादी म्हणून ठेवलेले 13 विद्यार्थी उपोषणाला बसले आहेत. आज उपोषणाचा 11 वा दिवस आहे. याची मी आठवण करून देत आहे.

सभापती महोदया, शिक्षणाला या राज्यात प्राधान्याचे स्थान कधीच नव्हते. सभागृहात अनेकदा चर्चा झाली असताना ते सिध्द झालेले आहे. मी माननीय विरोधी पक्षनेते श्री. फुंडकर साहेबांना धन्यवाद देतो कारण या चर्चेच्या निमित्ताने का होईना या प्रश्नावर सदनामध्ये चर्चा होत आहे. आदरणीय सदस्या श्रीमती फौजिया खान यांनी शिक्षणाचे जे आव्हान उभे केले ते आव्हान पेलण्यासाठी राज्य शासन किती समर्थ आहे याचा विचार करणे येथे प्रस्तुत ठरेल. एक दिवस बादशहा अकबराने बिरबलाला विचारले की आपल्या गल्लीमध्ये कावळे किती आहेत ? बिरबल हुषार होता. त्याने उत्तर दिले की 1 लाख 17 हजार कावळे आहेत. बादशहा म्हणाला, कशावरून मोजलेस काय ? चुकीचा आकडा ठरला तर शिक्षा होईल. बिरबलाने सांगितले जरूर मोजा. जास्त झाले असतील तर मुंबईचे कावळे हायकमांडला भेटायला आले असतील आणि कमी असतील तर मुंबईला पिकनिकला गेले असतील. आपल्या सरकारचे शिक्षण खाते बिरबलापेक्षाही हुषार आहे. भारताचे महानियंत्रक आणि लेखापाल यांना शासनाने जी आकडेवारी उपलब्ध करून दिली त्यामध्ये सांगितले आहे की 1 लाख 6 हजार शाळाबाह्य विद्यार्थी आहेत. केंद्र शासनाने जी माहिती दिली त्यानुसार आकडा 1 लाख 17 हजार आहे आणि महाराष्ट्र प्राथमिक शिक्षण परिषदेकडून माहितीच्या अधिकारात जी माहिती प्राप्त झाली आहे त्यानुसार 96281 शाळाबाह्य विद्यार्थी आहेत. सरकारच्या शिक्षण विभागाने दिलेली ही तीन प्रकारची आकडेवारी आहे. महालेखापालांनी दिलेली आकडेवारी, केंद्र शासनाने दिलेली आकडेवारी आणि माहितीच्या अधिकारात दिलेली आकडेवारीमध्ये तफावत आहे. आपले सरकार आणि शिक्षण खाते हे आकड्यांचा खेळ करीत नसून या राज्यातील गरीब माणूस, दलित, वंचित, आदिवासी, अल्पसंख्यांक यांच्या मुलांच्या जीवनाशी खेळ खेळत आहे. त्यांना वाऱ्यावर सोडून देण्याचे काम केलेले आहे. 7 वर्षे आपले बजेट 7 पटींनी वाढल्याचा अभिमान माननीय अर्थमंत्री व्यक्त करीत आहेत. या लोकशाही आघाडी सरकारने सत्तेवर येण्यापूर्वी सांगितले होते की आम्ही शिक्षणावर 7 टक्के खर्च करू.

नंतर श्री. भोगले

SGB/

17:25

श्री.कपिल पाटील.....

हे राज्य स्थापन झाले तेव्हापासून 7 टक्के जाऊ द्या, कधीही 4 टक्क्यापेक्षा वर गेलो नाही. 2002 सालात 5 टक्क्यावर गेलो होतो. त्यानंतर सरकारी आकडा 2.38 टक्क्यापर्यंतच स्थिरावला आहे. 2004-05 पासूनचे बजेटचे आकडे पाहिले तर स्थूल उत्पन्नाच्या 2.5 ते 3 टक्क्यापेक्षा जास्त निधी शिक्षण खात्याला दिलेला नाही. खरी मेख येथे आहे. मुले शाळाबाह्य का आहेत? सन्माननीय विरोधी पक्षनेत्यांनी सांगितले, खेड्यामध्ये शाळा का पोहोचल्या नाहीत? एक शिक्षकी शाळा का आहेत? जे एक शिक्षकी आहेत त्यांना पगार का नाही? या राज्यामध्ये 8000 हून अधिक वसतीशाळा होत्या. त्यांना निमशिक्षकी दर्जा दिला. शिक्षकाचा दर्जा दिला नाही. एक ते दीड हजार रुपये मानधन दिले जात होते. ते आता 1650 रुपये दिले जाणार आहे. विनाअनुदान शाळांची संख्या हजाराच्या आकड्यात आहे. कायम विनाअनुदानित शाळांची संख्या त्याहून मोठी आहे. ही जी परिस्थिती आहे त्याची मुख्य मेख 2.5 ते 3 टक्क्यामध्ये आहे. देण्याची दानत नाही. बुडालेले साखर कारखाने, बुडालेल्या बँका वाचविण्यासाठी महाराष्ट्राचे नेते केंद्र सरकारकडे धाव घेतात. दरवर्षी 700 ते 800 कोटी रुपयांचे पॅकेज दिले जाते. ज्या बँक सम्राटांनी, साखर सम्राटांनी त्या संस्था बुडविल्या त्या संस्था वाचविण्यासाठी 700-800 कोटी रुपयांचे दरवर्षी पॅकेज देता. परंतु शिक्षणासाठी 5-10 कोटी रुपये वाढवून देण्यासाठी अर्थमंत्री, शिक्षणमंत्री तयार होत नाहीत. खरी अडचण ही आहे. आम्ही म्हणतो की, शाहू, फुले, आंबेडकरांचे हे राज्य आहे. परंतु आम्ही पैसे द्यावयास तयार नाही. महात्मा फुले यांचा वारंवार उल्लेख केला जातो. त्यांनी सांगितले होते, 'विद्येविना मती गेली, मतीविना मती गेली, मतीविना क्षुद्र खचले, एवढे सगळे अनर्थ एका अविद्येने केले.' या सभागृहामध्ये महात्मा फुलेंचे तैलचित्र लावण्यात आलेले आहे. आम्ही अभिमानाने मिरवतो. परंतु 125 वर्षापूर्वी हंटर कमिशनला त्यांनी निवेदन दिले होते. त्याची आठवण शिक्षणमंत्र्यांना करून देतो. हंटर कमिशन या देशात शिक्षण व्यवस्था काय असली पाहिजे हे पाहण्यासाठी आले होते. महात्मा फुले यांनी त्या कमिशनपुढे तीन मागण्या केल्या. ते ऐतिहासिक निवेदन आहे. इतिहासामध्ये आपण ते शिकलो, पाठ्यक्रमामध्ये त्याचा समावेश आहे. तीन गोष्टी मागितल्या होत्या. एक म्हणजे सर्वांना सक्तीचे आणि मोफत शिक्षण दिले पाहिजे. डॉ.बाबासाहेब आंबेडकरांनी घटनेमध्ये त्याला कायद्याचे स्वरूप दिले. दुसरी मागणी केली की, बहुजन वर्गातून प्रशिक्षित शिक्षक निर्माण झाले पाहिजेत. याठिकाणी शिक्षक प्रतिनिधीबद्दल आणि

..2..

श्री.कपिल पाटील.....

शिक्षकांच्या प्रश्नाबद्दल बोलले जाते तेव्हा कुचेष्टा ऐकावी लागते. तुम्ही शिक्षकांच्या पगाराव्यतिरिक्त, शिक्षकांच्या रजेव्यतिरिक्त काही बोलत नाही. शिक्षण हे तांड्यापर्यंत, वाड्यापर्यंत पोहोचायचे असेल तर शिक्षकाला सन्मानपूर्वक वेतन मिळाले पाहिजे. महात्मा फुल्यांनी ब्रिटिश सरकारपुढे, हंटर कमिशनपुढे तिसरी मागणी केली की, शिक्षकाला 12 रुपयांपेक्षा कमी वेतन मिळता कामा नये. सन्मानपूर्वक वेतन मिळाले पाहिजे. त्या काळात अधिकाऱ्यांना असलेल्या पगारापेक्षा एक रुपया जास्त मागितला होता. महात्मा फुले यांनी उगाच ही मागणी केली नव्हती. शिक्षकाला सन्मान मिळावा, प्रतिष्ठा मिळावी, चांगले शिक्षक मिळावेत यासाठी मागण्या केल्या होत्या. आम्ही शिक्षकांना कायम विनाअनुदान तत्वावर सोडणार असू, त्यांना निमशिक्षक ठरविणार असू, एक ते दीड हजार रुपये मानधन देणार असू तर ते कसा संसार चालवितात हे कोडेच आहे. वर्षानुवर्षे तो वाट बघतो, अनुदानावर शाळा येईल. ती नोकरी लागण्यासाठी संस्था चालकांना दीड-दोन लाख ते पाच-सात लाख रुपयांपर्यंत रक्कम दिलेली असते. 7 लाखाच्या व्याजातून संस्थाचालक 500 रुपये, 1000 रुपये, 2000 रुपये त्या शिक्षकाला देतो. त्या व्यतिरिक्त काही देत नाही. उलट सांगतो, जे डिपॉझिट माझ्याकडे आहे, नोकरी जाईल त्या दिवशी ते परत मिळणार आहे. त्या आशेवर 7-8 वर्षे शिक्षक काम करीत राहतो. किती प्रचंड कुचेष्टा शिक्षकाची चाललेली आहे. शिक्षकाची इतकी अवहेलना, इतकी अप्रतिष्ठा जगामध्ये दुसरी झालेली नाही. या सभागृहात आल्यानंतर मागील अधिवेशनात आम्ही शिक्षण सेवकाचा कायदा मंजूर केला.

(नंतर श्री.खर्चे....

श्री. कपिल पाटील.....

या सभागृहात इतिहासातील काळा कुट्ट असा तो दिवस होता. त्या दिवशी माझी मान शरमेने खाली गेली होती. सभागृहात विधेयक पास होतांना चर्चेत सुध्दा भाग घेतला नाही, गोंधळाची परिस्थिती ओळखून हे विधेयक पास करण्यात आले. एवढ्या महत्वाच्या विधेयकावर कुठल्याही प्रकारची चर्चा केली नाही. आम्ही सभागृहात वारंवार मागणी करतो, की चर्चा करा, चर्चा करा माननीय शिक्षण मंत्र्यांनी सांगितले की, शिक्षणावर जरूर चर्चा व्हायला हवी. परंतु ज्या दिवशी शिक्षण सेवकाचा कायदा पास केला त्या दिवशी मात्र सभागृहातील लोकप्रतिनिधींना बोलूच दिले नाही, याचे कारण काय ? याचा खुलासा झाला पाहिजे. कोर्टाने काय सांगितले होते की, नियमन करा, पगार कमी द्या, शिक्षण सेवकाचे पद निर्माण करा असे सांगितले नाही. या देशातील जातीव्यवस्था, समाजव्यवस्थेमध्ये शिक्षण सेवक या शब्दाला सेवेचे रूप नाही तर अतिशय अवहेलनेचे, अप्रतिष्ठेचे बिरुद या कायद्यामुळे चिकटविले आहे. पदच निर्माण करायचे होते तर आपण मंत्रालय सेवक हे पद का निर्माण केले नाही, आय.ए.एस. सेवक म्हणून पद निर्माण केले नाही, नाही करणार, मग शिक्षण सेवक पदच कशाला निर्माण केले. वास्तविक शिक्षण ही इन्व्हेस्टमेंट असेल, गुंतवणूक असेल, शिक्षणाच्या पायावर राज्य उभे करावयाचे असेल यासंबंधी सन्माननीय सदस्या यांनी आपल्या भाषणातूनही उल्लेख केला आणि एक चांगले चित्र रंगविले, सन्माननीय विरोधी पक्षनेते श्री. भाऊसाहेब फुंडकर यांनी सन 2020 साली आपला देश महासत्ता बनणार, अशा प्रकारे आम्हाला महासत्ता म्हणून शिरावयाचे असताना आणि ज्याच्यावर आपण उभे आहोत त्या घटकाला, शिक्षकाला इतके लांछनास्पद बिरुद चिकटविले व त्याला कायद्याचा आधार घेऊन संमती दिली, ही लाजिरवाणी गोष्ट आहे. मी सभागृहात दोन दिवस उपस्थित नव्हतो त्या काळात मी बिहार राज्यात गेलो होतो. बिहारला आपण मागासलेले राज्य म्हणतो. त्या राज्यात आपलेच माननीय रा.सु.गवई हे राज्यपाल म्हणून आहेत. या राज्यात मुख्यमंत्री श्री. नितीशकुमार यांनी एका वर्षात 2 लाख शिक्षकांची भरती केली आणि 50 हजार शिक्षकांच्या भरतीची प्रक्रिया सुरु आहे. अशा प्रकारे एका वर्षात 2.5 लाख शिक्षकांची नेमणूक करणे, तेही पूर्णवेळ शिक्षक म्हणून ही नेमणूक करण्यात आली. आपण मात्र रिझल्ट चांगला असतांना देखील वस्तीशाळांसाठी शिक्षकांची मागणी करतो ती पूर्ण होत नाही, निम्न शिक्षक म्हणून नेमणूक करण्यात येते, ही पध्दत

श्री. कपिल पाटील.....

योग्य नाही. कारण काय सांगण्यात येते तर कायद्याची अडचण आहे. पुन्हा आपलेच अधिकारी कोर्ट दाखवितात.

तालिका सभापती (श्रीमती उषा दराडे) : सन्माननीय सदस्यांनी आपले भाषण

श्री. कपिल पाटील : सभापती महोदया, या विषयावर माझाच प्रस्ताव होता व त्यावर स्वतंत्रपणे चर्चा करणे शक्य नसेल तर आता तरी मला बोलण्याची परवानगी मिळावी अशी मी माननीय सभापतींकडे विनंती केली आहे, म्हणून कृपया आपण मला बोलण्याची जास्त संधी द्यावी, मध्येच बेल वाजवू नये अशी माझी विनंती आहे.

श्री. विक्रम काळे : महोदय, या प्रस्तावाच्या संदर्भात तीन-चार माननीय मंत्री महोदयांचासंबंधी येत असून हा विषय एकत्रच केलेला आहे म्हणून सन्माननीय सदस्यांना जास्त वेळ दिला पाहिजे. म्हणून आपण कृपया बेल न वाजविता सन्माननीय सदस्यांना बोलू द्यावे.

तालिका सभापती : आपल्याला देखील या विषयावर बोलण्याची संधी मिळणार आहे.

श्री. कपिल पाटील : महोदय, तो काळा कुट्ट दिवस, ज्या दिवशी शिक्षण सेवक हे पद निर्माण करणारा कायदा पास झाला आणि दुसरीकडे बिहारसारख्या राज्यात एकाच वर्षात अडीच लाख शिक्षकांची पदे भरण्यात येतात. माझी माननीय मंत्री महोदयांना विनंती आहे की, आपण निम्न शिक्षक म्हणून वेगळीच केडर निर्माण केली त्याऐवजी बिहारने प्रथम शिक्षक म्हणून घेतले व त्यांना दोन वर्षासाठी 5 हजार रुपये पगार दिला आणि दोन वर्षे हंगामी शिक्षण म्हणून नंतर या शिक्षकांना पूर्ण वेळ व पूर्ण पगाराचे शिक्षक म्हणून नेमण्यात येईल. आपल्या राज्यात मात्र 7-7 वर्षे 1 हजार रुपये पगार दिला जातो आणि 650 रुपये घ्या असे म्हटले जाते. असे असेल तर हे राज्य चालवितांना आपल्याला शाहू-फुले-आंबेडकरांचे नाव घेण्याचा आपल्याला अधिकार नाही. शिक्षण मंडळाबाबत विचार केला तर आपल्या राज्याचे परीक्षा मंडळ हे आयसीएसई आणि सीबीएसई बोर्डाच्या मागे तर आहेच परंतु बिहारच्या मदरसा परीक्षा मंडळाच्याही मागे आहे. अशा प्रकारे आपल्या राज्याच्या बोर्डाचा नंबर 14-15 वा लागतो. अशी परिस्थिती असेल तर आपण कुठे चुकतो हे पाहिले पाहिजे.

यानंतर श्री. जुन्नरे

श्री. कपिल पाटील

उठसूठ शिक्षकांना दोष देणे सोपे आहे. मी सभागृहात प्रश्न उपस्थित केला होता त्यावेळेस माननीय शिक्षण मंत्र्यांनी असे सांगितले होते की, 95 टक्के शिक्षक अप्रामाणिक आहेत.

प्रा. वसंत पुरके : माननीय सभापती महोदय, या ठिकाणी सन्माननीय सदस्यांनी आता जे विधान केलेले आहे ते चुकीचे आहे. सभापती महोदय, "माझ्याकडे एका शिक्षकाने जी माहिती दिलेली होती 95 टक्के असत्य आहे" असे मी सभागृहात बोललो होतो. 95 टक्के शिक्षक अप्रामाणिक आहेत असे मी बोललो नव्हतो मागे सुध्दा सन्माननीय सदस्य असेच बोलले होते त्यामुळे सन्माननीय सदस्यांनी जबाबदारीने बोलावे. सन्माननीय सदस्यांनी असे वाक्य वापरल्यामुळे शिक्षकांच्या मनात माझ्या विरुद्ध वेगळी भावना निर्माण होते त्यामुळे सन्माननीय सदस्यांनी जे वाक्य उच्चारले आहे ते कामकाजातून काढून टाकण्यात यावे अशी विनंती आहे.

श्री. कपिल पाटील : सभापती महोदय, 95 टक्के शिक्षक प्रामाणिक असतील तर शिक्षकांची आज जी छळवणूक होत आहे ती थांबवली गेली पाहिजे. शिक्षकांना छळण्याचे प्रयोग बंद होतील अशी मी माननीय मंत्रीमहोदयांकडून अपेक्षा व्यक्त करतो. मला माननीय मंत्रीमहोदयांचा आदर आहे. जेथे आदिवासी मुलांचा प्रश्न उभा राहतो तेथे तेव्हा मी स्वतः आपल्या पाठीशी उभा राहत असतो. मंत्रीमहोदयांनी घेतलेल्या चांगल्या कार्याला माझ्याकडून नेहमीच पाठिंबा मिळत आलेला आहे व भविष्यात देखील आपल्याला अशाच तऱ्हेचा पाठिंबा मिळत राहील. सभापती महोदया, शिक्षकांना छळण्यासाठी नवीन नवीन प्रयोग केले जात आहेत. परीक्षांचे प्रयोग केले जात आहेत. या परीक्षांच्या प्रयोगामुळे मुंबईतील 40 हजार विद्यार्थी शाळा सोडून गेलेले आहेत. मुलांना भिती वाटेल असे प्रयोग करणे बंद करा. अशा प्रकारचे नवीन प्रयोग आपण का करतात एवढेच मला या निमित्ताने विचारावयाचे आहे. महाराष्ट्र शासनाने शिक्षकांसाठी एक नवीन आचारसंहिता काढलेली आहे. या आचारसंहितेचा मसुदा माझ्याकडे आहे. या आचारसंहितेच्या मसुद्यात म्हटले आहे की, शिक्षकाने लिहावयाचे नाही, बोलावयाचे नाही, लिहायचे असेल तर पाठ्यपुस्तकाच्या संदर्भात आणि वर्गात शिकवण्यापुरते बोलावयाचे. हा प्रकार शिक्षकांची प्रयोगशीलता मारून टाकणारी आहे. शिक्षकाने कविता करावयाची नाही, कविता केली तर ती छापावयाची नाही, गायची नाही, बोलायची नाही, नवीन काही लिहायचे नाही, लिहिली तर ते प्रसिध्द करावयाचे नाही. शिक्षकाने आहेर

श्री. कपिल पाटील

करावयाचा नाही, आहेर करावयाचाच झाला तर तो जास्तीत जास्त 500 रुपयांपर्यंतच करावयाचा. शिक्षकाने अंत्यसंस्कारावर सुध्दा खर्च करावयाचा नाही. परंतु एखाद्या शिक्षकाचे वडील वृध्दापकाळाने मृत्यू पावले तर अंत्यसंस्कारावर जास्तीत जास्त 500 रुपये खर्च करावयाचे. सभापती महोदया, आता लाकडे किती महाग झाले आहेत याची सर्वांना माहिती आहे. मला आपण सांगा आता 500 रुपयांमध्ये अंत्यसंस्कार होऊ शकतो काय? 500 रुपयांच्या आत जर लाकडे आणली तर प्रेत पूर्ण जळणार सुध्दा नाही. मग प्रेत पूर्ण जळाले नाही तरी चालेल परंतु अंत्यसंस्कारावर खर्च 500 रुपयांच्या आतच झाला पाहिजे हे कसे काय शक्य आहे?

प्रा. वसंत पुरके : सभापती महोदया, शाळांसाठी संहिता आणि शिक्षकांसाठी संहिता तयार करित आहोत. यासंदर्भातील प्रारूप तयार व्हायचे आहे. यासंदर्भात जेव्हा सभागृहात विषय येईल तेव्हा या मुद्यावर सन्माननीय सदस्यांना विचार मांडण्याची संधी मिळेल. अजून ही आचारसंहिता प्रपोजमध्ये आहे.

यानंतर श्री. गायकवाड....

श्री.कपिल पाटील :अधिका-यांच्या सुपीक डोक्यातून जर अशा प्रकारच्या कल्पना येत असतील तर त्यांना आता रोखण्यात आले पाहिजे.. जिल्हा आणि तालुक्याच्या पातळीवर या कल्पना जाऊन पोहोचल्या असून शिक्षकांचा छळ करण्यास तेथे सुरुवात झाली आहे. अशा प्रकारची संहिता तयार करण्यात येत आहे तेव्हा तुम्ही सरळ वागा असे त्यांना सांगण्यात येत आहे. शिक्षकांना कोणत्याही निवडणुकी उभे राहता येत नाही त्याकरिता त्याला परवानगी घ्यावी लागते. अर्थात हा वेगळा भाग आहे परंतु माझा भाऊ शिक्षक आहे आणि जर मला निवडणूक लढवावयाची असेल तर शिक्षक असलेल्या

माझ्या भावाला मुख्याध्यापकाकडे खुलासा करावा लागेल की, " माझे मोठे बंधू निवडणूक लढविणार आहेत, मी त्यांना समजावून सांगितले की," तू निवडणूक लढवू नकास अन्यथा माझी नोकरी जाईल. परंतु त्याने ऐकले नाही.. तेव्हा आज पासून . माझ्या भावाशी माझे संबंध तुटले आहेत तो आणि मी वेगवेगळे राहतो अशा प्रकारे प्रतिज्ञापत्र त्याला करून द्यावे लागते. अशा प्रकारचे प्रतिज्ञा पत्र लिहून दिल्यानंतर त्याची यातून सुटका होणार आहे. इतकेच नव्हे तर त्या शिक्षकाने सत्कारसुध्दा स्वीकारावयाचा नाही . संस्था चालक सोडून कोणत्याही शिक्षकाचे कौतुक करावयाचे नाही. सकाळी श्री. टी. चंद्रशेखर यांचे आपण कौतुक करीत होतो. परंतु एखाद्या आदर्श शिक्षकाचे कौतुक करावयाचे असेल तर इतर शिक्षकांना कौतुक करण्याचा अधिकार नाही. कौतुकाची भाषणे कोणीही करावयाची नाहीत. जर एखाद्याने कौतुक केले वा सत्कार केला तर नोटीस देऊन त्याची नोकरी जाईल अशा प्रकारचा उल्लेख या संहितेमध्ये करण्यात आलेला आहे. त्याने बारसेसुध्दा करावयाचे नाही. इतकेच नव्हे तर एखादा शिक्षक निवृत्त झाला असेल तर त्याला निरोपसुध्दा द्यावयाचा नाही. म्हणजे त्याला निरोप समारंभसुध्दा करावयाचा नाही.एखादा शिक्षक जर निवृत्त झाला तर बाकीच्या शिक्षकाने त्याला सांगावयाचे की, " आता तू निवृत्त झाला आहेस तेव्हा तू घरी जा आम्ही निरोप समारंभात तुला नमस्कारसुध्दा करणार नाही.- जर आम्ही निरोप समारंभ केला तर तू घरी जाशील परंतु आमचीसुध्दा नोकरी जाईल " त्यामुळे एखादा शिक्षक निवृत्त झाला तर निरोप समारंभसुध्दा करावयाचा नाही. त्याचप्रमाणे या शिक्षकांनी शेअर्ससुध्दा खरेदी करावयाचे नाहीत.ज्या बँकमार्फत पगाराचे चेक काढण्यात येतात ती सहकारी बँक वगळता आणि शिक्षकांची पतपढी वगळता इतरत्र कोठेही पैसे ठेवावयाचे नाहीत, आता आपण कोणत्या काळात वावरत आहोत ? एखाद्या शिक्षकाने जर शेअर्स खरेदी केले वा इतर बँकेत पैसे ठेवले तर

त्याला सद्दा मानण्यात येईल असेही या संहितेमध्ये म्हटलेले आहे. तेव्हा अशा प्रकारच्या कल्पना कोणत्या अधिका-यांच्या सुपीक डोक्यातून आलेल्या आहेत. माननीय शिक्षण मंत्र्यांनी या बाबतीत मघाशी खुलासा केला त्याबद्दल मी त्यांचा आभारी आहे. शिक्षक अप्रामाणिक नाहीत परंतु अशा प्रकारे शिक्षकांना वेठीस धरून, त्यांच्यावर अविश्वास दाखवून शासन शिक्षण क्षेत्रात कोणताही नवीन बदल घडवू शकणार नाही. शासनाला जर शिक्षणात बदल घडविण्याची इच्छा असेल तर ज्याच्या मार्फत आपण हा बदल घडवणार आहोत तो शिक्षकच आहे. याचा विचार केला पाहिजे. तुम्ही आम्ही शाळेत जाणार नसून हा शिक्षकच शाळेत शिकविण्यासाठी जाणार आहे. त्याच्याकडून आपल्याला काम करून घ्यावयाचे असल्यामुळे त्याला विश्वासात घेऊन, प्रेमाने सांगावयास पाहिजे. नेमकी हीच व्यवस्था केली जात नाही उलट त्या शिक्षकाला सतत दोष दिला जातो. अशा प्रकारे जर त्या शिक्षकाला सतत दोष दिला जात असेल तर त्यातून बदल न होता उलटया दिशेने आपण जाणार आहोत. असे मला या निमित्ताने सांगावयाचे आहे.

सभापती महोदया, शिक्षण घेणा-यासाठी आणि शिक्षण शिकविणा-यांसाठी शिक्षण हे आनंददायी असले पाहिजे. जे शिक्षण शिकवले जात आहे ते आनंददायी असेल तरच विद्यार्थी शिक्षण घेतील. त्यामुळे शिकवत असतांना शिकविणा-याला आनंद वाटला पाहिजे परंतु आज शिकविणा-याला आनंद वाटत नाही. शिक्षकाच्या खिशात वेळेवर व पुरेसा पगार येत नाही अवहेलनेने त्याला शिक्षण सेवक म्हटले जात असेल तर आपण कोणते नवीन नाते निर्माण करीत आहात ? आज जो सगळा घोळ करून ठेवण्यात आला आहे त्याला कोण जबाबदार आहे ? या गोष्टीला शिक्षक जबाबदार नाहीत तर शासनाचे शिक्षण धोरणच जबाबदार आहे असे मला या निमित्ताने अत्यंत नम्रतापूर्वक माननीय मंत्रीमहोदयांना सांगावयाचे आहे.

सभापती महोदया, परीक्षांचे ओझे आता कमी करण्यात आलेले आहे परंतु नव्याने काही प्रयोग करण्यात येऊ नये अस मला सांगावयाचे आहे. भाषा आणि गणित या दोन विषयांचा उल्लेख या ठिकाणी वारंवार करण्यात आला आहे. इंग्रजी आणि गणित या विषयात विद्यार्थी नापास होतात. परंतु या महाराष्ट्रात मराठी या विषयात नापास होणा-या विद्यार्थ्यांची संख्या त्यापेक्षाही जास्त आहे हे सांगितले तर आपल्याला आश्चर्य वाटेल. मातृभाषेमध्ये मुले नापास होतात याचा नेमका काय अर्थ आहे, त्याची नेमकी कारणे काय आहेत याचा शोध घेतला आहे काय ? याचा

श्री.कपिल पाटील

अभ्यास करण्यात आला आहे काय , या विषयात मुले नापास होऊ नयेत या दृष्टीने काही बदल घडविलेले आहेत काय ? दहावीपर्यंत शिक्षण घेणारी मुले मराठी विषयात नापास होतात इंग्रजी आणि गणित या दोन विषयात नापास होणा-या मुलांच्या तुलनेने मराठी विषयात नापास होणा-यांचे प्रमाण चिंताजनक आहे .भाषा हा शिक्षणाचा पाया आहे आणि गणित तर विज्ञानाची भाषा आहे गणितात सुध्दा अनेक विद्यार्थी नापास होत असतात गणित हा विषय काढून टाकण्याच्या भूमिकेला माझा विरोध आहे गणित हे प्रत्येकाला आलेच पाहिजे याचे कारण असे की पुढचे सर्व सायन्स हे गणित नावाच्या भाषेवर अवलंबून असते. त्यामुळे या दोन्ही भाषांमध्ये विद्यार्थ्यांला मजबूत बनवले पाहिजे. विद्यार्थी मराठीत का नापास होतात ? याचा विचार केला पाहिजे. .

(सभापतीस्थानी तालिका सभापती श्री.उल्हास पवार)

यानंतर श्री.सुंबरे

श्री. कपिल पाटील ...

हे राज्य जरी मराठी असले, मराठी भाषिकांचे असले तरी खानदेशाची मराठी वेगळी आहे, मराठवाड्याची मराठी वेगळी आहे, विदर्भातील मराठी वेगळी आहे, कोकणातील मराठी वेगळी आहे, कोकणातील मालवणची मराठी वेगळी आहे, सावंतवाडीची मराठी वेगळी आहे. विदर्भातील अहिराणी वेगळी आहे, वऱ्हाडी वेगळी आहे, वऱ्हाडी झाडेपट्ट्यातील मराठी वेगळी आहे. बोली भाषा तर कैक आहेत. आदिवासींची माडिया बोली वेगळी आहे, गोंडी अलग आहे, वारली अलग आहे, कोकणी अलग आहे. या बोली भाषा तर मराठीपासून कैक मैल दूर आहेत. तेथून तो मुलगा किंवा ती विद्यार्थिनी त्यांच्या त्या बोली भाषेतून मराठीमध्ये येते, ती येण्यासाठी जे प्रयत्न आणि प्रयोग करायला पाहिजेत त्याची कोणतीही व्यवस्था आपल्याकडे नाही. कारण एका अर्थाने तो मुलगा परभाषेतूनच शिकत असतो. मराठी ही आपली भाषा आहे असे आपण म्हणत असलो तरी या राज्याचे जे खरे मालक आहेत त्यांची जी मूळ मराठी भाषा आहे ती पुणेरी-सदाशिव पेठी मराठी भाषेपेक्षा कैक मैल दूर आहे आणि त्यांना या आपल्या पुणेरी-सदाशिवपेठी मराठी भाषेत येण्यासाठी म्हणून जो प्रयास करावा लागतो, जी यातायात करावी लागते, त्यासाठी जी दमछाक त्यांची होते ती भयावह आहे आणि ती दूर करण्यासाठी प्रयत्न करावे लागतात ते करणे आवश्यक आहे. सभापती महोदया, येथे इंग्रजीचा वारंवार उल्लेख होतो आहे. सन्माननीय सदस्य श्री.मधु चव्हाण यांनीही तो उल्लेख केला. पण आपण हे लक्षात घेतले पाहिजे की, इंग्रजी ही आज जगाची भाषा आहे. ती शिकण्याशिवाय पर्याय नाही. या राज्यामध्ये तत्कालीन शिक्षणमंत्री श्री.रामकृष्ण मोरे आणि मुख्यमंत्री असलेल्या श्री.विलासराव देशमुख यांनी इंग्रजी भाषेसंबंधात जो या राज्यात स्वागताहर्त निर्णय घेतला तो अधिक मजबूत करण्याची आवश्यकता आहे. कारण आज जगाची व्यवहाराची भाषा आपण स्विकारली नाही तर हा संबंध महाराष्ट्र मागे पडेल. म्हणूनच इंग्रजीकडे आपल्याला वळावे लागेल. त्यासाठी सेमी इंग्लिश आपण आग्रहाने सुरू केले पाहिजे. ते आपण सुरू केले नाही तर लोक स्वतःहून आपली मुले इंग्रजी माध्यमाच्या शाळेत शिकण्यासाठी पाठवू लागतील. तुम्ही त्यांना अडवू शकत नाही, शकणार नाही. कारण ती काळाची गरज आहे. शेवटी जगण्यासाठी म्हणून जी उपयुक्त भाषा आहे ती भाषाच माणसे शिकत असतात. आणि भाषा तीच टिकते की जी जगायला शिकवते आणि जी भाषा जगायला शिकवत नाही ती भाषा मरते. मराठी भाषा मराठी माणसाला जगवायला लायक नसेल तर मराठी मरेल आणि म्हणूनच मराठी जगवायची असेल तर

..... 3एक्स 2 ...

श्री.कपिल पाटील...

मराठी सक्तीची नाही तर मराठी जगण्याची भाषा बनवावी लागेल, व्यवहाराची भाषा बनवावी लागेल. पण तो आणखी एक वेगळा मुद्दा आहे. आपण त्याकडे देखील दुसऱ्या बाजूने लक्ष दिले पाहिजे. मराठी ही व्यापाराची भाषा बनणे, मराठी ही व्यवहाराची भाषा बनणे, मराठी ही राजभाषा बनणे, मराठी ही लोकव्यवहाराची भाषा बनणे, मराठी ही ज्ञान-विज्ञानाची भाषा बनणे आवश्यक आहे. एका बाजूने त्या दृष्टीने प्रयत्न करणे आणि दुसऱ्या बाजूला जगाची जी भाषा आहे ती भाषा देखील पहिली पासून माझ्या तांड्या-पाड्यावरील मुलाला शिकायला मिळाली पाहिजे, त्याचाही तितकाच तिच्यावर हक्क आहे. कारण लहानपणापासून 0 ते वयवर्ष 11 हा जो वयोगट आहे त्या वयोगटातच माणूस भाषा शिकत असतो, आत्मसात करित असतो. वयवर्ष 11 होऊन तो पलिकडे गेला की त्याला भाषा शिकविणे फार कठीण जाते. आज आपण एखाद्याला सांगू की, नवीन भाषा शिक तर आपल्याला ते कठीण जाते. म्हणून पाया भक्कम करावा लागतो. त्या वयात त्याला 3-4 भाषा शिकविल्या तरी तो सहज शिकतो. भाषा जास्त आल्याने त्याच्यावर ओझे वाढत नाही. त्रिभाषा सूत्रामध्ये, माझे म्हणणे असे आहे की, हिंदी आपल्याला नंतरही शिकता येईल, नाही तरी आज आपण सर्वजण तसे शिकतोच आहोत. पण हिंदी पेक्षाही इंग्रजी भाषा येणे आज अधिक गरजेचे आहे, त्यासाठी पहिली पासून इंग्रजी आणि मराठी या दोन्ही भाषा त्याला शिकविल्या गेल्या पाहिजे. मराठी माध्यमाची शाळा असेल तर मराठी आणि इंग्रजी आणि इंग्रजी माध्यमाची शाळा असेल तर इंग्रजी आणि मराठी अशा दोन्ही भाषा असल्या पाहिजेत. अशा प्रकारे दोन्ही बाजूने आपण हा प्रयोग केला तरच भाषेचा पाया भक्कम होईल आणि मग माध्यमाचा जो मुद्दा आहे तोही यातून निकाली निघेल. तेव्हा मराठीचा जो मुद्दा आहे त्याबाबत मी मघाशी म्हटल्याप्रमाणे भाषा ही जगण्याची भाषा झाली पाहिजे. इंग्रजी भाषा पहिलीपासून सक्तीने शिकली गेली पाहिजे असा जो निर्णय मधल्या काळात घेतला गेला त्यावेळी त्यास बराच विरोध झाला. अनेकांनी त्याला नावे ठेवली. पण अधिक 2 स्तरावर आणि कॉलेज स्तरावर म्हणजे अधिक 3 मध्ये लोक मराठी विषय सोडून देतात. कारण तो स्कोअरिंग सब्जेक्ट नाही. त्यांना मराठी भाषा घेणे हा त्रास वाटतो, नकोशी वाटते. त्याच्यावर अशा प्रकारे मराठी का लादायची ? मराठी ही उपयोजित मराठी असण्याची आवश्यकता आहे, व्यावहारिक उपयोगाची भाषा मराठी होण्याची आवश्यकता आहे. तशी ती बनविली .. आजकाल मुले फ्रेंच भाषा घेतात कारण मार्कस् अधिक मिळणे त्यातून सोपे जाते.

..... 3एक्स 3 ...

श्री.कपिल पाटील

मग ज्या आनंदाने मुले फ्रेंच घेतात त्याच आनंदाने इतर भाषिक मुलांनी आणि मराठी मुलांनी देखील मराठी भाषा कॉलेज स्तरावर घेतली पाहिजे असे आपल्याला वाटत असेल तर तिची उपयुक्तता वाढविली पाहिजे आणि उपयोजित मराठीचा नव्याने समावेश अधिक 2 स्तरावर आपण केला पाहिजे. तो आपण करू शकलो तरच मराठी वाचेल.

सभापती महोदय, मघाशी या ठिकाणी 'तारे जमीपर' या चित्रपटाचा उल्लेख सन्माननीय सदस्या प्रा. फौजिया खान यांनी केला. त्या चित्रपटाने अनेकांचे डोळे उघडले आहेत, पण महाराष्ट्र सरकारचे डोळे किती उघडले आहेत हे मला माहिती नाही. सभापती महोदय, मी केवळ या बाजूला बसलो म्हणून वेगळा मुद्दा मांडतो आहे असे नाही. पण मला असे सांगावयाचे आहे की, डिस्लेक्सिया म्हणजे ज्याला आकलनापेक्षा .. ज्याला लर्निंग डिस्अॅबिलिटी असे म्हटले जाते ... दुसरा ओटिझम .. जो मध्यंतरी एक मोर्चा निघाला होता, श्री.अच्युत गोडबोले आणि श्री.हर्ष भोगले यांनी राजभवनावर तो मोर्चा नेऊन राज्यपालांना निवेदन दिले. ...

(यानंतर सौ. रणदिवे 3वाय 1 ..

असुधारित प्रत / प्रसिद्ध झालेले

ही मुले स्वतःमध्येच मशगुल असतात, आत्ममग्न असतात, पण ती हुशार असतात. परंतु आपण त्या मुलांना ती वेडी आहेत, अडाणी आहेत, मॅटली डिसेबल आहेत अशी नावे ठेवतो. या सगळ्यांकडे पहाण्याचा दृष्टीकोन बदलला पाहिजे. या मुलांचे प्रमाण किती आहे ? तर 10 मुलांमध्ये 4 मुलांना डिस्लेशिया झालेला आहे. या आजाराच्या ज्या वेगवेगळ्या शाखा आहेत, त्याबाबतीत सन्माननीय सदस्य डॉ.दीपक सावंत अधिक माहिती सांगू शकतील. मी त्या विषयावर बोलणे बरोबर होणार नाही. पण अध्ययन अक्षमता असलेली जी मुले आहेत, त्यांना आपसात को-ऑर्डिनेशन न करणे, एकाग्रता न होणे, शब्द न कळणे, शब्द पुढे सरकत जाणे, अक्षरे रिपीट होणे, अक्षरे उलट-सुलट होणे असे प्रकार होतात. अशा घटना आईनस्टाईन, न्यूटन, एडीसन पासून अगदी अभिषेक बच्चनपर्यंत अनेकांच्या बाबतीत झाल्या. पण ही सर्व माणसे हुशार होती, ती मोठी झाली. पण शाळेच्या दृष्टीने, शिक्षकांच्या दृष्टीने ती मागच्या बाकावर बसण्याच्या लायकीची आहेत असे मानले गेले. यांच्या बाबतीत असे म्हटले गेले की, ही मुले वेडी आहेत. यांचे दुसरीकडे लक्ष आहे, या मुलांचे अभ्यासात लक्ष नाही. ही मुले "ढ" आहेत म्हणून त्यांना मागे ढकलण्यात आले. पण ज्यादिवशी त्यांना संधी मिळाली, त्यादिवशी ही मुले उसळून पुढे गेली आणि जगाला प्रकाश देणारी ठरली. पण मघाशी सांगितल्याप्रमाणे हे प्रमाण 10 मुलांमध्ये चार मुले असे आहे. आता सगळेच काही आईनस्टाईन होऊ शकत नाहीत, कारण जसा आईनस्टाईनला शिक्षक मिळाला, तसा शिक्षक भेटावा लागतो. पण याचे कोणालाही भान नाही. अमिताभ बच्चन यांच्या घरातील अभिषेक बच्चन पुढे जातो, कारण तो श्री.अमिताभ बच्चन आणि जया बच्चन यांचा मुलगा आहे. त्यांना माहिती आहे की, आपल्या मुलासाठी केले पाहिजे आणि त्याला काय दिले पाहिजे. पण ज्याच्या घरामध्ये कधीही शिक्षणाचा दिवा लागला नाही, त्या पालकांनी काय करावयाचे ? त्यांना असे वाटते की, आपण गरीब घरातील आहोत, आपल्या घरामध्ये कोणी शिक्षण घेतलेले नाही, त्यामुळे तो मुलगा कितीही हुशार असला तरी देखील आपला मुलगा "ढ" च असणार असे तो गृहीत धरतो. मग तो मुलाला सांगतो की, तू नांगर धरावयास सुरुवात कर. बांधावर जा, मजुरी कर. अशा प्रकारे ही ढकलण्याची प्रक्रिया सुरु होते. तसेच या मुलांच्या बाबतीत शिक्षकांना तरी कसे समजणार ? शिक्षक काय करणार ? कारण एकेका वर्गामध्ये 50-50 मुले असतात.मुंबई सारख्या शहरामध्ये एकेका वर्गामध्ये 80 च्या वर म्हणजे 90-90 मुले असतात. अशा वेळी शिक्षक

श्री.कपिल पाटील

काय सांगतात, ते शेवटच्या बाकावरील मुलांना ऐकू जात नाही. त्यामुळे शेवटच्या बाकावरील मुलगा कसा शिकतो हा एक चमत्कारच मानला पाहिजे, याचे संशोधन केले पाहिजे. एकेका वर्गामध्ये 80-90 मुलांना प्रवेश दिला जातो. परदेशामध्ये हे प्रमाण 20-25 च्या पुढे नाही. खरे म्हणजे एकेका वर्गामध्ये 15 मुले असणे ही आदर्श बाब असे मानले जाते. मात्र मी वर्गामध्ये 15 मुलेच असली पाहिजेत असे म्हणत नाही, पण निदान 25 मुले असली पाहिजेत. वर्गातील पटसंख्या 30 च्या वर असता कामा नये. 30 विद्यार्थ्यांसाठी एक शिक्षक असावयास पाहिजे. तर मग आपल्या वर्गातील प्रत्येक मुलाचे नाव काय आहे ? गाव काय आहे ? त्या मुलाच्या आवडी काय आहेत ? तो मुलगा कशामध्ये हुशार आहे ? काय पाहू शकतो ? याची शिक्षकांना माहिती होईल. एका बाजूला शिक्षकांना मुलांच्या या प्रश्नांबाबत माहिती होत असताना, दुसऱ्या बाजूला प्रशिक्षणाद्वारे विज्ञानाबाबत देखील सातत्याने माहिती देत रहाणे आवश्यक आहे. त्याचबरोबर शिक्षक विद्यार्थ्यांपर्यंत पोहोचण्यासाठी वर्गातील विद्यार्थ्यांची पटसंख्या देखील मर्यादित केली पाहिजे. असंख्य शिक्षक प्रयोगशील असतात. नवीन-नवीन प्रयोग करीत असतात. पण त्या सर्व गोष्टी मुलांपर्यंत पोहोचणे आवश्यक आहे आणि त्यासाठी मघाशी सांगितल्याप्रमाणे वर्गातील विद्यार्थ्यांची पटसंख्या मर्यादित असली पाहिजे. डिस्लेक्शियाच्या संदर्भात कोर्टाने निर्णय दिला म्हणून आपण एक जी.आर.काढून मोकळे झालो की, त्यांना परीक्षेच्या वेळेला पेपर लिहिण्यासाठी एक ॲडिशनल माणूस देण्यात यावा, त्यांना 15 मिनिटांचा वेळ वाढवून द्यावा. पण तो जी.आर.अंमलात आणावयाचा असेल तर त्या शिक्षकाला प्रशिक्षण मिळाले पाहिजे आणि आपल्या डी.एड.च्या, बी.एड.च्या अभ्यासक्रमामध्ये अशा प्रकारचे प्रशिक्षण दिले जात नाही. एका बाजूला निरंतर प्रशिक्षणाची आवश्यकता असताना सुध्दा मुळामध्ये डी.एड. आणि बी.एड. अभ्यासक्रमाची पुनर्रचना करणे आवश्यक आहे. कधीतरी बाबा आदमच्या काळामध्ये आखलेले हे अभ्यासक्रम आहेत, आपण ते तसेच पुढे रेटत आहोत. आम्हालाही असे वाटते की, आम्ही डी.एड., बी.एड.झालो म्हणजे तज्ञ झालो. पण असे नसते. सूर्यमालेमध्ये ग्रह किती ? आपण असा प्रश्न मुलांना विचारला तर चांगल्या शाळेतील मुले पटकन उत्तरे देतील. पण याचे उत्तर प्रत्येक शिक्षकांना येईलच असे नाही. याचे कारण त्यासाठी निरंतर प्रशिक्षणाची व्यवस्था असली पाहिजे, अवांतर वाचनाची आवश्यकता आहे. पण सगळ्या गोष्टींचा धागा तुटलेला आहे. आज शिक्षकांवर इतर बरेच काम लादले जाते. या

. . . .3 वाय-3

श्री.कपिल पाटील

बाबतीत माननीय मंत्री महोदयांनी सांगितले की, मी हे मान्य करतो. यापुढे आम्ही कोणतेही काम देणार नाही. यापूर्वी कुत्री, मांजरी मोजण्याचे देखील काम दिलेले आहे. पण सूर्यमालेमध्ये 10 उपग्रह आहेत. परंतु सूर्यमालेमध्ये 11 उपग्रह आहेत असे सांगणारे देखील बिलंदर मिळतात. आता प्ल्युटो हा ग्रह गायब झालेला आहे, शास्त्रज्ञांनी प्ल्युटोला टीममधून बाहेर काढलेले आहे अशी सकाळच्या पेपरमध्ये हेड लाईन आलेली आहे हे देखील अनेकांना माहिती नसते. यासाठी निरंतर प्रशिक्षण दिले पाहिजे. पण प्रत्यक्षात कोणते प्रशिक्षण दिले जाते ? मघाशी सन्माननीय विरोधी पक्षनेते श्री.पांडुरंग फुंडकर आणि सन्माननीय सदस्य श्री.अरविंद सावंत यांनी सर्व शिक्षा अभियानातील भ्रष्टाचाराबाबत सांगितले. पण आम्ही कोणत्या प्रकारचे प्रशिक्षण देतो ? केंद्र शासनाकडून प्रचंड पैसा आला तरी तो पूर्णपणे खर्च होत नाही आणि जो पैसा खर्च होतो, तो वाया जातो. शिक्षकांच्या सहा घेऊन त्यांचे पैसे गिळंकृत केले जातात.

यानंतर कु.गायकवाड

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी

श्री. कपिल पाटील.

असे सर्वच ठिकाणी सर्रास सुरु आहे. एक रुपया देखील कोणाला दिला जात नाही. विद्यार्थ्यांना अतिशय सुमार दर्जाचे शिक्षण दिले जात आहे. काल जी मुले शिक्षक या पदावर रुजू झालेली आहेत ती रिसोर्स पर्सन म्हणून प्रशिक्षण शिबिरामध्ये पाठविले जात आहे. प्रयोगशील, तज्ज्ञ शिक्षक आहेत त्यानी विद्यार्थी म्हणून बसायचे आणि त्यांचे ऐकायचे. मी अनेक प्रशिक्षण शिबिरांना भेट दिली व हे सर्व पाहिले आहे. रिसोर्स पर्सनला काय माहिती असणार आहे ? ते नुकतेच नोकरीला लागलेले आहेत. त्यांना दोन - दोन प्रशिक्षणे करावी लागतील. सिनियर शिक्षण किंवा मुख्याध्यापक सांगतात, आपल्याला तेथे जायला नको म्हणून आता हा नवीन लागलेला शिक्षण सेवक आहे, त्यालाच प्रशिक्षण शिबिरामध्ये पाठवून देऊ. शिक्षण सेवकाला रिसोर्स पर्सन म्हणून पाठविले जाते. तज्ज्ञ शिक्षकाला प्रशिक्षण देण्याकरिता पाठविले जात नाही. सभापती महोदय, केंद्र प्रमुख ही कल्पना चांगली होती. परंतु केंद्र प्रमुखाला टपाल्या आणि हमाल करून टाकले आहे. त्याला खरे तर प्रशिक्षक बनविले पाहिजे. केंद्र प्रमुखाला इन्सपेक्टर केले पाहिजे.

सभापती महोदय, आता इन्स्पेक्शन ही संकल्पना या राज्यातून हद्दपार झालेली आहे. मी आपणास सांगू इच्छितो की, मी ज्यावेळी शाळेत शिकत होतो त्यावेळी आमच्या शाळेमध्ये इन्स्पेक्शन करण्याकरिता एक इन्सपेक्टर आले होते. आम्हाला देसाई नावाचे शिक्षक वर्गात शिकवत होते. आमच्या वर्गातील बेडेकर नावाच्या मुलाला त्यांनी विचारले की, समजा मी तुझ्या घरी जेवायला आलो तर तू काय जेवण देशील ? यावर त्याने सांगितले की, मी श्रीखंड पुरी देईन. त्यानंतर त्यांनी जोशी नावाच्या एका मुलाला हाच प्रश्न विचारला त्याने देखील तेच उत्तर दिले. यानंतर त्यांनी मला प्रश्न विचारला. पाटला, तुझे गाव काय ? मी सांगितले की, चिंचवडी हे माझे गाव आहे. त्यानंतर त्यांनी विचारले की, समजा मी तुझ्या घरी जेवायला आलो तर तू जेवायला काय देशील ? मला वाटले, माझ्या मित्रांनी सांगितले आहे की, श्रीखंड पुरीचे जेवण देणार. तेव्हा आपणही तेच उत्तर सांगावे. मी देखील तेच उत्तर सांगितले. आपले आई वडील श्रीखंड पुरीचे जेवण देऊ शकतात. त्यानंतर इन्सपेक्टर वर्गातून गेल्यानंतर माझे शिक्षक मला ओरडले. ते म्हणाले अरे तू श्रीखंड, पुरी देईन असे उत्तर कसे काय दिलेस ? तू चिंचवडीचा आहेस,

..2...

श्री. कपिल पाटील..

कोकणातला आहेस. तू किनारपट्टीजवळ राहतोस. त्यामुळे, तू मासे खाऊ घालीन असे उत्तर द्यावयास हवे होते. ही परीक्षा तुझी नसून माझी परीक्षा होती. असे त्यांनी मला सांगितले . तेव्हा माझ्या डोक्यात प्रकाश पडला, की माझ्या शिक्षकाची परीक्षा घेण्याकरिता ते इन्सपेक्टर आमच्या शाळेमध्ये आले होते.

सभापती महोदय, आता तर शाळेमध्ये इन्स्पेक्शन होत नाही. झाले तर ते इन्सपेक्शन ऑफीसमध्येच होते. इन्सपेक्शन करण्याकरिता इन्सपेक्टर शाळेमध्ये जातही नाहीत. सन्माननीय सदस्य श्री. रामनाथ मोते यांना हे सर्व चांगले माहित असेल. सध्या पैसे दिले की, इन्स्पेक्शन होते. पुडी, पाकीट व रिपोर्ट तयार असतात. इन्सपेक्टर स्वतःच सांगतात की, मला इन्स्पेक्शन घ्यायचे नाही. माझी व्यवस्था काय केली आहे ? सध्या रिक्षाचे भाडे वाढले आहे, टॅक्सीचे भाडे वाढले आहे. माझ्या दुपारच्या व सध्याकाळच्या जेवणाची काय व्यवस्था केली आहे ? मग बिचारा मुख्याध्यापक इकडून तिकडून वर्गणी काढतो आणि एक पाकीट त्यांना देऊन टाकतो. मुंबईत मी हे सर्व बंद केले आहे. येथे त्यांची 500 रुपये मागण्याची देखील हिंमत होत नाही. माननीय शिक्षण मंत्र्यांनी चांगले अधिकारी दिल्यामुळे यामध्ये काही दुरुस्ती होत आहे. इन्सपेक्शन कटाक्षाने झाले पाहिजे, तसेच ते चांगले झाले पाहिजे. त्यामध्ये भ्रष्टाचार होता कामा नये. ही जबाबदारी केंद्र प्रमुखावर टाकली पाहिजे. त्याला टपाल्या आणि हमाल बनवू नये. केंद्र प्रमुख काय करतो, तर एका जागी बसतो आणि सर्व रिपोर्ट्स मागवितो, ते शिक्षण अधिकाऱ्यांच्या कार्यालयात नेऊन पोहचवितो. एवढे केले की त्याचे काम संपले. कोणी पुढारी आला, मंत्री आला की त्याच्या कामाला लागतो. खरे तर केंद्र प्रमुख हा मॉडेल शिक्षक असला पाहिजे.

सन्माननीय सदस्या श्रीमती फौजीया खान यांनी मॉडेल स्कूलची संकल्पना मांडली आहे. आपण मला माफ करावे. मी मॉडेल स्कूलच्या विरोधात आहे. या देशामध्ये माननीय राजीव गांधी यांनी नवोदय स्कूल तयार केले होते. मी त्यांचा चाहता आहे. त्यांनी या देशाला कॉंप्युटर युगात नेले. त्यांनी नवोदय स्कूल तयार करून नवीन शिक्षण व्यवस्था देशामध्ये आणली. प्रत्येक शाळा ही मॉडेल शाळा झाली पाहिजे असे माझे मत आहे. मॉडेल शाळे ऐवजी मॉडेल सेंटर झाले पाहिजे. केंद्र प्रमुखाने मॉडेल स्कूल तयार करण्याचे काम केले पाहिजे. सन्माननीय सदस्या श्रीमती फौजीया

..3..

श्री. कपिल पाटील..

खान यांचा हेतू, उद्देश अतिशय चांगला आहे हे मला मान्य आहे. आपला हेतू शुद्ध होता. परंतु मी सांगू इच्छितो की, आपण असेच होऊ दिले तर शिक्षण क्षेत्राचे वाटोळे झाल्याशिवाय राहणार नाही. एका बाजूला सातत्याने अनौपचारिक शिक्षण देण्याबाबत मी विरोध केलेला आहे. अनौपचारिक शिक्षण मंडळास माझा कायम विरोधी राहिल. आपल्या मुलांनी कॉन्व्हेंटमध्ये चांगले शिक्षण घ्यायचे आणि ग्रामीण भागातील पाड्यांमधील मुलांनी मात्र अनौपचारिक शिक्षण घ्यायचे ? मेनस्ट्रीमचे शिक्षण आपल्या मुलांनी घ्यायचे आणि गरीब मुलांनी अनौपचारिक शिक्षण घ्यायचे हे बरोबर नाही. अनौपचारिक शिक्षणाचे जे फंड सध्या आणलेले आहे, ते आपण महाराष्ट्रातून हद्दपार केले पाहिजे.

यानंतर श्री. बरवड..

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

श्री. कपिल पाटील

हे अनौपचारिक शिक्षण नावाचे जे फॅड एन.जी.ओ. ने आणले आहे ते शासनाने किमान महाराष्ट्रातून तरी हद्दपार केले पाहिजे. हे लाड अजिबात खपवून घेता कामा नये. हे कसले अनौपचारिक शिक्षण आहे ? शिक्षणाची अध्ययनाची अनौपचारिक पध्दत ठीक आहे. ती मला मान्य आहे. पण अनौपचारिक शिक्षणाच्या नावाखाली एक वेगळी स्ट्रीम तयार करावयाची आणि गरिबांसाठी वेगळा चातुर्वर्ण्य निर्माण करावयाचा. वस्ती शाळा आहेत, महात्मा फुले शिक्षण हमी योजना आहे. शिक्षण हमी योजना कसली ? रोजगार हमी सारखी शिक्षण हमी योजना आहे काय ? मध्यप्रदेशमधील एका एन.जी.ओ.ने, मुंबईतील एका एन.जी.ओ.ने ते केले. आपले नशीब चांगले की, आपले राज्य सरकार जागरुक असल्यामुळे ...

तालिका सभापती (श्री. उल्हास पवार) : आपल्याला सभागृहाच्या कामकाजाची वेळ वाढवावयास पाहिजे. या प्रस्तावावर बोलण्यासाठी बऱ्याच सन्माननीय सदस्यांची नावे आलेली आहेत. आपण सभागृहाच्या कामकाजाची वेळ 7.00 वाजेपर्यंत वाढवू या.

डॉ. दीपक सावंत : सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्य श्री. कपिल पाटील यांना ऑन लेग ठेवावे.

श्री. कपिल पाटील : सभापती महोदय, मला ऑन लेग ठेवा. बऱ्याच सन्माननीय सदस्यांना या प्रस्तावावर बोलावयाचे आहे.

श्री. विक्रम काळे : सभापती महोदय, आज सकाळी 10.00 पासून आपण आलेलो आहोत. ही चर्चा आज संपणार नाही. आणखी बऱ्याच सन्माननीय सदस्यांना बोलावयाचे आहे. बहुतेक सगळ्यांना बोलण्यासाठी जवळपास एक एक तास लागणार आहे.

श्री. पाशा पटेल : सभापती महोदय, बऱ्याच सन्माननीय सदस्यांची घरी जाण्याची मानसिकता झालेली आहे.

तालिका सभापती : सन्माननीय सदस्य श्री. कपिल पाटील यांचे भाषण पूर्ण होऊ द्यावे.

श्री. कपिल पाटील : सभापती महोदय, मला ऑन लेग ठेवावे. मला आणखी अर्धा पारुण तास लागेल.

RDB/ SBT/ KTG/ KGS/ MMP

तालिका सभापती : सभागृहाच्या कामकाजाची वेळ अर्धा तास म्हणजे 6.30 पर्यंत वाढविण्यात येत आहे. सन्माननीय सदस्य श्री. कपिल पाटील यांनी आपले भाषण पुढे सुरु करावे.

श्री. कपिल पाटील : सभापती महोदय, मला ऑन लेग ठेवावे. सोमवारी स्पेशल सिटिंग घ्यावे.

श्री. दिवाकर रावते : सोमवारी दुसऱ्या कामकाजासाठी स्पेशल सिटिंग ठेवलेलेच आहे.

तालिका सभापती : सन्माननीय सदस्य श्री. कपिल पाटील यांचे भाषण पूर्ण होऊ द्यावे त्यानंतर आपण आजच्या दिवसाचे कामकाज संपवू.

डॉ. दीपक सावंत : माझी विनंती आहे, जे सन्माननीय सभागृहात उपस्थित आहेत त्यांनाच बोलण्याची संधी द्यावी. नाही तर सोमवारी परत सन्माननीय सदस्य येतील आणि परत नावे देतील. आज सकाळपासून जे सन्माननीय सदस्य बसलेले आहेत त्यांना न्याय मिळाला पाहिजे.

तालिका सभापती : काही हरकत नाही. ही सूचना मान्य आहे. सन्माननीय सदस्य श्री. कपिल पाटील यांनी आपले भाषण पुढे सुरु करावे.

श्री. कपिल पाटील : मला ऑन लेग ठेवावे.

तालिका सभापती : सन्माननीय सदस्यांची लिंक लागलेली आहे. त्यांचे भाषण अपूर्ण ठेवले तर सोमवारी ते परत नव्याने सुरुवात करतील.

श्री. कपिल पाटील : सभापती महोदय, निरंतर प्रशिक्षणाची जशी मी मागणी केली तशी आपल्या माध्यमातून माननीय शिक्षण मंत्र्यांकडे माझी मागणी आहे की, अभ्यासक्रम सुध्दा दर दोन तीन वर्षांने सातत्याने बदलला पाहिजे. आपण पाच पाच, दहा दहा वर्षांने अभ्यासक्रम बदलतो ते बरोबर नाही. या ठिकाणी रोज माहितीचा स्फोट होतो, रोज विज्ञानामध्ये बदल होतो, रोज गणितामध्ये बदल होतो. जी नवीन माहिती सारखी येत आहे ती विद्यार्थ्यांना दिली पाहिजे, ती माहिती शाळेपर्यंत पोहोचली पाहिजे. ती माहिती शाळेपर्यंत पोहोचवावयाची असेल तर त्यासाठी अभ्यासक्रम सारखा बदलता राहिला पाहिजे. अभ्यासक्रम बदलण्यासाठी आपण एक सक्षम यंत्रणा निर्माण केली पाहिजे. अशी माझी आपल्याकडे मागणी आहे.

यानंतर श्री. खंदारे ...

नियम 289 च्या प्रस्तावाच्या अनुषंगाने करावयाच्या निवेदनाबाबत

श्री.कपिल पाटील : सभापती महोदय, माननीय उपमुख्यमंत्री सभागृहात उपस्थित झाले आहेत. सकाळी मी 13 मुलांचे उपोषण सुरु असल्याबाबतचा प्रस्ताव मांडलेला होता त्यासंदर्भात माननीय उपमुख्यमंत्र्यांनी आज निवेदन करावे अशी मी त्यांना विनंती करतो. या 13 मुलांच्या उपोषणाचा आज अकरावा दिवस आहे. त्यांचा जीव टांगणीला लागला आहे. त्यापैकी 13 पैकी 3 मुलांना मी स्वतः ओळखतो. यासंबंधी आपल्याकडे अनेकदा चर्चा झालेली आहे. आपण हा विषय किती काळ अधिका-यांवर सोपविणार आहात ? आपण मेरिटवर जावे, तपासण्यासाठी भरपूर वेळ घ्यावा, त्याबद्दल माझे काही म्हणणे नाही. आपण मला परवा आश्वासन दिले होते की, आज त्याठिकाणी ॲडिशनल डी.जी.जातील आणि त्या मुलांचे उपोषण संपवतील. परंतु आजही त्यांचे उपोषण संपलेले नाही....

श्री.आर.आर.पाटील : सभापती महोदय, परवाच्याच दिवशी मी ॲडिशनल डी.जी.कडे हा तपास सुपूर्द केलेला आहे. त्याबाबत मी लेखी आदेश काढलेले आहेत, त्यानुसार ते तपास करीत आहेत. त्यांच्या डिटेल मागण्या कोणत्या होत्या, त्यापैकी कोणत्या मागण्या मान्य करण्यासारख्या आहेत कोणत्या मागण्या होऊ शकत नाहीत ते पहावयाचे आहे. याबाबत सोमवारी प्रश्नोत्तराचा तास संपल्यानंतर याबाबतचे निवेदन करण्यात येईल.

श्री.कपिल पाटील : ॲडिशनल डी.जी.ची त्या मुलांबरोबर चर्चा झाली आहे काय ?

श्री.आर.आर.पाटील : ॲडिशनल डी.जी.जाणार आहेत.

श्री.कपिल पाटील : ते कधी जात आहेत ? कारण आजपर्यंत ते तेथे गेलेले नाहीत.

श्री.आर.आर.पाटील : ॲडिशनल डी.जी.आजच तेथे जातील. ते एकदा जेलमध्ये भेट देऊन त्यांच्या मागण्यांबद्दलची माहिती घेऊन आलेले आहेत. त्या मुलांबरोबर ते स्वतः चर्चा करतील.

2.....

पृ.शी : राज्यातील शिक्षण क्षेत्राची विश्वसनियता संपुष्टात येऊन शिक्षण क्षेत्राची झालेली वाताहात

मु.शी : राज्यातील शिक्षण क्षेत्रातील विश्वसनियता संपुष्टात येऊन शिक्षण क्षेत्राची झालेली वाताहात या विषयावर सर्वश्री पांडुरंग फुंडकर, दिवाकर रावते, नितीन गडकरी, डॉ. दीपक सावंत, सर्वश्री विनोद तावडे, अरविंद सावंत, मधुकर चव्हाण, डॉ. नीलम गो-हे, सर्वश्री श्रीकांत जोशी, रामनाथ मोते, संजय केळकर, वि.प.स.याचा प्रस्ताव

(चर्चा पुढे सुरु)

श्री.कपिल पाटील : सभापती महोदय, अभ्यासक्रमातील सतत होणा-या बदलामुळे शिक्षकांच्या प्रशिक्षणाची आवश्यकता आहे. याचे कारण असे की आजकाल विद्यार्थ्यांना पाठयक्रमातील शिक्षण दिले जाते. त्याच्या ज्या संकल्पना आहेत त्या आपण क्लीअर करीत नाही. मुळात संकल्पना क्लीअर झाल्या पाहिजेत, त्याशिवाय मुले पुढे जाऊ शकत नाहीत. मॉडेल स्कूलपेक्षा एखादे सेंटर उभे करणे, त्यासाठी यंत्रणा निर्माण करणे आणि त्याद्वारे होणारे बदल सातत्याने शिक्षकांपर्यंत पोहोचविणे यासाठी त्याची आवश्यकता आहे. सभापती महोदय, माननीय उपमुख्यमंत्री सभागृहात उपस्थित आहेत, ते सभागृहातून बाहेर जाण्यापूर्वी मला एक गोष्ट सांगितली पाहिजे. सभापती महोदय, आपल्या माध्यमातून मी त्यांचे अभिनंदन करतो. त्यांच्या सारखा आदर्श निर्माण करण्याची दुस-या कोणामध्ये हिंमत असू शकत नाही. जे आमदार झाले आहेत किंवा ज्यांच्या जीवनाचा स्तर उंचावलेला आहे अशी माणसे आपल्या मुलांना जिल्हा परिषदेच्या आणि महानगरपालिकेच्या शाळेत पाठवित नाहीत. परंतु माननीय उपमुख्यमंत्र्यांच्या मुलीला जिल्हा परिषदेच्या शाळेमध्ये जमिनीवर बसलेली मी पाहिलेली आहे. ही हिंमत त्यांच्यामध्ये आहे. माझा प्रश्न एवढाच आहे की, जिल्हा परिषदेमध्ये किंवा महानगरपालिकेमध्ये दिले जाणारे शिक्षण हे इतके सक्षम करावे की, लोकांना खाजगी शाळांमध्ये आपल्या पाल्यांना पाठविण्याची आवश्यकता वाटू नये. खाजगी शाळांमध्ये मुलांना पाठविण्याची गरज का वाटते ? कारण महानगरपालिका वा जिल्हा परिषदेच्या शाळांवरील लोकांचा विश्वास उडत चालला आहे. शिक्षकांवर जी कामे लादली जातात त्यामुळे अध्यापन सोडून त्यांना बाकीच्या गोष्टी कराव्या लागतात. सन्माननीय उपमुख्यमंत्र्यांनी जो आदर्श निर्माण केला आहे, तो आदर्श इतरांनाही पाळता

...3...

NTK/ KTG/ KGS/

श्री. कपिल पाटील

आला पाहिजे. पण त्यांच्यासारखी कोणाचीही हिंमत होत नाही. कारण आपल्या मुलाचे वा मुलीचे आयुष्य करपवून का टाकावे अशी भीती वाटते. शिक्षण विभागाकडून काही सक्षमपणे पावले उचलली जातील, आवश्यक ती यंत्रणा निर्माण करील त्यावेळी लोकांमध्ये ही हिंमत निर्माण होऊ शकते. म्हणून कळकळीची विनंती आहे की, बिहारच्या धर्तीवर शिक्षण सेवक नावाचा काळा कायदा तयार केला आहे तो कृपा करून मागे घ्यावा. तो रद्द करावा. शिक्षण सेवक नावाचा कायदा केला होता तो आम्ही मागे घेत आहोत, अशाप्रकारचे ठामपणे उत्तराच्या भाषणामध्ये सांगावे. नवीन शिक्षक घेत असताना त्यांना तावून सुलाखून घ्यावे, त्यात काही अडचण येणार नाही. पण त्यांना शिक्षण सेवक म्हणून घेऊन टांगणीवर ठेवू नका. बिहार सारखे राज्य शिक्षकांना दोन वर्षात कायम करते, चांगल्या शिक्षकांची निवड करते, त्यांनी अतिशय सक्षम यंत्रणा निर्माण केलेली आहे. मग आपण तशी यंत्रणा का निर्माण करू शकत नाही ? सभापती महोदय, परवा या सभागृहामध्ये सीबीएसई आणि आयसीएसईच्या शाळांचा प्रश्न चर्चिला गेला. ज्या पध्दतीने मुंबई व अन्य महानगरांमध्ये या शाळा वाढत आहेत, या शाळांवर कोणचेही नियंत्रण नाही. म्हटले तर कायद्याने नियंत्रण आहे. इन्सपेक्शनची जबाबदारी राज्य सरकारवर आहे. पण मी मघाशी म्हटले त्याप्रमाणे इन्सपेक्टर तेथे केवळ पाकीट घेण्यासाठी जातो. त्याशिवाय तेथे दुसरे काही करीत नाही. त्यांना शाळेच्या आत येऊच देत नाहीत. शाळेबाहेर पाकीट ठेवलेले असते ते त्यांनी घेऊन जायचे असते. या शाळांवर शासनाने का वचक ठेवू नये ? त्यासाठी यंत्रणा का निर्माण करावयाची नाही ? गावदेवी येथील एका शाळेने 35 हजारावरून 75 हजार रुपये इतकी फीमध्ये वाढ केली आहे. त्या शाळेने के.जी.तील मुलाला नापास केले. त्या मुलाच्या पालकाने शाळेने इतक्या मोठ्या प्रमाणावर फीमध्ये वाढ कशी काय केली हा प्रश्न त्यांनी शाळेला विचारला होता. त्यामुळे त्यांच्या मुलाला नापास केले. त्यामुळे तो मुलगा पहिलीत जाऊ शकला नाही. म्हणून माझे असे म्हणणे आहे की, एका बाजूला त्या शाळांवर शासनाचे नियंत्रण असले पाहिजे आणि दुस-या बाजूला सीबीएसई आणि आयसीएसईच्या दर्जाचे आपले बोर्ड बनविले पाहिजे.

नंतर श्री.शिगम

(श्री. कपिल पाटील...)

मदरसा बोर्ड एक नंबरवर आहे आणि बिहारपेक्षा आपले बोर्ड 13व्या 14व्या क्रमांकावर आहे. आयसीएससी, सीबीएससी 3 नंबरला आहे. का आपण तिथे जायचे नाही ? त्यासाठी जे जे करायला लागेल ते आपण का करत नाही ? ती राजकीय इच्छा शक्ती आपण कधी दाखविणार आहात ? ही राजकीय इच्छाशक्ती केवळ शिक्षणमंत्र्यांचीच नाही. त्यांनी तर ती दाखविलीच पाहिजे. पण त्यासाठी अर्थमंत्र्यांना पुढे येण्याची भूमिका घ्यावी लागेल. त्यांनी ती घेण्यासाठी आपणा सर्वांना त्यांच्यावर ठामपणे दबाव टाकावा लागेल. कारण माननीय उपमुख्यमंत्र्यांची मुलगी ज्या शाळेत शिकते त्या शाळेला जर ती व्यवस्था माननीय अर्थमंत्री आपल्या बजेटमध्ये देणार नसतील तर काय अर्थ आहे ? स्थूल उत्पन्नाच्या फक्त 2.38 टक्के एवढीच तरतूद आपण शिक्षणासाठी केलेली आहे. मघाशी सन्माननीय सदस्य श्री.दिवाकर रावते यांनी सरस्वती वंदनेचा प्रश्न उपस्थित केला. महात्मा गांधींनी या देशात राष्ट्रीय शाळेचा प्रयोग केला. सभापती महोदय, तो सगळा इतिहास आपणास माहित आहे. त्यांची मूळ कन्सेप्ट विद्यामंदिराची होती. स्वातंत्र्य चळवळ लढणा-या कार्यकर्त्यांनी सगळीकडे विद्यामंदिरे काढली पाहिजेत असे महात्मा गांधींनी सांगितले. आपण स्वातंत्र्य मागत आहोत. परंतु स्वातंत्र्य आल्यावर शिक्षणामध्ये आपण पुढे गेले पाहिजे. म्हणून सर्व कार्यकर्त्यांना त्यांनी गावागवामध्ये विद्यामंदिर काढण्याचा कार्यक्रम दिला. पंडित जवाहरलाल नेहरुसारखे गांधीजींचे प्रोग्रेसिव्ह सहकारी होते त्यांनी विचारले, बापूजी विद्यामंदिर क्यू ? विद्यालय क्यू नाही ? पंडितजींचा हेतू महात्माजींना ताबडतोब कळला. ती मंदिरे असतील तर मग कॉन्व्हेंट का नाही, मदरसा का नाही असा पुढचा प्रश्न निर्माण होईल. विद्येचा मदरसा का नाही ? विद्येचे मंदिर का नाही ? कॉन्व्हेंट का नाही ? विद्येचे मंदिर, मदरसा आणि कॉन्व्हेंट असता कामा नये. विद्येचे विद्यालयच असले पाहिजे. म्हणून विद्यामंदिराला राष्ट्रीय शाळेचा आणि नई तालिमचा एक नवा कार्यक्रम महात्माजींना दिला. आम्ही नई तालिमचे काय केले ? गांधीजींची गांधी टोपी जशी इतिहास जमा झाली तसा गांधीजींचा नई तालिमचा कार्यक्रम देखील त्यांच्या अनुयायांनी राज्यकर्ते बनल्यानंतर बासनात गुंडाळून ठेवला. पण गांधीजींनी राष्ट्रीय शाळेचा जो सेक्युलर कार्यक्रम दिला होता तो सेक्युलर कार्यक्रम आपण विसरलो आणि विद्या मंदिर कायम ठेवली.

सभापती महोदय, शिक्षक नसूनही मी मुंबईतून निवडून आलो आणि ती जागा भाजपकडे 50 वर्षे होती. मी जेव्हा निवडणुकीच्या प्रचाराला जात होतो त्यावेळी सरस्वतीची मूर्ती ठेवलेली

..2..

(श्री. कपिल पाटील...)

असायची आणि लोक मला हार घालायला सांगायचे. पण मी हार घालत नव्हतो. माझ्या बरोबरचे सहकारी सांगायचे की हार घाल, तू निवडणुकीला उभा आहेत. आपल्याला मते पाहिजेत. मी म्हटले, पडलो तरी बेहतर पण मी हार घालणार नाही. मी देव मानतो, सगळं मानतो, पण माझ्या घरामध्ये. मी सरस्वतीला हार घालणार नाही. ही भूमिका मी यासाठी घेतली की शाळा हे सेक्युलर ठिकाण आहे. इथे देव वगैरे गोष्ट असता कामा नये. दुसरे असे की, जी सरस्वती देवी वर्षानुवर्षे त्या शाळेमध्ये होती त्यावेळी माझ्या आजीला आणि सभापती महोदय तुमच्या पणजीला सुध्दा शिक्षणाचा अधिकार त्या सरस्वतीने नाकारलेला होता. या सभागृहामध्ये जे जे कोणी बसलेले आहेत त्यांची जात, धर्म कोणताही असो, त्यांच्या आईला त्या सरस्वतीच्या काळात शिक्षणाचा कोणताही अधिकार नव्हता. मी शिक्षकांना सांगत असे की मी सरस्वतीला यासाठी हार घालत नाही कारण सरस्वतीची प्रतिमा जेव्हा वर्षानुवर्षे होती तेव्हा ना तुमच्या आजीला ना माझ्या आजीला शिक्षणाचा अधिकार होता. तो दिला सावित्रीबाई फुलेनी आणि फातिमा शेख यांनी. मग तुम्ही सावित्रीबाईंचा फोटो का लावत नाही ? अलीकडे 5 वर्षापूर्वी शासनाने तो फोटो प्रसृत केल्यानंतर तो फोटो लावण्यात येऊ लागला. आदरणीय रावतेसाहेबांनी ज्याचा उल्लेख केला ते फोटो असतात. ते फोटो पूर्वी नव्हते. आता ते यायला लागले आहेत.

तालिका सभापती : ही चर्चा फक्त अडीच तासाची आहे. ती 5 वाजून 11 मिनिटांनी संपायला पाहिजे होती. अनेक सन्माननीय सदस्यांना या विषयावर बोलण्याची इच्छा आहे. सर्वांना बोलण्याची संधी मिळाली पाहिजे.

श्री. गुरुनाथ कुलकर्णी : सभापती महोदय, नियम 260 अन्वयेच्या प्रस्तावावरील चर्चेला वेळेची मर्यादा आहे की नाही ? ज्या विषयासंबंधी प्रस्ताव दिलेला आहे त्या शिक्षणाच्या विषयावर सन्माननीय सदस्यांनी आपले विचार व्यक्त करायला पाहिजेत. परंतु तसे न करता शिक्षणाच्या संदर्भातील संपूर्ण जगाचे ज्ञान येथे सांगितले जाऊ लागले तर ही चर्चा कधी पूर्ण होणारच नाही. कोणत्याही चर्चेला मर्यादा असली पाहिजे. मुंबईच्या दोन प्रश्नासंबंधीचे प्रस्ताव चर्चेला येणार आहेत. सन्माननीय सदस्य श्री. दिवाकर रावते यांनी सांगितले की, ते दोन विषय एकत्र करून चर्चा करू करू . अधिवेशनाचा पुढचा शेवटचा आठवडा आहे. लक्षवेधी आणि इतरही बरेचसे कामकाज आहे.

...नंतर श्री. गिते....

अॅड. गुरुनाथ कुलकर्णी...

तसेच नियम 260 अंतर्गत चर्चा आहे. पुढील आठवड्यात विरोधी पक्षाकडून अंतिम आठवडा प्रस्ताव येईल. सन्माननीय सदस्यांना कृपया वेळेचे बंधन घालून द्यावे अशी माझी विनंती आहे.

तालिका सभापती (श्री. उल्हास पवार) : सन्माननीय सदस्यांच्या भाषणास सुरुवात होऊन 55 मिनिटे झाली आहेत. म्हणून सन्माननीय सदस्यांनी कृपया थोडक्यात बोलावे अशी माझी देखील विनंती आहे.

श्री. कपिल पाटील : सभापती महोदय, दोन-तीन मुद्दे मांडून माझे भाषण पूर्ण करणार आहे. मी एवढ्यासाठी आग्रह धरतो आहे की, शिक्षण हे सेक्युलर असले पाहिजे. सेक्युलर याचा अर्थ धर्माचा वगैरे मुद्दा नाही. मी मदरसा बोर्डाला विरोध केलेला आहे. आजही या व्यासपीठावरून देखील विरोध करतो. मध्यंतरी सन्माननीय सदस्य श्री. हुसेन दलवाई म्हणाले की, मदरसा बोर्ड झाले पाहिजे. त्याबाबतीत मी त्यांना एवढेच म्हणालो की, तुम्ही तुमच्या मुलांना मदरसा शाळेमध्ये शिकण्यासाठी टाकणार असाल तर मी पाठिंबा देतो. मला सन्माननीय सदस्या श्रीमती फौजिया खान यांच्याबद्दल यासाठी आदर आहे की, त्यांनी हा आग्रह धरलेला नाही. त्यांनी अतिशय अप्रतिम भाषण आज केले आहे. त्या भाषणाला सन्माननीय सदस्य श्री.दिवाकर रावते आणि सन्माननीय सदस्य श्री.मधुकर चव्हाण यांनी दाद दिली आहे. त्याबद्दल काही अडचण नाही. सेक्युलर शिक्षणाचा आग्रह हा अजिबात कॉम्प्रमाईज करता कामा नये. कारण ती एक घटनेतील चौकट आहे. घटनेच्या चौकटीच्या बाहेर जाण्याचा अधिकार कोणालाही नाही. प्राथमिक शाळांना शासन अनुदान देत असते. सेक्युलर शिक्षण नसल्याबाबतचा प्रश्न मराठीला मारक झालेला आहे. मराठी भाषिक असलेला मुसलमान समाज, मराठी भाषिक असलेला ख्रिश्चन समाज केवळ त्या भितीमुळे बाहेर पडला आहे, ही गोष्ट लक्षात घ्यावी. मराठी नावाचे जे व्यापक क्षितीज होते, ते तोडून टाकले आहे आणि त्याला धर्माचे स्वरूप दिले आहे. हिंदु करणे, मुसलमान करणे, ख्रिश्चन करणे असे करण्याची गरजच काय ? धर्म शिक्षण असण्याची आवश्यकता आहे. ज्याच्याजवळ धर्म असेल, त्याने त्या धर्मातून शिक्षण घेतले पाहिजे. घटनेने प्रत्येकाला धार्मिक स्वातंत्र्य दिलेले आहे. त्यामुळे याबाबतीत आकस ठेवण्याचे कारण नाही. मुलभूत शिक्षण हे अतिशय सेक्युलर असले पाहिजे याबद्दल आपण अतिशय आग्रही रहावे, अशी माझी विनंती आहे.

.....2

ABG/ KGS/ KTG/

श्री.कपिल पाटील

सभापती महोदय, मी 2-3 गोष्टींचा उल्लेख पुन्हा करू इच्छितो. ही आजची चर्चा प्राथमिक शिक्षणापुरती मर्यादित नाही. या प्रस्तावात वैद्यकीय शिक्षणासारखा विषयही आहे. परंतु वेळ खूप कमी आहे, त्यामुळे मी थोडक्यात माझे विचार मांडणार आहे. या राज्यातील उच्च शिक्षण हे धनवंतांची मक्तेदारी झालेली आहे, हे आपल्याला नाकारता येणार नाही. त्याला सर्वस्वी जबाबदार आपणही आहोत, हे देखील नाकारता येणार नाही. आज वैद्यकीय शिक्षणाच्या एखाद्या शाखेत मॅनेजमेंट कोटयातून प्रवेश घ्यावयाचा असेल तर त्याचा दर एक कोटीच्या पुढे गेलेला आहे. या राज्यात सहकारी साखर कारखाने काढून जे श्रीमंत झाले, त्या साखर कारखान्यातील संचालकांच्या मुलास वैद्यकीय शाखेत प्रवेश मिळू शकत नाही. तर शेतकऱ्यांच्या मुलाची काय अवस्था असेल ? याची कल्पना न केलेली बरी. ही मक्तेदारी कोणासाठी बनवली आहे ? ज्यांच्याकडे पैसा आहे त्यांनी शिकावे. ज्यांच्याकडे पैसा नाही त्यांनी शिकू नये. अशी सरसकट उच्च शिक्षणाची व्याख्या झालेली आहे. एका बाजूला अनुदानित शाळा-महाविद्यालये आहेत. मुंबईतील विलेपार्ले या ठिकाणी अनुदानित महाविद्यालयात शिक्षण घेणारा विद्यार्थी दररोज 5-5 हजार रुपये पॉकेटमनी उडवितो. त्या महाविद्यालयातील विद्यार्थी चारचाकी गाड्यामधून येतात, मौजमजा करतात आणि रोज 5-10 हजार रुपये उडवितात. मात्र या महाविद्यालयाची वार्षिक फी फक्त 1500 रुपये भरतात अशी विषमता निर्माण झालेली आहे. ज्यांच्याकडे मेरीट आहे, त्यांना शिक्षण घ्यावयाचे आहे. परंतु त्या विद्यार्थ्यांकडे फी भरण्यासाठी पैसे नसतात. त्यामुळे ते शिक्षण पूर्ण करू शकत नाहीत ही एक दुसरी विषमता आहे. ही विषमता आपण निर्माण केलेली आहे. ही विषमता आणि मक्तेदारी शासन दूर करणार आहे की नाही ? हा खरा महत्वाचा प्रश्न आहे. हे राज्य कर्मवीर भाऊराव पाटील यांचे आहे. त्यांनी आपल्या पत्नीचे मंगळसुत्र गहाण ठेऊन रयत शिक्षण संस्था सुरु केली. परंतु आताचे शिक्षणसम्राट, शिक्षणमहर्षी दुसऱ्यांचे मंगळसुत्र खेचून घेत आहेत. विद्यार्थ्यांच्या पालकांकडून जेवढे काही मिळेल तेवढे खेचून घ्यावयाचे, अशी परिस्थिती आज शिक्षण क्षेत्रात निर्माण झालेली आहे. डी.एड., बी.एड., वैद्यकीय महाविद्यालये उघडून दुकाने सुरु झालेली आहेत. शिक्षण क्षेत्र हे पैसे मिळवून देण्याचा व्यवसाय झाला आहे. प्राथमिक शिक्षणापासून ते महाविद्यालयीन शिक्षण संस्था काढणे हा त्यांचा बिनभांडवली व्यवसाय झालेला आहे.

यानंतर श्री.भोगले

श्री.कपिल पाटील.....

अॅडमिशनच्या आधी पैसे घ्यायचे, पैसे आधी गोळा करायचे मग इमारतीला सुरुवात करायची. आज एक-एक शाळांचे उत्पन्न 12 ते 13 कोटी रुपये असून खर्च मात्र अडीच ते तीन कोटी रुपये आहे. शिक्षकाला मात्र पगार अडीच ते तीन हजार रुपये. रॅन इंटरनॅशनल स्कूल यासारखी संस्था अडीच ते तीन हजार रुपये शिक्षकाला पगार देते. अनेक पालक आपली मुले तेथे शिक्षण घेण्यासाठी पाठवितात. काय दर्जा आहे तेथील शिक्षकांचा? त्यापेक्षा आपल्या महापालिका आणि जिल्हा परिषदेच्या शाळेत अधिक दर्जेदार शिक्षक आहेत. केवळ फॅड आलेले आहे. एका एका शाळेचे वार्षिक उत्पन्न 7 ते 8 कोटी रुपयांचे आहे. या सगळ्या शाळा-कॉलेजांवर बंधन आणणार आहात का? त्यांना केवळ मोकळे रान सोडणार आहात? उच्च शिक्षणाचा खर्च पालकांवर जरूर टाकला पाहिजे. परंतु पाच हजार रुपये दररोज पॉकेट मनी खर्च करणारी मुले आहेत त्यांना वार्षिक 1500 रुपयात शिक्षण देणे बंद झाले पाहिजे. ज्या ग्रामीण भागात कॉलेज नाही, तालुक्यामध्ये कॉलेज नाही तेथे पहिल्या वर्षापासून 100 टक्के अनुदान देण्याचा निर्णय घेतला. परंतु पुढे ती सुविधा बंद झाली. नवीन तालुक्यात कॉलेज निघाले. परंतु आठ-आठ वर्षे होऊनही एक रुपयाचे अनुदान दिलेले नाही. डोळखांब येथे शाळा उघडली. पहिल्या दिवशी वर्गात फक्त एकच मुलगी हजर होती. मी तिला विचारले. ती म्हणाली, मुलीला शिकविले जात नाही. मी जाहीर केले, बहिणीला घेऊन येतील त्यांना फी माफ होईल. दुप्पट मुली आल्या. परंतु अनुदान नाही. अशी अनेकांची अवस्था आहे. ग्रामीण भागातील मुलांची शिक्षणाची भूक वाढली आहे. ही भूक वाढलेली असताना पुरविण्याऐवजी त्यांची भूक मारण्याचे काम करीत आहात. हे बंद करावे अशी माझी विनंती आहे. सन्माननीय उच्चशिक्षण राज्यमंत्री याठिकाणी बसले आहेत. एमव्हीएलयू कॉलेजचा प्रश्न त्यांना माहिती आहे. मुंबईत जमिनीला प्रचंड भाव आहे. त्या कॉलेजला ती जमीन रिलायन्स कंपनीला विकण्याची आहे. त्यांनी कॉलेज बंद केले. हजारो मुलांना अॅडमिशन नाकारली. परंतु शासन काही करू शकले नाही. दहावीच्या परिक्षेचे ते केंद्र होते. तिथे केंद्र म्हणून सोय करू शकलो नाही. जिल्हाधिकाऱ्यांना अधिकार आहे. परंतु त्या अधिकाराची अंमलबजावणी केली नाही. केंद्र बदलावे लागले. दुसरीकडे केंद्र द्यावे लागले. त्यांच्या सोयीसाठी केंद्र बदलले. त्यांना कोर्टात जाण्यासाठी मुभा दिली. निकाल त्यांच्या बाजूने लागण्यासाठी सर्व व्यवस्था केली. हे कोणाच्या घशात घालीत आहात? सरकारकडून

(नंतर श्री.भोगले.....)

श्री.कपिल पाटील.....

सवलतीच्या दरात मिळविलेली जमीन आहे. ते कॉलेज बंद करीत आहेत. बदनाम सरकार होत आहे. बदनामी कशाला अंगावर ओढवून घेत आहात? एकदा ते कॉलेज ताब्यात घ्या. काही लोकांनी ही युक्ती शोधून काढली आहे. शिक्षण बंद करून हॉटेल मॅनेजमेंटचे शिक्षण सुरु करायचे आणि शाळा हळूहळू बंद करून टाकायची. मोठमोठ्या विभूतींच्या नावाने, मी कोणाचे नाव घेत नाही. परंतु अतिशय प्रतिष्ठित अशा लोकांच्या नावे संस्था आहेत. त्यांनी शाळा विकावयास काढल्या आहेत. शासनाने त्यांना फुकट दिलेल्या जमिनी आहेत. त्या शासनाने ताब्यात घ्याव्यात. ज्या पर्पजसाठी जमीन दिली त्यासाठीच वापरली पाहिजे. मुले कमी होतात ही खोटी कारणे आहेत. हे करणार आहात की नाही?

मुंबईच्या संदर्भात तिसरा महत्वाचा मुद्दा म्हणजे मी सरकारचे अभिनंदन करू इच्छितो. एका बाजूला गिरगाव संपल्यानंतर गिरणगाव शिल्लक राहिले. परंतु 5 लाख लोक गिरणगावातून परागंदा झाले. कोणी देशावर, कोणी कोकणात, कोणी उपनगरात, कर्जत, कसारा, कल्याण या परिसरात गेले. गिरणगावातील शाळा बंद पडल्या. नंतर काही ठिकाणच्या झोपडपट्ट्या सरकारकडून उठविल्या गेल्या. ज्या ठिकाणाहून झोपडपट्ट्या उठविल्या गेल्या त्या ठिकाणच्या लोकांचे मानखुर्द व जोगेश्वरी येथे पुनर्वसन करण्यात आले. आज सकाळी डॉ.टी.चंद्रशेखर यांचे कौतुक केले गेले. मी त्यांना भेटून ही व्यथा मांडली. झोपडपट्ट्या दुसरीकडे नेता, परंतु तेथील शाळांचे पुनर्वसन कोण करणार? ते म्हणाले, माझी जबाबदारी नाही. वर्षभर भांडलो. शेवटी माननीय मुख्यमंत्र्यांनी हस्तक्षेप केला तेव्हा कुठे चावी मिळाली आणि पुनर्वसन झाले.

सभापती महोदय, मी आपल्याला त्याठिकाणी घेऊन गेलो होतो. अशा पध्दतीचा निर्णय गिरणगावाच्या संदर्भात घ्यावा लागला. गिरणगावातील शाळा बंद पडल्या, त्या शाळातील मुले परदेशात गेली नाहीत, मुंबईच्या उपनगरात किंवा अन्यत्र झोपडपट्ट्या हलविल्या तेथे गेली आहेत. त्यांच्या तुकड्या बंद पडल्या. त्या तुकड्या तुम्ही तिथे दिल्या पाहिजेत. तेथे विनाअनुदान तुकड्या देणार आणि या शाळा बंद करणार.

(नंतर श्री.खर्चे...

श्री. कपिल पाटील.....

मुले स्थलांतरित झाली, शाळा स्थलांतरित झाल्या, मग शिक्षक सुध्दा स्थलांतरित झाले पाहिजेत. ही व्यवस्था आपण करणार की नाही, हा महत्वाचा प्रश्न आहे. यासाठी मी गेले वर्षभर भांडत आलो, माननीय सभापतींकडे बैठक सुध्दा घेतली परंतु अद्यापही त्याबाबतचा जी.आर. निघत नाही. विशेष म्हणजे ह्या अनुदानित तुकड्या आहेत, बजेटमध्ये त्यासाठी तरतूद करण्यात आली आहे, एक रुपया देखील मागायचा नाही परंतु गरीब मुले शिकतात या तुकड्या तुम्ही देणार की नाही ? मी निवडून आल्यानंतर पहिल्याच दिवसापासून आजपर्यंत दोन वर्षे हीच मागणी करित आहे. पण याबाबत जो जी.आर. आहे त्यात मेख मारून ठेवण्यात येते. शेवटी या मुलांना आपण न्याय देणार की नाही ? कधी तरी या राज्याच्या न्यायाचे तराजू गरिबांच्या बाजूने झुकू द्या, एवढेच या निमित्ताने सांगू इच्छितो. अशा प्रकारे शिक्षकांना छळण्याचा प्रयोग बंद करा, मुले शाळेत जातील ती आनंददायी शिक्षण घेण्यासाठी असाच प्रयत्न करा आणि प्राथमिक व माध्यमिक शिक्षण मजबूत केले तरच मग वरचा डोलारा मजबूत होईल. डॉ. बाबासाहेबांनी शिक्षणाचा आग्रह धरला होता व त्यानुसार मधल्या काळात एन.डी.ए. सरकारने घटना दुरुस्ती केली व 0 ते 14 वयोगटापर्यंत शिक्षण मोफत करण्यासंबंधीचा निर्णय घेतला होता. परंतु या सरकारने मात्र 0 ते 6 काढून टाकले. या राज्यात ताराबाई मोडक आणि अनुताई वाघ यांनी अंगणवाडी विकासवाडीचा शोध लावला आणि मराठी शब्द तामिळनाडूपासून कन्याकुमारीपर्यंत सर्वच राज्यांनी स्वीकारले. 0 ते 6 वयोगटापर्यंत शिक्षण मोफत करण्याबाबत घटनेने दिलेली जबाबदारी एन.डी.ए. सरकारने त्या काळात पार पाडली, आपण काहीच केले नाही तर आपण ते टाळले सुध्दा नाही. वास्तविक ही राज्यशासनाची जबाबदारी होती. कारण प्राथमिक व माध्यमिक शिक्षण हा राज्यशासनाचा विषय आहे. आपली शिक्षणाची जबाबदारी शासन घेणार की नाही ? राज्यातील शिक्षणाचा पाया आपण मजबूत करणार की नाही ? तुमचा माझा मुलगा सिनियर के.जी., ज्युनियर के.जी. व नंतर प्राथमिक शाळेत जातो. पण गरिबांची मुले डायरेक्ट पहिल्या वर्गात जातात, त्यांना शिक्षणाचा गंध नसतो. अशा बालवाड्यांचे अनुदान शासनाने का थांबविले, त्या बालवाड्या पुन्हा सुरु करणार की नाही ? याचा खुलासा करावा.

.....2

श्री. मधुकर चव्हाण : महोदय, अशा प्रकारे सन्माननीय सदस्य एक-एक तास बोलणार असतील तर आम्हालाही बोलता आले असते. मला सन्माननीय सदस्य श्री. कपिल पाटील यांना वैयक्तिक रित्या बोलावयाचे नाही.

श्री. कपिल पाटील : सर्व शिक्षक आमदारांनी मला त्यांचा वेळ दिलेला आहे. माझी विनंती आहे. की, या राज्यात ताराबाई मोडक आणि अनुताई वाघ यांनी सुरु केलेल्या बालवाड्या शासनाने जिवंत ठेवाव्यात, आणि गरिबाला मुख्य प्रवाहात राहू द्या एवढेच सांगतो आणि माझे भाषण पूर्ण करतो.

तालिका सभापती : सभागृहात उपस्थित असलेल्या सदस्यांपैकी अजून बऱ्याच सन्माननीय सदस्यांना या प्रस्तावावर बोलावयाचे आहे. म्हणून या प्रस्तावावरील उर्वरित चर्चा सोमवारी घेण्यात येईल.

यानंतर श्री. जुन्नरे

असुधारित प्रत / प्रसिद्ध प्रत

श्री. आर.आर.पाटील : या ठिकाणी जेव्हा सन्माननीय सदस्य श्री. मधुकर चव्हाण यांनी शिक्षणाच्या संदर्भात विचार मांडले होते तेव्हा त्यांचे विचार ऐकण्यासाठी मी येथे उपस्थित नव्हतो परंतु मी माननीय सभापती महोदयांच्या दालनात त्यांचे विचार ऐकलेले आहेत. या चर्चेवर अजून ब-याच सन्माननीय सदस्यांना आपले विचार व्यक्त करावयाचे आहेत. शिक्षणाच्या संदर्भात संदस्यांकडून मार्गदर्शन मिळाले तर शासनाला निर्णय घेण्यास मदत होईल. शिक्षणाचा विषय हा अतिशय महत्वाचा विषय आहे. या विषयाच्या संदर्भात स्पेशल सिटींग घ्यावयाची आवश्यकता पडली तर ती सुध्दा घेतली जाईल. शिक्षणाच्या विषयावर सभागृहात चांगल्या प्रकारची चर्चा होत आहे. शिक्षणाच्या विषयावर कोणताही राजकीय अभिनिवेश न ठेवता चर्चा होत आहे. या ठिकाणी अनेक वेळा राजकीय अभिनिवेश ठेवून चर्चा होत असते त्यामुळे शिक्षणाच्या चर्चेला अजून काही सन्माननीय सदस्यांना विचार मांडावयाचे असतील किंवा अजून विचार मांडण्यासाठी सन्माननीय सदस्यांची नावे आली तरी त्यांना विचार मांडू दिले जावे एवढे मला या निमित्ताने सांगावयाचे आहे.

श्री. दिवाकर रावते : सभापती महोदय, उच्च शिक्षणाच्या विषयाला आम्ही स्पर्श केलेला नाही. या ठिकाणी प्राथमिक आणि माध्यमिक शिक्षणावरच चर्चा झालेली आहे. अजून या प्रस्तावावर अधिक भार टाकू नये कारण पुढील आठवड्यात विरोधी पक्षाचा प्रस्ताव असून आम्ही हा प्रस्ताव क्लब करून दिलेला आहे त्यामुळे विरोधी पक्षाच्या प्रस्तावावर अधिक वेळ लागणार आहे.

तालिका सभापती (श्री. उल्हास पवार) : सभागृहापुढील कामकाज संपलेले आहे. सभागृहाची बैठक आता सगित होऊन सोमवारा दिनांक 21 एप्रिल, 2008 रोजी सकाळी 11 वाजता पुनः भरलेल. सकाळी 11 ते 1 वाजेपर्यंत विशेष बैठक होईल. त्यानंतर दुपारी 1.15 वाजता सभागृहाची नियमित बैठक भरेल.

(सभागृहाची बैठक सायंकाळी 6 वाजून 32 मिनिटांनी सोमवार, दिनांक 21 एप्रिल, 2008 रोजीच्या सकाळी 11.00 वाजेपर्यंत स्थगित झाली.)
